

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės

Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės

Tėvų valdžia – tai visos jų teisės ir pareigos vaiko ir jo turto atžvilgiu. Nors ši sąvoka įvairiose valstybėse narėse skiriasi, ji paprastai apima vaiko globą ir lankymo teises. Jei esate tarptautinė pora, turinti vieną ar daugiau vaikų ir dabar skiriamas, turėsite susitarti dėl vaikų globos.

Nuo ko pradėti?

Kas yra globa? Kas yra vaiko lankymo teisės?

Kol tėvai gyvena kartu, paprastai jie globoja vaikus kartu. Tačiau tėvams išsituokus arba pradėjus gyventi skyrium, jie turi nuspręsti, kaip ši pareiga bus vykdoma toliau.

Tėvai gali nuspręsti, kad vaikas gyvena pakaitomis su abiem tėvais arba tik su vienu iš jų. Pastaruoju atveju kitam iš tėvų paprastai suteikiama teisė lankyti vaiką tam tikru laiku.

Globos teisės apima ir kitas teises ir pareigas, susijusias su vaiko ugdymu ir priežiūra, įskaitant teisę prižiūrėti vaiko turtą. Paprastai tėvai turi tėvų pareigas vaiko atžvilgiu, tačiau tėvų pareigos taip pat gali būti perduodamos institucijai, kuriai patikėtas vaikas.

Kas priima sprendimus dėl globos ir lankymo teisių?

Šiuos klausimus tėvai gali išspręsti abipusiu susitarimu. Jeigu tėvams susitarti nepavyksta, jiems gali padėti tarpininkas arba advokatas. Puslapio apačioje pateikiama nuoroda, padėsianti susirasti tarpininką.

Jeigu tėvai susitarti negali, jiems gali tekti kreiptis į teismą. Teismas gali nuspręsti, kad vaiko globos teises turės abu tėvai (bendra globa) arba vienas iš tėvų (vieno iš tėvų globa). Jei globa atitenka tik vienam iš tėvų, teismas gali priimti sprendimą dėl kito iš tėvų teisių lankyti vaiką.

Tarptautinių porų atveju jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal ES teisės nuostatas. Puslapio apačioje pateikiama nuoroda, padėsianti susirasti kompetentingą teismą.

Pagrindinis tikslas – užtikrinti, kad abu tėvai nesikreiptų kiekvienas į savo šalies teismą ir kad vienoje byloje nebūtų priimti du sprendimai. Laikomasi principo, kad kompetentingas teismas yra valstybės, kurioje yra vaiko įprastinė gyvenamoji vieta, teismas.

Ar teismo sprendimas yra vykdytinas kitoje ES šalyje?

Teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo sistema užtikrina, kad priimtas teismo sprendimas galiotų ir kitose ES šalyse. Dėl to tėvų pareigas vykdančioms asmenims lengviau įgyvendinti savo teises.

Sprendimas dėl teisės bendrauti su vaiku kitoje ES valstybėje narėje pripažįstamas be papildomų procedūrų – taip vaikai ir abu tėvai skatinami palaikyti ryšius.

Kokios yra taikytinos ES teisės nuostatos?

Tarpvalstybinius tėvų ir vaikų santykių klausimus reglamentuojančios nuostatos yra išdėstytos [Reglamente „Briuselis IIa“](#). Šios nuostatos vienodai taikomos visiems vaikams, nesvarbu, ar jie gimė santuokoje, ar ne. Reglamentas „Briuselis IIa“ – ES teisminio bendradarbiavimo byloje dėl santuokos ir tėvų pareigų pagrindas. Visose ES šalyse, išskyrus Daniją, šis reglamentas taikomas nuo 2005 m. kovo 1 d.

Sustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Susijusios nuorodos

[Kaip rasti tarpininką](#)

[Kaip rasti kompetentingą teismą](#)

[Informacinis lapelis](#)

[The Vulnerable](#)

Paskutinis naujinimas: 25/11/2021

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Tėvų atsakomybė - Belgija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžia yra teisinis mechanizmas, skirtas vaikams apsaugoti ir jiems atstovauti, kol jie tampa pilnamečiais arba emancipuotais. Tai apima ir vaiko asmenį, ir jo turtą. Tėvų valdžia reglamentuojama Civilinio kodekso (pranc. *Code civil*) 371–387ter ir 203 straipsniuose.

Tėvų valdžia automatiškai naudojasi vaiko teisiniais tėvai, t. y. tie asmenys, kurie tokiais laikomi pagal teisės aktus dėl tėvystės, motinystės arba bendramotinstės ryšio, nustatomo pagal kraują, įvaikinimą arba įstatymą. Jeigu biologiniai tėvai pagal teisės aktus nėra pripažįstami teisiniais tėvais, jie tėvų valdžios neturi.

Vaikai lieka savo tėvo ir motinos valdžioje, kol tampa pilnamečiais (kol jiems sueina 18 metų) arba emancipuotais. Sprendimus dėl vaiko gyvenamosios aplinkos, išlaikymo, sveikatos, priežiūros, lavinimo, mokymo ar ugdymo privalo priimti tėvai (Civilinio kodekso 203 straipsnis).

Tarp įvairių su tėvų valdžia siejamų galių atskirai vertinama valdžia vaiko asmens atžvilgiu, vaiko turto valdymas ir tam tikros tėvų valdžios prerogatyvos. Valdžia vaiko asmens atžvilgiu gali būti skirstoma į globos teises, kurias sudaro „gyvenimas“ su vaiku (t. y. rūpinimasis vaiku, jo priežiūra ir su lavinimu susijusių sprendimų, priimamų vaikui būnant su vienu iš tėvų, priėmimas), ir teisė į lavinimą, kurią sudaro sprendimų, susijusių su vaiko išlaikymu, lavinimu ir mokymu, priėmimas. Vaiko turto valdymas skirstomas į teisę administruoti vaiko turtą ir teisę tą turtą teisėtai naudoti. Specialios prerogatyvos yra tėvų teisės, susijusios su vaiko santuoka, įvaikinimu ir emancipacija.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų valdžią nepilnamečio vaiko asmens atžvilgiu paprastai kartu įgyvendina abu vaiko tėvai. Nepriklausomai nuo to, ar tėvai gyvena kartu ir ar jie yra susituokę, jeigu yra nustatyta vaiko kilmė iš abiejų tėvų, abu tėvai (kiekvienas iš jų) kartu naudojasi įvairiomis tėvų valdžios prerogatyvomis (Civilinio kodekso 373–374 straipsniai).

Jeigu vaiko kilmė iš tėvo arba iš motinos nėra nustatyta arba jeigu vienas iš jų yra miręs, nedalyvauja auginant vaiką arba negali išreikšti savo valios, kitas iš tėvų naudojasi šia valdžia vienas.

Trečiųjų šalių (veikiančių sąžiningai) atžvilgiu kiekvienas iš tėvų, kuris tėvų valdžia naudojasi vienas, yra laikomas turinčiu kito iš tėvų sutikimą (Civilinio kodekso 373 straipsnis).

Jeigu tėvai negali susitarti, kaip organizuoti vaiko gyvenamąją aplinką, taip pat svarbiais klausimais, susijusiais su vaiko sveikata, lavinimu, mokymu ir laisvalaikiu, arba religiniais ar filosofiniais klausimais, arba jeigu susitarimas prieštarauja vaiko interesams, šeimos bylų teismas (pranc. *tribunal de la famille*) gali pavesti vykdyti tėvų valdžią vienam iš tėvų.

Šiuo atveju pagal nustatytą tvarką kitas iš tėvų išlaiko 1) priežiūros teisę, t. y. teisę būti informuojamas apie vaiko padėtį ir teisę kreiptis į šeimos bylų teismą, jeigu jis mano, kad kitas iš tėvų nesilaiko vaiko interesų, ir 2) teisę matytis su vaiku. Teisę matytis su vaiku galima atimti tik dėl labai rimtų priežasčių (Civilinio kodekso 374 straipsnis).

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu tėvų valdžia nesinaudoja nei tėvas, nei motina, vaikui skiriama globa (Civilinio kodekso 375 straipsnis).

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Iš esmės tėvų gyvenimas skyrium ar santuokos nutraukimas neturi poveikio naudojimosi tėvų valdžia taisyklėms. Taikomas teisinis principas, kad kiekvienas iš abiejų vaiko tėvų kartu naudojasi tėvų valdžia (žr. 2 punktą). Tai reiškia, kad kiekvienas iš jų ir toliau naudojasi tėvų valdžia ir nė vienas iš tėvų negali savo iniciatyva priimti tokio sprendimo, kuriuo kitam iš tėvų būtų trukdoma naudotis savo prerogatyvomis. Todėl vienas iš tėvų turi gauti kito iš tėvų sutikimą, priešingu atveju negali imtis veiksmų. Tačiau kalbant, pavyzdžiui, apie vaiko gyvenamąją aplinką, tas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, pagrįstai priima sprendimus dėl kasdienės tvarkos, gero elgesio ir kt.

Tėvai gali susitarti dėl naudojimosi tėvų valdžia tvarkos, jeigu tai atitinka vaiko interesus.

Priešingu atveju šiuo klausimu turi būti kreipiamasi į šeimos bylų teismą, kuris gali nuspręsti pavesti vienam iš tėvų, kad šis tėvų valdžia naudotųsi vienas (žr. 2 punktą).

Turi būti nuspręsta dėl vaiko gyvenamosios aplinkos, vietos, kurioje vaikas įrašomas į gyventojų registrą, ir tėvų įnašo į vaiko išlaikymą, lavinimą ir mokymą tvarkos.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvams nebūtina kreiptis į šeimos bylų teismą, jie gali sudaryti privatų susitarimą, išsprendami tėvų valdžios vaiko atžvilgiu klausimą. Siekiant padėti tėvams šiuo klausimu, jiems suteikta galimybė bet kuriuo metu, taip pat teismo proceso metu, kreiptis į akredituotą ir tinkamai kvalifikuotą tarpininką (advokatą, notarą arba kitą akredituotą tarpininką) (Teismų kodekso (pranc. *Code judiciaire*) 1730 straipsnis).

Jeigu tėvai pageidauja pririnkus užtikrinti šio sprendimo vykdymą, jie turi perduoti šį susitarimą kompetentingam šeimos bylų teismui, kuris nustato, ar susitarimas atitinka vaiko interesus.

Jeigu santuoka nutraukiama dėl neatitaisomo santuokos žlugimo (žr. faktų suvestinę „Santuokos nutraukimas. Belgija“), tėvai bet kuriuo proceso etapu gali prašyti šeimos bylų teismo patvirtinti susitarimą dėl laikinųjų priemonių vaikų atžvilgiu. Teisėjas gali atsisakyti patvirtinti šį susitarimą, jeigu jis prieštarauja vaikų interesams.

Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutarimu (žr. faktų suvestinę „Santuokos nutraukimas. Belgija“), šalys savo susitarimuose dėl santuokos nutraukimo pasekmių turi nurodyti naudojimosi tėvų valdžia priemones (naudojimąsi tėvų valdžia, teisę matytis, vaiko turto administravimą) ir kiekvieno iš tėvų įnašo į vaiko išlaikymą, lavinimą, sveikatą, mokymą ir ugdymą tvarką santuokos nutraukimo proceso metu ir vėliau. Prokuroras pateikia nuomonę, o šeimos bylų teismas gali panaikinti arba iš dalies pakeisti nuostatas, prieštaraujančias nepilnamečių vaikų interesams. Šeimos bylų teismas nutraukia santuoką ir patvirtina susitarimus nepilnamečių vaikų atžvilgiu.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Kai pateikiamas prašymas, teismo kancleris informuoja šalis, kad jos gali kreiptis dėl taikinamojo tarpininkavimo, taikinimo ar taikyti kitą taikaus ginčų sprendimo formą (Teismų kodekso 1253ter straipsnio 1 dalis). Be to, teisėjas bet kuriuo metu gali šalims pasiūlyti apsvarstyti taikinimo ar taikinamojo tarpininkavimo galimybes. Jeigu šalys sutinka, teisėjas gali atidėti bylos svarstymą, kad šalys galėtų išsiaiškinti, ar galima pasiekti susitarimus arba ar taikinamasis tarpininkavimas gali joms padėti rasti sprendimą, arba byla gali būti perduota taikaus sprendimo skyriui (Teismų kodekso 1253ter straipsnio 3 dalis).

Jeigu šalys pasiekia susitarimą, teismas šį susitarimą patvirtina, nebent jis akivaizdžiai prieštarauja vaiko interesams (Teismų kodekso 1253ter straipsnio 2 dalis).

Bet kuri šalis taip pat gali siūlyti naudotis taikinamuoju tarpininkavimu, neatsižvelgiant į teismo procesą (Teismų kodekso 1730 straipsnis). Pirmiau nurodytomis sąlygomis taip pat gali būti patvirtintas bet kuris akredituoto tarpininko pasiektas susitarimas.

Galiausiai šalys visada gali konsultuotis su ekspertais (socialiniais darbuotojais, psichologais, vaikų psichiatrais) ir gauti informacija pagrįstą nuomonę arba paprašyti teismo procese skirti ekspertą. Tame procese prokuroras gali prašyti socialinių tarnybų informacijos apie vaikus, o šeimos bylų teismas atsižvelgia į vaikų nuomones (Teismų kodekso 1253ter straipsnio 6 dalis).

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Jeigu tėvai nepasiekia susitarimo arba pasiekia tik dalinį susitarimą, arba jeigu susitarimas prieštarauja vaiko interesams, šeimos bylų teismas sprendžia dėl naudojimosi tėvų valdžia, atsižvelgdamas į tėvų išreikštus pageidavimus ir į vaiko pageidavimą, jeigu vaikas yra pakankamo amžiaus, taip pat į bylos padėtį ir aplinkybes. Klausimai, kurie gali būti pateikti teismui:

– abiejų arba vieno iš tėvų naudojimas tėvų valdžia (žr. 2 punktą);

– pagrindinė vieta, kurioje vaikas bus įtrauktas į gyventojų registrą (= nuolatinė gyvenamoji vieta);

– vaiko gyvenamoji aplinka (jeigu nėra sudaryta susitarimo, o tėvų valdžia bendrai naudojasi abu tėvai, pirmenybė teikiama lygiateisiam vaiko gyvenamosios aplinkos nustatymui, jeigu to prašo bent vienas iš tėvų. Jeigu tai nėra tinkamiausias sprendimas, gali būti numatyti ilgesni gyvenimo su vienu iš tėvų laikotarpiai arba kitokia tvarka. Šeimos bylų teismas atsižvelgia į konkrečias aplinkybes ir į vaiko bei tėvų interesus);

– išlaikymo įnašas (pagal savo galimybes kiekvienas iš tėvų turi padengti vaiko gyvenamosios aplinkos, išlaikymo, sveikatos, priežiūros, lavinimo, mokymo ir ugdymo išlaidas).

Šeimos bylų teismui taip pat gali tekti nuspręsti dėl vaiko lavinimo ir mokymo. Šalys teismui taip pat gali teikti konkrečius klausimus, pvz., dėl atostogų laikotarpių paskirstymo tarp tėvų, tam tikrų išlaidų dalijimosi, vaiko priėmimo į mokyklą ir kt. Tai priklauso nuo kiekvieno konkretaus atvejo.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Tai, kad tėvų valdžia priklauso tik vienam iš tėvų, nesuteikia jam neribotų teisių priimti sprendimus dėl vaiko. Turi būti atsižvelgiama į kiekvienu konkrečiu atveju pasiektus susitarimus. Be to (žr. 2 punktą), kitas iš tėvų išlaiko teisę prižiūrėti vaiko lavinimą.

Persikėlimas su vaiku į kitą gyvenamąją vietą neinformavus kito iš tėvų gali turėti poveikį vaiko gyvenamajai aplinkai, teisei matytis ir kt. Tokiu atveju šalis, kuriai nebuvo pranešta arba kuri su tuo nesutinka, gali kreiptis į šeimos bylų teismą (Civilinio kodekso 374 ir 387bis straipsniai) arba, skubiu ir absoliučiai būtinu atveju, į teisėją, nagrinėjantį prašymus taikyti laikinąsias priemones (pranc. *juge des référés*) (Teismų kodekso 584 straipsnio 4 dalis).

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

(Žr. 2 punktą). Tai reiškia, kad kiekvienas iš jų ir toliau naudojasi tėvų valdžia (įgyvendina vaiko globos teises, vaiko teisę į lavinimą, teisę teisiškai administruoti ir naudoti vaiko turtą) ir nė vienas iš tėvų negali savo iniciatyva priimti tokio sprendimo, kuriuo kitam iš tėvų būtų trukdoma naudotis savo prerogatyvomis. Todėl vienas iš tėvų turi gauti kito iš tėvų sutikimą, priešingu atveju negali imtis veiksmų. Tačiau kalbant, pavyzdžiui, apie vaiko globos teises, tas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, pagrįstai priima sprendimus dėl kasdienės tvarkos, gero elgesio ir kt. Trečiųjų šalių (veikiančių sąžiningai) atžvilgiu kiekvienas iš tėvų, kuris tėvų valdžia naudojasi vienas, yra laikomas turinčiu kito iš tėvų sutikimą (Civilinio kodekso 373 straipsnis).

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Pagal Teismų kodekso 572bis straipsnio 4 dalį šeimos bylų teismas nagrinėja prašymus dėl tėvų valdžios nepilnamečių vaikų atžvilgiu, dėl jų gyvenamosios aplinkos arba teisių su jais matytis. Prie prašymo pridedami dokumentai priklauso nuo teikiamo pareiškimo.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Kai kurios šeimos bylų teismo jurisdikcijai priklausančios bylos, pvz., bylos dėl tėvų valdžios, gyvenamosios aplinkos ar teisės matytis su vaiku, pagal įstatymą gali būti laikomos skubiomis ir pradedamos *inter partes* pareiškimu, šaukimu arba bendru prašymu. Tokios bylos išsprendžiamos laikinąja nutartimi. Jeigu byla pradedama šaukimu, terminas yra bent dvi dienos (žr. Teismų kodekso 1035 straipsnio 2 dalį). Kitais atvejais pirmasis posėdis turi įvykti vėliausiai per 15 dienų nuo prašymo užregistravimo teismo kanceliarijoje (Teismų kodekso 1253ter straipsnio 4 dalies 2 punktas).

Visose bylose, susijusiose su nepilnamečiais vaikais, šalys privalo asmeniškai dalyvauti ne tik pirmajame posėdyje, bet ir posėdžiuose, kuriuose aptariami klausimai dėl vaikų, taip pat žodinių argumentų posėdžiuose (Teismų kodekso 1253ter straipsnio 2 dalies pirma ir antra pastraipos). Be to, bet kuris nepilnamečis turi teisę būti išklašytas aktualiais klausimais dėl tėvų valdžios, gyvenamosios aplinkos ir teisės matytis (Teismų kodekso 1004 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Šiuo klausimu taikomos įprastos normos (žr. faktų suvestinę „Teisinė pagalba. Belgija“).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutarimu ir šalys susitarė dėl naudojimosi tėvų valdžia tvarkos, prokuroras pateikė nuomonę, o šeimos bylų teismas susitarimus patvirtino ir nutraukė santuoką, tada iš esmės nėra priežasčių teikti apeliacinį skundą.

Kitais atvejais sprendimas dėl tėvų valdžios gali būti apskundžiamas per tam tikrą terminą, kuris paprastai yra vienas mėnuo. Šis terminas pradedamas skaičiuoti nuo sprendimo arba pranešimo apie jį (skundo dėl vienašališku prašymu priimtos nutarties) įteikimo. Kartais sprendimo paskelbimas pavėlinamas (pavyzdžiui, prokuroro prašymu), kad terminas būtų pailgintas.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Šeimos bylų teismas, nusprendęs dėl vaiko gyvenimo su kiekvienu iš tėvų grafiko arba patvirtinęs vieno iš tėvų arba netgi trečiosios šalies teisę matytis su vaiku, vėliau gali prie savo sprendimo pridėti vykdymo priemones (Civilinio kodekso 387ter straipsnio 1 dalies penkta pastraipa). Teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus, nurodo šių priemonių pobūdį ir jų įgyvendinimo tvarką, o jeigu jis mano, jog tai reikalinga, jis taip pat paskiria įgaliotus asmenis, kurie lydi sprendimą vykdančią teismo pareigūną. Šeimos bylų teismas gali nustatyti periodines baudas, taip užtikrindamas, kad sprendimas būtų vykdomas.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Nuo 2005 m. kovo 1 d. pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003, žinomą kaip „Bruselis Ila“, visi valstybėje narėje (išskyrus Daniją) priimti sprendimai, susiję su tėvų valdžia, iš esmės yra automatiškai pripažįstami. Tačiau, išskyrus sprendimus dėl teisių matytis su vaiku ir dėl pagrobto vaiko grąžinimo, sprendimo vykdymas reiškia, kad vykdymo prašymas teikiamas šeimos bylų teismui, o šis dėl to nusprendžia laikinąja nutartimi.

Tačiau ši supaprastinta tvarka netaikoma sprendimams, priimtiems iki minėtų datos ne santuokos nutraukimo procese. Šiuo atveju patartina taikyti įprastą sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūrą.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Bet kuris suinteresuotas asmuo gali kreiptis į šeimos bylų teismą, kad užsienyje priimtas sprendimas būtų nepripažįstamas. Šeimos bylų teismas gali sustabdyti procesą, jeigu atitinkamas sprendimas yra apskųstas jį priėmusioje šalyje.

17 Kokios šalies teisę taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai? Belgijos teismai iš esmės taiko vaiko įprastinės gyvenamosios vietos teisę.

Tačiau jeigu pagal įprastinės gyvenamosios vietos teisę neįmanoma tinkamai apsaugoti vaiko asmens ar turto, taikoma valstybės, kurios pilietybę turi vaikas, teisė. Jeigu atitinkamoje užsienio teisėje numatytų priemonių neįmanoma imtis materialiniu ar teisiniu požiūriu, taikoma Belgijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Bulgarija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Bulgarijos teisės aktuose tėvų pareigoms apibūdinti vartojami teisiniai terminai „tėvų teisės ir pareigos“ ir „tėvų teisių įgyvendinimas“. Sąvoka apima visas teises ir pareigas, kurias tėvas (motina) turi savo nepilnamečiams vaikams.

Bulgarijos teisėje daromas skirtumas tarp 14 metų nesulaukusių nepilnamečių ir 14–18 metų nepilnamečių. Tėvų teisės įgyvendinamos abiejų amžiaus grupių vaikų atžvilgiu.

Įvaikinimo atveju teisės ir pareigos, kurios, viena vertus, taikomos įvaikiui ir jo palikuonims ir, kita vertus, įvaikintojui ir jo giminaičiams, sutampa su giminaičių teisėmis ir pareigomis, o įvaikio ir jo palikuonių ir jų giminaičių teisės ir pareigos pasibaigia.

Priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus, taip pat turi pareigą išspręsti tėvų teisių įgyvendinimo, asmeninių santykių ir santuokinių vaikų išlaikymo, taip pat šeimos būsto naudojimo klausimus.

Teismas nusprendžia, kuriam sutuoktiniui suteikti tėvų teises, nurodo su šių teisių įgyvendinimu susijusias priemones, išsprendžia vaikų ir jų tėvų asmeninių santykių ir vaikų išlaikymo klausimus. Nusprendžiamas, kuris iš tėvų turi įgyvendinti tėvų teises, teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus, įvertina visas aplinkybes ir išklauso tėvų ir vaikų, jeigu pastarieji yra vyresni nei 10 metų.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Paprastai tėvų teises tėvai įgyvendina solidariai.

Įstatyme įtvirtintos aiškios nuostatos dėl senelių teisių bendrauti su vaiku.

Nepilnamečiai vaikai turi pareigą gyventi kartu su savo tėvais, išskyrus atvejus, kai dėl svarbių priežasčių vaikų gyvenimas atskirai nuo tėvų yra pateisinamas. Jeigu šios pareigos nesilaikoma, teismas tėvų prašymu ir išklauses vaiką, jeigu jis yra vyresnis nei 10 metų, priima sprendimą dėl vaiko grąžinimo tėvams.

Kiekvienas iš tėvų gali savarankiškai atstovauti jaunesniam nei 14 metų vaikui ir duoti sutikimą atlikti teisinius veiksmus, jeigu vaikai yra sulaukę 14–18 metų ir tik jeigu tai atitinka jų interesus.

Nepilnamečių vaikų nekilnojamas ir kilnojamas turtas, išskyrus greitai gendančias prekes, gali būti nusavinamas, suvaržomas jį įkeičiant arba apskritai parduodamas gavus vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismo leidimą tik jeigu tai yra būtina arba naudinga vaikams. Nepilnamečio vaiko dovanos, atleidimas nuo įsipareigojimų, skolinimas ir kito asmens skolų užtikrinimas pateikiant užstatą, įkeičiant turtą arba suteikiant garantiją yra niekinis.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu vieno iš tėvų elgesys kelia pavojų vaiko asmeniui, auklėjimui, sveikatai arba turtui, apylinkės teismas savo iniciatyva arba kito iš tėvų ar prokuroro prašymu taiko atitinkamas vaiko interesus atitinkančias priemones ir prireikus paskiria vaikui tinkamą apgyvendinimą.

Šių priemonių taip pat imamas, jeigu tėvas (motina) negali įgyvendinti tėvų teisių dėl nuolatinės fizinės ar psichikos ligos, ilgo nebuvimo su šeima arba kitų objektyvių priežasčių. Tėvui (motinai) gali būti atimtos tėvų teisės šiais ypač rimtais atvejais: tėvas (motina) nesirūpina vaiku ir ilgą laiką be pagrįstos priežasties nemoka išlaikymo išmokų arba tėvas (motina) atidavė vaiką į specialią įstaigą ir per šešis mėnesius nuo numatytos atsiėmimo dienos jo neatsiėmė.

Teismo bylos dėl tėvų teisių panaikinimo iškeliamos apylinkės teisme šio teismo iniciatyva arba kito iš tėvų ar prokuroro prašymu. Visose bylose dėl tėvų teisių apribojimo ar panaikinimo teismas taip pat išsprendžia priemonių, susijusių su asmeniniais tėvų ir vaikų santykiais, taikymo klausimą.

Teismas gali atnaujinti tėvų teises atsiradus naujoms aplinkybėms arba tėvo (motinos) prašymu.

Teismas *ex officio* praneša tėvo (motinos) gyvenamosios vietos savivaldybei apie panaikintas tėvų teises arba vėlesnį jų atnaujinimą, siekdamas paskirti 14–18 metų nepilnamečių rūpintoją arba jaunesnį nei 14 metų nepilnamečių globėją.

Socialinės gerovės direktorato prašymu teismas gali priimti nutartį dėl vaiko apgyvendinimo ne šeimoje, jeigu tėvai yra mirę, nežinomi, jiems atimtos tėvų teisės, jie įgyvendina apribotas tėvų teises arba dėl objektyvių priežasčių ar be pagrįstos priežasties ilgą laiką nesirūpina vaiku, kai vaikas tampa smurto šeimoje auka ir kyla didelė grėsmė jo fiziniam, psichiniam, moraliniam, protiniam ir socialiniam vystymuisi. Vaikas perduodamas socialinei įstaigai arba globėjų šeimai, įskaitant atvejus, kuriems taikomas 1996 m. Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos 11 straipsnis.

Teismas gali nuspręsti perduoti vaiką giminaičiams, globėjų šeimai arba specialiai įstaigai. Kol teismas dar nepriėmė nutarties, dabartinio vaiko adreso socialinės gerovės direktoratas taiko vaikui laikino apgyvendinimo administracinę procedūrą.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateietyje klausimas?

Jeigu kartu gyvenantys tėvai nesutaria tėvų teisių įgyvendinimo klausimais, ginčas perduodamas apylinkės teismui, kuris išklauso abu tėvus ir prireikus – vaiką. Teismo sprendimą galima apskųsti vadovaujantis bendrosiomis taisyklėmis.

Jeigu tėvai negyvena kartu ir negali susitarti, kuris iš jų globos vaiką, ginčą sprendžia vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas, kuris išklauso vaiką, jeigu jis yra sulaukęs ne mažiau kaip 10 metų. Teismo sprendimą galima apskųsti vadovaujantis bendrosiomis taisyklėmis.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvai gali sudaryti neteisminius susitarimus dėl tėvų teisių suteikimo ir įgyvendinimo ir susitarti dėl vaiko bendravimo su vienu iš tėvų, kuris neturi tėvų teisių, tvarkos, tačiau šie susitarimai nėra teisiškai įpareigojantys. Nepaisant sudaryto neteisminio susitarimo, kiekvienas iš tėvų gali iškelti teisme bylą dėl tėvų teisių arba bendravimo su vaiku, o teismas priima sprendimą, kuriuo nustato tėvų teisių įgyvendinimo nuo sprendimo priėmimo dienos tvarką, galiojančią nepaisant neteisminio susitarimo. Pagal tą pačią teisinę sistemą nustatoma vaiko bendravimo su vienu iš tėvų, kuris negloboja vaiko ir su juo kartu negyvena, tvarka.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Pagal Tarpininkavimo įstatymą šeimos ginčai gali būti sprendžiami taikant tarpininkavimą, tačiau susitarimas dėl tėvų teisių įgyja teisinę galią tik Civilinio proceso kodekse nustatyta tvarka jį aiškiai patvirtinus teismui.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali išspręsti bet kurį jam perduotą klausimą, įskaitant vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymą, kuris iš tėvų įgyvendins tėvų teises, kokia tvarka vaikas ir kitas iš tėvų bendraus tarpusavyje, tėvų teisių lankyti vaiką ar matytis su juo įgyvendinimo, pareigos mokėti vaikui išlaikymą, mokyklos parinkimo, vardo vaikui suteikimo ir pan. klausimus. Žr. atsakymus į 3 ir 4 klausimus.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Paprastai tėvų teises įgyvendinantis vienas iš tėvų priima sprendimus, susijusius su kasdieniu vaiko gyvenimu, įskaitant, pvz., tai, kokią mokyklą vaikas lankys. Kartais reikalingas abiejų tėvų sutikimas, pvz., kai yra išduodami vaiko tapatybės dokumentai arba kai jis išvyksta iš šalies, nepaisant kelionės, įskaitant atostogas, trukmės ar tikslo.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Kai tėvai negyvena bendrame būste, teismas turi pareigą priimti nutartį ir ja nustatyti, kuris iš tėvų turės tėvų teises ir kaip kitas iš tėvų bendraus su vaiku. Nepažeidžiant pirmiau nurodytos nuostatos, teisme sudarytam tėvų susitarimui, kuriame, be įprastos praktikos, nustatoma išsamesnė vaiko ir kito iš tėvų bendravimo tvarka, netaikomi jokie apribojimai. Teismų praktikoje nustatyta ir santuokos bylą šalys visuotinai pripažįsta, kad paprastai vaikas su kitu iš tėvų praleidžia dvi ar daugiau ne darbo dienų kiekvieną mėnesį ir konkretų skaičių savaitių per moksleivių atostogas.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Kompetenciją turi atsakovo įprastinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas. Jeigu prašymas yra susijęs su reikalavimu išlaikyti vaiką, ieškovas prašymą taip pat gali pateikti savo įprastinės gyvenamosios vietos teismui.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Su tėvų teisėmis susijusiose bylose taikomos bendrosios procesinės taisyklės.

Jeigu klausimas sprendžiamas nagrinėjamoje santuokos nutraukimo byloje, tėvai gali prašyti teismo taikyti laikinąsias apsaugos priemones, susijusias su tėvų teisėmis vaiko atžvilgiu, ir nustatyti bendravimo su kitu iš tėvų tvarką.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Bylos šalys teisinę pagalbą gali gauti vadovaudamosi Teisinės pagalbos įstatyme nustatytais bendrosiomis teisinės pagalbos teikimo nuostatomis ir sąlygomis.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apylinkės teismo priimtus sprendimus pagal bendrąsias taisykles per dvi savaites nuo sprendimo kopijos gavimo dienos galima apskųsti apygardos teismui.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismų sprendimai vykdomi Civilinio proceso kodekse nustatyta tvarka. Jame įtvirtintos aiškios nuostatos dėl pareigos atlikti tam tikrus veiksmus arba nuo jų susilaikyti ir dėl pareigos perduoti vaiką. Teismo sprendimą vykdo pareiškėjo pasirinktas valstybinis arba privatus antstolis.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Taikytinai teisei priskiriamas 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo ir Civilinio proceso kodekso 621 straipsnis (galioja nuo 2007 m. liepos 24 d.).

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Taikytinai teisei priskiriamas 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo ir Civilinio proceso kodekso 622 straipsnis (galioja nuo 2007 m. liepos 24 d.).

Bendroji jurisdikcija priklauso kitos šalies įprastinės gyvenamosios vietos apylinkės teismui, arba, jeigu ji Bulgarijoje neturi nuolatinio adreso, atitinkamos šalies įprastinės gyvenamosios vietos apylinkės teismui, arba, jeigu atitinkama šalis neturi Bulgarijoje įprastinės gyvenamosios vietos, Sofijos miesto teismui. Prašymas pripažinti ir vykdyti užsienio teismo priimtą sprendimą arba kitos užsienio institucijos nutartį dėl tėvų teisių įgyvendinimo arba tėvų teisių įgyvendinimo atnaujinimo neteisėtai išvežus vaiką pagal 1980 m. Europos konvenciją dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo, kuri 1980 m. gegužės 20 d. buvo sudaryta Liuksemburge (ratifikuota įstatymu, 2003 m. oficialusis leidinys (SG) Nr. 21 (2003 m. SG Nr. 104)) (Liuksemburgo konvencija), teikiamas Sofijos miesto teismui. Teismas rengia viešą posėdį, kuriame dalyvauja Teisingumo ministerija arba pareiškėjas, užsienio teismo sprendime ar nutartyje nurodytos šalys ir prokuroras. Teismas išklauso vaiką, jeigu to prašo dabartinio vaiko adreso savivaldybės socialinės gerovės direktoratas. Užsienio teismo sprendimo ar nutarties pripažinimo ir vykdymo procedūra sustabdoma šiais atvejais: teismas nagrinėja ginčą iš esmės ir ši byla buvo iškelta valstybėje, kurioje buvo priimtas atitinkamas teismo sprendimas ar nutartis, jau baigus procedūrą. Ta pati procedūra taikoma tais atvejais, kai Bulgarijos teismuose nagrinėjama byla dėl kito teismo sprendimo ar nutarties dėl tėvų teisių įgyvendinimo pripažinimo ir (arba) vykdymo. Apie tai nedelsiant pranešama atitinkamam teismui, o teisėjas sprendimą turi priimti per vieną mėnesį nuo pranešimo dienos.

Teismo sprendimas turi būti priimamas per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo dienos. Šį sprendimą galima apskųsti Sofijos apeliaciniam teismui, kurio sprendimas yra galutinis.

Procedūra taip pat taikoma prašymams dėl sprendimų, priimtų išvežus vaiką, pripažinimo ir vykdymo, jeigu sprendime nustatyta, kad vaikas išvežtas neteisėtai. Kitoje valstybėje, kuri yra Liuksemburgo konvencijos susitariančioji šalis, priimtas sprendimas nepripažįstamas ir nevykdomas pagal 8 ir 9 straipsnius, jeigu Konvencijos 10 straipsnio 1 dalyje nustatyti reikalavimai tenkinami ir patvirtinami tiek, kiek jie yra vykdytini valstybėje, kurioje buvo patvirtintas sprendimas. Ta pati procedūra taikoma pagal Konvenciją iškeltoms byloms dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo, kiek jos susijusios su tėvų pareigomis ir vaiko apsaugos priemonėmis.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Vaiko ir tėvų santykiai reglamentuojami pagal jų įprastinės gyvenamosios vietos valstybės įstatymus. Jeigu tėvai ir vaikas neturi bendros įprastinės gyvenamosios vietos, jų santykiai reglamentuojami pagal vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės arba pilietybės valstybės įstatymus, atsižvelgiant į

tai, kurie įstatymai yra palankesni vaikui. Globos ir rūpybos klausimai reglamentuojami pagal valstybės, kurioje yra globojamo asmens ar asmens, kuriuo rūpinamasi, įprastinė gyvenamoji vieta, įstatymus. Globojamo asmens ar asmens, kuriuo rūpinamasi, ir globėjo ar rūpintojo santykiai reglamentuojami pagal įstatymus, kurie buvo taikomi tuo metu, kai asmeniui buvo nustatyta globa ar rūpyba.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Čekija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Sąvoka „tėvų pareigos“ yra nustatyta Civiliniame kodekse (įstatymas Nr. 89/2012). Ši sąvoka apima tėvų teisių ir pareigų visumą, kurią sudaro:

vaiko priežiūra, įskaitant visų pirma jo sveikatą ir fizinį, emocinį, protinį ir moralinį vystymąsi, vaiko apsauga, asmeninis bendravimas su vaiku, vaiko auklėjimo ir ugdymo užtikrinimas, vaiko gyvenamosios vietos nustatymas, atstovavimas vaikui ir jo turto valdymas.

Tėvų pareigos atsiranda gimus vaikui ir pasibaigia vaikui tapus visiškai veiksniam. Tėvų pareigų galiojimo trukmę ir taikymo sritį gali pakeisti tik teismas. Tėvų pareigas tėvai vykdo atsižvelgdami į vaiko interesus. Prieš priimdami sprendimą, darantį poveikį vaiko interesams, tėvai pateikia vaikui visą informaciją, kurios reikia, kad jis galėtų susidaryti savo nuomonę atitinkamu klausimu ir išsakyti ją savo tėvams; ši nuostata netaikoma, jeigu vaikas arba negali tinkamai priimti informacijos, arba negali susidaryti savo nuomonės, arba negali jos išsakyti savo tėvams. Tėvai ypatingą dėmesį skiria vaiko nuomonei ir, priimdami sprendimą, atsižvelgia į ją. Su vaiko asmeniu susijusias tėvų pareigas tėvai vykdo vaiko išsivystymo lygį atitinkančiu būdu ir apimtimi. Jeigu tėvai priima sprendimą dėl vaiko išsilavinimo arba darbo, jie atsižvelgia į jo nuomonę, gebėjimus ir gabumus.

Iki vaikas tampa veiksnius, jo tėvai turi teisę vadovauti vaikui ir šiuo tikslu taikyti jo vystymosi gebėjimus atitinkančias auklėjimo priemones, įskaitant ribojimus, kuriais siekiama apsaugoti vaiko moralinius įsitikinimus, sveikatą ir teises, taip pat kitų asmenų teises ir viešąją tvarką. Vaikas privalo paisyti šių priemonių. Gali būti naudojamos tik tokios formos ir apimtys auklėjimo priemonės, kurios yra tinkamos atsižvelgiant į aplinkybes, nekelti pavojaus vaiko sveikatai ar vystymuisi ir nepažeidžia vaiko orumo.

Manoma, kad visi nepilnamečiai, kurie nėra visiškai veiksniūs, gali atlikti teisinius veiksmus, atitinkančius jų bendraamžių protinę ir valios brandą. Tėvai turi pareigą ir teisę atstovauti vaikui teismo byloje, kuriose vaikas neturi procesinio veiksnio. Tėvai vaikui atstovauja kartu, tačiau kiekvienas iš tėvų gali veikti atskirai; jeigu vienas iš tėvų, sprenddamas vaiko ir sąžiningos trečiosios šalies klausimą, veikia savarankiškai, laikoma, kad jis veikia su kito iš tėvų sutikimu. Tėvas (motina) negali atstovauti vaikui, jeigu dėl to tarp jo (jos) ir vaiko arba tarp tų pačių tėvų vaikų galėtų kilti interesų konfliktas. Tokiais atvejais teismas paskiria vaiko globėją. Jeigu tėvai negali susitarti dėl to, kuris iš jų turėtų atstovauti vaikui teismo byloje, teismas vieno iš tėvų prašymu nusprendžia, kuris iš tėvų vaiko vardu veiks kaip jo teisinis atstovas ir kokiais klausimais.

Tėvai turi pareigą ir teisę valdyti vaiko turtą, visų pirma tinkamai jį administruoti. Jie privalo saugiai tvarkyti lėšas, kurios gali būti laikomos nereikalingomis siekiant padengti su vaiko turtu susijusias išlaidas. Teismo byloje, susijusioje su atskiromis vaiko turto dalimis, tėvai veikia kaip jo atstovai; tėvas (motina) negali atstovauti vaikui, jeigu dėl to tarp jo (jos) ir vaiko arba tarp tų pačių tėvų vaikų galėtų kilti interesų konfliktas. Tokiu atveju teismas paskiria vaiko globėją. Jeigu tėvas (motina) pažeidžia pareigą tinkamai rūpintis vaiko turtu, jis (ji) solidariai kompensuoja vaiko patirtus nuostolius. Jeigu tėvai nesutaria esminiais vaiko turto valdymo klausimais, teismas tokius klausimus išsprendžia vieno iš tėvų prašymu. Kad atliktų teisinius veiksmus, susijusius su vaiko turimu arba būsimu turtu arba atskiromis tokio turto dalimis, tėvai turi gauti teismo pritarimą, išskyrus atvejus, kai tai yra įprasti klausimai arba net ir išimtiniai, tačiau su nereikšmingomis turto vertėmis susiję klausimai.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų pareigų vykdymas yra abiejų tėvų prievolė. Kiekvienas iš tėvų turi vykdyti šią prievolę, nebent jiems panaikinamos tėvų pareigos. Nesvarbu, ar vaiko tėvai yra susituokę, ar ne ir ar vaikas yra santuokinis, ar nesantuokinis.

Tėvai tėvų pareigas vykdo abipusiu sutarimu. Jeigu delsiant priimti sprendimą su vaiku susijusiu klausimu galėtų kilti pavojus, vienas iš tėvų gali savarankiškai priimti sprendimą arba duoti savo sutikimą; tačiau jis privalo nedelsdamas informuoti kitą iš tėvų apie susidariusią padėtį. Jeigu vienas iš tėvų, sprenddamas vaiko ir sąžiningos trečiosios šalies santykių klausimą, veikia savarankiškai, laikoma, kad jis veikia su kito iš tėvų sutikimu. Jeigu tėvai nesutaria vaikui svarbiu klausimu, visų pirma susijusiu su jo interesais, teismas klausimą išsprendžia vieno iš tėvų prašymu; ši taisyklė taip pat taikoma, jeigu tėvas (motina), priimdamas (-a) sprendimą vaikui svarbiu klausimu, nesitaria su kitu iš tėvų. Laikoma, kad svarbūs klausimai visų pirma yra susiję su gyvenamosios vietos nustatymu ir vaiko išsilavinimo ar darbo parinkimu, tačiau tokiais klausimais nelaikomos įprastos medicininės ir panašios procedūros.

Teismas gali nuspręsti sustabdyti tėvų pareigų vykdymą, jeigu tėvai savo pareigų negali vykdyti dėl sudėtingų aplinkybių ir jeigu galima manyti, kad tai yra būtina siekiant apsaugoti vaiko interesus. Jeigu tėvas (motina) nevykdo savo pareigų tinkamai, o atsižvelgiant į vaiko interesus tai yra nepateisinama, teismas gali apriboti tėvų pareigas arba jų vykdymą ir kartu nustatyti tokio ribojimo taikymo sritį. Jeigu tėvas (motina) piktnaudžiauja savo pareigomis arba jų

vykdymu ir (arba) nepaiso savo pareigų arba jas vykdo labai aplaidžiai, teismas gali panaikinti tėvų pareigas. Jeigu tėvas (motina) padaro tyčinį nusikaltimą savo vaikui arba jeigu tėvas (motina) panaudoja savo vaiką, kuriam netaikoma baudžiamoji atsakomybė, darydamas (-a) nusikaltimą, teismas visų pirma įvertina, ar yra priežasčių panaikinti tėvų pareigas.

Jeigu vienas iš tėvų yra miręs arba nežinomas arba jeigu vienas iš tėvų neturi tėvų pareigų arba jų vykdymas yra sustabdytas, tėvų pareigas vykdo kitas iš tėvų; ši taisyklė taip pat taikoma, jeigu vieno iš tėvų pareigos arba jų vykdymas yra apribotas. Jeigu nė vienas iš tėvų neturi visų tėvų pareigų, jeigu abiejų tėvų pareigų vykdymas yra sustabdytas ir (arba) jeigu tėvų pareigoms kuri nors iš nurodytų aplinkybių daro skirtingą poveikį, teismas paskiria vaiko globėją, kuriam suteikiamos tėvų teisės ir pareigos arba kuris šias pareigas ir teises vykdo vietoj tėvų. Jeigu tėvų pareigos arba jų vykdymas yra apribotas, teismas paskiria vaiko globėją.

Jeigu vaikas įvaikinamas, iš tėvų pareigų kylančios teisės ir pareigos perduodamos įvaikintojui teismo sprendimo dėl įvaikinimo įsiteisėjimo momentu.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu teismas nusprendžia apriboti tėvo (motinos) veiksnumą, jis taip pat išsprendžia jo (jos) tėvų pareigų klausimą. Nepilnamečio, kuris yra tėvas (motina), tačiau dar netapo visiškai veiksniu arba nebuvo pripažintas visiškai veiksniu ar neįgijo tokio veiksnumo dėl santuokos sudarymo, tėvų pareigų vykdymas sustabdomas, iki jis tampa visiškai veiksnus; ši taisyklė netaikoma su vaiko globa susijusių pareigų ir teisių vykdymui, nebent teismas, atsižvelgdamas į tėvo (motinos) asmenį, nusprendžia, kad šios pareigos ir teisės vykdymas turi būti sustabdytas, iki tėvas (motina) taps visiškai veiksnus (-ia). Tėvo (motinos), kurio (-ios) veiksnumas šioje srityje apribotas, tėvų pareigų vykdymas sustabdomas veiksnumo apribojimo laikotarpiu, nebent teismas, atsižvelgdamas į tėvo (motinos) asmenį, nusprendžia, kad tėvas (motina) toliau vykdytų savo pareigą ir teisę globoti vaiką ir asmeniškai su juo bendrauti.

Jeigu nėra abiejų tėvų, kurie turėtų visapusiškai vykdyti tėvų pareigas savo vaikui, teismas paskiria vaiko globėją. Globėjas iš esmės turi visas vaiko tėvo (motinos) pareigas, tačiau neturi pareigos remti ir išlaikyti vaiką. Išimtiniais atvejais įvairios pareigos ir teisės, atsižvelgiant į globėjo asmenį arba vaiko padėtį, taip pat į priežastis, dėl kurių tėvai neturi visų pareigų ir teisių, gali būti nustatomos kitu būdu. Globėjas turi būti visiškai veiksnus, o jo gyvenimo būdas turi būti toks, kad būtų užtikrintas jo gebėjimas tinkamai vykdyti savo pareigas. Teismas globėjais taip pat gali paskirti du asmenis, kurie paprastai būna susituokę. Jeigu tai neprieštarauja vaiko interesams, teismas globėju paskiria tėvo (motinos) nurodytą asmenį. Priešingu atveju teismas globėju paskiria giminaitį arba vaiko šeimai artimą asmenį, nebent tėvas (motina) aiškiai nepritaria tokio asmens paskyrimui. Jeigu tokio asmens nėra, teismas globėju paskiria kitą tinkamą asmenį. Jeigu vaiko globėju negalima paskirti jokio fizinio asmens, teismas paskiria už socialinę ir teisinę vaikų apsaugą atsakingą instituciją, kuri globėjo pareigas vykdo, iki teismas paskiria kitą vaiko globėją arba iki globėjas prisiima savo pareigas. Globėją prižiūri teismas. Globėjas globos pradžioje ir jai pasibaigus sudaro turto apyrašą. Jis reguliariai teikia teismui ataskaitas apie vaiką, jo vystymąsi ir atsiskaito už turto valdymą. Kiekvieną globėjo sprendimą, susijusį su kitais nei įprasti klausimai, turi patvirtinti teismas.

Kita galimybė – vaiko patikėjimas globoti šeimai. Globojimas šeimoje yra susijęs su asmenine kito asmens vaiko priežiūra; tačiau ji nereiškia, kad į kitą vaiką bus žiūrima kaip į savo, kaip būna įvaikinimo atveju. Augindamas vaiką, globojantis tėvas (motina) tėvų pareigas ir teises vykdo tiek, kiek tai yra pagrįsta. Jis (ji) turi pareigą ir teisę spręsti tik kasdienes su vaiku susijusias klausimus, atstovauti vaikui sprendžiant šiuos klausimus ir valdyti jo turta; jis (ji) privalo informuoti vaiko tėvus apie vaikui svarbius klausimus. Jeigu to reikia dėl susiklosčiusių aplinkybių, teismas nustato papildomas globojančio tėvo (motinos) pareigas ir teises. Vaiko tėvai išlaiko iš jų tėvų pareigų kylančias pareigas ir teises, įskaitant teisę asmeniškai ir reguliariai bendrauti su vaiku ir teisę gauti informaciją apie vaiką, išskyrus pareigas ir teises, kurios pagal įstatymą suteikiamos globojančiam tėvui (motinai), nebent teismas, išnagrinėjęs pagrįstas priežastis, nusprendžia kitaip. Globojantis (-i) tėvas (motina) neturi pareigos remti ir išlaikyti vaiką.

Globojantis (-i) tėvas (motina) privalo užtikrinti tinkamą globą, gyventi Čekijos teritorijoje ir sutikti su jam (jai) patikėta vaiko globojimo pareiga. Paprastai tai yra giminaitis, tačiau juo taip pat gali būti kitas asmuo, kuriam socialinės ir teisinės vaiko apsaugos institucija perdavė globoti vaiką (šiuo tikslu apygardos teismas tvarko pareiškėjus, kurie yra tinkami tapti globojančiais tėvais, sąrašą). Teismas gali perduoti vaiką globoti šeimoje laikinai (pvz., kol tėvas (motina) gydomas (-a) gydymo įstaigoje), taip pat neapibrėžtam laikotarpiui. Todėl globa šeimoje gali padėti išspręsti šeimos krizę arba užtikrinti globą alternatyvioje šeimos aplinkoje. Siekiant sumažinti institucijoms arba institucijų tipo įstaigoms perduodamų vaikų skaičių, pirmenybė, palyginti su institucine globa, teikiama globai šeimoje. Globojantis tėvas (motina) gauna valstybines globojimo šeimoje išmokas (pvz., išmoką vaiko poreikiams patenkinti, išmoką pasibaigus globai šeimoje, globojančio (-ios) tėvo (motinos) atlyginimą ir pan.).

Be to, Civiliniame kodekse reglamentuojamas kito asmens globojamo vaiko institutas, kai nė vienas iš tėvų arba globėjas negali asmeniškai globoti vaiko.

Tokia globa nėra globos šeimoje alternatyva arba būtinoji globa prieš įvaikinimą. Pirmenybė teikiama jai, o ne vaiko globai institucijoje. Globėjas privalo užtikrinti tinkamą globą, gyventi Čekijos teritorijoje ir sutikti su pareiga asmeniškai globoti vaiką. Globėjo pareigas ir teises nustato teismas; priešingu atveju atitinkamai taikomi teisės aktai, kuriais reglamentuojama globa šeimoje.

Tėvai, kaip teisiniai atstovai, gali – siekdami tvarkyti vaiko reikalus, išskyrus atvejus, kai tai yra asmeniniai reikalai, – pasirašyti susitarimą dėl specialisto arba, pvz., kito tinkamo asmens atstovavimo. Jeigu vaikas pasirašo atstovavimo susitarimą, tai neturi jokios įtakos tėvų, kaip vaiko atstovų, teisiniams atstovavimui. Jeigu teisiniai ir sutartyje nurodyti atstovai negali susitarti, teismas klausimą išsprendžia atsižvelgdamas į vaiko interesus.

Jeigu vaiko auklėjimui arba jo fizinei, protinei ar psichinei būklei ir (arba) tinkamam jo vystymuisi kyla pavojus arba yra taip sutrikdomi, kad tampa nepalankūs vaiko interesams, ir (arba) jeigu dėl rimtų priežasčių tėvai negali užtikrinti jo auklėjimo, teismas, kaip būtinąją priemonę, gali liepti perduoti jį institucijai globai. Teismas taip elgsis visų pirma tais atvejais, kai ankstesnės priemonės nepadėjo pagerinti vaiko padėties. Tokios priemonės taikymo laikotarpiu teismas visada svarsto, ar tinka teikti pirmenybę vaiko perdavimui fizinio asmens globai. Institucinė globa gali būti nustatoma ne ilgesniam kaip trejų metų laikotarpiui, kuris (pakartotinai) gali būti pratęsiamas, jeigu galioja paskyrimo institucinei globai (visada ne ilgesniam nei trejų metų laikotarpiui) priežastys. Jeigu priežasčių, dėl kurių vaikas buvo paskirtas institucinei globai, nelieka arba jeigu galima nustatyti kitokią nei institucinė vaiko globą, teismas nedelsdamas panaikina institucinę globą ir kartu, atsižvelgdamas į aplinkybes, nusprendžia, kam toliau vaikas bus perduotas globoti.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateietyje klausimas?

Sprendimas dėl vaiko globos yra esminė sąlyga, kurią turi aptarti santuoką nutraukiantys tėvai. Priimdamas sprendimą teismas išnagrinėja vaiko interesus; teismas nukrypsta nuo bendro tėvų pritarimo, jeigu to reikia atsižvelgiant į vaiko interesus. Teismas gali nustatyti, kad vaiką globos vienas iš tėvų, kad tėvai globos jį pakaitomis arba bendrai; teismas taip pat gali nustatyti, kad vaiką globos kitas asmuo, o ne jo tėvai, jeigu to reikia atsižvelgiant į vaiko interesus.

Teismas atsižvelgia į vaiko asmenybę, visų pirma jo gabumus ir gebėjimus, susijusius su vystymosi galimybėmis, ir tėvų gyvenimo būdą, taip pat vaiko emocinę brandą ir kilmę, kiekvieno iš tėvų gebėjimą ugdyti vaiką, esamą ir numatomą auklėjimo aplinkos, kurioje vaikas turėtų gyventi, stabilumą ir vaiko emocinius ryšius su savo broliais ar seserimis, seneliais ar kitais giminaičiais ir giminystės ryšiais nesusijusiais asmenimis. Teismas visada atsižvelgia į tai, kuris iš tėvų tinkamai iki šiol globojo vaiką ir deramai paisė jo emocinių, protinių ir moralinio lavinimo poreikių, taip pat į tai, kuris iš tėvų suteikia vaikui geresnes sveiko ir sėkmingo vystymosi galimybes. Teismas taip pat daug dėmesio skiria vaiko teisei į tai, kad jį globotų ir su juo reguliariai asmeniškai bendrautų abu tėvai, kito iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvens, teisei reguliariai gauti informaciją apie vaiką, be to, teismas taip pat atsižvelgia į vieno iš tėvų gebėjimą susitarti dėl vaiko auginimo su kitu iš tėvų. Teismas taip pat gali nuspręsti patvirtinti tėvų susitarimą, nebent akivaizdu, kad nustatyta tėvų pareigų vykdymo tvarka neatitinka vaiko interesų.

Jeigu visiško veiksnio neturinčio nepilnamečio tėvai gyvena atskirai ir jeigu jie negali susitarti dėl tokio vaiko globos tvarkos, teismas šį klausimą išsprendžia savo iniciatyva. Teismas vadovaujasi panašiomis sprendimų dėl vaiko globos priėmimo taisyklėmis, kurios taikomos nutraukiant vaiko tėvų santuoką.

Vaiką globojantis vienas iš tėvų kartu su kitu iš tėvų sprendžia, kaip vienas iš tėvų, kuris negloboja vaiko, bendraus su vaiku. Jeigu tėvai negali susitarti arba to reikia atsižvelgiant į vaiko auklėjimo interesus ir šeimos ryšius, teismas nustato tėvo (motinos) ir vaiko bendravimo tvarką. Pagrįstais atvejais teismas gali nustatyti tėvo (motinos) ir vaiko bendravimo vietą. Jeigu to reikia atsižvelgiant į vaiko interesus, teismas apriboja tėvo (motinos) teisę asmeniškai bendrauti su vaiku ir (arba) apskritai uždraudžia bendrauti su vaiku.

Pasikeitus aplinkybėms, teismas net ir savo iniciatyva pakeičia sprendimą dėl su tėvų pareigomis susijusių pareigų ir teisių vykdymo.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Jeigu tėvai nutraukia santuoką, jų susitarime dėl tėvų pareigų vykdymo tvarkos turi būti nustatyta, kaip kiekvienas iš tėvų globos vaiką po santuokos nutraukimo. Šiame susitarime tėvai taip pat gali susitarti dėl tėvų ir vaiko bendravimo tvarkos. Tokiam susitarimui turi pritarti teismas, kuris patvirtina tėvų susitarimą, nebent akivaizdu, kad nustatyta tėvų pareigų vykdymo tvarka neatitinka vaiko interesų. Ši taisyklė taip pat taikoma tėvų tarpusavio susitarimui, jeigu vaiko tėvai gyvena atskirai.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Siekdamas apsaugoti vaiko interesus, teismas, nagrinėdamas nepilnamečio globos bylą, padeda tėvams rasti taikų sprendimą. Teismas gali įpareigoti tėvus ne ilgiau nei 3 mėnesius dalyvauti neteisminiuose taikinimo ar tarpininkavimo posėdžiuose arba šeimos terapijos seansuose arba gali įpareigoti juos susitikti su pedopsichologijos specialistu.

Taip pat yra galimybė pasinaudoti vadinamųjų santuokos ir šeimos konsultavimo centrų paslaugomis, kuriuose pagalbą teikia kvalifikuoti psichologai ir socialiniai darbuotojai.

Be to, vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija gali atkalbėti vieną iš tėvų, kuris nepaiso vaiko arba kito iš tėvų teisių (pvz., globos, reguliaraus bendravimo), nuo tokio elgesio arba supažindinti su teisės aktais ir jo (jos) elgesio pasekmėmis. Vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija taip pat gali įpareigoti tėvus naudotis specialisto konsultacija, jeigu tėvai be specialisto konsultacijos negali išspręsti su vaiko auginimu susijusių problemų, visų pirma kilus ginčams dėl vaiko auklėjimo arba lankymo teisių pakeitimo.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Laikydamasis nustatytų sąlygų, teismas tėvų prašymu visų pirma gali priimti sprendimą dėl šių su tėvų ir vaikų santykiams susijusių klausimų:

asmeninio pobūdžio teisių (pvz., teisę suteikti vaikui vardą ir pavardę arba teisę duoti sutikimą įvaikinti vaiką);

vaiko globos ir bendravimo su vaiku tvarkos;

alternatyvių vaiko globos formų (pvz., globa, kito asmens globa, globa šeimoje, institucinė globa);

išlaikymo ir paramos pareigų;

atstovavimo ir vaiko turto valdymo, leidimo vaikui atlikti teisinius veiksmus;

vaikui svarbių klausimų, dėl kurių tėvai negali susitarti (laikoma, kad svarbūs klausimai visų pirma yra susiję su gyvenamosios vietos nustatymu ir vaiko išsilavinimo ar darbo parinkimu, tačiau tokiais klausimais nelaikomos įprastos medicininės ir panašios procedūros).

Dažniausiai teismas nusprendžia, kuriam asmeniui bus perduota vaiko globa, taip pat tikėtina, kad teismas išspręš bendravimo su vaiku tvarkos ir jo išlaikymo bei paramos jam klausimus.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Vaiko globa yra tik dalis su tėvų pareigomis susijusių pareigų ir teisių. Jeigu vienam iš tėvų, kuris negloboja vaiko, nebuvo atimtos tėvų pareigos ir jo tėvų pareigos nebuvo apribotos ar sustabdytos, jis toliau jas vykdo atsižvelgdamas į kitas tėvų pareigų sudedamąsias dalis ir nepraranda teisės spręsti vaikui svarbių klausimų. Tėvų pareigas tėvai vykdo abipusiu sutarimu, atsižvelgdami į vaiko interesus. Jeigu delsiant priimti sprendimą su vaiku susijusiu klausimu galėtų kilti pavojus, vienas iš tėvų gali savarankiškai priimti sprendimą arba duoti savo sutikimą; tačiau jis (ji) privalo nedelsdamas informuoti kitą iš tėvų apie susidariusią padėtį.

Jeigu tėvai nesutaria vaikui svarbiu klausimu, visų pirma susijusiu su jo interesais, teismas klausimą išsprendžia vieno iš tėvų prašymu; ši taisyklė taip pat taikoma, jeigu tėvas (motina), priimdamas (-a) sprendimą vaikui svarbiu klausimu, nesitaria su kitu iš tėvų. Vieno iš tėvų prašymu teismas taip pat išsprendžia klausimą, kai tėvai negali susitarti, kuris iš jų atstovaus vaikui teismo byloje arba sprendžiant svarbius su vaiko turto valdymu susijusius klausimus.

Tėvai privalo vienas kitam pateikti visą svarbią informaciją, susijusią su vaiku ir jo interesais.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Civiliniame kodekse daromas skirtumas tarp vaiko perdavimo globoti vienam iš tėvų, pakaitinės globos ar bendros globos arba vaiko perdavimo globoti kitam asmeniui nei jo tėvai. Spręsdamas vaiko perdavimo globoti klausimą, teismas priima vaiko interesus atitinkantį sprendimą. Teismas gali panaikinti sprendimą dėl pakaitinės arba bendros globos, jeigu tėvai gali bendrauti ir bendradarbiauti.

Bendra globa (bendras auklėjimas)

Ši vaiko globos forma reiškia, kad konkretus sprendimas dėl vaiko perdavimo globoti vienam iš tėvų nepriimamas. Praktiškai tai reiškia, kad esant bendrai globai, vieno iš tėvų globa gali, pvz., užtikrinti vaiko ugdymo poreikius, o kito iš tėvų globa gali padėti užtikrinti sporto poreikių patenkinimą ir (arba) vienas iš tėvų daugiausia dėmesio skiria vaiko kalbos mokymui, o kitas – užklasei vaiko veiklai. Abu tėvai bendrai rūpinasi vaiko sveikata ir materialiniais poreikiais (pvz., gamina valgi, tvarko namus, rūpinasi apranga ir pan.). Jeigu nustatoma bendra vaiko globa, būtina, kad su ja sutiktų abu tėvai.

Pakaitinė globa (pakaitinis auklėjimas)

Pakaitinė globa reiškia, kad vaiką aiškiai nustatytą laikotarpį globoja vienas iš tėvų. Teismas taip pat nustato, kokios teisės ir pareigos vykdomos šiais laikotarpiais.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Su tėvų pareigomis ir teisėmis susijęs prašymas turi būti pateikiamas apylinkės teismui (Prahoje – apylinkės teismui, Brno – savivaldybės teismui), kuris turi jurisdikciją pagal nepilnamečio gyvenamąją vietą, o jeigu jis neturi nuolatinio adreso, tuomet apylinkės teismui, kuris jurisdikciją turi pagal gyvenamąją vietą. Su nepilnamečiais susijusius klausimus teismas taip pat gali spręsti savo iniciatyva.

Prašymui keliami reikalavimai priklauso nuo prašymo rūšies. Tačiau visada būtina nurodyti dalyvių vardus, pavardes ir adresus arba dalyvių ir jų atstovų gimimo tapatybės numerius, trumpai aprašyti svarbiausias aplinkybes, nurodyti įrodymus, kuriais remiasi pareiškėjas, be to, iš prašymo turi būti aišku, ko pareiškėjas reikalauja ir kuriam teismui yra adresuotas prašymas.

Prie prašymo turi būti pridėti visi svarbūs dokumentai, susiję su atitinkamu klausimu, pvz., gimimo liudijimas, santuokos liudijimas, visi ankstesni teismo sprendimai, susiję su vaiku, ir pan. Prašymas turi būti pateikiamas popierine forma ir jo turi būti tiek kopijų, kad viena jų tektų teismui, o kiekvienas dalyvis prirėkus taip pat gautų po kopiją.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Teismas gali pradėti bylas, susijusias su nepilnamečio vaiko teismine globa, net jeigu nebuvo pateiktas prašymas.

Priimdamas preliminarų sprendimą, teismas, net prieš išspręsdamas bylą iš esmės, jeigu tai yra būtina nustatant laikiną bylos šalių santykių tvarką arba jeigu nuogaustaujama, kad gali būti trukdoma vykdyti teismo sprendimą, gali įpareigoti bylos šalį mokėti būtiną išlaikymą ir (arba) patikėti vaiko globą vienam iš tėvų arba teismo nurodytam asmeniui. Preliminarus sprendimas paprastai priimamas gavus prašymą, tačiau jeigu bylą nagrinėti iš esmės galima pradėti be prašymo (taigi ir bylą, susijusią su teismo globojamų nepilnamečių), preliminarus sprendimas taip pat gali būti priimamas be prašymo. Teismas, kuris turi kompetenciją nagrinėti bylą, yra atsakingas už preliminarų sprendimo priėmimą, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip. Prašyme priimti preliminarų sprendimą turi būti pateikta Civilinio proceso kodekso (įstatymas Nr. 99/1963, iš dalies pakeistas) 42 straipsnio 4 dalyje ir 75 straipsnyje nurodyta informacija, visų pirma: informacija, susijusi su teismu, kuriam adresuotas prašymas; prašymą teikiančio asmens duomenys ir prašymo dalykas – tai reiškia, kad turi būti surašyti faktai, kuriais grindžiamas prašymas priimti tokį preliminarų sprendimą; tikslo, kurio siekiama teikiant prašymą, nurodymas – tai reiškia, kad turi būti nurodyta, kokio preliminarų sprendimo siekia pareiškėjas; aplinkybių, į kurias atsižvelgiant reikia laikinai sureguliuoti bylos šalių santykius, arba nuogaustavimų, kad gali būti trukdoma vykdyti teismo sprendimą, nurodymas, prašymo surašymo data ir pareiškėjo arba jo atstovo parašas. Prie prašymo turi būti pridėti pareiškėjo nurodyti dokumentai. Apskritai kalbant apie preliminarus sprendimus, pareiškėjas, siekdamas užtikrinti žalos arba nuostolių, kurie atsirastų priėmus preliminarų sprendimą, kompensavimą, ne vėliau kaip tą pačią dieną, kurią teismui pateikė prašymą priimti preliminarų sprendimą, privalo pateikti nustatyto dydžio užstatą. Tačiau jeigu priimamas preliminarus sprendimas dėl išlaikymo ir paramos arba teismas preliminarų sprendimą priima savo iniciatyva, užstato pateikti nereikia. Teismas nedelsdamas išnagrinėja prašymą priimti preliminarų sprendimą. Jeigu nėra pavojaus, kad įsipareigojimai nebus vykdomi, teismas prašymą dėl preliminarų sprendimo gali išnagrinėti per 7 dienas nuo jo pateikimo. Teismas sprendimą priima neišklausęs bylos šalių. Priimdamas preliminarų sprendimą, teismas įpareigoja pareiškėją per nustatytą terminą pateikti teismui prašymą iškelti bylą. Teismas taip pat gali nustatyti konkretų preliminarų sprendimo galiojimo terminą.

Specialių teismo bylų įstatymu (įstatymas Nr. 292/2013, iš dalies pakeistas) reglamentuojama specialių preliminarų sprendimų priėmimo tvarka tais atvejais, kai nepilnamečiu netinkamai rūpinamasi, nepaisant to, ar yra asmuo, turintis teisę globoti vaiką, arba jeigu vaiko gyvenimui, jo įprastam vystymuisi ar kitiems svarbiems interesams kyla didelis pavojus ar jiems pakenkiama. Tokiu atveju teismas preliminariniame sprendime, kurį gali priimti tik gavęs vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucijos prašymą, sureguliuoja vaiko santykius būtinu laikotarpiu ir liepia vaiką perkelti į tinkamą sprendime nurodytą aplinką. Tokiu preliminarų sprendimu vaiką galima laikinai, kol tėvas (motina) dėl rimtų priežasčių negali jo prižiūrėti, perduoti globoti šeimai arba pasibaigus tokiam laikotarpiui vaikas gali būti perduodamas globoti prieš įvaikinimą, jeigu tėvai sutiko su įvaikinimu, arba nuspręsti, kad tėvų pritarimas įvaikinimui nereikalingas. Teismas prašymą dėl preliminarų sprendimo išnagrinėja nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per 24 valandas nuo jo pateikimo. Priėmus sprendimą, jis vykdomas nedelsiant, o teismas jį vykdydamas bendradarbiauja su atitinkamomis valdžios institucijomis.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Pagal Žyminių mokesčių įstatymą (įstatymas Nr. 549/1991, iš dalies pakeistas) su teismo nepilnamečių globa ir rūpyba susijusioms byloms mokesčiai netaikomi. Tai reiškia, kad pareiškėjas, kuris teikia prašymą, susijusį su tėvų pareigomis ir teisėmis, neprivalo mokėti Žyminių mokesčių.

Tam tikromis sąlygomis galima paskirti nemokamą arba už sumažintą mokesčių dirbantį teisinį atstovą. Teismas bylos šalies, kurią teismas gali visiškai arba iš dalies atleisti nuo žyminių mokesčių, prašymu paskiria atstovą, jeigu to reikia, pvz., jos interesams apsaugoti. Prirėkus apsaugoti bylos šalies interesus, jai bus paskirtas advokatas. Atstovo paskyrimas turi būti pagrįstas bylos šalies padėtimi (praktiškai tai gali būti sunki finansinė arba prasta socialinė padėtis, tačiau visada būtina atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes), be to, teisių vykdymas arba apsauga negali būti savavališka arba akivaizdžiai netenkinama. Teisinės pagalbos teikimo tarpvalstybiniuose ginčiuose Europos Sąjungoje įstatymu (įstatymas Nr. 629/2004, iš dalies pakeistas) reglamentuojama galimybė gauti teisinę pagalbą Europos Sąjungos valstybėje narėje vykstančiame teismo procese, kuriame dalyvauja kitoje valstybėje narėje gyvenantis fizinis asmuo. Ši pagalba yra susijusi su teismo proceso nagrinėjimo ir vykdymo etapais.

Teisės specialistų įstatyme (įstatymas Nr. 85/1996, iš dalies pakeistas) nustatytos sąlygos, kuriomis galima prašyti, kad Čekijos advokatūra tiesiogiai paskirtų nemokamą advokatą.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, sprendimą dėl tėvų pareigų galima apskųsti. Apylinkės teismai yra pirmosios instancijos teismai, nagrinėjantys su tėvų pareigomis susijusių teisių ir pareigų įgyvendinimo klausimus. Apygardų teismai (arba Prahos savivaldybės teismas) nagrinėja skundus dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų.

Teismo sprendimą galima apskųsti per 15 dienų nuo rašytinio skundžiamo teismo sprendimo gavimo, nebent toks skundas draudžiamas įstatymu (pvz., skundo negalima paduoti dėl teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas tėvų susitarimas dėl vaiko globos). Taip pat laikoma, kad skundas buvo paduotas laiku net ir pasibaigus penkiolikos dienų terminui, jeigu apeliantas vadovavosi neteisinga apeliacinio teismo pateikta informacija.

Reikėtų pabrėžti, kad kai kurie sprendimai gali būti vykdomi laikinai, todėl vykdyti galima net ir apskųstą sprendimą. Laikiniai gali būti vykdomi sprendimai, kuriais nurodoma sumokėti išlaikymą, ir sprendimai, kuriais pratęsiamas auklėjimo priemonės, dėl kurios vaikas laikinai buvo perimtas iš savo tėvų arba kito asmens globos, galiojimas.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prirėkti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Čekijoje teismui reikia pateikti prašymą dėl sprendimo, susijusio su nepilnamečio globa, vykdymo. Sprendimo vykdymui taikoma Specialių teismo bylų įstatyme (įstatymas Nr. 292/2013, iš dalies pakeistas) nustatyta procedūra.

Nepilnamečio gyvenamosios vietos bendrosios kompetencijos teismas turi kompetenciją nagrinėti tokias bylas, t. y. apylinkės teismas (Prahos apylinkės teismas, Brno savivaldybės teismas), kurio jurisdikcijos teritorijoje gyvena nepilnametis, atsižvelgiant į tėvų susitarimą, teismo sprendimą arba kitus lemiamus faktus. Prašyme būtina pateikti visą reikalingą informaciją (nurodyti teisę turinčią šalį ir įpareigotąją šalį, įpareigotosios šalies pareigos taikymo sritį ir turinį, taikytinos pareigos įvykdymo terminą ir išsamius duomenis apie vykdytiną dokumentą, t. y. sprendimą, kuris bus vykdomas).

Prieš nurodydamas vykdyti sprendimą, teismas, jeigu mano, kad tam yra pagrįstų priežasčių, ir (arba) jeigu įpareigotoji šalis nebuvo informuota apie pareigos nesilaikymo pasekmes, gali paraginti šalį laikytis sprendimo arba susitarimo ir informuoti ją apie galimybes vykdyti sprendimą skiriant baudas arba atimant vaiką. Teismas taip pat gali prašyti, kad atitinkama vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija paskatintų įpareigotąją šalį laikytis jai nustatytų įpareigojimų nelaukiant priverstinio sprendimo vykdymo.

Jeigu asmuo nesilaiko jam nustatytų įpareigojimų net ir gavęs teismo nurodymą, teismas nurodo vykdyti sprendimą paskirdamas baudą ir tai gali padaryti keletą kartų. Pavienių baudų dydžiai negali viršyti 50 000 CZK (Čekijos kronų). Kitoms priemonėms, kurios gali būti taikomos teismo nurodymu, priskiriamas susitikimas su tarpininku, pedopsichologijos ekspertu arba aklimatizacijos plano parengimas siekiant palengvinti laipsnišką vaiko ir asmens, turinčio teisę su juo matytis, bendravimą.

Jeigu net ir įgyvendinus nurodytas priemones pareigų nesilaikoma arba iš aplinkybių aiškiai matyti, kad šiuo būdu nebuvo užtikrintas pareigų laikymasis, teismas išimtiniais atvejais priima nutartį vykdyti sprendimą, atimdamas vaiką iš asmens, su kuriuo vaikas pagal susitarimą arba sprendimą neturėtų būti. Sprendimas dėl vaiko atėmimo įpareigotajai šaliai įteikiamas tik jo vykdymo metu.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Su tėvų pareigomis susiję sprendimai, kuriuos priėmė Europos Sąjungos valstybių narių teismai, Čekijoje pripažįstami pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – Reglamentas Nr. 2201/2003), netaikant jokių specialių procedūrų. Tačiau bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo gali kreiptis į teismą prašydamas priimti nutartį dėl sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo. Čekijos apylinkės teismai (Prahos apylinkės teismai, Brno savivaldybės teismas) turi kompetenciją nagrinėti tokius prašymus pirmąja instancija. Kompetenciją turi pareiškėjo gyvenamosios vietos bendrosios kompetencijos apylinkės teismas, priešingu atveju kompetenciją turi apylinkės teismas, kurio jurisdikcijos teritorijoje atsirado arba gali atsirasti pripažinimui reikšmingos aplinkybės.

Prieš pradėdamas Čekijoje vykdyti kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl tėvų pareigų, jis turi būti paskelbtas vykdytinu pagal specialią minėtame Reglamente Nr. 2201/2003 nurodytą procedūrą. Prašymas paskelbti sprendimą vykdytinu pateikiamas kompetentingam Čekijos vietos apylinkės teismui (Prahos apylinkės teismams, Brno savivaldybės teismui). Vietos kompetencija nustatoma pagal Reglamentą Nr. 2201/2003 atsižvelgiant į įprastinę asmens, kurio atžvilgiu siekiama vykdyti sprendimą, gyvenamąją vietą arba vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą; jeigu vykdymo valstybėje narėje nėra tokios gyvenamosios vietos, vietos kompetencija nustatoma pagal sprendimo vykdymo vietą.

Sprendimas dėl bendravimo su vaiku ir pagal Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 8 dalį priimtas sprendimas dėl vaiko grąžinimo remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 41 ir 42 straipsniais yra vykdytini kitoje valstybėje narėje netaikant reikalavimo paskelbti juos vykdytinais ir nesuteikiant galimybės prieštarauti sprendimo pripažinimui, jeigu sprendimas buvo patvirtintas kilmės valstybėje narėje naudojant Reglamento Nr. 2201/2003 priede pateiktą standartinę formą. Prie prašymo pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti ir paskelbti sprendimą vykdytinu būtina pridėti vieną sprendimo kopiją, atitinkančią jo autentiškumo pripažinimo sąlygas, (pvz., sprendimo dublikatą arba patvirtintą kopiją) ir pažymėjimą pagal 39 straipsnį, kurį išdavė valstybės narės, kurioje buvo priimtas sprendimas, atitinkama institucija, naudodama standartinę Reglamento Nr. 2201/2003 priede pateiktą formą. Jeigu sprendimas buvo priimtas už akių, taip pat būtina pateikti dokumento, kuriuo patvirtinama, kad šalis neatvyko į bylą, kad šaliai buvo įteiktas prašymas pradėti bylą arba kitas panašus dokumentas, arba bet kuris dokumentas, kuriuo patvirtinama, kad atsakovas vienareikšmiškai pritarė teismo sprendimui, originalą arba patvirtintą kopiją. Jeigu dėl už akių priimto teismo sprendimo pažymėjimas arba reikalaujamas dokumentas nepateikiamas, taikoma Reglamento Nr. 2201/2003 38 straipsnio 1 dalyje nustatyta procedūra.

Laikantis minėtame reglamente nustatytų sąlygų, kitoje ES valstybėje narėje priimtų sprendimų su tėvų pareigomis susijusiose bylose vykdymo procedūra yra tokia pat, kaip ir nacionalinių sprendimų vykdymo procedūra. Daugiau informacijos pateikiama atsakyme į 14 klausimą.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Su teismo sprendimu susijusi teisių gynimo priemonė (skundas) taikoma sprendimą priėmusiame teisme. Sprendimą dėl teisių gynimo priemonės priima aukštesnės instancijos teismas.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Su tėvų pareigomis susijusiose bylose taikytina teisė nustatoma pagal 1996 m. spalio 19 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje. Bet kokie Čekijai privalomi dvišaliai tarptautiniai susitarimai su kitomis valstybėmis yra viršesni už 1996 m. Konvenciją, išskyrus atvejus, kai pagal 1996 m. Konvencijos 52 straipsnio 1 dalį buvo padarytas pareiškimas (toks pareiškimas padarytas dėl dvišalio Čekijos ir Lenkijos susitarimo, kuriuo užtikrinama 1996 m. Konvencijos viršenybė).

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Vokietija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievolės vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvai turi pareigą ir teisę rūpintis savo vaiku. Globos teisės apima rūpinimąsi vaiku ir jo turtu ir atstovavimą vaikui, todėl teisė priimti sprendimus už vaiką yra iš esmės susijusi su **tėvų globos teisėmis**. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Kaip paaiškinta 1 klausimo atsakyme, sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievolės vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką.

Tėvai bendros globos teises turi:

jeigu vaikas gimsta susituokusiems tėvams,

jeigu tėvai susituokia po vaiko gimimo,

jeigu tėvai pareiškia, kad jie pageidauja kartu rūpintis vaiku (pareiškimai dėl globos teisių),

jeigu šeimos bylų teismas (vok. *Familiengericht*) jiems suteikia bendros vaiko globos teises.

Pareiškimai dėl globos teisių turi būti oficialiai patvirtinti. Tai gali padaryti Vaiko teisių apsaugos tarnyba (vok. *Jugendamt*) arba notaras, o tam tikromis aplinkybėmis tai galima padaryti diplomatinėse atstovybėse užsienyje. Jeigu tėvai nepaskelbia pareiškimų dėl globos teisių ir nėra susituokę, globos teisės priklauso tik motinai. Tačiau šeimos bylų teismas vieno iš tėvų prašymu gali suteikti globos teises abiem tėvams, jeigu tai atitinka vaiko interesus. Prielaida, kad bendra globa atitinka vaiko interesus, daroma, jeigu kitas iš tėvų nenurodo priešasčių, prieštaraujančių bendros globos suteikimui, ir tokių priešasčių nematyti.

Vokietijos teisėje daroma prielaida, kad paprastai vaiko interesus atitinka galimybė bendrauti su abiem tėvais, todėl vaikui garantuojama teisė bendrauti su tėvais. Be to, abu tėvai turi teisę ir prievolę bendrauti su vaiku.

Teisė bendrauti su vaiku visų pirma reiškia tėvų teisę reguliariai matytis ir kalbėtis su vaiku. Teisė bendrauti su vaiku apima ryšius paštu ir telefonu, taip pat fizinį buvimą kartu.

Paprastai abu tėvai privalo užtikrinti išlaikymą. Tėvai gali patys pasirinkti būdą, kaip jie pageidauja užtikrinti savo vaikų išlaikymą. Jie gali, pavyzdžiui, nuspręsti teikti išlaikymą natūra, daugiausia tėvų namuose (būstas, maistas, drabužiai ir kt.).

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės**.

Jeigu nepilnametis yra be tėvų globos, nes, pavyzdžiui, jie yra mirę arba neturi teisės atstovauti vaikui su vaiku arba jo turtu susijusiais klausimais (pvz., jeigu iš jų atimtos globos teisės), nepilnamečiui skiriamas globėjas. Globėją skiria šeimos bylų teismas.

Jeigu tėvai negali pasirūpinti tam tikrais globos teisių aspektais, šeimos bylų teismas tiems aspektams įgyvendinti nepilnamečiui skiria rūpintoją (Civilinio kodekso 1909 straipsnis).

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės**.

Jeigu abu tėvai turi globos teises, o tada pradeda gyventi skyrium, jie ir toliau abu turi globos teises, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra susituokę. Tačiau vieno iš tėvų prašymu šeimos bylų teismas gali suteikti globos teises vienam iš tėvų. Toks prašymas patenkinamas, jeigu kitas iš tėvų sutinka, nebent vaikui jau būtų suėję 14 metų ir jis prieštarauja, arba jeigu laikoma, kad bendros globos teisių atšaukimas ir globos teisių suteikimas vienam iš tėvų atitinka vaiko interesus. Net ir santuokos nutraukimo atveju toks sprendimas priimamas tik vieno iš tėvų prašymu, išskyrus atvejus, kai kyla pavojus vaiko gerovei.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Paprastai tėvai sprendžia, kaip naudotis bendros vaiko globos teisėmis, ir nėra teisinių reikalavimų, kokia forma tai turi būti daroma. Tačiau tam, kad globos teisių nuostatų pakeitimas būtų teisiškai privalomas, vien sutarties nepakanka – tam reikia šeimos bylų teismo sprendimo. Jeigu tėvai gyvena atskirai, Vaiko teisių apsaugos tarnyba gali padėti jiems parengti abipusiškai priimtą globos teisių įgyvendinimo planą. Šis planas gali būti naudojamas kaip pagrindas teismo sprendimams dėl globos teisių. Jeigu tėvai sutinka, kad globos teisės būtų suteiktos vienam iš tėvų, jie gali prašyti šeimos bylų teismo perduoti globos teises.

Tėvai taip pat gali susitarti, kaip naudotis teisėmis bendrauti su vaiku, nes atitinkamų reikalavimų nėra. Jeigu teisme pasiektame susitarime nustatoma ir patvirtinama tam tikra tvarka, šis susitarimas prilygsta privalomai teismo nutarčiai ir prireikus gali būti priverstinai vykdomas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jeigu tėvai negali patys išspręsti savo konfliktų, jie gali kreiptis į Vaiko teisių apsaugos tarnybą arba į savanorišką vaiko teisių apsaugos organizaciją (vok. *Freie Jugendhilfe*). Jos teikia tėvams konsultacijas ir padeda jiems įveikti problemas. Visų konsultavimo centrų duomenų bazė pateikta adresu <http://www.dajeb.de>. Taikinamasis tarpininkavimas taip pat gali padėti tėvams pasiekti taikų susitarimą. Daugiau informacijos apie šeimos taikinamąjį tarpininkavimą galima rasti adresu <http://www.bafm-mediation.de/>.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Priklausomai nuo prašymo arba pasiūlymo, teisėjas proceso metu gali spręsti visus klausimus, susijusius su globos teisėmis (įskaitant vaiko grąžinimą), bendravimu su vaiku ir vaiko išlaikymu. Teisėjas turi siekti visais proceso etapais konfliktus spręsti abiem šalims priimtiniu būdu. Be to, jeigu tėvai nesutaria vaikui svarbiu globos teisių klausimu, teismas gali vienam iš tėvų suteikti dalinę teisę vienam priimti sprendimus (vok. *partielle Alleinentscheidungsbefugnis*). Jei kyla pavojus vaiko gerovei, teismas taip pat gali savo iniciatyva skirti priemones, skirtas išvengti tokio pavojaus.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Kalbant apie globos teises, iš principo taip. Globos teisių neturintis vienas iš tėvų neturi teisės dalyvauti priimant sprendimus. Tačiau jis turi teisę bendrauti su vaiku ir gali kito iš tėvų prašyti informacijos apie vaiko asmeninę padėtį, jeigu tas prašymas yra teisėtas. Vis dėlto, kol, remiantis globos teisės turinčio vieno iš tėvų sutikimu arba teismo nutartimi (pvz., kai naudojamosi teisėmis bendrauti su vaiku), vaikas gyvena su globos teisių neturinčiu vienu iš tėvų, globos teisių neturintis vienas iš tėvų gali vienas priimti sprendimus faktiško rūpinimosi vaiku (pvz., mitybos) klausimais.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės**.

Jeigu abu tėvai turi globos teises ir gyvena kartu, jie turi pasiekti abipusiškai priimtinius sprendimus visais su globos teisėmis susijusiais klausimais. Jeigu tėvai gyvena atskirai, abipusiškai priimtinius sprendimus jie turi pasiekti tik vaikui itin svarbiais klausimais. Kasdieniais klausimais tas iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas, turi teisę sprendimus priimti vienas.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Dažniausiai už procesus, susijusius su globos teisėmis ir bendravimu su vaiku, atsakingi šeimos bylų teismai (apylinkės teismų [vok. *Amtsgerichte*] skyriai). Jeigu reikalingas prašymas pradėti procesą, pavyzdžiui, procese dėl globos teisių suteikimo vienam iš tėvų, kai tėvai gyvena atskirai, prašymas turėtų būti pagrindžiamas. Turėtų būti pateikti bylos faktai bei įrodymai ir pridėti dokumentai, kuriais remiamasi. Prašyme taip pat turėtų būti nurodyta, ar šalys jau išbandė taikinamąjį tarpininkavimą arba kitą neteisinio ginčų sprendimo procedūrą. Teisinio atstovavimo reikalaujama tik išimtiniais atvejais, pvz., kai prašymai teikiami santuokos nutraukimo procese. Jeigu teisinis atstovavimas neprivalomas, prašymą galima pateikti tiesiogiai kompetentingam teismui. Tuo tikslu teismuose yra teismo kanceliarijos (vok. *Rechtsantragstellen*), kuriose galima užregistruoti prašymus ir kitus pareiškimus.

Jeigu vaiko gimimo metu tėvai nėra tarpusavyje susituokę, pareiškimus dėl globos teisių (bendros globos atveju) gali patvirtinti už dokumentaciją atsakingas Vaiko teisių apsaugos tarnybos darbuotojas, notaras arba, tam tikromis aplinkybėmis, užsienyje esanti diplomatinė atstovybė.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinato proceso tvarka?

Procesuose, susijusiuose su globos teisėmis ir teise bendrauti su vaiku, taikomas aktyvaus teismo principas (vok. *Amtsermittlungsprinzip*). Remiantis šiuo principu, teismas turi savo iniciatyva išnagrinėti visus aktualius faktus ir neprivalo vadovautis šalių argumentais.

Skubiais atvejais teismas gali nustatyti laikinas priemones, kol tai yra pagrįsta ir skubiai reikalinga. Jeigu kyla pavojus vaiko gerovei, teismas, net ir negavęs vienos iš šalių prašymo, turi patikrinti, ar reikėtų nustatyti laikinas priemones. Jeigu procese dėl teisės bendrauti per nustatytą terminą nepriimamas abiem šalims priimtinas susitarimas, teismas su tėvais ir Vaiko teisių apsaugos tarnyba turi aptarti laikinų priemonių nustatymą.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Piliečiai, kurie dėl savo asmeninės ir finansinės padėties nepajėgia sumokėti proceso išlaidų, pajėgia sumokėti tik dalį išlaidų arba gali mokėti tik dalimis, gali gauti teisinę pagalbą bylose, įskaitant tas, kurias nagrinėja šeimos bylų teismas. Būtina sąlyga šiai teisei pagalbai gauti – planuojamas ieškiny ar atsiliepimas į ieškinį turėtų būti pakankamai perspektyvus laimėti ir neturėtų atrodyti nerimtas. Taip mažiau lėšų turintiems asmenims suteikiama galimybė kreiptis į teismus. Taikant teisinę pagalbą teikimo tvarką, valstybė, priklausomai nuo pajamų, kuriomis turi prisidėti proceso šalis, turi padengti visas teisėtai gautas išlaidas arba jų dalį.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievolės vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Sprendimus dėl globos teisių ir bendravimo įmanoma apskųsti. Nesvarbu, ar sprendimas buvo priimtas atskirame procese, ar kaip santuokos nutraukimo papildomo proceso dalis. Apeliacinis skundas galima teikti abiem atvejais.

Apeliacinis skundas turi būti pateiktas per mėnesį nuo sprendimo paskelbimo raštu. Laikinos priemonės dėl globos teisių gali būti skundžiamos tik jeigu jos buvo nustatytos remiantis žodiniais argumentais. Tokie apeliaciniai skundai turi būti pateikiami per dvi savaites. Jeigu laikinos priemonės buvo nustatytos be žodinių argumentų, tuomet jos galutinės. Nepaisant žodinių argumentų aspekto, dėl teisės bendrauti nustatytos laikinos priemonės taip pat yra galutinės. Tačiau tokiais atvejais yra galimybė pradėti procesą dėl esmės. Pažymėtina, kad laikinos priemonės nustoja galioti, kai tuo pačiu klausimu įsigalioja kitos nutartys.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievolės vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Jeigu pažeidžiamas vykdomasis dokumentas dėl asmenų grąžinimo ir teisės bendrauti su vaiku sureguliuavimo, teismas prievolę turinčiai šaliai gali skirti baudą, o jeigu jos neįmanoma išieškoti, gali skirti administracinį areštą. Tam tikromis aplinkybėmis gali būti iškart skiriamas administracinis areštas.

Sprendime dėl asmens grąžinimo arba teisės bendrauti su vaiku sureguliuavimo bus išdėstyti vykdomojo dokumento pažeidimo padariniai. Didžiausia bauda vienam asmeniui yra 25 000 EUR, o administracinis areštas neturi būti ilgesnis nei šeši mėnesiai. Prievolę turinčiai šaliai gali būti skiriamos ir kitos vykdomo priemonės – tiesioginės prievartos priemonės. Jeigu vaikas turi būti grąžinamas siekiant įgyvendinti teisę bendrauti su vaiku, neleidžiama prieš jį naudoti jėgos. Naudoti jėgą prieš vaiką leidžiama tik tuo atveju, jei tai atitinka vaiko interesus ir prievolės neįmanoma įvykdyti švelnesnėmis priemonėmis.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievolės vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Kitose ES valstybėse narėse (išskyrus Daniją) priimti sprendimai dėl globos teisių ir bendravimo Vokietijoje pripažįstami remiantis Reglamentu (EB) Nr. 2201/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“), todėl specialios procedūros šiuo tikslu nereikia. Tačiau Vokietijoje taip pat įmanoma dėl pripažinimo kreiptis į kompetentingą šeimos bylų teismą. Šis pripažinimas taikomas visoms proceso šalims.

Kitos valstybės narės sprendimą dėl globos teisių Vokietijoje galima įvykdyti tik tada, kai pateikiamas prašymas dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu, kaip išdėstyta Reglamente „Briuselis IIa“, t. y. sprendimas Vokietijoje turi būti patvirtintas, kad būtų vykdomas. Prašymas turi būti teikiamas vietos šeimos bylų teismui prie Aukštesniojo federalinės žemės teismo (vok. *Oberlandesgericht*). Kartu su vykdomo prašymu turėtų būti pateikiama pradinės valstybės narės teismo sprendimo kopija ir pažyma, naudojant reglamento II priede pateiktą standartinę formą. Pareiškėjai neprivalo būti atstovaujami advokato.

Tačiau kitoje valstybėje narėje gyvenantys pareiškėjai privalo paskirti įgaliotąjį atstovą, kuris Vokietijoje priimtų įteikiamus dokumentus. Šeimos bylų teismas sprendimą priima be išankstinio žodinio bylos nagrinėjimo. Teismo kancleris, remdamasis šiuo sprendimu, išduoda vykdomąjį dokumentą. Šeimos bylų teismo sprendimas gali būti skundžiamas Aukštesniajam federalinės žemės teismui. Aukštesniojo federalinės žemės teismo nutartis gali būti skundžiama Federaliniam teisingumo teismui (vok. *Bundesgerichtshof*), jeigu tai leidžia Aukštesnysis federalinės žemės teismas. Vokietijoje tik 22 iš daugiau kaip 650 šeimos bylų teismų yra atsakingi už prašymus dėl teismo sprendimų pripažinimo ir paskelbimo vykdytinais. Jų adresus galima rasti tinklalapyje <http://www.bundesjustizamt.de/sorgerecht> (vokiečių kalba) – „Zuständige Gerichte“ ir <http://www.bundesjustizamt.de/custody-conflicts> – „Competent German courts“ (anglų kalba).

Pažymėtina, kad tam tikri valstybių narių sprendimai dėl teisės bendrauti su vaiku ir dėl neteisėtai išvežtų arba laikomų vaikų grąžinimo Vokietijoje gali būti pripažįstami ir vykdomi be teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu ir be galimybės ginčyti pripažinimą. Nepaisant to, tokiais atvejais tėvų pareigas turintis asmenys taip pat turi teisę oficialiai prašyti Vokietijos teismų paskelbti sprendimą vykdytinu.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievolės vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**.

Atsakyme į 15 klausimą paminėti 22 teismai taip pat turi specialią kompetenciją šiuo atveju. Prašymai nepripažinti sprendimo dėl globos teisių turi būti teikiami tam šeimos bylų teismui, kuris yra Aukščiausiojo federalinės žemės teismo buveinės, kurios jurisdikcijai priklauso atsakovo arba vaiko, kuriam sprendimas turi poveikį, įprastinė gyvenamoji vieta, teritorijoje. Jeigu tai neįmanoma, kompetentingas yra šeimos bylų teismas, kurio jurisdikcijai priklauso nepripažinimo suinteresuotas asmuo arba priežiūros poreikis; kitais atvejais tai yra Pankovo / Veisenzės šeimos bylų teismas. Pradėjus šią procedūrą paprastai kompetencija visais su atitinkamu vaiku susijusiais klausimais sutelkiama vienoje vietoje, t. y. vienas teismas galės spręsti visus su vaiku susijusius klausimus. Tačiau sprendimai dėl globos teisių (pripažinimo ar nepripažinimo) taikomi tik toje valstybėje narėje, kurioje buvo priimti. Nepaisant to, Vokietijoje vis tiek galima atlikti procedūrą nepripažinimui nustatyti, net jeigu tai būtų taikoma kaip apsaugos priemonė.

Vykdam šią procedūrą, leidimo atlikti vykdomo veiksmus reglamentavimo nuostatos atitinkamai taikomos pirmosios instancijos procese ir apeliaciniame procese.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Sąvoka „tėvų pareigos“ reiškia visas tėvų teises ir prievoles vaiko atžvilgiu. Svarbi tėvų pareigų dalis yra globos teisės. Tėvų pareigos taip pat apima bendravimą su vaiku ir prievolę išlaikyti vaiką (išsamiau apie tai žr. atsakymą į 1 klausimą). Toliau aptariamos **tėvų globos teisės ir bendravimas**. Reikia skirti taikomų įstatymų ir jurisdikcijos klausimus. Už klausimus, susijusius su globos teisėmis ir bendravimu su vaiku, dažniausiai atsakingi įprastinės vaiko gyvenamosios vietos teismai ir valdžios institucijos (Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 8 straipsnis ir Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos 5 straipsnis). Nuo pilietybės šie klausimai nepriklauso. Taikomi įstatymai reglamentuojami Hagos konvencijoje dėl vaikų apsaugos. Remiantis šia konvencija, globos teisių ir teisės bendrauti pripažinimui, panaikinimui ir vykdymui taikomi valstybės, kurioje yra įprastinė vaiko gyvenamoji vieta, įstatymai. Iš esmės pagal įprastinės gyvenamosios vietos valstybės įstatymus atsiradusios globos teisės galioja ir toliau, net jeigu vaiko gyvenamoji vieta pasikeičia. Tačiau jeigu nuostatas dėl globos teisių ir teisės bendrauti priima Vokietijos teismai arba valdžios institucijos, kurie yra kompetentingi pagal vaiko gyvenamąją vietą, šios nuostatos reglamentuojamos pagal Vokietijos teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Estija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžia reiškia nepilnamečio vaiko globos teises, kurios apima tėvų prievolę ir teisę rūpintis vaiku. Tėvų valdžia apima teisę rūpintis vaiko asmeniu (*asmens globos teisės*), teisę valdyti vaiko turtą (*turto valdymo teisė*) ir teisę spręsti su vaiku susijusius klausimus. Turto valdymo teisė apima teisę ir prievolę valdyti vaiko turtą ir atstovauti vaikui. Tai neužkerta kelio vaikui įgyvendinti savo teisę teisės aktuose numatytais atvejais savarankiškai valdyti savo turtą. Bet kuris iš tėvų turi teisę priimti sprendimus dėl savo nepilnamečio vaiko, t. y. turi teisę spręsti kasdienes su vaiku susijusias (įprastus priežiūros) klausimus. Paprastai kasdinių klausimų sprendimas reiškia įprastus sprendimus, kuriuos tenka priimti dažnai ir kurie neturi nuolatinio poveikio vaiko raidai. Globos teisės turintis bet kuris iš tėvų turi ne tik teisę priimti sprendimus, bet ir teisę atstovauti savo nepilnamečiam vaikui. Bendros globos teisės turintys tėvai turi bendrą atstovavimo teisę.

Abu tėvai turi teisę matytis su vaikais, o tai reiškia abiejų tėvų prievolę ir teisę palaikyti tiesioginį ryšį su savo vaikais. Tėvų teisė matytis su vaikais nepriklauso nuo globos teisių turėjimo. Tėvai taip pat privalo išlaikyti savo nepilnamečius vaikus.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų ir vaikų abipusės teisės ir prievolės kyla iš giminystės ryšio, kuris nustatomas teisės aktuose numatyta tvarka. Vaiką pagimdžiusi moteris yra to vaiko motina. Vyras, su kuriuo vaikas pradamas, yra to vaiko tėvas. Laikoma, kad vaiką pradėjo vyras, kuris vaiko gimimo metu yra susituokęs su vaiko motina, kuris pripažino savo tėvystę arba kurio tėvystę nustatė teismas.

Tarpusavyje susituokę tėvai turi bendrą tėvų valdžią, t. y. savo vaikų globos teises. Jeigu vaiko tėvai vaiko gimimo metu nėra tarpusavyje susituokę, jie turi bendrą tėvų valdžią, nebent jie, teikdami ketinimų pareiškimus dėl tėvystės ar motinystės pripažinimo, išreiškė pageidavimą palikti tėvų valdžią vienam iš tėvų.

Jeigu nė vienas iš nepilnamečio vaiko tėvų neturi atstovavimo teisės arba jeigu neįmanoma nustatyti vaiko kilmės, vaikui skiriamas teisėtas globėjas. Šiuo atveju teisėtas globėjas turi globos teises. Teisėto globėjo pareiga yra užtikrinti vaiko auginimą ir raidą ir vaiko asmeninių ir turtinių interesų apsaugą. Teisėto globėju gali būti visiškai veiksnius suaugęs fizinis asmuo (pavyzdžiui, vaiko giminaitis arba trečioji šalis) arba juridinis asmuo (įmonė arba vietos valdžia). Juridinis asmuo skiriamas teisėto globėju, jeigu nerandama tinkamo fizinio asmens arba jeigu vienas iš tėvų savo testamente arba paveldėjimo sutartyje nurodė, kad teisėto globėju turėtų būti skiriamas juridinis asmuo. Juridinis asmuo privalo juridinio asmens globai priklausantiems asmenims sistemingai ieškoti globėjų, kurie būtų fiziniai asmenys, ir tokius globėjus konsultuoti ir mokyti.

Kol nepaskirtas teisėtas globėjas, globėjo pareigas laikinai vykdo į gyventojų registrą įrašytos vaiko gyvenamosios vietos kaimo ar miesto savivaldybė, jeigu yra įvykdytos globos nustatymo sąlygos. Vykdydama globėjo pareigas, kaimo ar miesto savivaldybė turi teisėto globėjo teises ir prievoles.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu tėvai negali arba nenori naudotis tėvų valdžia vaiko atžvilgiu, jie gali duoti sutikimą atiduoti vaiką įvaikinti. Vieno iš tėvų sutikimas atiduoti vaiką įvaikinti įsigalioja ne anksčiau kaip praėjus aštuonioms savaitėms nuo vaiko gimimo, o prašymas įvaikinti teismui negali būti teikiamas, kol neįsigaliojo vieno iš tėvų sutikimas. Vieno iš tėvų sutikimu vaikas gali būti atiduotas asmeniui, kuris pageidauja įvaikinti vaiką, globai, kol neįsigaliojo sutikimas dėl įvaikinimo.

Jeigu nė vienas iš nepilnamečio vaiko tėvų neturi atstovavimo teisės arba jeigu neįmanoma nustatyti vaiko kilmės, teismas dėl teisėto globėjo skyrimo sprendžia savo iniciatyva arba remdamasis kaimo ar miesto savivaldybės arba suinteresuoto asmens prašymu.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atelyje klausimas?

Jeigu tėvai yra nutraukę santuoką arba gyvena skyrium, jie turi išspręsti tolesnės globos klausimus. Globos teisės turintys tėvai gali susitarti dėl bendros atstovavimo teisės įgyvendinimo tvarkos. Tačiau globos tvarka, įskaitant bendros globos nutraukimą, gali būti keičiama tik dalyvaujant teismui.

Kiekvienas iš tėvų turi teisę prašymu pradėdamas bylą prašyti teismo jam perduoti visas vaiko globos teises arba dalį jų. Teismas ginčą dėl globos teisių taip pat gali išspręsti gavęs ieškinį, jeigu to prašoma kartu nutraukiant santuoką arba reikalaujant išlaikymo išmokų mokėjimo.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Globos teisės turintys tėvai gali laisvai susitarti dėl naudojimosi bendros globos teisėmis. Tačiau globos tvarka, įskaitant bendros globos nutraukimą, gali būti keičiama tik teismine tvarka. Su globa susijusius klausimus teisiškai privaloma tvarka sprendžia ir nustato teismas. Svarstydami su vaiku susijusias bylas, teismai visų pirma vadovaujasi vaiko interesais, atsižvelgdami į visas aplinkybes ir teisėtus atitinkamų asmenų interesus. Ginčai dėl globos teisių pripažįstami

šeimos teisės bylomis, kurias teismai nagrinėja gavę prašymus ir sprendžia duodami nurodymus. Vienas iš tėvų, siekdamas, kad būtų nustatytos jo teisės vaiko atžvilgiu, turi pateikti teismui prašymą.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Globos teises turintys tėvai gali laisvai susitarti dėl naudojimosi bendros globos teisėmis. Tačiau globos tvarka, įskaitant bendros globos nutraukimą, gali būti keičiama tik teismine tvarka. Siekdami susitarimo, tėvai gali naudotis šeimos taikinamojo tarpininkavimo paslauga. Vietos valdžia gali juos nukreipti į atitinkamą paslaugų teikėją. Pavyzdžiui, tėvai patys arba padedami šeimos tarpininko gali susitarti dėl teisės matytis su vaiku įgyvendinimo tvarkos, tačiau jeigu susitarimas pažeidžiamas, jie turi kreiptis į teismą, kad gautų vykdomąjį dokumentą (t. y. nurodymą).

Nustatydami teisės matytis su vaiku įgyvendinimo tvarką, teismai taip pat veikia kaip taikinimo organai teismo procese, siekiantys, kad tėvai sudarytų susitarimą dėl teisės matytis su vaiku įgyvendinimo. Teismai, kai tik įmanoma, išklauso šalis ir atkreipia jų dėmesį į galimybę naudotis šeimos konsultanto pagalba, kad jie pasiektų bendrą poziciją dėl vaiko globos ir pareigų jų atžvilgiu. Teismas gali sustabdyti procesą dėl vaiko, jeigu sustabdymu nesukeliama vaiko interesams kenkiančio vilkinimo ir jeigu suinteresuotosios šalys yra pasirengusios būti konsultuojamos neteismine tvarka arba jeigu, teismo nuomone, ginčą būtų galima išspręsti šalių susitarimu dėl kitų priežasčių.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismų jurisdikcija apima klausimus, susijusius su tėvų teise matytis su vaikais, globos teisių pasikeitimais, globos teisių atkūrimu, prievole mokėti išlaikymo išmoką ir išlaikymo išmokos sumos pakeitimais vieno iš tėvų prašymu.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Tėvų ir vaikų tarpusavio teisės ir prievolės kyla iš vaikų kilmės, o tai reiškia, kad bet kuris iš tėvų, kurio palikuonis yra vaikas, turi pareigą rūpintis vaiku. Bet kurio iš tėvų ir vaiko tarpusavio teisės ir prievolės priklauso nuo to, kas turi vaiko globos teises, t. y. jeigu tik vienas iš tėvų turi vaiko globos teises, tas iš tėvų gali, iš pradžių nepasitaręs su kitu iš tėvų, spręsti visus su vaiku susijusius klausimus.

Vienas iš tėvų nuo pat vaiko gimimo jo globos teises gali turėti vienas, pavyzdžiui, tais atvejais, kai tėvai, teikdami ketinimų pareiškimus dėl tėvystės pripažinimo, išreiškė pageidavimą palikti tėvų valdžią vienam iš tėvų. Globos teisės tik vienam iš tėvų taip pat gali būti suteiktos, pavyzdžiui, toliau nurodytais trimis atvejais.

Globos teisės tik vienam iš tėvų suteikiamos, jeigu tas iš tėvų, prašymu pradėdamas bylą, paprašė teismo jam perduoti visas vaiko globos teises arba dalį jų. Vienas iš tėvų paprastai paprašo, kad globos teisės būtų suteikiamos tik jam vienam, jeigu bendros globos teises turintys tėvai visą laiką gyvena atskirai arba dėl kurios nors kitos priežasties nebeturi naudotis bendros globos teisėmis.

Bet kuris iš tėvų taip pat gali vienas naudotis globos teisėmis tais atvejais, kai tėvai turi bendros globos teises, tačiau vieno iš tėvų globos teisės yra sustabdytos. Jeigu pagal teisės aktus arba teismo nutartimi tik vienam iš tėvų suteiktos vaiko globos teisės sustabdomos ir nėra priežasčių tikėtis, kad sustabdymo priežastys išnyks, teismas suteikia globos teises kitam iš tėvų, jeigu tai atitinka vaiko interesus.

Teismas taip pat suteikia globos teises kitam iš tėvų, jeigu tas iš tėvų, kuris globos teises turi vienas, mirė arba šios teisės iš jo buvo atimtos, jeigu tai neprieštaruoja vaiko interesams.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu tėvai turi bendros globos teises, jie bendros globos teisėmis savo vaiko atžvilgiu naudojasi ir globos prievolę vykdo savo atsakomybe ir bendru sutarimu, atsižvelgdami į bendrą vaiko gerovę. Bendros globos teises turintys tėvai taip pat turi bendrą atstovavimo teisę.

Jeigu bendros globos teises turintys tėvai nesutaria vaikui svarbiu klausimu, teismas vieno iš tėvų prašymu gali suteikti teisę spręsti šį klausimą vienam iš tėvų. Jeigu perduodama sprendimo teisė, teismas gali apriboti naudojimąsi sprendimo teise arba nustatyti šia teise besinaudojančiam vienam iš tėvų papildomas prievoles.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Su globos teisėmis susijusius ginčus sprendžia apygardų teismai. Su globos teisėmis susijusio ginčo atveju pareiškėjas privalo apygardos teismui pateikti prašymą išspręsti bylą prašymu pradėdamame procese. Prašymas turi būti teikiamas vaiko gyvenamosios vietos apygardos teismui.

Prašyme turi būti nurodomas teismo pavadinimas, pareiškėjo asmens duomenys, suinteresuotasis asmuo ir jo vaikai, taip pat konkretus pareiškėjo prašymas. Be to, prašyme turi būti nurodyti faktai, pareiškėjas privalo išvardyti ir pristatyti savo turimus įrodymus. Prašymą turi pasirašyti pareiškėjas arba pareiškėjo atstovas. Atstovo atveju prie prašymo turi būti pridėtas įgaliojimas arba kitas dokumentas, kuriuo būtų patvirtinami atstovavimo įgaliojimai. Prašymas ir patvirtinamieji dokumentai teismui turi būti pateikti raštu, estų kalba. Jeigu prašymo dokumentą, jame suformuluotą prašymą, skundą arba prieštaravimą proceso dalyvis teismui pateikia ne estų kalba, teismas pareikalauja, kad šiuos dokumentus pateikęs asmuo iki teismo nustatytos datos pateiktų vertimą.

Bylos, kuriose nustatomos vieno iš tėvų teisės vaiko atžvilgiu ir teisės matytis su vaiku įgyvendinimo tvarka, t. y. su globos teisėmis susijusios bylos, gali būti sprendžiamos pateikus ieškinį, jeigu to prašoma ieškinyje kartu siekiant nutraukti santuoką arba nustatyti išlaikymo išmokų mokėjimą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Prašymu pradėtas su globos teisėmis susijusias bylas teismai nagrinėja remdamiesi nuostatomis dėl ieškinių ir atsižvelgdami į nustatytus prašymu pradėdamo proceso skirtumus (žr. Civilinio proceso kodeksą [1]).

Skubos tvarka teismas gali išnagrinėti tik reikalavimą, kad atskirai nuo nepilnamečio vaiko gyvenantis vienas iš tėvų mokėtų išlaikymo išmokas. Su globos teisėmis susijusios bylos negali būti nagrinėjamos supaprastinta tvarka. Tačiau su globos teisėmis susijusios bylos nagrinėjamos pateikus prašymą, todėl jos skiriasi nuo įprastu ieškiniu pradėdamų bylų. Prašymu pradėdamoje byloje teismas pats nustato faktus ir surenka reikiamus įrodymus, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Teismas neprivalo vadovautis proceso šalių pateiktais prašymais ar faktais arba jų pateiktais faktų vertinimais, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Posėdžių protokolavimo ir dokumentų įteikimo reikalavimai taip pat yra ne tokie griežti. Su globos teisėmis susijusiose bylose teismai taip pat gali taikyti priemones, kuriomis sureguliuojamas naudojimas globos teisėmis arba teisės matytis su vaiku įgyvendinimas proceso metu arba siekiant užtikrinti, kad vėliau būtų laikomasi susitarimų.

Teismas gali taikyti apsaugos priemones arba laikinąsias apsaugos priemones, jeigu yra priežasčių manyti, kad netaikant šių priemonių teismo sprendimą taps sunku arba neįmanoma įvykdyti. Pagal prašymą nagrinėjamoje šeimos teisės byloje laikinąsias apsaugos priemones gali taikyti kiekvienas teismas, kurio jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje tos priemonės turi būti vykdomos. Tokios priemonės gali būti, pavyzdžiui, vaiko grąžinimas kitam iš tėvų arba teisinės išlaikymo prievolės įvykdymas; be kitų dalykų, teismai gali nurodyti atsakovui mokėti išlaikymo išmokas proceso laikotarpiu arba pateikti užtikrinimą, kad mokėjimo prievolė bus įvykdyta.

[1] Civilinio proceso kodeksas (RT I 2005, 26, 197; RT I, 2014 06 21., 58). Internete: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513122013001/consolide>.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Jeigu teismas padaro išvadą, kad fizinis asmuo dėl savo finansinės padėties nepajėgia sumokėti proceso išlaidų, teismas gali asmenį visiškai arba iš dalies atleisti nuo teisinės pagalbos išlaidų ir valstybinės rinkliavos mokėjimo.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Prašymu pradėtame procese priimta nutartis yra nurodymas, kuriam taikomos nuostatos dėl nurodymų davimo, jeigu teisės aktuose nenustatyta kitaip. Nurodymą dėl globos teisių galima apskųsti pagal bendrąsias apeliacinio proceso reglamentavimo nuostatas, jeigu apeliacinio skundo teikėjas mano, kad pirmosios instancijos teismo nutartis grindžiama teisės nuostatos pažeidimu (pavyzdžiui, jeigu pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė materialinės teisės arba procesinės teisės nuostatą). Dėl minėtų priežasčių taip pat gali būti teikiamas kasacinis skundas Aukščiausiajam Teismui.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Su globos teisėmis susijusios bylos nagrinėjamos prašymu pradedamame procese. Kai nagrinėjama prašymu pradėta šeimos teisės byla, teismas duoda nurodymą, kuris yra vykdytinas nuo jo įsigaliojimo momento, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Prašymu pradėtoje byloje duotas nurodymas yra vykdomasis dokumentas. Jeigu skolininkas savanoriškai neįvykdo nurodymo dėl globos teisių, nurodymas įvykdomas vykdymo proceso metu, remiantis ieškovo pateiktu prašymu. Šiuo tikslu ieškovas turi pateikti prašymą teismo antstoliui, kurio jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje yra skolininko gyvenamoji vieta arba buveinė arba kurioje yra skolininko turtas. Byloje dėl teisės matyti su vaiku įgyvendinimo teismo antstolis vykdymo proceso metu bendradarbiauja su vaiko gyvenamosios vietos arba, išimties tvarka, prievolę turinčio asmens gyvenamosios vietos valdžios atstovu, kuris turi ekspertinių bendravimo su vaikais žinių. Jeigu reikia, teismo antstolis gali siūlyti vietos valdžios atstovui vaiką laikinai apgyvendinti socialinės apsaugos įstaigoje. Jeigu prievolę turintis asmuo trukdo atlikti priverstinio vykdymo veiksmus, jam gali būti skirta bauda.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų. Reglamentas taikomas visoms Europos Sąjungos valstybėms narėms, išskyrus Daniją.

Valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl naudojimosi tėvų valdžia vaiko atžvilgiu, kuris yra vykdytinas toje valstybėje narėje ir yra įteiktas, bus vykdytinas kitoje valstybėje narėje, kai bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu jis bus paskelbtas vykdytinu toje valstybėje narėje. Šiuo tikslu teismui turi būti pateikiamas prašymas paskelbti sprendimą vykdytinu.

Teismą, kuriam turėtų būti teikiamas prašymas, galima rasti [čia](#).

Šalis, siekianti, kad teismo sprendimas būtų pripažįstamas, arba ginčijanti tokį pripažinimą, arba prašanti paskelbti teismo sprendimą vykdytinu, privalo pateikti:

- a) teismo sprendimo kopiją, atitinkančią sąlygas, būtinas jos autentiškumui nustatyti, ir
- b) pažymėjimą, susijusį su teismų sprendimais dėl tėvų valdžios.

Forma pateikta [čia](#).

Su tėvų valdžia susijęs teismo sprendimas nepripažįstamas:

- a) jeigu toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės, kurioje siekiama sprendimą pripažinti, viešajai tvarkai, atsižvelgiant į vaiko interesus;
- b) jeigu teismo sprendimas (išskyrus skubius atvejus) buvo priimtas nesuteikus vaikui galimybės būti išklaustam, pažeidžiant valstybės narės, kurioje siekiama sprendimą pripažinti, pagrindinius proceso principus;
- c) jeigu sprendimas buvo priimtas nedalyvaujant asmeniui, o nedalyvavusiam asmeniui nebuvo prieš pakankamą laikotarpį ir užtikrinant to asmens galimybes pasirengti gynybai įteiktas dokumentas, kuriuo buvo pradėtas procesas, arba lygiavertis dokumentas, nebent nustatoma, kad tas asmuo nedviprasmiškai su tuo sprendimu sutiko;
- d) asmens, teigiančio, kad sprendimu pažeidžiama jo turima tėvų valdžia, prašymu, jeigu sprendimas buvo priimtas nesuteikus tam asmeniui galimybės būti išklaustam;
- e) jeigu sprendimas yra nesuderinamas su vėlesniu teismo sprendimu, susijusiu su tėvų valdžia ir priimtu valstybėje narėje, kurioje siekiama sprendimą pripažinti;
- f) jeigu sprendimas yra nesuderinamas su vėlesniu teismo sprendimu, susijusiu su tėvų valdžia ir priimtu kitoje valstybėje narėje arba ES nepriklausančioje valstybėje, kurioje yra įprastinė vaiko gyvenamoji vieta, jeigu vėlesnis sprendimas atitinka sąlygas, reikalingas jam pripažinti valstybėje narėje, kurioje siekiama jį pripažinti, arba
- g) jeigu nebuvo laikomasi Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 56 straipsnyje nustatytos tvarkos.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Teismą, kuriam turėtų būti teikiamas prašymas, galima rasti [čia](#).

Šalis, siekianti, kad teismo sprendimas būtų pripažįstamas, arba ginčijanti tokį pripažinimą, arba prašanti paskelbti teismo sprendimą vykdytinu, privalo pateikti:

- a) teismo sprendimo kopiją, atitinkančią sąlygas, būtinas jos autentiškumui nustatyti, ir
- b) Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 39 straipsnyje nurodytą pažymėjimą dėl teismų sprendimų, susijusių su tėvų valdžia.

Forma pateikta [čia](#).

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Remiantis Estijos tarptautinės privatinės teisės įstatymu [1], vaiko ir tėvų santykiams taikoma vaiko gyvenamosios vietos valstybės teisė.

Be to, 1996 m. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje taikoma konvenciją pasirašiusioms valstybėms narėms.

Taikytina teisė taip pat gali būti nustatoma remiantis susitarimais dėl teisinės pagalbos. Estijos Respublika sudarė susitarimus dėl teisinės pagalbos su toliau nurodytomis šalimis:

- Estijos Respublikos, Lietuvos Respublikos ir Latvijos Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių (1993 m.);
 - Estijos Respublikos ir Rusijos Federacijos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (1993 m.);
 - Estijos Respublikos ir Ukrainos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse ir baudžiamosiose bylose (1995 m.);
 - Estijos Respublikos ir Lenkijos Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, darbo teisės ir baudžiamosiose bylose (1999 m.).
- Kadangi visos su Lietuva, Latvija ir Lenkija sudarytų susitarimų dėl teisinės pagalbos šalys taip pat yra 1996 m. Hagos konvencijos šalys, šios šalys nusprendė taikytiną teisę nustatyti pagal konvencijos nuostatas.

[1] Tarptautinės privatinės teisės įstatymas (RT I 2002, 35, 217). Internetu: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513112013009/consolide>.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 04/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Airija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Teisinė sąvoka „tėvų valdžia“ (Airijoje vartojamas terminas „guardianship“) reiškia visas įstatymais, teismo arba teisiniu susitarimu suteiktas su vaiku susijusias teises ir pareigas. Tėvų valdžios turėtoji, be kita ko, priklauso su vaiko gerove susijusios globos teisės ir teisė bendrauti su vaiku.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Paprastai susituokę vaiko tėvai kartu naudojami tėvų valdžia savo vaiko atžvilgiu. Jei tėvai nėra susituokę, dažniausiai tėvų valdžios turėtoja yra motina, tačiau tėvų susitarimu arba teismo sprendimu globėju gali būti paskirtas biologinis tėvas.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Taip. Vykdomoji sveikatos priežiūros institucija, padedama Vaiko ir šeimos paslaugų skyriaus TUSLA, gali prašyti apylinkės teismo priimti nutartį dėl būtinios vaiko globos, jei vaikui nėra suėję 18 metų. Išimtiniais atvejais teismas gali paskirti globėją, kuris vykdytų tėvų valdžią, jei vienas iš tėvų nenori ar negali to daryti. Mirus vienam iš tėvų testamentu gali būti paskirtas vaiko globėjas – jis pasirenkamas pareiškus norą, testamentu papildomu arba skiriamas teismo sprendimu. Nepasirinkus globėju, mirus vaiko tėvams arba jeigu jie nesugeba pasirūpinti vaiku, vykdomoji sveikatos priežiūros institucija, padedama Vaiko ir šeimos paslaugų skyriaus TUSLA, gali prašyti apylinkės teismo priimti nutartį dėl būtinios vaiko globos, jei vaikui nėra suėję 18 metų.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišje klausimas?

Jei vaiko tėvai nutraukia santuoką arba pradeda gyventi skyrium, dėl globos ir teisės bendrauti su vaiku sąlygos gali būti nustatytos tėvų susitarimu. Jei susitarti nepavyksta, tėvai gali kreiptis į teismą, kurio teisėjas gali priimti nutartį dėl globos ar teisės bendrauti su vaiku. Tais atvejais, kai vaiko globėjai yra abu tėvai, santuokos nutraukimas ar gyvenimas skyrium neturi poveikio, tačiau išties išimtiniais atvejais ir tik tada, kai to reikia dėl vaiko gerovės, teismas gali panaikinti santuokos nesudariusiam tėvui suteiktą tėvų valdžią.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Susitarimą dėl tėvų valdžios sudarę tėvai turi pateikti jį teismui ir gauti nutartį, perteikiančią šio susitarimo esmę, kad jis taptų teisiškai privalomas. Teismas turi įsitikinti, jog vaiko teisės bus tinkamai saugomos, nesvarbu, koks susitarimas būtų priimtas, o jei neįsitikina, kad vienas iš tėvų ar abu tėvai vykdo savo prievolės vaiko atžvilgiu, gali atsisakyti priimti nutartį. Tokiu susitarimu negalima panaikinti nė vieno iš tėvų su tėvų valdžia susijusio statuso.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Asmenys gali pasinaudoti neteisiniais konfliktų sprendimo būdais, pvz., tarpininkavimu ar konsultacija.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokių su vaiku susijusių klausimų gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali priimti sprendimą visais tokio pobūdžio klausimais, susijusiais su vaiko gerove, įskaitant klausimus dėl tėvų valdžios, globos ir teisės bendrauti su vaiku, tačiau jais neapsiribojant. Taip pat žr. pirmiau pateiktus klausimus Nr. 4 ir 5. Teismas negali panaikinti susituokusiems tėvams arba biologinei motinai suteiktos tėvų valdžios, tačiau teismas gali nustatyti naudojimosi tėvų valdžia sąlygas.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Ne. Nors vienas iš tėvų, kuriam vienam yra suteiktos vaiko globos teisės, gali priimti sprendimus, susijusius su kasdiene vaiko priežiūra ir kontrole, globos teisių neturintis vienas iš tėvų, kuris yra vaiko globėjas, turi teisę konsultuoti visais vaiko gerovei įtakos turinčiais klausimais, pvz., kaip lavinti vaiką ir kur jis turėtų gyventi, tačiau neapsiribojant vien tik tuo.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Bendros globos teisės tėvams suteikiamos tais atvejais, kai tarp šalių nėra didelio priešiško; taip sudaromos sąlygos kartu priimti svarbius su vaiko gerove ir kasdiene jo priežiūra susijusius sprendimus. Tai nereiškia, kad kiekvienas iš tėvų turi teisę bendrauti su vaiku vienodą laiko tarpą; veikiau taip užtikrinama, kad abu tėvai vaiko atžvilgiu turėtų atitinkamą pareigų ir prievolių.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Paprastai prašymą dėl tėvų valdžios pateikti norinčios šalys jį teikia apylinkės teismui (angl. *District Court*), tačiau kai kuriuos prašymus, nagrinėjamus kartu su santuokos bylomis, gali teikti apygardos teismui (angl. *Circuit Court*) arba Aukštajam teismui (angl. *High Court*). Aukštasis teismas turi išimtinę jurisdikciją spręsti su vaiko pagrobimu susijusius klausimus.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Taip. Į teismą galima kreiptis *ex parte* (nepranešus kitai šaliai) tais atvejais, kai vaikui kiltų pavojus, jei ieškovas apie tai praneštų atsakovui įprasta tvarka.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip. Teisinę pagalbą galima gauti pagal Civilinės teisinės pagalbos sistemą (angl. *Civil Legal Aid Scheme*). Taikant šią sistemą patikrinama materialinė padėtis.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip. Galima apskųsti pirmosios instancijos teismo, t. y. teismo, kuriame pradėta nagrinėti byla, sprendimą. Tačiau paprastai neįmanoma apskųsti jokio apeliacinio teismo sprendimo.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Asmenys, siekiantys, kad būtų vykdomas sprendimas dėl tėvų valdžios, turėtų susipažinti su atitinkamų teismų ar institucijos taikomomis taisyklėmis. Visais atvejais, išskyrus *ex parte* prašymus, siekiant priversti vykdyti sprendimą, būtina informuoti atsakovą apie ketinimą imtis bet kokių procesinių veiksmų.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Žr. atsakymą į 14 klausimą.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiems atvejais?

Į Aukštąjį teismą, kuriam priklauso visapusiška pirmosios instancijos jurisdikcija.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai? 2000 m. Vaikų apsaugos (pagal Hagos konvenciją) įstatymu šioje srityje teisinė galia suteikta 1996 m. Hagos konvencijai dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje; šioje srityje taip pat taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“).

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujumas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Graikija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų pareigos reiškia tėvų teisę ir pareigą. Jos apima rūpinimąsi nepilnamečio vaiko asmeniu, vaiko turto valdymą ir atstovavimą vaikui sprendžiant bet kurį su vaiku ar jo turto susijusį klausimą, sudarant sandorį arba bylinėjantis. Todėl tėvų pareigomis užtikrinama nepilnamečio asmeninių ir turtinių teisių apsauga.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų pareigas abu tėvai vykdo bendrai. Bet koks tėvų sprendimas, susijęs su tėvų pareigų vykdymu, turi būti priimamas paisant vaiko interesus.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu kuris nors iš tėvų negali vykdyti tėvų pareigų dėl praktinių (pvz., gydos ligoninėje, yra įkalintas) arba teisinių priežasčių (yra neveiksnius), tas tėvas (motina) išlieka paprastu teisės turėtoju (-a), o tėvų pareigas išimtinai vykdo kitas iš tėvų.

Jeigu nė vienas iš tėvų negali vykdyti tėvų pareigų, nepilnamečiam vaikui nustatoma globa; tėvai išlaiko tėvų pareigas kaip paprasti teisės turėtojai ir negali jų vykdyti.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atvejis klausimas?

Santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium atveju ir jeigu abu tėvai yra gyvi, tėvų pareigų klausimą išsprendžia teismas. Tėvų pareigos gali būti nustatomos vienam iš tėvų arba, jeigu abu jie sutaria ir vienu metu nustato vaiko gyvenamąją vietą, abiem tėvams kartu. Teismas gali priimti kitokį sprendimą ir visų pirma gali paskirstyti tėvams tėvų pareigų vykdymą arba nustatyti, kad šias pareigas vykdys trečiasis asmuo.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tais atvejais, kai teismas turi nustatyti tėvų pareigų vykdymo tvarką, kaip, pvz., santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium atveju, jis atsižvelgia į visus tėvų susitarimus, tačiau neprivalo jais vadovautis. Šios rūšies susitarimams netaikomi konkretūs oficialūs reikalavimai, jeigu teismas apie juos yra oficialiai informuojamas. Paprastai pateikiamas suinteresuotųjų šalių sudarytas dokumentas, kuriame yra įtvirtintas jų susitarimas. Tai aiškiai nustatyta įstatyme tais atvejais, kai nepilnamečių vaikų turintys tėvai santuoką nutraukia abipusiu sutarimu, tokiu atveju teismui būtina pateikti rašytinį tėvų susitarimą, kuriame aptariama jų vaikų globos ir bendravimo su jais tvarka.

Visais kitais atžvilgiais tėvai gali neoficialiai susitarti dėl tėvų pareigų vykdymo nesilaikydami kokių nors oficialių reikalavimų arba kokios nors oficialios procedūros, kad praktiškai padalytų tėvų pareigas tarpusavyje, kai vieną pareigą vykdo vienas tėvas (motina), o kitą – kitas, pvz., vienas iš tėvų globoja vaiką, o kitas gali valdyti nepilnamečio turtą ir atstovauti jo interesams.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jeigu tėvai negali susitarti su tėvų pareigomis susijusiu klausimu, o sprendimą priimti būtina atsižvelgiant į vaiko interesus, klausimą išsprendžia teismas. Tarpininkavimas yra alternatyvi ginčo sprendimo priemonė.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Kai tėvai nesutaria konkrečiu klausimu, susijusiu su jų tėvų pareigų vykdymu, ir perduoda jį teismui, teismas gali išspręsti tik šį klausimą. Tai gali būti bet koks klausimas, kylantis vykdamas tėvų pareigas, dėl kurio tėvai nesutaria ir kiekvienas laikosi savo nuomonės, o jį išspręsti būtina siekiant apsaugoti vaiko interesus. Tai gali būti objektyviai svarbus klausimas, pvz., vardo suteikimas, sutikimas atlikti operaciją ir pan., arba ne itin reikšmingas klausimas, kuris, tėvų manymu, vis dėlto yra pakankamai svarbus, kad jį išspręstų teismas.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Taip, iš esmės vaiko globa nustatoma vienam iš tėvų, atsižvelgiant į tai, kiek šis klausimas yra susijęs su vaiko globa. Tėvai visada gali nuspręsti nepaklusti teismo sprendimui, kuriuo vaiko globa nustatoma vienam iš tėvų: net po to, kai teismas priėmė sprendimą, jie gali susitarti taikyti kitokias taisykles, pagal kurias kitam tėvui (motinai) suteikiamos teisės ir pareigos rūpintis vaiku, jeigu, žinoma, tokios taisyklės atitinka vaiko interesus.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tai reiškia, kad su vaiko priežiūra susijusius sprendimus tėvai privalo priimti kartu.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokius oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Kompetenciją visada turi pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas (*μονομελές πρωτοδικείο*). Prašymai turi būti pateikti teritorinę jurisdikciją turinčiam teismui ir įteikti atsakovui; teismui taip pat reikia pateikti prašymą pagrindžiančius dokumentus.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Pirmosios instancijos vieno teismo teisėjas sprendimą priima vadovaudamasis Civilinio proceso kodekso 681B ir 681C straipsniuose nustatyta specialia procedūra. Ši procedūra, siekiant greitesnio bylų nagrinėjimo, sukurta pagal darbo ginčiuose taikomos procedūros modelį. Visų pirma, atsižvelgiant į asmeninį su tėvų pareigomis susijusių ginčų pobūdį, procedūra taip pat taikoma tam tikroms santuokos bylų nuostatomis ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų procedūrų taisyklėms, susijusioms su tyrimo įgaliojimais ir teismo iniciatyva renkamais įrodymais. Tačiau kai ginčai dėl tėvų pareigų vykdymo yra susiję su kuriais nors Civilinio proceso kodekso 592 straipsnio 1 dalyje nurodytais santuokos ginčiais (pvz., santuokos nutraukimas ir pripažinimas negaliojančia) arba Kodekso 614 straipsnio 1 dalyje nurodytais ginčiais (pvz., tėvystės nustatymas), teismas privalo taikyti Kodekso 598–612 ir 616–622 straipsniuose nustatytą procedūrą. Skubūs klausimai gali būti sprendžiami taikant laikinas apsaugos priemones (*ασφαλιστικά μέτρα*) ir laikinai taikant skubius draudimus (*προσωρινή διαταγή*).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip, pagal bendrąsias teisei pagalbai taikomas sąlygas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Teismo sprendimą dėl tėvų pareigų galima panaikinti arba pakeisti, jeigu pasikeitė aplinkybės, kuriomis teismas priėmė sprendimą. Priešingu atveju teismo sprendimas dėl tėvų pareigų, laikantis įprastų reikalavimų, gali būti ginčijamas taikant bet kurias įprastas teismo gynimo priemones (skundą dėl fakto ir teisės klausimų (*έφεση*), skundą tik dėl teisės klausimų (kasacija, *αναίρεση*), prašymą anuliuoti sprendimą (*ανακοπή ερημοδικίας*), peržiūrą (*αναψηλάφηση*)).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Su tėvų pareigomis susijęs teismo sprendimas vykdytinas pagal Civilinio proceso kodekso 950 straipsnį, jeigu jame taip pat nustatytos pareigos, t. y. juo ne tik išsprendžiamas tėvų pareigų arba nepilnamečio globos arba bendravimo su vaiku klausimas, bet ir įpareigojama perduoti arba grąžinti vaiką, arba nustatoma matymosi su vaiku tvarka, arba draudžiama šalims imtis kokių nors priešingų veiksmų. Visų pirma a) teismo sprendimu, kuriuo nurodoma perduoti arba grąžinti vaiką, reikalaujama, kad vienas iš tėvų, su kuriuo yra vaikas, elgtųsi pagal teismo sprendimą, o jeigu jis nesilaiko teismo sprendimo, tame pačiame sprendime gali būti nustatyta, kad pareiškėjui, prašančiam perduoti arba grąžinti vaiką, automatiškai būtų sumokėta iki 50 000 EUR pinigine bauda, arba teismo sprendimo nesilaikančiam tėvui (motinai) taikomas areštas iki vienu metų, arba abi baudos gali būti skiriamos kartu (netiesioginis vykdymas (*έμμεση εκτέλεση*)); b) jeigu vieno iš tėvų teisė asmeniškai bendrauti su vaiku yra pažeidžiama, teismo sprendimu dėl bendravimo tokią teisę pažeidžiančiam asmeniui gali būti skiriama pinigine bauda ir areštas (papildomas vykdymas (*αναπληρωματική εκτέλεση*)).

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitose valstybėse narėse priimti teismo sprendimai dėl tėvų pareigų automatiškai pripažįstami Graikijos administracinėms institucijoms netaikant jokių formalumų. Graikijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl užsienio teismo sprendimo galiojimo arba dėl prašymo pripažinti užsienio teismo sprendimą, nenagrinėdami iš anksto kilmės valstybės narės jurisdikcijos. Kai sprendimą siekiama pripažinti Graikijoje, Graikijos teismai gali atsisakyti pripažinti teismo sprendimą dėl tėvų pareigų, kai: a) jis prieštarauja vidaus viešajai tvarkai; šiuo atveju visada atsižvelgiama į vaiko interesus; arba b) jis yra nesuderinamas su vėlesniu Graikijos teismų priimtu sprendimu, susijusiu su tėvų pareigomis. Be to, Graikijos teismai tais atvejais, kai jie, kaip valstybės narės teismai, kurių prašoma pripažinti sprendimą, turi jurisdikciją pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 ir vaiko gyvenamąją vietą, gali kitaip išspręsti su tėvų pareigomis vaikui susijusį klausimą, šiuo tikslu priimdami vėlesnį sprendimą byloje iš anksto nenagrinėdami kilmės valstybės narės jurisdikcijos ir privalomo jos teismo sprendimo pobūdžio (pvz., nenagrinėjama, ar jį galima apskųsti).

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Aprašytais atvejais jurisdikciją turi pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas, kuris bylą nagrinėja taikydamas procedūrą, kuri yra numatyta to tipo ginčams.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Tėvų ir vaikų santykiai reglamentuojami šia eilės tvarka: 1) pagal paskutinės jų bendros pilietybės teisę; 2) pagal paskutinės jų įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisę; 3) pagal vaiko pilietybės teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([es](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Tėvų atsakomybė - Ispanija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Ispanijos teisėje tėvų pareigos paprastai vadinamos *patria potestad* (tėvų valdžia). Jas sudaro asmenų, paprastai tėvų arba juridinių asmenų, kuriems pagal įstatymą arba teismo sprendimu patikėta nepilnamečio asmens ir jo turto apsauga, teisės ir pareigos.

Tėvų valdžia visada turi būti vykdoma vaikų naudai, atsižvelgiant į jų asmenines savybes ir fizinę bei psichologinę sveikatą. Tėvų valdžia apima šias pareigas ir įgaliojimus:

- 1) vaikų priežiūrą, buvimą su jais, maitinimą, auklėjimą ir užtikrinimą, kad jie gautų tinkamą išsilavinimą;
- 2) atstovavimą vaikams administruojant jų turtą.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvai tėvų pareigas turi nepilnamečiams.

Jeigu tėvai gyvena skyrium, nutraukia santuoką, išsiskiria arba negyvena kartu, visos teisės ir pareigos nepilnamečių atžvilgiu, susijusios su jų asmeniu ir turtu, priklauso abiem tėvams, išskyrus išimtines aplinkybes.

Jeigu tėvai gyvena atskirai, tėvų valdžią vykdo tėvas (motina), su kuriuo (-ia) vaikas gyvena. Tačiau kitam iš tėvų pateikus prašymą, kuriame nurodomos pagrįstos priežastys, teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus, gali nustatyti, kad jis tėvų valdžią turi vykdyti bendrai su pirmuoju iš tėvų, arba gali paskirstyti motinai ir tėvui funkcijas, būdingas tėvų valdžios vykdymui.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Pagal Ispanijos teisę, taikant teisminę priežiūrą, tėvų pareigų vykdymas nepilnamečiams gali būti nustatomas kitiems giminei, asmenims ar institucijoms, jeigu tėvai nevykdo įstatyme dėl nepilnamečių globos nustatytą apsaugos pareigų arba jas vykdo nepatenkinamai.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atvejis klausimas?

Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba gyvena skyrium, tėvų pareigos gali būti nustatomos:

abiejų tėvų prašymu sudarant reguliavimo susitarimą (*convenio regulado*), kurį turi patvirtinti teismai;

teismo sprendimu rungimosi principu grindžiamoje procedūroje.

Tėvų pareigos, kurių visuma sudaro nepilnamečių apsaugos institutą, priklauso abiem tėvams.

Nepilnamečių priežiūros ir globos tvarka trumpai apibendrinama toliau.

Globos nustatymas vienam iš tėvų; ši tvarka dažniausiai nustatoma tiek gyvenimo skyrium, tiek santuokos nutraukimo atvejais ir dėl jos rungimosi principu grindžiamoje procedūroje susitaria abu tėvai; matymosi su vaiku tvarka paprastai nustatoma vaiko neglobojančiam tėvui (motinai).

Bendra globa, kai vienas iš tėvų nepilnamečius globoja pakaitomis skirtingais laikotarpiais.

Išimtiniais atvejais, kai to reikia atsižvelgiant į aplinkybes ir nepilnamečio interesus, teismas gali priimti sprendimą, kuriuo priežiūrą ir globą nustato kitam asmeniui, ir tai padaro tėvų prašymu arba savo iniciatyva.

Tais atvejais, kai už nepilnamečio priežiūrą yra atsakinga administracinė institucija, tokia situacija nekeičiama ir globa nenustatoma nė vienam iš tėvų.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvai, kurie pasiekia susitarimą tėvų pareigų klausimais, privalo pateikti pasirašytą reguliavimo susitarimą, kuriame aptariami visi aspektai, dėl kurių susitarta. Šiame susitarime, be kitų priemonių, turi būti nustatyta aiški:

nepilnamečio priežiūros ir globos tvarka;

matymosi su tėvais tvarka;

tėvų pareigų vykdymo tvarka;

šeimos būsto naudojimo tvarka;

nepilnamečiui mokama išlaikymo išmoka.

Reguliavimo susitarimas kartu su prašymu teikiamas atitinkamam pirmosios instancijos teismui. Jį tėvai turi patvirtinti teisme. Teisėjas, išklašęs nepilnamečius, jeigu jie yra pakankamai suaugę, ir prokurorą, įvertina susitarimą.

Išskyrus atvejus, kai susitarimai yra žalingi vaikams, sutuoktinių susitarimus, kuriais reglamentuojamos santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium arba santuokos nutraukimo pasekmės, patvirtina teisėjas. Jeigu šalis pateikia susitarimus dėl vaikų ir jų senelių matymosi ir bendravimo, teisėjas juos gali patvirtinti išklašęs senelius, kurie duoda savo sutikimą.

Susitarimai gali būti atmetami priimant pagrįstą sprendimą. Šiuo atveju sutuoktiniai privalo atitinkamai atvejais pateikti naują pasiūlymą dėl susitarimo, kad jį patvirtintų teisėjas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Šeimos tarpininkavimas yra geriausia alternatyvi priemonė, palyginti su teismo sprendimu, siekiant tėvų susitarimo.

Kad sudarytas susitarimas būtų vykdytinas, jis visada turi būti patvirtintas teismo sprendimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismo sprendime teisėjas, atsižvelgdamas į nepilnamečio interesus, jei įmanoma, vengdamas atskirti brolius ir seseris ir išklašęs nepilnamečius, galinčius suformuluoti savo nuomonę, visada privalo išspręsti šiuos klausimus dėl:

teisminių priemonių, susijusių su globa ir priežiūra, nustatyta vienam iš tėvų arba abiem tėvams, ir auklėjimu;

matymosi tvarkos, nurodant laiką, būdą ir vietą, kurioje tėvai gali bendrauti su savo vaikais ir leisti su jais laiką;

išimtiniais atvejais šios matymosi teisės gali būti apribotos arba sustabdytos susidarius sudėtingoms sąlygoms arba vienam iš tėvų iš esmės ir nuolat nevykdydam savo pareigų;

tėvų pareigų nustatymo, o prireikus ir jei tai tinkama vaikų atžvilgiu – sprendimo dėl vieno iš tėvų visiško tokios valdžios vykdymo arba vykdymo iš dalies, įskaitant tokios valdžios panaikinimą, jeigu tam yra pagrįsta priežastis;

išlaikymo, atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes, kurį turi mokėti kiekvienas iš tėvų, kad patenkintų vaiko poreikius, ir priemonių, reikalingų veiksmingam išlaikymui užtikrinti, nustatymo;

šeimos būsto ir bendrai naudojamų daiktų paskyrimo naudoti tais atvejais, kai tėvai nėra sudarę susitarimo, pirmenybę teikiant nepilnamečius vaikus globojančiam sutuoktiniui.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Paprastai tėvų valdžią bendrai vykdo abu tėvai. Todėl abu tėvai turi įgaliojimus spręsti visus su nepilnamečiu susijusius klausimus, net jeigu globa nustatyta tik vienam iš jų.

Jeigu tėvai nesutaria dėl sprendimų, susijusių su nepilnamečiu vaiku, kurie gali būti arba turėtų būti priimti, pvz., dėl mokyklos lankymo ir auklėjimo klausimais (pvz., mokyklos ar užklausinės veiklos parinkimas), sveikatos priežiūros pasirenkant gydytoją, asmeniniais klausimais (pvz., vardo suteikimas arba religinis švietimas, arba nepilnamečių gyvenamosios vietos ar šalies parinkimas) ir pan., ir kai paaiškėja, kad abipusio sutarimo neįmanoma pasiekti, kiekvienas iš tėvų gali kreiptis į teismą, prašydamas išspręsti ginčą.

Išklausęs abu tėvus ir vaiką (jis gali suformuluoti savo nuomonę), ir nesiimdamas papildomų veiksmų, teisėjas sprendimų priėmimo įgaliojimus suteikia tėvui arba motinai. Jeigu nesutarimai pasikartoja arba atsiranda kuri nors kita priežastis, iš esmės trukdanti vykdyti tėvų pareigas, teisėjas gali visus sprendimų priėmimo įgaliojimus arba jų dalį suteikti vienam iš tėvų arba šias funkcijas paskirstyti abiem tėvams. Visos šios priemonės gali būti taikomos ne ilgiau nei dvejuis metais.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tais atvejais, kai nepilnamečio globa nustatoma bendrai abiem tėvams, praktiškai kasdien vaiku rūpinasi kiekvienas iš tėvų konkretų nustatytą laikotarpį, kuris paprastai sutampa su konkrečiais mokyklos lankymo laikotarpiais, pvz., mokslo semestrais arba metais.

Atostogų laikotarpiais vaiką pakaitomis globoja abu tėvai.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Santuokos bylose, susijusiose su gyvenimu skyrium arba santuokos nutraukimu abipusiu sutarimu, kompetentingas yra pirmosios instancijos teismas, kuris turi jurisdikciją pagal paskutinę bendro sutuoktinių būsto arba kurio nors iš pareiškėjų būsto vietą.

Rungimosi principu grindžiamose santuokos bylose kompetenciją turi pirmosios instancijos teismas pagal sutuoktinių būsto buvimo vietą, o jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose teisminėse apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti paskutinės sutuoktinių gyvenamosios vietos arba atsakovo gyvenamosios vietos teismą. Bylose, kurios yra išimtinai susijusios su nepilnamečių vaikų priežiūra, globa ir išlaikymu, o tėvai nėra susituokę, jurisdikciją turi paskutinės bendros tėvų gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismas. Jeigu jie gyvena skirtingose teisminėse apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti atsakovo gyvenamosios vietos arba nepilnamečio gyvenamosios vietos teismą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Šiose bylose taikomos toliau nurodytos procedūros:

tais atvejais, kai šalys sutaria, taikoma Civilinio proceso įstatymo 777 straipsnyje nustatyta abipusio susitarimo procedūra dėl gyvenimo skyrium, santuokos nutraukimo ir galutinių nepilnamečių vaikų priežiūros, globos ir išlaikymo priemonių nustatymo, kai santuoka nėra sudaryta; jeigu šalys nėra sudariusios susitarimo, taikoma Civilinio proceso įstatymo 770 ir 774 straipsniuose nustatyta rungimosi principu pagrįsta procedūra, kuri taip pat taikoma šeimos bylose ir bylose, susijusiose su nepilnamečiais, kai tėvai nėra vienas su kitu susituokę.

Skubiais atvejais galima prašyti taikyti priemones pagal toliau nurodytas procedūras.

Laikinas apsaugos priemones, kurios taikomos prieš pateikiant prašymą pripažinti santuoką negaliojančia, patvirtinti gyvenimą skyrium, nutraukti santuoką arba bylose, susijusiose su nepilnamečių vaikų priežiūra bei globa ir išlaikymu. Šios priemonės reglamentuojamos Civilinio proceso įstatymo 771 ir 772 straipsniuose.

Aiškliai nustatyta, kad jeigu yra priežasčių imtis skubių veiksmų, pirmuoju sprendimu patvirtintos priemonės gali įsigaliooti iš karto.

Laikinosios apsaugos priemonės, kylančios priėmus prašymą dėl santuokos bylos arba su nepilnamečiais susijusios bylos, taikomos kaip ir pirmiau nurodytais atvejais. Ši procedūra nustatyta Civilinio proceso įstatymo 773 straipsnyje.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Galima gauti visapusišką arba konkrečią teisinę pagalbą, jeigu pateikiami įrodymai, kuriais patvirtinamas teisės gauti teisinę pagalbą reikalavimų įvykdymas, kaip nustatyta Teisinės pagalbos įstatyme (žr. „Teisinė pagalba – Ispanija“).

13 Ar galima apskūsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Norint sužinoti, kuriuos sprendimus galima apskūsti, reikia atskirti visus galimus sprendimus, susijusius su tėvų pareigų klausimais, t. y.:

visi rungimosi principu pagrįstose procedūrose priimti sprendimai gali būti skundžiami provincijos teismui;

sprendimai abipusio susitarimo bylose gali būti skundžiami provincijos teismui, tik kai susitariama dėl priemonės, kuri skiriasi nuo reguliavimo susitarimo nuostatų.

Įstatyme nenustatyta galimybė apskūsti sprendimų dėl išankstinių laikinųjų apsaugos priemonių arba laikinųjų apsaugos priemonių, arba sprendimų dėl tėvų pareigų vykdymo.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Tais atvejais, kai teismo sprendimų dėl tėvų pareigų nesilaikoma savanoriškai, prašymą galima pateikti sprendimą priėmusiam pirmosios instancijos teismui, prašant vykdyti priemonę ar priemones, kurių nesilaikoma.

Būtina nurodyti sprendimą arba nutartį, kurią siekiama įvykdyti, ir asmenį, kurio atžvilgiu norima pradėti vykdymo veiksmus.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitoje valstybėje narėje santuokos bylose, susijusiose su vaiku, priimti sprendimai dėl tėvų pareigų vykdymo, kurie buvo vykdytini minėtoje valstybėje narėje ir apie kuriuos buvo pranešta, Ispanijoje pripažįstami bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu be jokių papildomų procedūrų pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo.

Norint pradėti vykdyti veiksmus, nepilnamečio buvimo vietos ir vykdymo veiksmų vietos teismui reikia pateikti prašymą dėl vykdymo. Prie prašymo būtina pridėti sprendimo, kurį prašoma vykdyti, kopiją, kuri turi atitikti visus jo autentiškumui nustatyti būtinus reikalavimus pagal standartinę V priede nustatytą formą. Būtina, kad dalyvautų advokatas ir teisinis atstovas.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Norėdama Ispanijoje pareikšti prieštaravimą dėl kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo, susijusio su tėvų pareigomis, pripažinimo, suinteresuotoji šalis privalo kreiptis į pirmosios instancijos teismą, kuriam pateiktas prašymas dėl pripažinimo, ir remtis vienu iš Reglamente Nr. 2201/2003 nustatytų nepripažinimo pagrindų.

Galima remtis šiais pagrindais:

sprendimas, atsižvelgiant į vaiko interesus, akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai;

vaikui nebuvo suteikta galimybė būti išklaustam (šis pagrindas nepriimtinas ypatingos skubos atvejais);

jeigu sprendimas buvo priimtas nedalyvaujant atsakovui ir jam nebuvo įteiktas bylos iškelimo dokumentas arba jam apie jį nebuvo pranešta, išskyrus atvejus, kai įrodoma, kad sprendimui buvo pritarta;

jeigu sprendimo pripažinimui prieštaraujanti šalis, kuri teigia, kad sprendimas trukdo vykdyti tėvų pareigas, neturėjo galimybės būti išklaustyta;

arba jeigu sprendimas nesuderinamas su kitu vėliau priimtu sprendimu.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Taikoma nepilnamečio įprastinės gyvenamosios vietos teisė, kaip nustatyta 1996 m. Hagos konvencijoje dėl vaikų apsaugos.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.

Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 11/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismo tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Prancūzija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Prancūzijoje tėvų valdžia reiškia teises ir pareigas, kuriomis užtikrinami vaiko interesai.

Ji priklauso tėvams, kol vaikas sulaukia pilnametystės arba tampa emancipuotas.

Tėvai turi pareigą užtikrinti vaikų saugumą, sveikatą ir moralines vertybes, juos lavinti ir užtikrinti jų raidą, gerbdami vaikus kaip asmenis.

Tėvai yra atsakingi už vaiko įprastinės gyvenamosios vietos nustatymą, ypač jei jie gyvena skyrium. Jie turi suteikti vaikui namus, o jei to padaryti negali – turi pasirūpinti, kad vaikas būtų apgyvendintas su trečiuoju asmeniu.

Motina ir tėvas turi teisę ir pareigą prižiūrėti vaiką, juo rūpintis ir užtikrinti kasdienes jo poreikis. Atsižvelgdami į vaiko amžių, jie gali prižiūrėti jo santykius su trečiuoju asmeniu arba netgi juos drausti. Jie turi gerbti vaiko teisę į asmeninius santykius su seneliais.

Tėvai privalo užtikrinti, kad jų vaikai būtų lavinami. Tai apima mokyklos lankymą, profesinį mokymą, moralumą ir pilietinį ugdymą. Tėvai sprendžia dėl vaiko religinių pažiūrų, gerbdami jį kaip asmenį. Jie sprendžia dėl bet kokio vaikui skiriamo medicininio gydymo.

Kadangi tėvas ir motina naudojami tėvų valdžia, jie taip pat yra savo vaikų atstovai pagal įstatymą; turėdami šiuos įgaliojimus jie atstovauja savo vaikams visose civilinėse bylose ir valdo jų turtą.

Nepriklausomai nuo to, ar jie naudojami tėvų valdžia, kiekvienas iš tėvų, proporcingai atsižvelgiant į jo galimybes ir vaiko poreikis, turi prisidėti prie vaikų priežiūros ir lavinimo.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų valdžia vienodai priklauso abiem tėvams. Sąvoka „tėvų galios“ Prancūzijoje buvo panaikinta 1970 m.

Tėvų valdžios turėjimas skiriasi nuo naudojimosi tėvų valdžia. Tėvai gali turėti tėvų valdžią, bet ja nesinaudoti.

Iš principo tėvai bendrai naudojami tėvų valdžią, išskyrus atvejus, kai tėvystė pripažįstama pavėluotai, praėjus daugiau nei metams nuo vaiko gimimo (tokiu atveju tėvų valdžia gali būti bendrai naudojama tik pagal bendrą pareiškimą teismui ar šeimos teismo teisėjo (pranc. *juge aux affaires familiales*) sprendimą). Todėl motina gali viena naudotis tėvų valdžia, tačiau paprastai tėvų valdžia bendrai naudojasi abu tėvai.

Tėvai, kurie bendrai naudojami tėvų valdžia vaiko atžvilgiu, turi priimti bendrus sprendimus visais svarbiais su vaiku susijusiais klausimais (dėl persikėlimo į kitą būstą, mokyklos keitimo, chirurginių operacijų ir pan.).

Tėvai, kurie turi tėvų valdžią, bet ja nesinaudoja, vis tiek turi būti informuojami apie kito iš tėvų priimtus svarbius sprendimus, kad galėtų įgyvendinti priežiūros teisę ir pareigą. Jie privalo būti informuoti, kad galėtų pranešti apie dideles problemas socialinėms tarnyboms arba teismui, jei reikia. Jie vis tiek turi pareigą prisidėti prie vaiko priežiūros ir lavinimo, todėl jiems gali reikėti mokėti vaiko išlaikymo išmokas. Teismas gali nuspręsti, kad tėvų valdžia turi būti naudojama bendrai arba kad ja turi naudotis vienas iš tėvų.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jei tėvai laikinai negali pasirūpinti savo vaikais, vaikų globą jie gali patikėti tretiesiems asmenims. Jie taip pat gali kreiptis į teismą, kad šis naudotųsi tėvų valdžia perduotų tiems tretiesiems asmenims. Tokiu atveju perdavimas yra savanoriškas.

Jei dėl tėvų vaikui kyla pavojus, vaikų teismas, į kurį kreipiasi abu tėvai arba vienas iš tėvų, asmuo, kuriam buvo patikėtas vaikas, nepilnamečio globėjas ar pats nepilnametis arba prokuroras, gali priimti nutartį dėl vaiko įkurdinimo ir jį perduoti trečiojo asmens globai arba vaikų gerovės tarnybai (pranc. *Aide Sociale à l'Enfance*), kuri yra pavaldi regiono tarybos (pranc. *Conseil départemental*) pirmininkui.

Paprastai, jei tėvai yra aiškiai nesuinteresuoti arba nepajėgūs naudotis visa tėvų valdžia arba jos dalimi, asmuo, su kuriuo vaikas buvo apgyvendintas, institucija arba vaikų gerovės tarnyba, kuri jį apgyvendina, arba šeimos narys teisme gali pareikšti ieškinį dėl naudojimosi visa tėvų valdžia arba jos dalimi perdavimo tam asmeniui ar institucijai. Ši procedūra kartais vadinama priverstiniu naudojimosi tėvų valdžia perdavimu.

Kai tėvų atžvilgiu nustatoma apsaugos priemonė (pvz., globa arba rūpyba), teisė naudotis tėvų valdžia iš jų nebūtinai atimama. Tam tikromis aplinkybėmis, jei įvykdytos sąlygos, naudojimas tėvų valdžia ar globa vis tiek gali būti perduoti atsižvelgiant į vaiko interesus.

Jei tėvai mirė arba iš jų atimta teisė naudotis tėvų valdžia (ypač jei tai vienas iš tėvų, kuris nedalyvauja vaiko gyvenime arba negali išreikšti savo norų), tai nustatoma globa. Skiriama šeimos taryba, kurią sudaro bent keturi asmenys, parinkti atsižvelgiant į vaiko interesus, ir iš jos narių išrenkamas globėjas ir papildomas globėjas. Globą prižiūri šeimos teismo teisėjas, kuris veikia kaip teisėjas nepilnamečių globėjų atžvilgiu.

Tėvų valdžia yra viešosios tvarkos funkcija. Ši teisė yra neatimama. Tėvai negali jos atsisakyti.

Dėl naudojimosi tėvų valdžia jie gali teikti tam tikrus prašymus arba nuspręsti, kad tėvų valdžią išimtinai įgyvendins vienas iš tėvų, tačiau tai turi būti suderinama su vaiko interesais.

Jei nesutariama kitaip, teismas turi priimti sprendimą dėl naudojimosi tėvų valdžia. Teisės naudotis tėvų valdžia perdavimą trečiajam asmeniui visada prižiūri teismas.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateietyje klausimas?

Tėvų gyvenimas skyrium neturi įtakos taisyklėms dėl teisės naudotis tėvų valdžia perdavimu. Abu tėvai turi toliau rūpintis vaikais ir priimti bendrus sprendimus atsižvelgdami į vaikų interesus.

Jei jiems nepavyksta susitarti, šeimos teismo teisėjas, nagrinėdamas bylą dėl santuokos nutraukimo arba bylą dėl naudojimosi tėvų valdžia, priims sprendimą dėl naudojimosi tėvų valdžia tvarkos, atsižvelgdamas į šiuos veiksnius:

1. tvarką, kurios anksčiau laikėsi tėvai, arba bet kokius jų anksčiau sudarytus susitarimus;
2. nepilnamečio išsakytą nuomonę jį apklausiant teisėjui;

3. kiekvieno iš tėvų galimybę vykdyti savo pareigas ir gerbti kito iš tėvų teises;
4. bet kokių ekspertizų rezultatus (visų pirma atsižvelgus į vaiko amžių);
5. bet kokių socialinių tarnybų atliktų tyrimų ar priešpriešinių tyrimų metu gautą informaciją;
6. vieno iš tėvų fizinį arba psichologinį spaudimą arba smurtą kito iš tėvų atžvilgiu.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvai gali susitarti, kad dėl visų veiksmų būtų sprendžiama atsižvelgiant į vaiko interesus, ir patys arba padedami mediatoriaus arba savo advokatų parengti tėvų susitarimą.

Tada jie gali šeimos teismo teisėjo prašyti patvirtinti susitarimą, kuriame nustatoma naudojimosi tėvų valdžia tvarka ir tėvų dalyvavimas prižiūrint vaiką ir jį lavinant, kad šis susitarimas taptų vykdytinu.

Teisėjas susitarimo negali keisti ir jį patvirtina, nebent nustatoma, kad pagal susitarimą vaiko interesai apsaugomi nepakankamai arba kad tėvų sutikimas nebuvo duotas laisva valia. Teisėjas gali priimti sprendimą nerengdamas teismo posėdžio.

Santuoką nutraukiant sutuoktinių bendru sutikimu, tėvai ir jų advokatai naudojimosi tėvų valdžia tvarką taip pat gali nustatyti susitarime dėl santuokos nutraukimo. Susitarimą po mažiausiai 15 dienų apsisprendimo laikotarpio pasirašo abu sutuoktiniai ir jų advokatai; susitarimo originalas pateikiamas notarui ir tampa vykdytinu.

Taigi, išskyrus atvejį, kai santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu pagal advokato pasirašytą dokumentą, kurio originalas pateikiamas notarui, teisėjas turi priimti sprendimą, kad tėvų susitarimas dėl naudojimosi tėvų valdžia tvarkos taptų vykdytinu.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jei tėvams nepavyksta sudaryti susitarimo arba jei jie nenori kreiptis į teismą, tėvai savo iniciatyva gali dalyvauti šeimos taikinamojo tarpininkavimo procedūroje.

Šeimos taikinamojo tarpininkavimo tikslas yra atkurti tėvų bendravimą, kad jie galėtų kartu pasiekti susitarimą, tinkamai atsižvelgdami į kiekvieno iš tėvų (o visų pirma – į vaikų) poreikius. Šios procedūros metu suteikiama galimybė diskutuoti siekiant išspręsti ginčą, skatinant tarpusavio supratimą ir pasitikėjimą, taip skatinant rasti praktinius sprendimus ir dėl šeimos bendravimo tvarkos, ir dėl finansinių aspektų. Jei tėvai nesusitaria, bylą jie gali perduoti teisėjui, o jei susitarimas sudaromas, tėvai gali prašyti teisėjo jį patvirtinti arba jis gali būti įtrauktas į susitarimą dėl santuokos nutraukimo sutuoktinių bendru sutikimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Šeimos teismo teisėjai yra kompetentingi priimti sprendimus dėl naudojimosi tėvų valdžia.

Teisę naudotis tėvų valdžia jie gali paskirti vienam iš tėvų arba nuspręsti, kad abu tėvai turi kartu naudotis tėvų valdžia.

Jei tėvai nesusitartų, teisėjai vieną iš jų gali įgalioti priimti vienkartinį sprendimą, kuriam apskritai būtų reikalingas abiejų tėvų sutikimas, pavyzdžiui, dėl vaiko persikėlimo į kitą būstą, dėl mokyklos keitimo arba dėl operacijos.

Šeimos teisėjai taip pat gali uždrausti nepilnamečiui išvykti iš šalies be abiejų tėvų sutikimo, ypač tuo atveju, jei yra pavojus, kad vienas iš tėvų su vaiku išvyks į užsienį ir neplanuos grįžti, taip pažeisdamas kito iš tėvų teises.

Klausimas dėl vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymo vieno iš tėvų adresu arba pakaitomis abiejų tėvų adresais paprastai perduodamas spręsti teisėjui. Jei vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma vieno iš tėvų adresu, teisėjas kitam iš tėvų taip pat nustato teisę bendrauti ir gyventi su vaiku arba tik bendravimo dienos metu teisę.

Jei vaikui kyla pavojus, teisėjas gali nuspręsti, kad vienas iš tėvų, turintis bendravimo teisę, su vaiku susitiks tam tikroje vietoje, pvz., neutralioje vietoje, kurioje bendravimą gali prižiūrėti specialistai. Paprastai tai yra specialiai paruošta aplinka su socialiniais darbuotojais ir psichologais.

Šeimos teismo teisėjas taip pat yra kompetentingas nustatyti šalies, kuri kasdien nėra atsakinga už vaiką, mokėtiną įnašą, skirtą vaiko priežiūrai ir lavinimui. Paprastai tai yra mėnesinės vaiko išlaikymo išmokos, kurias vienas iš tėvų moka kitam.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Jei teisėjas nustato, kad vaikas gyvens su vienu iš tėvų, tai, jei nenusprendžiama kitaip, kitas iš tėvų toliau naudojasi bendra tėvų valdžia kartu su tuo iš tėvų, kuriam priklauso globos teisės, net jei vaikas nesilanko kito iš tėvų namuose. Abu tėvai turi toliau kartu priimti visus svarbius sprendimus. Jei jiems nepavyksta susitarti, dėl atitinkamo klausimo jie turi kreiptis į teisėją. Jei tai atitinka vaiko interesus, teisę naudotis tėvų valdžia teisėjas gali paskirti vienam iš tėvų. Toks sprendimas gali būti priimtas, jei vienas iš tėvų negali nedelsdamas priimti sprendimų, kai to reikia dėl vaiko interesų, kai jis nesuinteresuotas tai daryti, kai su juo negalima susisiekti arba kai jis nuolat tam trukdo.

Vienas iš tėvų, iš kurio buvo atimta teisė naudotis tėvų valdžia, išsaugo teisę prižiūrėti vaiko lavinimą ir teisę būti informuotas apie svarbiausius sprendimus, kurie vaikui turi įtakos.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Sąvoka „vaiko globa“ Prancūzijos šeimos teisėje buvo panaikinta 1987 m.

Sąvoka „bendra globa“ (*garde conjointe*) Prancūzijos teisėje gali būti aiškinama plačiai, kaip bendras naudojimasis tėvų valdžia, arba siauriau – kaip vaiko gyvenamosios vietos nustatymas pakaitomis kiekvieno iš tėvų namuose (kartais vadinama globa pakaitomis, nors ši sąvoka teisiškai neteisinga; tai turėtų būti vadinama kintamąja gyvenamąja vieta).

Iš principo tėvai bendrai naudojasi tėvų valdžia ir tam nereikalingas teisėjo priimtas sprendimas. Prancūzijos teisėje įtvirtintas bendrų tėvų pareigų principas. Tai reiškia, kad kiekvienas iš tėvų vienodai dalyvauja vaiko gyvenime bei jį lavinant ir kasdien užtikrina reikiamą vaiko priežiūrą.

Bendras naudojimasis tėvų valdžia reiškia tai, kad tėvai kartu priima visus svarbius sprendimus, kurie vaikui turi įtakos.

Vaikas taip pat gali gyventi su tėvais atitinkamai jų adresais pakaitomis kas antrą savaitę. Tokiu atveju reikia, kad tėvai gyventų netoli vienas kito ir tinkamai bendrautų. Kintamoji gyvenamoji vieta nebūtinai reiškia, kad abiejose gyvenamosiose vietose vaikas praleis tiek pat laiko.

Dažnai tėvai bendrai naudojasi tėvų valdžia, tačiau vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma su vienu iš tėvų, o kitas iš tėvų turi teisę bendrauti ir gyventi su vaiku.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Šeimos teismo teisėjai yra kompetentingi spręsti bylas dėl tėvų valdžios, kurios gali būti jiems pateiktos tiesiog abiejų arba vieno iš tėvų prašymu teismo kanceliarijai arba pagal teismo antstolio raštą.

Byla nagrinėjama žodžiu ir neprivaloma, kad šalims atstovautų advokatas. Šalys turi galimybę pasirinkti, kad joms padėtų arba atstovautų advokatas.

Prašyme turi būti nurodytos šalių pavardės, vardai ir adresai arba, jei taikoma, paskutinis žinomas atsakovo adresas. Jame nurodomas prašymo dalykas ir trumpai išdėstomi pagrindai. Prašymas turi būti datuotas ir pasirašytas jį teikiančio asmens arba jo advokato.

Vienas iš tėvų, kuris kreipiasi į teisėją, turi pateikti:

- kiekvieno iš vaikų, dėl kurio teikiamas prašymas, viso gimimo liudijimo kopiją;
- ankstesnius teismų sprendimus, jei jų yra;

– savo asmens tapatybės dokumento kopiją;

– gyvenamosios vietos adresu patvirtinančius dokumentus (pvz., nuomos mokesčio čekį, sąskaitą už elektrą)

ir, priklausomai nuo prašymo pobūdžio, – savo paskutinio pranešimo apie mokėtinus mokesčius, paskutinės mokesčių deklaracijos, paskutinių trijų atlyginimo lapelių, įrodymų apie gautas socialines išmokas ir pan. kopijas.

Klausimas dėl teisės į naudojimosi tėvų valdžia tvarkos taip pat gali būti išspręstas santuokos nutraukimo metu. Kad santuoką būtų galima nutraukti abiejų sutuoktinių bendru sutarimu, tėvai turi būti pasiekę susitarimą. Kiekvienas iš tėvų turi turėti advokatą. Praėjus apsisprendimo laikotarpiui susitarimo dėl santuokos nutraukimo originalas pateikiamas notariui ir tampa vykdytinu. Jei vaikas prašo būti išklaustas, santuokos nutraukimo byla nagrinėjama teisme ir vaikas bus apklaustas teisėjo arba jo paskirto asmens.

Kitais atvejais santuoką nutraukia teismas. Privalo dalyvauti advokatas.

Visais atvejais būtina išklausti nepilnamečių, jei jis geba suprasti.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Jei byla inicijuojama pateikus prašymą (pranc. *requête*), teismo kancleris per 15 dienų nuo prašymo gavimo atsakovą šaukia į posėdį, siųsdamas jam registruotą laišką su gavimo patvirtinimu.

Tačiau, kai prašyme nurodyta, kad atsakovo adresas yra paskutinis žinomas adresas, teismo kancleris ieškovui pasiūlo dokumentus įteikti asmeniškai.

Teismo kancleris ieškovui bet koku būdu praneša posėdžio vietą, datą ir laiką.

Šeimos teismo teisėjas sprendimus dėl tėvų valdžios taip pat gali priimti santuokos nutraukimo byloje (žr. „Santuokos nutraukimas“).

Šeimos teismo teisėjai skubiais atvejais veikia kaip teisėjai, atsakingi už laikinąsias apsaugos priemones. Kreiptis į teismą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra galima šaukimu (pranc. *assignation*). Teisėjas nagrinėja bylą posėdyje dalyvaujant abiem šalims ir priima sprendimą – nutartį, kuri netaikoma galutiniu sprendimu dėl bylos esmės. Taikydami laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūrą teisėjai gali nedelsdami priimti laikinąsias priemones, kol bus priimtas sprendimas dėl bylos esmės. Todėl pateikusias prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūros šalys išsaugo savo teises.

Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūroje šeimos teismo teisėjas gali nurodyti taikyti bet kokias priemones, dėl kurių nepareiškiami jokių rimtų prieštaravimų arba kurios yra pagrįstos dėl to, kad kilo ginčas. Kadangi šios priemonės yra tik laikinosios, procedūra taikoma retai.

Kai yra pateisinamų skubos priemonių, šeimos teismo teisėjai, kuriems pagal prašymą buvo perduota byla, gali leisti pateikti šaukimus į posėdį, kurio data nustatoma artimiausiu metu. Tokiu atveju teisėjas priima sprendimą dėl bylos esmės, tačiau terminai yra trumpesni. Taip daroma labai dažnai.

Tam tikrais įstatyme nurodytais atvejais (šeimos byloje – dėl neteisėto vaiko išvežimo) šeimos teisėjai bylas gali nagrinėti iš esmės pagreitinoto proceso tvarka (pranc. *procédure accélérée au fond*). Byla iškeliamą pagal šaukimą, o tada teisėjas nedelsdamas priima sprendimą dėl bylos esmės. Tokiais atvejais nebūtina pateikti skubos priemonių patvirtinančių įrodymų. Atsižvelgiant į patį bylos pobūdį data turi būti nustatoma nedelsiant.

Smurto šeimoje atvejais šeimos teismo teisėjų gali būti prašoma nedelsiant priimti apsaugos orderį pagal Civilinio kodekso (pranc. *Code civil*) 515-9 straipsnį ir paskesnius straipsnius. Tada jie turi priimti sprendimą per šešias dienas nuo nustatomos posėdžio datos (2019 m. gruodžio 28 d. Įstatymas). Ši apsaugos priemonė yra skirta apsaugoti sutuoktinius arba buvusius sutuoktinius, nukentėjusius nuo fizinio arba psichologinio smurto, sudarant sąlygas uždrausti bet kokį sutuoktinių ar buvusių sutuoktinių ir, jei reikia, smurtaujančio sutuoktinio ar buvusio sutuoktinio ir vaikų bendravimą. Apsaugos orderyje teisėjas taip pat nustato priemones dėl naudojimosi tėvų valdžia vaikų atžvilgiu. Visų pirma, jie gali nuspręsti, kad vienas iš tėvų, kuris patiria smurtą, būtų išimtinai atsakingas už naudojimąsi tėvų valdžia, iš vieno iš tėvų, kuris smurtauja, atimti jo teisę bendrauti ir gyventi su vaiku arba nustatyti ribotą bendravimo tam tikroje vietoje teisę.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Teismo išlaidas (advokato honorarą, teismo antstolio mokesčius, socialinių tarnybų tyrimų išlaidas ir pan.) gali padengti Prancūzijos valstybė. Teisinė pagalba asmenims teikiama atsižvelgiant į jų turtą. Atsižvelgiant į pareiškėjo pajamas ir išlaikomų asmenų skaičių, pagalba gali padengti visas teismo išlaidas arba jų dalį. Prašymą reikia pateikti bylą nagrinėjančiame teisme veikiančiam teisinės pagalbos tarnybai.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Šeimos teismo teisėjo sprendimus per mėnesį galima apskųsti apeliacine tvarka. Tai netaikoma sprendimams pagal Civilinio proceso kodekso (pranc. *Code de procédure civile*) 481-1 straipsnį (bylos dėl neteisėto vaiko išvežimo nagrinėjimas iš esmės pagreitinoto proceso tvarka), kurie apeliacine tvarka gali būti skundžiami per 15 dienų.

Šeimos teismo teisėjo nutartis (dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, apsaugos orderio) per 15 dienų galima apskųsti apeliacine tvarka.

Apeliacinį skundą reikia pateikti raštu, o jį teikiančiam asmeniui turi atstovauti advokatas. Apeliacinį skundą nagrinėja apeliacinis teismas (pranc. *Cour d'appel*).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Šeimos teismo teisėjų priimti sprendimai dėl tėvų valdžios yra vykdytini automatiškai.

Jei šeimos teismo teisėjo sprendimo dėl tėvų valdžios nesilaikoma, pavyzdžiui, jei vienas iš tėvų turi teisę bendrauti ir gyventi su vaiku, o kitas iš tėvų neleidžia jam naudotis ta teise, galima pateikti skundą apylinkės, kurioje gyvena vaikas, teismo prokurorui (pranc. *procureur de la République*). Jei vienas iš tėvų neleidžia kitam naudotis savo teise bendrauti ir gyventi su vaiku, tai laikoma baudžiamąja veika – nepilnamečio negrąžinimu; už šią veiką taikoma vienu metų laisvės atėmimo bausmė ir 15 000 EUR bauda.

Šeimos teismo teisėjai bei priemonių, kurias jie nurodo taikyti, gali skirti periodinę baudą. Jie net ir savo iniciatyva gali skirti periodinę baudą, kad būtų užtikrinta, kad jų priimtas sprendimas bus vykdomas. Prireikus sprendimą dėl periodinės baudos skyrimo jie gali pridėti prie kito teisėjo priimto sprendimo ir tėvų susitarimo, įrašyto susitarime dėl santuokos nutraukimo bendru sutarimu.

Jei vienas iš tėvų rimtai ir pakartotinai tyčia trukdo vykdyti sprendimą, susitarimą dėl santuokos nutraukimo abipusiu sutarimu, kuris sudarytas kaip privatus advokatų parašu patvirtintas dokumentas ir kurio originalas pateiktas notariui, arba patvirtintą susitarimą, kuriame nustatyta naudojimosi tėvų valdžia įgyvendinimo tvarka, šeimos teismo teisėjai gali jam nurodyti sumokėti iki 10 000 EUR dydžio civilinę baudą.

Galiausiai pagal šeimos teismo teisėjo arba vieno iš tėvų prašymą prokuroras išimtiniais atvejais gali prašyti policijos pagalbos siekdamas užtikrinti teisėjo priimto sprendimo, susitarimo dėl santuokos nutraukimo bendru sutarimu ar patvirtinto susitarimo, kuriame nustatyta teisės į naudojimosi tėvų valdžia tvarka, vykdymą, pavyzdžiui, teisės bendrauti ir gyventi su vaiku vykdymą.

Taigi, atsižvelgiant į aplinkybes, prašymą reikia pateikti prokurorui arba šeimos teismo teisėjui, kuris priėmė sprendimą.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Valstybės narės teismų priimti sprendimai dėl tėvų valdžios Prancūzijoje pripažįstami ir yra vykdytini be sprendimo paskelbimo vykdytinu procedūros.

Tačiau ne visi su tėvų pareigomis susiję sprendimai yra nedelsiant vykdytini, o tik sprendimai dėl teisės bendrauti ir vaiko grąžinimo. Reikia pateikti 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 **dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo** (Reglamentas „Briuselis IIa“) nurodytus pažymėjimus. Dėl kitų sprendimų, susijusių su tėvų pareigomis, reikia, kad sprendimas būtų paskelbtas vykdytinu remiantis atitinkamu pažymėjimu.

Prancūzijoje prašymus dėl užsienio valstybių vykdomųjų raštų pripažinimo arba jų paskelbimo vykdytinais Prancūzijos teritorijoje pagal Reglamentą „Briuselis IIa“ reikia teikti *tribunal judiciaire* (bendrosios kompetencijos teismo) pirmininkui arba jo įgaliotam asmeniui (Civilinio proceso kodekso 509-2 straipsnis). Norint pateikti prašymą teisėjui nebūtinai teisinis atstovavimas.

16 | Kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiems atvejais?

Pagal reglamento 21 straipsnio 3 dalį „bet kuri suinteresuota šalis gali <...> paduoti prašymą dėl teismo sprendimo pripažinimo ar nepripažinimo“.

Prancūzijoje prašymus nepripažinti kitos valstybės narės teismo priimto sprendimo dėl tėvų valdžios reikia pateikti *tribunal judiciaire* pirmininkui arba jo įgaliotam asmeniui.

Prašymai gali būti priimami tik dėl šių priežasčių:

- jei, atsižvelgiant į vaiko interesus, nesilaikoma valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą, viešosios tvarkos;
- jei vaikas nebuvo išklaustas, jeigu išklaustas yra esminis valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą, procedūros principas; • jei nebuvo užtikrinta teisė į gynybą;
- jei yra kliūčių vykdyti tėvų pareigas;
- jei sprendimas nesuderinamas su paskesniu valstybės, kurioje prašoma jį pripažinti, kitos valstybės narės ar trečiosios valstybės sprendimu, kai tas paskesnis sprendimas atitinka reikiamas sąlygas, kad jį būtų galima pripažinti valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą;
- jei nesilaikoma įkurdinimo procedūros.

Tribunal judiciaire pirmininko sprendimą galima apskusti apeliacine tvarka.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Kai yra tarptautinis elementas (viena iš šalių ar vaikas gyvena užsienyje arba yra užsienio valstybės pilietis), pirmiausia reikia nustatyti, ar Prancūzijos teismas turi jurisdikciją.

Prancūzijos teismų jurisdikcija

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 8 straipsnį, jei vaiko įprastinė gyvenamoji vieta yra Prancūzijoje, Prancūzijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl prašymų, susijusių su tėvų pareigomis.

Pagal reglamento 12 straipsnio 1 dalį, jei Prancūzijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl santuokos nutraukimo, jie taip pat turi jurisdikciją nagrinėti prašymus, susijusius su tėvų pareigomis, jei sutuoktiniai bendrai naudojami tėvų valdžia ir jie aiškiai pritarė Prancūzijos teismų jurisdikcijai ir kai tai atitinka vaiko interesus.

Pagal Reglamento 12 straipsnio 3 dalį valstybės narės teismai taip pat turi jurisdikciją dėl tėvų pareigų kitose bylose, nei nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, jeigu vaikas turi esminį ryšį su ta valstybe nare, pavyzdžiui, dėl to, kad vienas iš tėvų pareigų turėtojų toje valstybėje narėje turi nuolatinę gyvenamąją vietą arba kad vaikas yra tos valstybės narės pilietis, o tos valstybės teismų jurisdikcijai aiškiai išreikštu ar kitokių nedviprasmišku būdu pritarė visos bylos šalys teismui priimant bylą savo žinion ir kai tai atitinka vaiko interesus.

Vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcija taip pat gali būti išplėsta, jei vaikas į kitą valstybę narę persikėlė mažiau kaip prieš tris mėnesius, o ginčas yra susijęs su bendravimo teisių pakeitimu.

Galiausiai, pagal Reglamento 13 straipsnį, jei vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta ir jurisdikcija negali būti nustatyta remiantis 12 straipsniu, Prancūzijos teismai turės jurisdikciją, jei vaikas yra Prancūzijos teritorijoje, o jo nuolatinės gyvenamosios vietos nustatyti negalima (vaikai pabėgėliai arba perkeltieji vaikai).

Tam tikromis aplinkybėmis taip pat gali būti taikomas kitas tarptautinis susitarimas arba Prancūzijos tarptautinė privatinė teisė, todėl Prancūzijos teismai gali priimti jurisdikciją.

Taikytina teisė

Šiuo klausimu Prancūzijoje taikomas 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje 15 straipsnis. Taigi, teismai, kurie turi jurisdikciją spręsti dėl tėvų valdžios, taiko nacionalinę teisę, nebent konvencijoje nurodyta kitaip.

Todėl, jei Prancūzijos teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, jie taikys Prancūzijos teisę (*lex fori*).

Išimties tvarka bus taikoma teisė, kuri yra glaudžiai susijusi su situacija, jei to reikia siekiant apsaugoti nepilnamečius.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 10/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Kroatija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžia – tai tėvų įsipareigojimai, pareigos ir teisės, skirtos apsaugoti ir skatinti vaiko asmenines ir turtines teises, taip pat vaiko interesus. Tėvai privalo globoti vaiką pagal vaiko raidos poreikius ir gebėjimus. Tėvams neleidžiama atsisakyti savo teisės į vaiko globą. Tėvai privalo aptarti individualius vaiko globos aspektus ir susitarti dėl jų su vaiku, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą.

Vaiko globa apima teisę ir pareigą saugoti vaiko asmenines teises į sveikatą, vystymąsi, priežiūrą ir apsaugą, ugdymą ir švietimą, bendravimą, teisę pasirinkti gyvenamąją vietą, taip pat teisę ir pareigą valdyti vaiko turtą. Vaiko globa taip pat apima teisę ir pareigą atstovauti vaiko asmeninėms ir turtinėms teisėms ir interesams.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvai turi teisę ir pareigą globoti vaiką lygiomis teisėmis, bendrai ir pagal susitarimą. Jeigu tėvai nuolat negyvena kartu, jie privalo susitarti dėl vaiko globos tvarkos, sudarydami bendros vaiko globos planą. Bendros vaiko globos planas taip pat gali būti nustatytas teismo, o teismo nutartis turi būti grindžiama tėvų susitarimais dėl visų svarbių klausimų, numatytų bendros vaiko globos plane. Bendrai vykdydami vaiko globą, tėvai privalo stengtis visus klausimus išspręsti tarpusavio susitarimu.

Kiekvienas iš tėvų gali globoti vaiką pats vienas visiškai, iš dalies arba tiek, kiek to reikia siekiant priimti sprendimą konkrečiu svarbiu klausimu, susijusiu su vaiku. Pirmiau nurodytais atvejais kito iš tėvų teisė vykdyti vaiko globą gali būti ribojama tik teismo sprendimu, atsižvelgiant į vaiko interesus. Jeigu tėvai bendrai globoja vaiką iki vieno iš tėvų mirties, gyvas likęs kitas iš tėvų privalo globoti vaiką pats, be teismo sprendimo, jeigu kitas iš tėvų mirė ar buvo pripažintas mirusiu. Kiekvienas iš tėvų gali pats globoti vaiką pagal šiuo tikslu priimtą teismo sprendimą, jeigu tėvai nesutarė dėl bendros vaiko globos plano ar nesudarė alternatyvaus susitarimo teisme. Tokiu atveju teismas privalo teikti pirmenybę tam iš tėvų, kuris parodė norą bendradarbiauti ir pasiekti susitarimą dėl bendros vaiko globos.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu vienas iš tėvų yra nepilnametis arba asmuo, kuris yra neveiksnus konkrečioje vaiko globos srityje, jo vaiko globos teisė sustabdoma dėl teisinių kliūčių. Kol vaiko globos teisė yra sustabdyta, minėtas vienas iš tėvų gali pats kasdien rūpintis vaiku kartu su kitu iš vaiko tėvų arba kartu su globėju, paskirtu pagal Šeimos įstatymo (*Obiteljski zakon*) nuostatas dėl globėjo paskyrimo. Minėtam vienam iš tėvų neleidžiama atstovauti vaikui, o jeigu šis vienas iš tėvų yra neveiksnus, jam neleidžiama atstovauti vaikui toje srityje, kurioje šis vienas iš tėvų yra neveiksnus. Vaikui atstovauja kitas iš tėvų arba globėjas, kuris privalo paklusti kito iš tėvų pageidavimams.

Jeigu vaiko tėvai arba vienas iš tėvų ir globėjas nesutaria dėl atstovavimo, susijusio su svarbiais sprendimais dėl vaiko, teismas, atsižvelgdamas į vaiko, bet kurio iš tėvų arba globėjo pateiktą siūlymą, priima sprendimą *ex parte* dėl to, kas atitinkamu klausimu atstovaus vaikui.

Reaguodamas į vaiko, bet kurio iš tėvų arba socialinės globos centro siūlymą, teismas priima sprendimą *ex parte* sustabdyti vaiko globą (vaiko globos sustabdymas dėl realių kliūčių), jeigu vieno iš tėvų nėra arba jo gyvenamoji vieta nežinoma, arba jeigu bet kuris iš tėvų dėl objektyvių priežasčių negali ilgą laiką globoti vaiko. Atitinkamam vienam iš tėvų neleidžiama globoti vaiko tuo laikotarpiu, kai jo teisė globoti vaiką yra sustabdyta dėl pirmiau nurodytų priežasčių. Šiuo globos sustabdymo laikotarpiu vaiką globoja kitas iš tėvų pats arba vaikui skiriama globa pagal Šeimos įstatymo nuostatas. Reaguodamas į vaiko, vieno iš tėvų, kurio teisė globoti vaiką yra sustabdyta, arba vaiko globos centro pasiūlymą, teismas priima sprendimą *ex parte* nutraukti vaiko globos sustabdymą dėl realių kliūčių, jeigu išnyko pagrindai, kuriais remiantis buvo sustabdyta vaiko globa.

Jeigu tėvai bendrai globoja vaiką ir vienas iš tėvų miršta, gyvas likęs kitas iš tėvų toliau pats globoja vaiką. Jeigu vienas iš tėvų, kuris pats globoja vaiką, miršta, teismas, reaguodamas į vaiko, gyvo likusio kito iš tėvų arba vaikų globos centro pasiūlymą, priima sprendimą *ex parte* perduoti vaiko globą likusiam gyvam kitam iš tėvų, jeigu mano, kad tai atitinka vaiko interesus. Jeigu miršta abu tėvai, vaikas perduodamas globoti vaikų globos centrui. Kol vienas iš tėvų, globojančių vaiką, yra gyvas, jis turi testamentu arba notaro aktu (kroatų k. „anticipirana naredba“ (išankstinis sprendimas ir (arba) nurodymas)) paskirti asmenį, kuris, jo nuomone, geriausiai globotų vaiką šio vieno iš tėvų mirties atveju. Jeigu mirus vienam iš tėvų vaikui paskiriamas globėjas, į vaiko nuomonę ir likusio gyvo vieno iš tėvų pageidavimus atsižvelgiama, nebent manoma, kad atsižvelgimas į vaiko nuomonę ir (arba) likusio gyvo vieno iš tėvų pageidavimus neatitiktų vaiko interesų.

Pagal Šeimos įstatymo 224 straipsnį vaikas perduodamas globoti, jeigu jo tėvai yra mirę, dingę be žinios, yra nežinomi arba jų gyvenamoji vieta nežinoma bent vieną mėnesį; jeigu vaiko tėvai neteko teisės į vaiko globą; jeigu vaiko tėvai, kurie neteko veiksnumo tam tikroje srityje ir tai neleidžia jiems globoti vaiko, nepatikėjo vaiko globos globėjo kriterijus atitinkančiam asmeniui arba jeigu vaiko tėvai sutiko, kad vaikas būtų įvaikintas. Pagal Šeimos įstatymo 225 straipsnį vaikų globos centras priima sprendimą dėl vaiko globos ir globėjo paskyrimo. Vaikų globos centras gali perduoti vaiką kasdieniui globėjo, kito asmens, globėjų šeimos, vaikų namų globai arba globoti juridiniam asmeniui, vykdančiam socialinės apsaugos veiklą, nebent Šeimos įstatyme nurodyta kitaip. Vaiko teisių ir interesų apsaugos priemonių imamasi remiantis eksperto vertinimu, jeigu nustatoma, kad vaiko teisės ir interesai yra pažeisti arba kad vaiko teisėms, interesams ir raidai yra kenkiama. Bus laikoma, kad vaiko teisėms padarytas neigiamas poveikis, jeigu globa vykdoma netinkamai, jeigu vaikas patiria psichologinių sunkumų (pasireiškiančių per jo elgesį, emocines problemas, sunkumus mokykloje arba kitus sunkumus, susijusius su jo augimu) arba jeigu tikėtina, kad susiklostys minėtos aplinkybės.

Siekdamas apsaugoti vaiko teises ir interesus, socialinės globos centras gali:

- 1) imtis neatidėliotinų priemonių atskirti vaiką ir apgyvendinti jį ne šeimos namuose;
- 2) pateikti įspėjimą, jeigu vykdančiam vaiko globą buvo padaryta klaida arba globa buvo vykdoma aplaidžiai;
- 3) pasirūpinti, kad tėvai gautų profesionalią pagalbą ir paramą vaiko globos klausimais; ir
- 4) pasirūpinti, kad tėvai gautų intensyvią profesionalią pagalbą, o jų vykdoma vaiko globa būtų prižiūrima.

Siekdamas apsaugoti vaiko asmenines teises ir interesus, teismas gali:

- 1) laikinai perduoti vaiką kito asmens globai, globėjų šeimai arba socialinės globos institucijai;
- 2) priimti nutartį dėl teisių apribojimo;
- 3) atimti iš tėvų teisę gyventi viename būste kartu su vaiku ir perduoti vaiką kito asmens kasdieniui globai, globėjų šeimai ar socialinės globos institucijai;
- 4) teikti paramą vaiko auklėjimui, jeigu jis turi elgesio problemų, apgyvendinant jį globėjų šeimoje arba socialinės globos institucijoje; arba
- 5) atimti iš tėvų teisę globoti vaiką (-us).

Siekiant apsaugoti vaiko teises ir interesus, Šeimos įstatyme yra nuostatos, reglamentuojančios laikiną vaiko apgyvendinimą arba laikiną vaiko perdavimą kito asmens globai, tėvų teisės gyventi kartu su vaiku bendrame būste atėmimą ir kt.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atėityje klausimas?

Tėvų pareigų klausimai gali būti sprendžiami sudarant bendros vaiko globos planą arba teismo sprendimu.

Bendros vaiko globos planas – tai rašytinis susitarimas tarp tėvų, kuriame nurodomi bendros vaiko globos būdai, jeigu vaiko tėvai nuolat kartu negyvena kaip šeima. Bendros vaiko globos plane turi būti nurodyta:

- 1) vaiko gyvenamoji vieta ir adresas;
- 2) kiek laiko vaikas praleis su kiekvienu iš tėvų;
- 3) būdai keistis informacija apie sutikimą, kurio reikalaujama priimant svarbius sprendimus dėl vaiko, ir būdai keistis informacija apie vaiką;
- 4) vieno iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, išlaikymo prievolės dydis; ir

5) kaip bus sprendžiami ateityje išskylantys klausimai. Tėvai gali sudaryti bendros vaiko globos planą patys arba per privalomą konsultacijų arba šeimos taikinamojo tarpininkavimo procesą.

Jeigu tėvai nesusitaria dėl bendros vaiko globos plano arba jeigu teismas jį atmeta, kiekvienas iš tėvų arba vaikas gali pareikšti ieškinį siekiant išspręsti visus klausimus, susijusius su tuo iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvens, taip pat su tėvų globos vykdymo būdais, vaiko bendravimu su kitu iš tėvų arba vaiko išlaikymu. Byloje, kurioje siekiama nustatyti, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas, vaiko globos vykdymą arba vaiko bendravimą su kitu iš tėvų, teismui šalių prašymai nėra privalomi. Teismas gali priimti sprendimą dėl vieno iš tėvų, su kuriuo gyvens vaikas, dėl vaiko bendravimo su kitu iš tėvų būdų ir dėl vaiko globos vykdymo tėvų susitarimu, jeigu mano, kad toks susitarimas atitinka vaiko interesus.

Teismas priima sprendimą *ex officio* siekdamas nustatyti, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas, vaiko globos vykdymo būdus, vaiko bendravimą su kitu iš tėvų ir vaiko išlaikymą, priimdamas sprendimą, kuriuo konstatuojama negrįžtamas santuokos iširimasis, santuoka panaikinama arba nutraukiama, taip pat kitais atvejais, kai tėvai gyvena skyrium, arba sprendimą, jeigu motinystė arba tėvystė yra ginčijama, jeigu tokį sprendimą įmanoma priimti ir tai privaloma padaryti, atsižvelgiant į bylos baigtį ir faktines aplinkybes.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tam, kad bendros vaiko globos planas būtų vykdytinas, jis gali būti pateiktas teismui nagrinėjant bylą *ex parte*, ir tada teismas galės patikrinti šio plano turinį ir patvirtinti arba atmesti planą pagal Šeimos įstatymo nuostatas. Bendros vaiko globos planas gali būti iš dalies pakeistas, atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandą, arba jeigu jo pakeitimai yra būtini dėl reikšmingo aplinkybių pasikeitimo. Jeigu bendros vaiko globos planas iš dalies pakeičiamas, jis turėtų būti pateikiamas teismui nagrinėjant bylą *ex parte*, kad teismas galėtų patikrinti jo turinį ir patvirtinti arba atmesti pakeitimus.

Teismas gali priimti sprendimą dėl to, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas, dėl to, kaip vaikas bendraus su kitu iš tėvų ir dėl vaiko globos vykdymo pagal tėvų susitarimą, jeigu jis mano, kad toks susitarimas atitinka vaiko interesus. Jeigu tėvai nusprendžia bendrai vykdyti vaiko globą, susitarime turi būti reglamentuoti visi svarbūs klausimai, keliami bendros vaiko globos plane. Kiek tai susiję su teisių gynimo priemonėmis ar teismo sprendimo pakeitimais, teismo sprendimas, grindžiamas tėvų susitarimu dėl bendros vaiko globos vykdymo, turės tokią pat teisinę galią kaip ir teismo patvirtintas bendros vaiko globos planas. Sprendime dėl vaiko globos ar vaiko bendravimo su kitu iš tėvų nebūtina pateikti paaiškinimų, jeigu sprendimas grindžiamas minėtu tėvų susitarimu dėl bendros vaiko globos vykdymo.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jeigu tėvai nesusitaria dėl bendros vaiko globos plano, socialinės globos centras turi skatinti juos mėginti pasiekti susitarimą per šeimos taikinamojo tarpininkavimo procesą, nebent nagrinėjant atvejui netaikomi įstatymo nustatyti taikinamojo tarpininkavimo reikalavimai. Jeigu santuoką planuojantys nutraukti tėvai nesusitaria dėl bendros vaiko globos plano, socialinės globos centras turi juos informuoti, kad nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą pagal vieno iš sutuoktinių prašymą, teismas *ex officio*:

- 1) priims sprendimą dėl to, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas, dėl vaiko globos taisyklių, vaiko bendravimo su kitu iš tėvų ir vaiko išlaikymo;
- 2) leis vaikui pareikšti savo nuomonę pagal Šeimos įstatymą; ir
- 3) paskirs specialų globėją vaikui pagal Šeimos įstatymo nuostatas.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Pagal Šeimos įstatymo 413 straipsnį teismas priima sprendimą *ex officio*, kuriame nustato, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas, vaiko globos vykdymo būdus, vaiko bendravimą su kitu iš tėvų ir vaiko išlaikymą sprendimu, kuriuo konstatuojamas negrįžtamas santuokos iširimasis, panaikinimas arba nutraukimas, taip pat kitais atvejais, jei tėvai gyvena skyrium, arba priimdamas sprendimą, jeigu tėvystė arba motinystė yra ginčijama, jeigu toks sprendimas gali būti priimtas ir yra privalomas, atsižvelgiant į bylos baigtį ir bylos faktines aplinkybes.

Teismas gali:

- 1) apriboti arba uždrausti vaiko bendravimą su kitu iš tėvų;
- 2) nuspręsti, kad bendravimą turi prižiūrėti ekspertas;
- 3) nustatyti vaiko teisių ir interesų apsaugos priemonę, kuri yra reikalinga atsižvelgiant į bylos aplinkybes; arba
- 4) priimti sprendimą dėl bendravimo su pamote ar patėviu tvarkos, jeigu nutrūkus santuokai jie gyvena su vaiku ir jį globojo.

Pagal Šeimos įstatymo 417 straipsnį byloje, kurioje turi būti priimtas sprendimas dėl vaiko bendravimo su kitu iš tėvų, teismas privalo informuoti tėvus, kad šis bendravimas yra labai svarbus vaiko gerovei, skatinti tėvus susitarti ir dalyvauti šeimos taikinamojo tarpininkavimo procese atvejais, nesusijusiais su smurtu artimoje aplinkoje, o jeigu tėvai nesusitaria, užtikrinti, kad vieta, kurioje vaikas bendraus su kitu iš tėvų, būtų tinkama vaikui, atsižvelgiant į kito iš tėvų geografinius ir laiko suvaržymus. Teismo sprendime turi būti pateikta informacija, susijusi su būdais, laiku ir vieta, kur kitas iš tėvų gali paimti ir grąžinti vaiką ir prireikus informacija, susijusi su bendravimo išlaidomis. Sprendimo paaiškinimuose teismas turi raštu įspėti apie teisinius padarinius, kylančius, jeigu yra nesilaikoma pareigos sudaryti sąlygas vaiko bendravimui su kitu iš tėvų (įskaitant baudą, įkalinimą arba sprendimą pakeisti nutartį dėl to, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas).

Pagal Šeimos įstatymo 418 straipsnį teismas byloje dėl vaiko bendravimo su kitu iš tėvų nustatymo gali nurodyti vieną ar daugiau priemonių, skirtų užtikrinti vykdymą, jeigu įtaria, kad vienas iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas, nebus linkęs laikytis nutarties dėl bendravimo, konkrečiai:

- 1) paskirti asmenį, kuris padėtų užtikrinti nutarties arba taisyklių, pagal kurias vaikas galėtų bendrauti su kitu iš tėvų, vykdymą; ir
- 2) įpareigoti vieną iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, sumokėti piniginį užstatą. Nurodydamas tokias priemones, teismas visų pirma atsižvelgia į tai, kaip vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, elgėsi praeityje.

Pagal Šeimos įstatymo 419 straipsnį teismas byloje dėl vaiko bendravimo su kitu iš tėvų nustatymo gali nurodyti vieną ar daugiau priemonių, skirtų užtikrinti vaiko gražinimą arba neleidžiančių bendraujančiam vienam iš tėvų pagrobti vaiką (pavyzdžiui, įpareigodamas bendraujančią vieną iš tėvų per bendravimo laiką atiduoti pasą priemonę pritaikiusiam teismui, įpareigodamas bendraujančią vieną iš tėvų sumokėti piniginį užstatą, uždrausdamas kaip nors perleisti ar suvaržyti bendraujančio vieno iš tėvų nuosavybės teises (išsami informacija apie tokį draudimą pateikiama viešuosiuose registruose), pareikaludamas bendraujančio vieno iš tėvų reguliariai lankytis įgaliotoje įstaigoje, pavyzdžiui, socialinės globos centre kartu su vaiku toje vietoje, kur vyksta bendravimas su juo, nustatydamas vietą, kurioje turi būti bendraujama su vaiku, uždrausdamas vaikui išvykti iš šalies, kurioje numatytas bendravimas, ir įtraukdamas išsamią informaciją apie šį draudimą į nacionalinę arba tarpvalstybinę informacinę sistemą). Įpareigodamas taikyti minėtas priemones, teismas visų pirma privalo atsižvelgti į tai, kaip bendraujantis vienas iš tėvų elgėsi praeityje.

Pagal Šeimos įstatymo 421 straipsnį nutartyje dėl vaiko globos arba bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo neprivaloma pateikti paaiškinimų, jeigu nutartis grindžiama tėvų tarpusavio susitarimu, kuris buvo pasiektas pagal Šeimos įstatymo nuostatas, arba jeigu nutartis buvo paskelbta žodžiu, dalyvaujant visoms šalims, ir visos šalys įsipareigojo nesiimti teisinių teisių gynimo priemonių.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Pagal Šeimos įstatymo 99 straipsnį kiekvienas iš tėvų privalo atstovauti vaikui pats vaiko globos srityse, kuriose kito iš tėvų teisės pagal Šeimos įstatymą arba teismo sprendimu yra apribotos.

Šeimos įstatymo 105 straipsnyje nurodyta, kad bet kuris iš tėvų pats gali vykdyti vaiko globą visiškai, iš dalies arba tiek, kiek to reikia siekiant priimti sprendimus konkrečiu svarbiu klausimu, susijusiu su vaiku. Pirmiau nurodytais atvejais kito iš tėvų teisė vykdyti vaiko globą gali būti ribojama tik teismo sprendimu, atsižvelgiant į vaiko interesus. Jeigu tėvai bendrai globoja vaiką iki vieno iš tėvų mirties, gyvas likęs kitas iš tėvų privalo globoti vaiką pats, be teismo sprendimo, jeigu kitas iš tėvų mirė ar buvo pripažintas mirusiu. Priimdamas sprendimą dėl vaiko globos skyrimo tik vienam iš tėvų, teismas sprendžia, ar vienas iš tėvų, kuriam paskirta vaiko globa, turėtų atstovauti vaikui klausimais, susijusiais su vaiko esminėmis asmeninėmis teisėmis pats, ar gavęs kito iš tėvų sutikimą, kaip nurodyta Šeimos įstatymo 100 straipsnyje (vaiko atstovavimas klausimais, susijusiais su jo esminėmis asmeninėmis teisėmis, reiškia atstovavimą keičiant vaiko vardą, pavardę arba nuolatinį ar laikiną gyvenamąjį adresą, arba įgyvendinant jo laisvę pasirinkti arba pasikeisti religiją). Pagal Šeimos įstatymo 110 straipsnį, neatsižvelgiant į tai, ar vaiką globoja tik vienas iš tėvų, ar jie abu bendrai, tėvai turi teisę patys priimti kasdienes sprendimus, susijusius su vaiku, kai vaikas būna su vienu iš tėvų. Neatidėliotinais atvejais, t. y. kai kyla tiesioginė grėsmė vaikui, kiekvienas iš tėvų turi teisę priimti sprendimą imtis visų veiksmų, kurie yra būtini atsižvelgiant į vaiko interesus, negavęs kito iš tėvų sutikimo. Vienas iš tėvų privalo apie tai kuo greičiau pranešti kitam iš tėvų.

Neatsižvelgiant į tai, ar vaiko globą vykdo tik vienas iš tėvų, ar abu tėvai bendrai, jie privalo keistis informacija apie vaiko sveikatą, ugdymo nuoseklumą, taip pat informacija apie vaiko veiklą ugdymo įstaigoje ir už jos ribų. Šia informacija turi būti keičiamasi sparčiai, skaidriai, sutelkiant dėmesį tik į vaiką.

Nė vienas iš tėvų negali piktnaudžiauti pareiga bendradarbiauti siekdamas kontroliuoti kitą iš tėvų.

Be to, kas nurodyta pirmiau, pagal Šeimos įstatymo 112 straipsnį vienas iš tėvų, kurio globa konkrečioje srityje yra apribota, turi teisę išlaikyti bendravimą su vaiku, priimti kasdienes sprendimus dėl vaiko, imtis skubių veiksmų iškilus tiesioginei grėsmei vaikui ir gauti informaciją apie svarbias aplinkybes, susijusias su vaiko asmeninėmis teisėmis. Šios teisės gali būti apribotos arba atimtos teismo nutartimi, jeigu apribojimas arba atėmimas yra būtinas siekiant apsaugoti vaiko interesus. Vienas iš tėvų, kuris nevykdo vaiko globos, turi teisę prašyti kito iš tėvų informacijos apie svarbias aplinkybes, susijusias su vaiko asmeninėmis teisėmis, jeigu jis turi teisėtą interesą tai daryti ir tiek, kiek šie veiksmai neprieštaruoja vaiko interesams. Kilus ginčui teismas, nagrinėdamas bylą *ex parte* ir reaguodamas į vaiko ar vieno iš tėvų siūlymą, priima sprendimą siekdamas užtikrinti vaiko interesų apsaugą.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Pagal Šeimos įstatymo 108 straipsnį, jeigu tėvai vaiką globoja bendrai, jie privalo priimti visus svarbius sprendimus, susijusius su vaiku, ir tarpusavio sutarimu duoti sutikimą. Vaikui svarbūs sprendimai susiję su atstovavimu vaikui klausimais, susijusiais su esminėmis asmeninėmis jo teisėmis ir atstovavimu klausimais, susijusiais su vaiko turtu ir turtinėmis teisėmis. Vaikui svarbūs sprendimai taip pat gali būti kiti sprendimai, kurie gali reikšmingai paveikti vaiko gyvenimą, pavyzdžiui, sprendimai dėl vaiko bendravimo su jam artimais žmonėmis, neeilinių medicininių procedūrų ar gydymo ir vaiko laisvės pasirinkti mokymą. Visi šie sprendimai galioja, jeigu jiems pritarė kitas iš tėvų. Išimtiniais atvejais, pvz., esant skubiai medicininei procedūrai, taikomos specialiųjų teisės aktų, kuriais reglamentuojama pacientų teisių apsauga, nuostatos. Šeimos įstatymo 100 straipsnyje yra nuostatos dėl atstovavimo vaikui klausimais, susijusiais su jo esminėmis asmeninėmis teisėmis (jeigu keičiamas vaiko vardas, pavardė, nuolatinės arba laikinosios gyvenamosios vietos adresas, arba dėl vaiko laisvės pasirinkti arba pakeisti religiją). Atstovavimas klausimais, susijusiais su vaiko esminėmis asmeninėmis teisėmis, laikomas galiojančiu, jeigu vaikui atstovaujantis vienas iš tėvų gavo rašytinį kito iš tėvų, turinčio teisę atstovauti vaikui, sutikimą. Įstatymo nustatytais atvejais tokio sutikimo nereikalaujama, jeigu vienas iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas, gavo socialinės globos centro sutikimą. Jeigu vienas iš tėvų, atstovaujančių vaikui, negali gauti rašytinio sutikimo, teismas, nagrinėdamas bylą *ex parte* ir reaguodamas į vaiko ar bet kurio iš tėvų siūlymą, priima sprendimą, kuris iš tėvų atstovaus vaikui konkrečiu klausimu, siekdamas apsaugoti vaiko interesus.

Šeimos įstatymo 101 straipsnyje yra nuostatos dėl atstovavimo klausimais, susijusiais su vaiko turtu ir turtinėmis teisėmis.

Pagal Šeimos įstatymo 109 straipsnį, jeigu tėvai, turintys teisę atstovauti vaikui, nesusitaria dėl vaikai svarbių sprendimų, teismas, nagrinėdamas bylą *ex parte* ir reaguodamas į vaiko ar bet kurio iš tėvų siūlymą, sprendžia, kuris iš tėvų atstovaus vaikui konkrečiu klausimu. Jeigu svarbūs sprendimai susiję su vaiko asmeninėmis teisėmis, prieš pareiškiant ieškinį *ex parte* tėvai privalo dalyvauti privalomų konsultacijų procese.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Pasiūlymai turėtų būti teikiami ir ieškiniai reiškiami teritorinę jurisdikciją turinčiam apylinkės teismui.

Pagal Civilinio proceso įstatymo (*Zakon o parničnom postupku*) 34 straipsnį apylinkės teismai visada priima sprendimą pirmąja instancija ginčiuose dėl: nustatymo, ar santuoka negrįžtamai iširo, ar ją reikia panaikinti, ar nutraukti; ginčų, susijusių su tėvystės ar motinystės nustatymu ar ginčijimu; nustatymo, su kuriuo iš tėvų gyvens vaikas; klausimų, susijusių su vaiko globa, jeigu yra pareiškta lygiagretus ieškinyms siekiant nustatyti, ar santuoka negrįžtamai iširo, dėl santuokos panaikinimo arba nutraukimo.

Pagal Šeimos įstatymą, prieš sutuoktiniams, bendrai globojantiems savo nepilnamečį vaiką, paduodant prašymą dėl santuokos nutraukimo, arba prieš pradėdant bet kokį kitą teismo procesą, susijusį su vaiko globa ir bendravimu su juo, turi būti surengtos privalomos konsultacijos. Šeimos įstatymo nuostatos, susijusios su privalomomis konsultacijomis prieš paduodant prašymą nutraukti santuoką tarp sutuoktinių, kurie bendrai globoja savo nepilnamečį vaiką, taikomos *mutatis mutandis* privalomoms konsultacijoms, rengiamoms prieš pareiškiant ieškinį dėl vaiko globos nustatymo ir vaiko bendravimo su kitu iš tėvų, jeigu jo tėvų santuoka ar partnerystė negrįžtamai iširo. Teisės aktuose nustatyti atvejai, kai privalomos konsultacijos nerengiamos. Privalomų konsultacijų procesas pradėdamas, kai šalis šiuo tikslu pateikia prašymą. Prašymas pateikiamas socialinės globos centrui raštu arba žodžiu (padarant pareiškimą, kuris užregistruojamas). Privalomą konsultavimo paslaugą teikia socialinės globos centro ekspertų komanda, kompetentinga teikti pagalbą vaiko nuolatinėje arba laikinojoje gyvenamojoje vietoje arba toje vietoje, kurioje buvo sutuoktinių arba partnerių bendra nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta. Privalomas konsultavimas – tai procesas, kuriame asmeniškai dalyvauja šeimos nariai (atstovams dalyvauti neleidžiama). Pasibaigus privalomų konsultacijų procesui, socialinės globos centras parengia ataskaitą, kuri galioja šešis mėnesius nuo konsultacijų pabaigos datos.

Tam, kad asmuo galėtų pateikti prašymą nutraukti santuoką, jis privalo dalyvauti pirmajame šeimos taikinamojo tarpininkavimo susitikime.

Atsižvelgiant į pareiškiamo ieškinio rūšį (sutuoktinių ginčas; ginčas dėl tėvystės ar motinystės nustatymo; ginčas dėl vaiko globos, ginčas dėl bendravimo, ieškinyms dėl santuokos nutraukimo tarpusavio sutarimu arba prašymas patvirtinti bendros vaiko globos planą), prašymo pateikėjas, be kitų dokumentų, turi pateikti privalomų konsultacijų ataskaitą arba dalyvavimo pirmajame šeimos taikinamojo tarpininkavimo susitikime arba bendros vaiko globos plano įrodymus. Dokumentai, kuriuos privaloma pateikti, priklauso nuo to, koks ieškinyms pareiškiamas.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Kalbant apie visus ieškinius dėl šeimos teisės reglamentuojamų klausimų, susijusių su vaiku, kompetentingos įstaigos privalo imtis skubių veiksmų ir kartu apsaugoti vaiko interesus.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip. Nemokama teisinė pagalba reglamentuojama Nemokamos teisinės pagalbos įstatymu (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne novine* (NN); Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys) Nr. 143/2013).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip. Šalys gali apskųsti pirmosios instancijos teismo sprendimą per 15 dienų nuo sprendimo kopijos įteikimo dienos, nebent Civilinio proceso įstatyme nustatytas kitoks terminas. Jeigu įstatyme nenurodyta kitaip, apeliaciniai skundai gali būti teikiami dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų, priimamų

išnagrinėjus specialiuosius *ex parte* ieškinius, reglamentuojamus Šeimos įstatymo. Apeliaciniai skundai turi būti teikiami per 15 dienų nuo sprendimo įteikimo dienos.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismas, į kurį reikia kreiptis, yra apylinkės teismas, turintis teritorinę jurisdikciją. Bet kokia vykdymo užtikrinimo byla nagrinėjama pagal Vykdymo užtikrinimo įstatymo (*Ovršni zakon*) nuostatas, bet Šeimos įstatyme yra specialios nuostatos dėl vykdymo užtikrinimo, kuriomis siekiama užtikrinti, kad vaikas būtų perduotas, ir dėl vykdymo užtikrinimo, kuriomis siekiama užtikrinti bendravimo su vaiku galimybę (Šeimos įstatymo 509–525 straipsniai).

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Tam, kad užsienio teismo sprendimas būtų pripažintas pagal Įstatymą dėl Kroatijos įstatymų ir kitų šalių teisės aktų, susijusių su tam tikrais santykiais, kolizijų sprendimo (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN Nr. 53/91, 8/01), reikia pareikšti ieškinį. Nuo 2013 m. liepos 1 d. Kroatija įgyvendina Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančią Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Šio reglamento III skyrius *mutatis mutandis* taikomas teismo sprendimų dėl tėvų pareigų pripažinimui ir vykdytinumo patvirtinimui.

Prašymas dėl pripažinimo arba nepripažinimo, prašymas dėl vykdytinumo patvirtinimo ir pasiūlymas dėl vykdymo užtikrinimo teikiamas teritorinę jurisdikciją turinčiam apylinkės teismui.

Pasiūlymai turėtų būti teikiami ir ieškiniai reiškiami teritorinę jurisdikciją turinčiam apylinkės teismui.

Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, nuostatos taikomos užsienio teismų priimtų sprendimų pripažinimo ir vykdymo užtikrinimo procedūroms.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Apeliaciniai skundai turėtų būti teikiami apylinkės teismui. Apeliacinį skundą nagrinėja apygardos teismas.

Apeliacinėms byloms taikomos Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, nuostatos ir Civilinio proceso įstatymo nuostatos.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Pagal Įstatymo dėl Kroatijos įstatymų ir kitų šalių teisės aktų, susijusių su tam tikrais santykiais, kolizijų sprendimo 40 straipsnį vaikų ir tėvų tarpusavio santykiams taikytina tėvų ir vaikų pilietybės šalies teisė. Jeigu tėvų ir vaikų pilietybė skiriasi, taikytina šalies, kurioje yra visų jų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė. Jeigu tėvų ir vaikų pilietybė skiriasi ir jeigu jie neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos toje pačioje šalyje, taikoma Kroatijos teisė, jeigu vaikas ar bet kuris iš tėvų yra Kroatijos pilietis. Tėvų ir vaikų santykiams, kuriems netaikomos minėtos nuostatos, taikoma vaiko pilietybės šalies teisė.

Nuo 2010 m. sausio 1 d. Kroatija įgyvendina 1996 m. Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.

Daugiau informacijos galima rasti:

Šeimos įstatyme (NN Nr. 103/15)

Vykdymo užtikrinimo įstatyme (NN Nr. 112/12, Nr. 25/13, Nr. 93/14)

Įstatyme dėl Kroatijos įstatymų ir kitų šalių teisės aktų, susijusių su tam tikrais santykiais, kolizijų sprendimo (NN Nr. 53/91, Nr. 88/01)

Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme (NN Nr. 143/2013)

Įstatyme, kuriuo įgyvendinamas Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančią Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (NN Nr. 127/2013)

Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančiame Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Italija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Italijos teisėje tėvų valdžios sąvoka *potestà genitoriale* Tėvystės reformos įstatymu (Įstatymu Nr. 219/2012) ir Įstatyminiu dekretu Nr. 154/2013, kurio nuostatos įsigaliojo 2014 m. vasario 7 d., buvo pakeista tėvų pareigų sąvoka *responsabilità genitoriale*.

Tėvų valdžia yra pareiga išlaikyti, auginti, lavinti ir moraliai remti vaikus, tinkamai atsižvelgiant į jų gebėjimus, polinkius ir siekius.

Vaikai taip pat turi teisę palaikyti darnų nuolatinį ryšį su abiem tėvais, būti globojami, auginami, lavinami ir moraliai remiami kiekvieno iš jų, ir palaikyti prasmingus santykius su kiekvienu iš tėvų protėviais ir giminaičiais.

Patys vaikai taip pat turi pareigų: gerbti savo tėvus ir tam tikra prasme prisidėti prie šeimos išlaikymo tol, kol jie joje gyvena.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų valdžia atsiranda pagal teisės aktus, kai tėvai yra susituokę tarpusavyje. Šiuo atveju abu tėvai turi tėvų valdžią savo vaikų atžvilgiu.

Jeigu tėvai nėra susituokę tarpusavyje, tėvų valdžią turi vaiką pripažįstantis vienas iš tėvų. Jeigu vaiką pripažįsta abu tėvai, jie abu turi tėvų valdžią vaiko atžvilgiu ir ja naudojasi, tarsi būtų susituokę. Jeigu tėvai nėra tarpusavyje susituokę ir tuo pačiu metu nepripažįsta vaiko, antras pripažinimas negali įvykti be to iš tėvų, kuris vaiką jau pripažino, sutikimo.

Tėvų valdžia tėvai turi naudotis bendru sutarimu, atsižvelgdami į vaiko gebėjimus, natūralius polinkius ir siekius. Visų pirma tėvai bendru sutarimu turi nustatyti įprastinę vaiko gyvenamąją vietą.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu vaikas tinkamos šeimos aplinkos laikinai neturi, pasirūpinama, kad vaiką globotų kita šeima.

Be to, kai tėvai neparodo pakankamo gebėjimo rūpintis vaikų auginimu, pavyzdžiui, kai jie itin nesutaria, teismai dažnai globos teises suteikia šeimos gyvenamosios vietos socialinėms tarnyboms. Tokiu atveju paprastai apribojamas naudojimas tėvų valdžia: paprastai sprendimus dėl vaiko sveikatos, lavinimo ir auginimo perima šeimos gyvenamosios vietos socialinės tarnybos. Tokiais atvejais vaikas dažnai ir toliau gyvena su tėvais arba vienu iš jų. Sunkiausiais atvejais teismas nurodo paimti vaiką iš šeimos namų.

Jeigu vienas iš tėvų pažeidžia savo pareigas, jų nevykdo arba piktnaudžiauja atitinkamomis teisėmis ir todėl vaikui padaroma didelė žala, teismas gali nurodyti iš jo atimti tėvų valdžią.

Jeigu abu tėvai yra mirę, tėvų valdžia iš jų buvo atimta arba jie negali naudotis tėvų valdžia dėl kitos priežasties, skiriamas globėjas. Globėjas rūpinasi vaiku, atstovauja jam visuose civiliniuose procesuose ir administruoja vaiko turtą.

Civiliniame kodekse taip pat numatyta teismo galimybė skirti specialų globėją, kai tėvai kartu negali ar nenori, arba vienas iš tėvų, kuris tėvų valdžia naudojami vienas, negali ar nenori atlikti vieno ar daugiau vaiko interesus atitinkančių veiksmų, nepriklausančių įprastam administravimui. Tokiais atvejais tuos konkrečius veiksmus leidžiama atlikti specialiam globėjui.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišje klausimas?

Abiejų tėvų valdžia nenutrūksta, kai jie pradeda gyventi skyrium arba kai jų santuoka pasibaigia, išnyksta jos civilinis poveikis arba ji pripažįstama negaliojančia.

Įprasta globos forma, galinti užtikrinti bendrą tėvystę, yra bendra globa, kai tėvų valdžia naudojami abu tėvai.

Vaikams svarbiausi sprendimai dėl lavinimo, auginimo, sveikatos ir įprastinės gyvenamosios vietos parinkimo priimami tėvų tarpusavio sutarimu pagal vaiko interesus, atsižvelgiant į jo gebėjimus, natūralius polinkius ir siekius; įprastais administraciniais klausimais tėvai savo tėvų valdžia gali naudotis atskirai (Civilinio kodekso 337 straipsnis).

Bendra globa nebūtinai reiškia, vaikas su kiekvienu iš tėvų praleidžia tiek pat laiko. Paprastai sprendimu dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo nustatoma, kuris iš tėvų gyvena su vaiku, t. y. su kuriuo iš tėvų vaikas nuolat gyvena, tada nustatomos sąlygos, kuriomis su vaiku negyvenantis vienas iš tėvų gali praleisti laiką su vaiku. Taip pat įmanoma laiką, kurį vaikai praleidžia gyvendami su kiekvienu iš tėvų, padalyti po lygiai, jeigu tėvai gyvena netoli vienas kito ir jų gyvenimo būdas yra panašus, jeigu tokia tvarka neturi neigiamo poveikio vaiko socialiniam ar mokykliniam gyvenimui.

Tačiau jeigu bendra globa neatitinka vaiko interesų, teisėjas motyvuota nutartimi (Civilinio kodekso 337c straipsnis) globos teises gali suteikti tik vienam iš tėvų.

Būdingiausi atvejai, kuriais globos teisės suteikiamos tik vienam iš tėvų: 1. jeigu vienas iš tėvų kelia pavojų fizinei ir psichologinei vaiko gerovei (smurtauja, yra daug kartų teistas, yra priklausomas nuo narkotikų arba alkoholio); 2. jeigu vienas iš tėvų yra moraliniu ir materialiniu požiūriu nepajėgus remti vaiko arba vaiku visiškai nesidomėjo; 3. jeigu vienas iš tėvų menkina kitą iš tėvų vaiko akivaizdoje; 4. jeigu tėvų tarpusavio priešiškus yra toks didelis, kad galėtų pažeisti vaiko pusiausvyrą ir psichologinę ir fizinę raidą.

Kai globos teises turi tik vienas iš tėvų, tėvų valdžia naudojami tik tas iš tėvų, kuris turi globos teises, tačiau visus vaikui svarbiausius sprendimus turi priimti abu tėvai, nebent dėl itin rimtų aplinkybių, pvz., dėl smurtinio elgesio arba prievartos, yra nustatyta kitaip (Civilinio kodekso 337c straipsnis).

Vienas iš tėvų, kuris nesinaudoja tėvų valdžia, turi teisę ir pareigą stebėti vaiko lavinimą, auginimą ir gyvenimo sąlygas (316 straipsnis paskutinė dalis).

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvų susitarimas, kaip jie naudos tėvų valdžia pradėję gyventi skyrium, turi būti pateiktas vietos jurisdikciją turinčiam teismui, kuris tada nustato, ar susitarimu bus užtikrintos vaikų teisės ir gerovė; jeigu susitarimu tai užtikrinama, teismas susitarimą patvirtina.

Jeigu susituokusi ir nepilnamečių vaikų turinti pora nori pradėti gyventi skyrium arba nutraukti santuoką ir sutaria dėl vaikų globos teisių bei naudojimosi tėvų valdžia, sutuoktiniai gali pasirinkti du sprendimus:

a) jie gali teismui pateikti bendrą prašymą patvirtinti jų susitarimą;

b) jie gali naudotis „derybomis, padedant advokatams“ (Įstatyminio dekreto Nr. [LIV-132/2014](#) 6 straipsnis): tai yra susitarimas, kuriuo šalys susitaria geranoriškai ir sąžiningai bendradarbiauti, siekdamas taikiai išspręsti ginčą dėl gyvenimo skyrium ir vaikų globos.

Jeigu esama nepilnamečių vaikų (arba suaugusių vaikų, kurie yra neveiksnūs arba turi sunkią negalią, arba nėra ekonomiškai savarankiški), derybomis, padedant advokatams, pasiektas susitarimas per dešimt dienų turi būti pateiktas jurisdikciją turinčio teismo prokurorui, kuris patvirtina susitarimą, jeigu mano, kad susitarimas atitinka vaikų interesus. Tačiau jeigu prokuroras mano, kad susitarimas neatitinka vaikų interesų, jis šį susitarimą per penkias dienas perduoda teismo pirmininkui, kuris per tolesnes trisdešimt dienų nustato posėdžio, į kurį kviečiamos šalys, datą ir nedelsdamas imasi veiksmų.

Kai susitarimas patvirtinamas, jis prilygsta teismo sprendimams, priimtiems dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo ar santuokos nutraukimo.

Jeigu tėvai nėra susituokę, įmanomas tik pirmasis sprendimas (t. y. teismo tvirtinamas susitarimas).

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Siekdami išspręsti problemas, susijusias su naudojimosi tėvų valdžia, tėvai gali kreiptis į šeimos tarpininką. Tarpininkavimo tikslas yra ne sutaisyti porą, o suteikti galimybę pasiekti tarpusavio susitarimą dėl naudojimosi tėvų valdžia sąlygų, taip išvengiant konflikto ir sušvelninant galimą konfliktą. Tačiau visi pasiekti bendri sprendimai turi būti teikiami teismui, kuris įvertina, ar buvo laikomasi vaiko interesų.

Jeigu ginčas tebėra neišspręstas, jis perduodamas nagrinėti teismui, turinčiam jurisdikciją nagrinėti gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo ir vaiko globos teisių bylas.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Turi būti skiriami du scenarijai.

a) Jeigu tėvai nesutaria itin svarbiais klausimais, jie gali perduoti ginčą teismui. Tokiais atvejais teismas visų pirma pasiūlo sprendimus, geriausiai atitinkančius vaiko ir šeimos interesus. Jeigu ginčas tokiu būdu neišsprendžiamas ir jeigu teismas mano, jog labiausiai tikėtina, kad vaiko interesais pasirūpins vienas iš tėvų, teismas jam suteikia teisę priimti sprendimus konkrečiu klausimu.

b) Tėvai gali pateikti ieškinį teismui, kad būtų priimtas sprendimas dėl vaikų globos ir jų gyvenamosios vietos nustatymo (paprastai kai tėvai pradeda gyventi skyrium). Šiuo atveju teismas sprendžia dėl:

vaikų globos teisių, pirmenybę teikdamas bendrai (t. y. abiejų tėvų) globai,

vaiko gyvenimo su kiekvienu iš tėvų trukmės ir sąlygų, vaiko išlaikymui skiriamos sumos ir apskritai kiekvieno iš tėvų įnašo į vaiko priežiūros, lavinimo ir auginimo išlaidų padengimą.

Kadangi svarbiausi sprendimai turi būti priimami bendru sutarimu, net kai tėvai pradeda gyventi skyrium arba nutraukia santuoką, jeigu tėvai nesutaria pavieniais klausimais, jie gali perduoti ginčą teismui, kaip paaiškinta a punkte.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Vienas iš tėvų, kuriam vaikų globos teisės suteiktos vienam, tėvų valdžia naudojasi vienas, nebent teismas nurodo kitaip. Tas iš tėvų gali visų pirma savarankiškai priimti nekasdienius administracinius sprendimus.

Tačiau net kai globos teisės yra suteiktos tik vienam iš tėvų, sprendimus, kuriais įgyvendinami vaikų interesai (t. y. sprendimus, susijusius su jų lavinimu, auginimu ir sveikata) turi priimti abu tėvai, nebent sprendime dėl globos teisių nurodyta kitaip.

Apskritai teisėjai nurodo, kad globos teisių neturinčio vieno iš tėvų sutikimas nereikalingas, kai tas iš tėvų nedalyvauja, yra abejingas, nepasiekiamas arba praeityje smurtavo ar naudojo prievartą.

Vaikų globos teisių neturintis vienas iš tėvų turi teisę ir pareigą stebėti vaikų lavinimą, auginimą ir gyvenimo sąlygas ir gali kreiptis į teismą, jeigu mano, kad priimti sprendimai neatitinka vaikų interesų.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu globos teisės suteikiamos abiem tėvams, tėvų valdžia naudojasi abu tėvai, kurie turi susitarti dėl vaikų gyvenimo kelio ir kartu priimti sprendimus dėl vaikų lavinimo, auginimo, sveikatos ir jų įprastinės gyvenamosios vietos parinkimo, užtikrindami, kad tie sprendimai atitiktų vaikų interesus. Paprastai tėvų valdžia tėvai atskirai naudojasi tik tada, kai vaikų gyvenimo su jais atitinkamais laikotarpiais priima sprendimus įprastais administraciniais klausimais.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridami prie pareiškimo?

Bendrosios kompetencijos teismas (it. *Tribunale ordinario*) turi jurisdikciją nagrinėti visas bylas dėl vaikų globos teisių ir bylas visais su tėvų valdžia susijusiais klausimais.

Jeigu ginčas susijęs su tėvų valdžios panaikinimu arba apribojimu arba su tėvų valdžios atkūrimu, neįtraukiant su vaikų globos teisėmis susijusių veiksmų, jurisdikciją turi Nepilnamečių teismas (it. *Tribunale per i minorenni*).

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Jeigu su globos teisėmis ir su naudojimusi tėvų valdžia santuokos laikotarpiu gimusių vaikų atžvilgiu susijęs klausimas yra gyvenimo skyrium patvirtinimo ar santuokos nutraukimo ginčo dalis, taikoma skirsnyje [Santuokos nutraukimas](#) išdėstyta tvarka.

Priemonės, susijusios su globos teisėmis ir naudojimusi tėvų valdžia nesusituokusiems tėvams gimusių vaikų atžvilgiu, teismas tvirtina uždareme posėdyje, išsireikalavęs informacijos santraukos ir išklauses prokurorą ir tėvus; skubiu atveju teismas gali skirti vaiko interesus atitinkančias laikinas priemones.

Abiem atvejais teisėjas gali skirti skubias laikinas priemones vaikams apsaugoti. Procesas skiriasi priklausomai nuo to, ar jis susijęs su nesusituokusių, ar su susituokusių porų vaikais, tačiau abiem atvejais jurisdikciją turi bendrosios kompetencijos teismas.

Kaip ir visuose procesuose, susijusiuose su vaikais, teisėjas vaiką išklauso, jeigu vaikui yra suėję dvylika ar daugiau metų arba jis bet kuriuo atveju geba išreikšti savo nuomonę.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Teisinę pagalbą galima gauti gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo ir vaikų globos teisių bylų arba bylų, kuriose siekiama apriboti ar panaikinti tėvų valdžią, išlaidoms padengti.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Sprendimus dėl tėvų valdžios galima apskųsti apeliaciniam teismui (it. *Corte d'Appello* – antrosios instancijos teismui).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismo sprendimai dėl tėvų valdžios yra vykdytini.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitos ES valstybės narės teismo sprendimas dėl tėvų valdžios pripažįstamas automatiškai. Tačiau pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis dėl nutarties, kad sprendimas būtų pripažintas arba nepripažintas.

Kad sprendimą būtų galima įvykdyti, suinteresuotoji šalis turi pateikti vietos jurisdikciją turinčiam apeliaciniam teismui vykdymo prašymą. Kai sprendimas paskelbiamas vykdytinu, jis įvykdomas tomis pačiomis sąlygomis, kurios būtų taikomos, jeigu sprendimas būtų priimtas toje valstybėje narėje.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiems atvejais?

Kompetentinga teisminė institucija yra vietos jurisdikciją turintis apeliacinis teismas (vieta pagal nacionalines taisykles nustatoma ten, kur vykdomas sprendimas). Procesas vykdomas ginčo tvarka ir baigiamas sprendimu dėl pripažinimo, kurį galima apskųsti teisės aspektu (it. *ricorso per cassazione*).

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Kadangi Italija ratifikavo 1996 m. Hagos konvenciją, taikomos tos konvencijos nuostatos. Taigi, tėvų valdžios atsiradimas ir išnykimas, naudojimasis tėvų valdžia ir jos panaikinimas arba apribojimas reglamentuojami pagal įprastinės vaiko gyvenamosios vietos valstybės teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Kipras

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžios sąvoka apima vardo vaikai suteikimą, rūpinimąsi vaiku, jo turto valdymą ir atstovavimą jam bet kuriuo klausimu ar dėl bet kurio su juo arba jo turto susijusio teisinio sandorio. Praktiškai ši sąvoka apima visus vaikai (kaip asmeniui) ir jo turtui svarbius klausimus.

Tėvų valdžia yra tėvų, kurie šia valdžia naudojasi kartu, pareiga ir teisė. Naudojantis tokia valdžia turi būti paisoma vaiko interesų (Įstatymo 216/1990 6 straipsnis).

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų valdžia vaiko atžvilgiu abu tėvai naudojami kartu.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Taip, tokiais atvejais teismas gali skirti globėją, turintį tėvų valdžią (Tėvų ir vaikų santykių įstatymo, Įstatymo 216/1990, 18 straipsnio 2 dalis).

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Jeigu nutraukiama santuoka arba santuoka pripažįstama negaliojančia arba paskelbiama niekuine, tėvų valdžios klausimą sprendžia teismas, kuris gali tėvų valdžią suteikti vienam iš dviejų tėvų, jiems abiem arba trečiajam asmeniui (Įstatymo 216/1990 14 ir 15 straipsniai). Jeigu teismas tėvų valdžią suteikia tik vienam iš tėvų, jis, atsižvelgdamas į vaiko interesus, gali nuspręsti ir dėl kito iš tėvų teisės matytis su vaiku (Įstatymo 216/1990 17 straipsnis).

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Teismas privalo paskelbti nutartį dėl susitarimo, kad jis taptų teisiškai privalomas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Šiuo metu teismo procesui alternatyvių ginčo sprendimo būdų nėra.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali sureguliuoti bet kurį su vaiku susijusį klausimą, įskaitant tėvų valdžios, teisės matytis su vaiku, lavinimo, sveikatos, turto valdymo, vardo ir (arba) pavardės, išlaikymo, kelionių į užsienį ir su pagrobimu susijusius klausimus.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Ne, nes tai yra klausimai, pvz., susiję su vaiko turto valdymu, kurie nepatenka į globos teisių sąvoką siaurąja prasme.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Praktiškai bendra globa reiškia, kad tėvai turi kartu spręsti su savo vaiku susijusius klausimus. Paprastai tai reiškia, kad vaikas vienodą laiką gyvena su abiem tėvais.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridunami prie pareiškimo?

Jurisdikciją turintis teismas yra apylinkės, kurioje yra įprastinė nepilnamečio gyvenamoji vieta, šeimos bylų teismas. Procesas pradedamas pateikiant pradinį prašymą be rašytinio patvirtinimo. Šiuo etapu lydimųjų dokumentų nereikia.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Prašymas įteikiamas kitai šaliai, kuri prašoma atvykti į teismą prašyme nurodytą dieną ir išdėstyti savo požiūrį. Su vaiku susijusiose bylose skubos tvarka taikoma tik vaiko pagrobimo atvejais. Nepaisant to, teismai užtikrina, kad šioms byloms dėl jų pobūdžio būtų teikiama pirmenybė. Be to, šioms byloms taikomas Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnis ir Kipro Respublikos Konstitucijos 30 straipsnis; minėtose nuostatose nurodoma, kad visi teismo procesai turi būti užbaigti per pagrįstą laiką.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip, jeigu jūs atitinkate teisės aktuose nustatytus kriterijus ir pagal Įstatymą 165(I)/2002 tuo klausimu gavote teismo nutartį.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip. Įmanoma kreiptis į apeliacinį šeimos bylų teismą.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismas, turintis jurisdikciją sprendimui dėl tėvų valdžios įvykdyti, yra tą sprendimą priėmęs teismas. Procesas pradedamas šaukimo forma pateikiant prašymą be rašytinio patvirtinimo – tam naudojama Proceso reglamente 2/90 nurodyta I tipo forma.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Prašymą dėl pripažinimo ir vykdymo turite užregistruoti pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 3 dalį. Prašymas turėtų būti užregistruotas apylinkės, kurioje gyvena vaikas, arba apylinkės, kurioje gyvena atsakovas (jeigu vaikas gyvena užsienyje), šeimos bylų teisme.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Jurisdikciją turi apylinkės, kurioje gyvena vaikas, arba apylinkės, kurioje gyvena atsakovas (jeigu vaikas gyvena užsienyje), šeimos bylų teismas.

Kai minėtasis prašymas įteikiamas atsakovui, jis turi teisę atvykti ir užregistruoti atsiliepimą, kaip nurodyta Įstatyme 121(I)/2000. Tas procesas priklauso Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 taikymo sričiai.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Taikoma Kipro Respublikos teisė, visų pirma Įstatymas 216/1990. Jeigu nė viena iš šalių negyvena Kipre, Įstatyme 216/1990 teigiama, kad Respublikos šeimos bylų teismai jurisdikcijos nagrinėti bylą neturi.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 17/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismo tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Latvija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Vaiko atžvilgiu tėvai turi globos teises, kol vaikas tampa pilnametis.

Globos teisės reiškia tėvų teisę ir prievolę rūpintis vaiku bei jo turtu ir atstovauti vaikui jo asmeniniuose ir turiniuose santykiuose.

Rūpinimasis vaiku reiškia jo globą, priežiūrą ir teisę nustatyti jo gyvenamąją vietą.

Vaiko globa reiškia jo išlaikymą, t. y. maisto, drabužių, būsto, sveikatos priežiūros, kitos priežiūros, lavinimo ir auginimo užtikrinimą (apimančią psichinį ir fizinį ugdymą, kuomet labiau atsižvelgiant į jo asmenybę, gebėjimus ir interesus ir rengiant vaiką socialiai naudingam darbui).

Vaiko priežiūra reiškia rūpinimąsi vaiko saugumu ir jo apsaugą nuo trečiųjų asmenų keliamo pavojaus. Teisė nustatyti vaiko gyvenamąją vietą reiškia geografinį gyvenamosios vietos parinkimą ir būsto parinkimą.

Rūpinimasis vaiko turtu reiškia vaiko turto išlaikymą ir naudojimą siekiant jį išsaugoti ir padidinti jo vertę.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Kartu gyvenantys tėvai kartu naudojami ir globos teisėmis. Jeigu tėvai gyvena skyrium, jie toliau naudojami bendros globos teisėmis. Vaiko globą ir priežiūrą vykdo tas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena. Tėvai kartu priima sprendimus tais klausimais, kurie turi didelį poveikį vaiko raidai.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu vaiko sveikatai arba gyvybei kyla pavojus dėl vieno iš tėvų kaltės (dėl vieno iš tėvų tyčinio elgesio ar aplaidumo) arba jeigu vienas iš tėvų piktnaudžiauja savo teisėmis arba nesuteikia vaikui globos ir priežiūros, taip keldamas pavojų vaiko fizinei, psichinei ar moralinei raidai, teismas gali tam vienam iš tėvų atimti globos teises.

Atimdamas vienam iš tėvų globos teises, teismas perduoda vaiką atskirai kito iš tėvų globai. Jeigu kitam iš tėvų naudojantis globos teisėmis vaikas tinkamai neapsaugomas nuo pavojaus arba jeigu abu tėvai netenka globos teisių, teismas paveda šeimos bylą teismui užtikrinti vaiko priežiūrą ne namuose.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiš klausimas?

Jeigu tėvai gyvena skyrium, jie toliau naudojami bendros globos teisėmis. Vaiko globą ir priežiūrą vykdo tas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena. Tėvai kartu priima sprendimus tais klausimais, kurie turi didelį poveikį vaiko raidai. Tėvų nesutarimus sprendžia šeimos bylą teismas, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Bendra tėvų globa nutrūksta, kai tėvų tarpusavio susitarimu arba teismo sprendimu vienam iš tėvų nustatomos atskiros globos teisės.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Jeigu tėvai sutaria tėvų valdžios klausimu ir noriai ja naudojami, nereikia gauti jokio institucijos ar teismo patvirtinimo.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Kilus ginčui, nesutarimus sprendžia šeimos bylą teismas. Jeigu šeimos bylą teismas negali išspręsti tėvų nesutarimų arba jeigu šeimos bylą teismo sprendimas nevykdomas, tėvai kreipiasi į apylinkės (arba miesto apylinkės) teismą.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, jie reikalauja nustatyti bendrą globą arba atskirą globą. Be to, prireikus, teisėjas išsprendžia išlaikymo, gyvenamosios vietos ir kitus klausimus. Vienas iš tėvų, turintis atskiros globos teises, naudojami vaiko globos teisėmis, t. y. ir teise veikti vaikų vardu jų asmeniniuose ir turiniuose santykiuose, taip pat teise nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Kiekvienas iš tėvų turi prievolę ir teisę palaikyti su vaiku asmeninius santykius ir tiesioginį ryšį. Ši nuostata taip pat taikoma, jeigu vaikas yra atskirtas nuo šeimos arba negyvena su vienu ar abiem tėvais. Tas iš tėvų, kuris negyvena su vaiku, turi teisę gauti informaciją apie vaiką, ypač informaciją apie jo raidą, sveikatą, pasiektus akademinis rezultatus, interesus ir gyvenimo sąlygas. Tėvų ginčas dėl globos teisių turėtų būti sprendžiamas atsižvelgiant į vaiko interesus ir siekiant gauti vaiko nuomonę, jeigu jis gali ją išreikšti.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Atskiros globos teises vaiko atžvilgiu turintis vienas iš tėvų turi ir visas iš globos kylančias teises ir prievoles. Tėvai turi prievolę remti savo vaiką pagal savo galimybes ir finansinę padėtį. Ši prievolė tėvui ir motinai tenka, kol vaikas išmoksta savimi pasirūpinti.

Prievolė remti vaiką nenutrūksta, jeigu vaikas yra atskirtas nuo šeimos arba negyvena su vienu iš tėvų.

Teismai, sprenddami dėl atskiros globos nustatymo, atsižvelgia į bylos aplinkybes, t. y. į tai, su kuriuo iš tėvų vaikas gyvena pareiškimo pateikimo metu ir kuris iš tėvų kasdien globoja vaiką. Vaikas turi teisę palaikyti asmeninius santykius ir tiesioginius ryšius su bet kuriuo iš tėvų (teisė matytis su vaiku). Kiekvienas iš tėvų turi prievolę ir teisę palaikyti su vaiku asmeninius santykius ir tiesioginius ryšius. Tas iš tėvų, kuris negyvena su vaiku, turi teisę gauti informaciją apie vaiką, ypač informaciją apie jo raidą, sveikatą, pasiektus akademinis rezultatus, interesus ir gyvenimo sąlygas. Atskiros vaiko globos teisių suteikimas vienam iš tėvų nereiškia, kad kitam iš tėvų globos teisės atimamos.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu bendros vaikų globos teises turi abu tėvai, abu tėvai savo asmeniniuose ir turiniuose santykiuose gali veikti vaiko vardu. Tėvai priima bendrus sprendimus visais vaiko raidos klausimais.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridami prie pareiškimo?

Reikalavimai dėl globos teisių ir teisės matytis su vaiku teikiami vaiko gyvenamosios vietos teisme. Kai teikiami reikalavimai dėl globos teisių ir teisės matytis su vaiku, laikoma, kad vaiko gyvenamoji vieta yra registruota jo tėvų gyvenamoji vieta. Jeigu registruotos vaiko tėvų gyvenamosios vietos yra skirtingose administracinėse teritorijose, vaiko gyvenamąją vietą laikoma registruota to iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, gyvenamoji vieta. Jeigu vaiko tėvai arba vaikas registruotos gyvenamosios vietos neturi, vaiko gyvenamąją vietą laikoma jo tėvų gyvenamoji vieta.

Pareiškimai turėtų būti teikiami pagal Civilinio proceso įstatymo 128 straipsnį. Civilinio proceso įstatymo 129 straipsnis taikomas dokumentams, kurie turi būti pridėti prie pareiškimo.

Prie pareiškimo taip pat gali būti pridėta šeimos bylų teismo nuomonė.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Teismo procesai civilinėse bylose reglamentuojami Latvijos Civilinio proceso kodekse. Bylas, susijusias su vaiko teisėmis ir interesais, teismas nagrinėja be eilės. Teismas paprašo šeimos bylų teismo nuomonės bylose, susijusiose su globos teisių suteikimu, vaiko priežiūra ir teisės matytis su vaiku įgyvendinimo procedūra, ir paragina atstovą dalyvauti teismo posėdyje ir išsiaiškinti vaiko nuomonę, jeigu vaikas gali ją išreikšti, atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandos lygį. Teismas civilines bylas nagrinėja atvirose posėdžiuose, išskyrus, pavyzdžiui, bylas, susijusias su globos teisėmis ir teise matytis su vaiku. Panašiai teismas, atsižvelgdamas į nepilnamečių interesus, pagrįstu bylos dalyvių prašymu arba teismo iniciatyva gali paskelbti posėdį (arba jo dalį) uždaru.

Šalys turi teisę pateikti teismui pagrįstą prašymą, kad būtų nuspręsta skirti greitesnį bylos svarstymą. Tada teismas šį pagrįstą prašymą nagrinėja.

Vienos iš šalių prašymu teismo sprendime gali būti nurodyta, kad teismų sprendimai arba jų dalys dėl vaiko išlaikymo, taip pat dėl globos teisių ir teisės matytis su vaiku atvejų yra nedelsiant vykdytinos.

Vienos iš šalių prašymu teismas priima nutartį, kuria laikinai nustatomas vaiko išlaikymas, kol bus priimtas teismo sprendimas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Mažas pajamas gaunantis arba palankių sąlygų neturintis asmenys, kuriems toks statusas buvo suteiktas teisės aktų numatyta tvarka, taip pat asmenys, kurie netikėtai patenka į tokią padėtį ir į finansinę padėtį, kuri jiems neleidžia apsaugoti savo teisių (dėl gaivalinių nelaimių, *force majeure* aplinkybių ar kitų asmens nekontroliuojamų aplinkybių), arba asmenys, kurie visiškai priklauso nuo valstybės ar savivaldybės rūpybos (toliau – ypatinga padėtis), turi teisę prašyti finansinės paramos teisei pagalbai gauti.

Pagrįstu asmens prašymu teismas arba teisėjas apsarsto asmens finansinę padėtį ir visiškai arba iš dalies jį atleidžia nuo teisinių išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą, taip pat sustabdo nustatytą teismo išlaidų mokėjimą į valstybės biudžetą arba paskirsto šį mokėjimą dalimis.

Remiantis Civilinio proceso kodeksu, ieškovai atleidžiami nuo teismo išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą, kai teikiami reikalavimai dėl vaikui skirtos išlaikymo išieškojimo.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Sprendimas gali būti skundžiamas bendra tvarka, t. y. pateikiant apeliacinį skundą (apygardos teismui) arba kasacinį skundą (Aukščiausiajam Teismui).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismo sprendimai vykdomi iš karto, kai įsigalioja, arba iš karto po to, kai paskelbiami nedelsiant vykdytinai.

Teismo sprendimus vykdo prisiekęs teismo antstolis.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Latvijos teismai pripažįsta ir vykdo užsienio teismų sprendimus.

Užsienio teismų sprendimai pripažįstami ir vykdomi Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka, taip pat pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000.

Prašymas paskelbti sprendimą vykdytinu teikiamas svarstyti apylinkės (arba miesto apylinkės) teismui, kurio jurisdikcijai priklauso asmens, kurio atžvilgiu siekiama sprendimą įvykdyti, nuolatinė gyvenamoji vieta arba vaiko, su kuriuo susijęs sprendimo vykdymas, nuolatinė gyvenamoji vieta. Nutartį dėl sprendimo paskelbimo vykdytinu arba nutartį, kuria atmetamas sprendimo paskelbimas vykdytinu, teisėjas per 10 dienų nuo prašymo pateikimo, nekviėdamas šalių, priima savo nuožiūra, remdamasis pateiktu prašymu ir prie jo pridėtais dokumentais.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Užsienio teismo sprendimo pripažinimo atveju atskiras skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo gali būti teikiamas apylinkės teismui, o apylinkės teismo nutartis dėl atskirojo skundo gali būti skundžiama senatui atskiru skundu.

Proceso dalyvis, kurio registruota gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Latvijoje, gali pateikti atskirą skundą per 30 dienų nuo sprendimo kopijos išdavimo dienos, o proceso dalyvis, kurio registruota gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta yra ne Latvijoje, gali pateikti tokį skundą per 60 dienų nuo sprendimo kopijos išdavimo dienos.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Latvija privalo vadovautis 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje ir dvišaliais susitarimais dėl teisinės pagalbos, kuriuos Latvijos Respublika yra sudariusi su Rusijos Federacija, Ukraina, Baltarusijos Respublika, Uzbekistano Respublika, Kirgizijos Respublika ir Moldovos Respublika.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Lietuva

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Vaikų ir tėvų tarpusavio teisės ir pareigos reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - LR CK) III Knygos IV dalis. LR CK 3.155 straipsnis nustato, kad vaikus iki pilnametystės ar emancipacijos prižiūri tėvai. Tėvai turi teisę ir pareigą dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata ir, atsižvelgdami į jų fizinę ir protinę būklę, sudaryti palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje. LR CK III Knygos XI skyrius nustato tėvų teisės ir pareigas vaikams, o XII skyrius – tėvų ir vaikų tarpusavio turtines teisės ir pareigas.

Pagal LR CK 3.227 straipsnio 2 dalį, įvaikintojai laikomi vaiko tėvais pagal įstatymą nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo, išskyrus šio kodekso 3.222 straipsnio 4 dalyje numatytą išimtį.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

LR CK 3.156 straipsnis nustato, kad tėvo ir motinos teisės ir pareigos savo vaikams yra lygios. Tėvai turi lygias teisės ir lygias pareigas savo vaikams, nesvarbu, ar vaikas gimė susituokusiems, ar nesusituokusiems tėvams, jiems santuoką nutraukus, teismui pripažinus ją negaliojančia ar tėvams gyvenant skyrium.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu tėvai nenori arba negali vykdyti pareigų savo vaikams, tėvų atsakomybė gali būti paskirta kitam asmeniui. Tuo tikslu LR CK yra įtvirtintas nepilnamečių globos ir rūpybos institutas. Pagrindines laikinos ir neterminuotos vaiko globos/rūpybos taisyklės nustato 3.254 ir 3.257 straipsniai.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Jeigu tėvai nutraukia santuoką, tėvų atsakomybės ateiityje nustatymas priklauso nuo to, koku būdu santuoka buvo nutraukta.

Kai santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, jie turi pateikti teismui sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių (turto padalijimo, vaikų išlaikymo ir t. t.). Remiantis LR CK 3.53 straipsnio 3 dalimi teismas, savo sprendimu nutraukdamas santuoką, patvirtina sutuoktinių pateiktą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, kurioje sutuoktiniai turi aptarti savo nepilnamečių vaikų ir vienas kito išlaikymo, nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos ir dalyvavimo juos auklėjant klausimus bei kitas savo turtines teisės ir pareigas. Sutarties turinys įtraukiamas į teismo sprendimą. Iš esmės pasikeitus aplinkybėms (vieno buvusio sutuoktinio liga, nedarbingumas ir kt.), buvę sutuoktiniai arba vienas iš jų gali kreiptis į teismą dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygų pakeitimo.

Kai santuoka nutraukiama vieno sutuoktinio prašymu, teismui pateiktame prašyme taip pat privalo būti nurodyta, kaip pareiškėjas įvykdys savo pareigas kitam sutuoktiniui ir nepilnamečiams vaikams. Teismas, nutraukdamas santuoką, turi išspręsti sutuoktinių nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos ir jų išlaikymo, taip pat vieno sutuoktinio išlaikymo bei jų bendro turto padalijimo klausimus, išskyrus atvejus, kai turtas padalytas bendru sutuoktinių susitarimu, patvirtintu notarine tvarka (LR CK 3.59 straipsnis).

Kai santuoka nutraukiama dėl abiejų sutuoktinių kaltės, toks santuokos nutraukimas turi tokias pačias pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (LR CK 3.51 – 3.54 straipsniai). Santuokos nutraukimo dėl vieno sutuoktinio kaltės procesui mutatis mutandis taikomas LR CK 3.59 straipsnis.

Gyvenimo skyrium (separacijos) atveju vienas sutuoktinis gali kreiptis su prašymu į teismą dėl gyvenimo skyrium nustatymo, jeigu dėl tam tikrų aplinkybių, nors ir nepriklausančių nuo kito sutuoktinio, bendras jų gyvenimas tapo netoleruotinas (nejmanomas) arba gali iš esmės pakenkti jų nepilnamečių vaikų interesams, arba sutuoktiniai nesuinteresuoti tęsti bendrą gyvenimą. Teismas, priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium (separacijos), privalo nustatyti, su kuriuo iš jų lieka gyventi jų nepilnamečiai vaikai, taip pat išspręsti vaikų išlaikymo ir skyrium gyvenančio tėvo (motinos) dalyvavimo auklėjant vaikus klausimus. Abu sutuoktiniai gali kreiptis su bendru prašymu į teismą dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, jeigu dėl gyvenimo skyrium pasekmių jie yra sudarę sutartį, kurioje numato nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos, jų išlaikymo ir auklėjimo, taip pat sutuoktinių turto padalijimo ir tarpusavio išlaikymo klausimus. Kai sutuoktiniai yra sudarę sutartį dėl gyvenimo skyrium pasekmių, teismas šią sutartį patvirtina, jeigu sutartis neprieštaruja viešajai tvarkai ar iš esmės nepažeidžia nepilnamečių vaikų ar vieno sutuoktinio teisių ir teisėtų interesų. Patvirtinęs sutartį, teismas jos turinį įrašo į sprendimą dėl gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Jeigu tėvai gyvena kartu, išlaikymo tvarka ir forma nustatoma tėvų tarpusavio susitarimu. Konkreti tokio susitarimo forma ir sudarymo tvarka nėra nustatyta. Remiantis LR CK 3.193 straipsniu, nutraukdami santuoką bendru sutarimu (LR CK 3.51 straipsnis) arba pradėdami gyventi skyrium (LR CK 3.73 straipsnis), sutuoktiniai sudaro sutartį, kurioje numato tarpusavio pareigas išlaikant savo nepilnamečius vaikus, taip pat tokio išlaikymo tvarką, dydį ir formas. Šią sutartį patvirtina teismas (LR CK 3.53 straipsnis). Nepilnamečių vaikų tėvai gali sudaryti sutartį dėl savo vaikų išlaikymo taip pat ir nutraukiant santuoką kitais pagrindais. Jeigu vienas iš tėvų nevykdo teismo patvirtintos jų sutarties dėl nepilnamečių vaikų išlaikymo, kitas iš tėvų įgyja teisę kreiptis į teismą dėl vykdymo rašto išdavimo.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvos priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Be teismo, galima pasinaudoti mediacija. Teisminė mediacija galima visuose bendrosios kompetencijos teismuose. Teisminė mediacija yra nemokama paslauga. Tai pigesnis ir greitesnis ginčų sprendimo būdas. Atkreiptinas dėmesys, kad sprendžiant ginčą teisminės mediacijos būdu yra užtikrinamas konfidencialumas, o bet kuri šalis gali pasitraukti iš teisminės mediacijos procedūrų nurodyma pasitraukimo priežasčių. Ginčo perdavimą teisminei mediacijai gali inicijuoti civilinę bylą nagrinėjantis teisėjas (teisėjų kolegija) arba bet kuri ginčo šalis. Daugiau informacijos apie mediaciją ir mediatorių sąrašą galima rasti Lietuvos teismų puslapyje <http://www.teismai.lt/>

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, visus klausimus, įskaitant vaiko gyvenamosios vietos, tėvų teisių lankyti vaiką, nepilnamečio vaiko išlaikymo ir kitus klausimus, teismui pateiktame prašyme nurodytus su vaiku susijusius klausimus išsprendžia teismas.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Pagal LR CK 3.156 straipsnį tėvo ir motinos teisės ir pareigos savo vaikams yra lygios. Tėvai turi lygias teisės ir lygias pareigas savo vaikams, nesvarbu, ar vaikas gimė susituokusiems, ar nesusituokusiems tėvams, jiems santuoką nutraukus, teismui pripažinus ją negaliojančia ar tėvams gyvenant skyrium. Tėvai turi teisę ir pareigą auklėti savo vaikus ir yra atsakingi už savo vaikų auklėjimą ir vystymą, privalo rūpintis savo vaikų sveikata, jų dvasiniu ir moraliniu ugdymu. Tėvai atlikdami šias pareigas turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis. Tėvai privalo sudaryti sąlygas savo vaikams mokytis iki įstatymuose nustatyto amžiaus.

Vieno iš tėvų globa vaikui gali būti nustatoma tik tais atvejais, kai kito tėvo valdžia yra apribota. Kai tėvai (tėvas ar motina) vengia atlikti savo pareigas auklėti vaikus, piktnaudžiauja tėvų valdžia, žiauriai elgiasi su vaikais, daro žalingą įtaką vaikams savo amoraliu elgesiu arba nesirūpina vaikais, teismas gali priimti sprendimą dėl laikino ar neterminuoto tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo. Laikiną ar neterminuotą tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimą teismas

taiko atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, dėl kurių prašoma apriboti tėvų valdžią. Tačiau tėvai išlaiko teisę matytis su vaiku, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja vaiko interesams. Neterminuotai apribojus tėvų valdžią, vaikas gali būti įvaikintas be atskiro tėvų sutikimo.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Visus klausimus, susijusius su vaiko auklėjimu ir tėvų atsakomybe, sprendžia abu tėvai tarpusavio susitarimu. Jeigu tėvai nesusitaria, ginčijamą klausimą sprendžia teismas.

Kreiptis į teismą dėl bendravimo su vaiku ir dalyvavimo jį auklėjant tvarkos gali vaiko tėvas ar motina, neveiksnių nepilnamečių tėvų tėvai (globėjai / rūpintojai). Teismas nustato skyrium gyvenančio tėvo ar motinos bendravimo su vaiku tvarką, atsižvelgdamas į vaiko interesus ir sudarydamas galimybę skyrium gyvenančiam tėvui ar motinai maksimaliai dalyvauti auklėjant vaiką. Minimalus bendravimas gali būti nustatomas tik tuomet, jei nuolatinis maksimalus bendravimas kenkia vaiko interesams.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Jeigu asmuo nori pateikti prašymą dėl tėvų atsakomybės, jis turi kreiptis į apylinkės teismą. Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie prašymo, priklauso nuo prašyme pateiktų reikalavimų ir nuo ginčijamų arba išspręstinių, arba nustatytinų teisių ir pareigų (dėl tėvų atsakomybės turinio).

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Pagrindiniai ginčai ir klausimai dėl tėvų atsakomybės nagrinėjami supaprastinto proceso tvarka.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Nemokamą teisinę pagalbą galima gauti remiantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymu. Galimybė gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą priklauso nuo asmens finansinės padėties.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Galima, aukštesnės instancijos teismui pagal bendras civilinio proceso taisykles.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Priverstinį teismo sprendimo vykdymą atlieka antstoliai.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 (1) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo taikomas be specialios procedūros pripažįstant kitos ES valstybės teismo sprendimą Lietuvoje. Šis reglamentas taikomas visoms ES narėms išskyrus Daniją. Europos Sąjungos valstybių narių teismų sprendimai dėl bendravimo teisių ir dėl vaiko grąžinimo yra vykdytini dokumentai, vykdomi pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau - LR CPK) VI dalyje išdėstytas taisykles.

Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 15 straipsnyje (bei 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos 8 ir 9 straipsniuose) nurodytus prašymus dėl jurisdikcijos perėmimo iš užsienio valstybės teismo ir prašymus dėl jurisdikcijos perdavimo užsienio valstybės teismui nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas.

Šie prašymai nagrinėjami LR CPK 39 skyriuje nustatyta tvarka tiek, kiek Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, nenustato kitaip. Šie prašymai žyminiu mokesčiu neapmokestinami.

Lietuvos apeliaciniame teisme teikiami prašymai turi atitikti bendruosius procesinius dokumentams keliamus reikalavimus (LR CPK 111 straipsnis).

Vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 15 straipsnio nuostatomis teikiamas prašymas ir jo priedai turi būti pateikti valstybine kalba arba turi būti pridėti šių dokumentų vertimai į lietuvių kalbą. Jeigu pareiškėjas gyvena ne Lietuvos Respublikoje ir nepaskyrė atstovo byloje arba įgalioto asmens procesiniams dokumentams gauti, gyvenančio (turinčio profesinės veiklos buveinę) Lietuvos Respublikoje (LR CPK 805 straipsnis), prašyme turi būti nurodytas adresas Lietuvos Respublikoje arba telekomunikacijų galinio įrenginio adresas, kuriuo pareiškėjui būtų įteikiami procesiniai dokumentai. Tačiau, minėti reikalavimai netaikomi prašymams, kuriuos Lietuvos apeliaciniame teisme pateikia užsienio valstybės teismas.

Lietuvos apeliacinis teismas, kai tai tikslinga, gali pavesti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikti išvadą dėl jurisdikcijos perėmimo ar jurisdikcijos perdavimo tikslingumo. Lietuvos apeliacinis teismas nustato šioje dalyje nurodytos išvados pateikimo terminą.

Prašymas Lietuvos apeliaciniame teisme turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per šešias savaites nuo prašymo priėmimo teisme dienos.

Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs prašymą dėl jurisdikcijos perėmimo iš užsienio valstybės teismo ir priėmęs sprendimą šį prašymą patenkinti, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes nustato kompetentingą Lietuvos Respublikos teismą, kuris nagrinės bylą Lietuvos Respublikoje. Užsienio valstybės teisme iškelta byla perduodama kompetentingam Lietuvos Respublikos teismui nagrinėti iš esmės. Šiuo atveju mutatis mutandis taikomos LR CPK 35 straipsnio nuostatos ir bylos nagrinėjimas tęsiasi kompetentingame Lietuvos Respublikos teisme. Kompetentingas Lietuvos Respublikos teismas prireikus nustato dalyvaujančių byloje asmenų procesinę padėtį ir imasi priemonių procesinių dokumentų trūkumams pašalinti.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Skundas turi būti pateikiamas Lietuvos Aukščiausiajam Teismui. Šis skundas bus nagrinėjamas kasacine tvarka, remiantis LR CPK nuostatomis.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Vaikų ir tėvų tarpusavio santykiams taikytiną teisę nustato LR CK 1.32 straipsnis. Vaikų ir tėvų asmeniniams ir turtiniams santykiams taikoma vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu nė vienas iš vaiko tėvų neturi nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, o vaikas ir abu jo tėvai yra tos pačios valstybės piliečiai, taikoma valstybės, kurios piliečiai jie visi yra, teisė.

Kompetentingas teismas dėl tėvų atsakomybės nustatomas remiantis 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.

Klausimams, susijusiems su nepilnamečių apsauga, globa ir rūpyba taikytina teisė nustatoma pagal 1961 m. spalio 5 d. Hagos konvenciją dėl valdžios institucijų teisių ir taikytinos teisės nepilnamečių teisių gynimo srityje.

Šeimos narių išlaikymo pareigas (alimentus) reglamentuoja 1973 m. spalio 2 d. Hagos konvencija dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (fr) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Tėvų atsakomybė - Liuksemburgas

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Terminijos požiūriu Liuksemburge pirmenybė teikiama sąvokai „tėvų valdžia“, o ne sąvokai „tėvų pareigos“. Pirmoji sąvoka apima visas teises ir prievolės, kurios pagal teisės aktus priskiriamos tėvams jų išlaikomų nepilnamečių vaikų asmens ir turto atžvilgiu, kad tėvai vykdytų savo pareigas teikti apsaugą, auklėjimą ir išlaikymą.

Abu tėvai turi tėvų valdžią, kuria naudodamiesi užtikrina savo vaikų saugumą, sveikatą ir moralę, jų auklėjimą ir ugdymo galimybes, atitinkančias jų asmenybę. Tėvai turi teisę ir pareigą prižiūrėti savo vaikų išlaikymą ir auklėjimą. Tėvų valdžia nėra absoliuti, savo nuožiūra įgyvendinama tėvų teisė: ja turi būti naudojama įgyvendinant vaiko interesus.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Iš esmės jeigu yra nustatyta vaiko kilmė iš abiejų tėvų, jie tėvų valdžia naudojami kartu, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra (ne) susituokę, sudarę civilinę partnerystę, gyvena skyrium ar yra nutraukę santuoką. Jeigu vaiko kilmė iš tėvo arba iš motinos nėra nustatyta arba jeigu vienas iš tėvų yra miręs, nedalyvauja auginant vaiką arba negali išreikšti savo valios, kitas iš tėvų naudojasi tėvų valdžia vienas.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu tėvai miršta arba negali rūpintis savo vaikais, turi būti skiriamas globėjas (pranc. *tuteur*). Ilgiausiai išgyvenęs vienas iš tėvų gali pasirinkti globėją. Jeigu globėjas nėra pasirinktas, jį skiria oficialus šeimos susirinkimas („šeimos taryba“, pranc. *conseil de famille*), o jeigu globėjas tokiu būdu nepaskiriamas, jį skiria šeimos bylų teisėjas (pranc. *juge aux affaires familiales*).

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišje klausimas?

Iš esmės tėvams pradėjus gyventi skyrium arba nutraukus santuoką nepakinta sąlygos, kuriomis naudojama tėvų valdžia, – ja ir toliau kartu naudojasi abu tėvai. Pradėję gyventi skyrium, tėvai ir toliau privalo kartu priimti bet kokius svarbius sprendimus dėl vaiko gyvenimo. Sąžiningai veikiančių trečiųjų asmenų atžvilgiu kiekvienas iš tėvų, kuris, atlikdamas su vaiko asmeniu susijusį įprastą tėvų valdžios veiksmą, tėvų valdžia naudojasi vienas, yra laikomas turinčiu kito iš tėvų sutikimą.

Pavesti tėvų valdžia naudotis tik vienas iš tėvų teismas gali tik tada, kai tai atitinka vaiko interesus. Šiuo atveju tas iš tėvų, kuriam priskirta tėvų valdžia, sprendimus dėl vaiko priima vienas. Tačiau kitas iš tėvų vis tiek išlaiko teisę būti informuojamas apie vaiko išlaikymą bei auklėjimą ir išlaiko teisę tai stebėti. Jis taip pat turi teisę bendrauti ir gyventi su vaiku – išimties taikomos tik dėl rimtų priežasčių.

Išimtinėmis aplinkybėmis teismas gali nuspręsti patikėti vaiką trečiajam asmeniui ir šis jo atžvilgiu naudosis tėvų valdžia.

Kai, sutinkant tėvams, vaikas yra patikėtas trečiajam asmeniui, tėvai ir toliau naudojasi tėvų valdžia. Tačiau asmuo, kuriam vaikas yra patikėtas, atlieka visus įprastus veiksmus, susijusius su vaiko priežiūra ir auklėjimu. Teismas gali laikinai patikėti vaiką trečiajam asmeniui ir nuspręsti, kad šis trečiasis asmuo turi prašyti suteikti jam globos teises.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvų susitarimas tėvų valdžios klausimu yra teisiškai privalomas tik tuo atveju, jeigu jį patvirtino kompetentingas teismas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tėvai gali naudotis šeimos taikinamuoju tarpininkavimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Šeimos bylų teisėjas gali išspręsti klausimus dėl:

prašymų, susijusių su naudojimu tėvų valdžia, išskyrus klausimus, susijusius su tėvų valdžios atėmimu: tai apima naudojimosi bendra tėvų valdžia tvarka, neatsižvelgiant į tai, ar tėvai yra (ne) susituokę, gyvena skyrium ar yra nutraukę santuoką. Naudotis tėvų valdžia tik vienas iš tėvų teismas paveda tik tada, kai tai atitinka vaiko interesus;

vieno iš tėvų, iš kurio yra atimta tėvų valdžia, naudojimosi teisėmis bendrauti ir gyventi su vaiku: šią teisę galima atimti tik dėl rimtų priežasčių;

vaiko teisės palaikyti ryšį su savo aukštutinės linijos giminaičiais: šios teisės gali būti nepaisoma tik tada, kai tai atitinka vaiko interesus. Tuo atveju dėl vaiko ryšio palaikymo su giminaičiu tvarkos sprendžia teismas;

kitų asmenų, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra giminaičiai, teisių bendrauti ir gyventi su vaiku: teismas tokias teises suteikia išimtinėmis aplinkybėmis;

prievolės prisidėti prie vaiko išlaikymo ir auklėjimo, kol tėvai gyvena kartu: jeigu tėvai pradeda gyventi skyrium, ši prievolė gali būti vykdoma mokant vaiko išlaikymo išmoką, nustatomą pagal vaiko poreikius ir kiekvieno iš tėvų galimybę prisidėti; ši prievolė gali būti toliau taikoma vaikui tapus pilnamečiu, jeigu vaikas negali savęs išlaikyti.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Iš esmės tėvams pradėjus gyventi skyrium arba nutraukus santuoką nepakinta sąlygos, kuriomis naudojama tėvų valdžia, – ja ir toliau kartu naudojasi abu tėvai. Jie ir toliau turi kartu priimti bet kokius svarbius sprendimus dėl vaiko gyvenimo (išlaikymo, auklėjimo, ugdymo ir kt.).

Naudotis tėvų valdžia tik vienam iš tėvų teismas paveda tik tada, kai tai atitinka vaiko interesus. Šiuo atveju tas iš tėvų, kuriam priskirta tėvų valdžia, sprendimus dėl vaiko priima vienas. Tačiau kitas iš tėvų vis tiek išlaiko teisę būti informuojamas apie vaiko išlaikymą bei auklėjimą ir išlaiko teisę tai stebėti. Jis taip pat turi teisę bendrauti ir gyventi su vaiku – išimties taikomos tik dėl rimtų priežasčių. Taigi, jeigu tėvai pradeda gyventi skyrium, kiekvienas iš jų privalo palaikyti asmeninį ryšį su vaiku ir gerbti vaiko ryšį su kitu iš tėvų.

Jeigu tėvų valdžios netekęs vienas iš tėvų mano, kad kitas iš tėvų naudojasi tėvų valdžia pažeisdamas vaiko interesus, jis gali šiuo klausimu kreiptis į kompetentingą teismą, kad šis išspręstų ginčą. Šiuo atveju teismas prireikus gali pakeisti tėvų valdžios paskyrimą arba naudojimosi tėvų valdžia tvarką.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Bendra tėvų valdžia reiškia, kad, tėvams pradėjus gyventi skyrium, iš esmės sutariama ir susitariama, kaip užtikrinti nuolatinį konstruktyvų bendradarbiavimą tėvams priimant sprendimus dėl naudojimosi tėvų valdžia ir dėl vaiko išlaikymo bei auklėjimo. Priimdamas sprendimus, šeimos bylų teisėjas visada vadovaujasi vaiko interesais.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Pareiškėjas gali šiuo klausimu kreiptis į šeimos bylų teisėją pateikdamas prašymą apylinkės teismui (pranc. *tribunal d'arrondissement*). Prašyme turi būti nurodyta data ir prašymo tikslas, šalių pavardės, vardai ir adresai, taip pat jų gimimo datos ir vietos. Jeigu pareiškėjas gyvena ne Liuksemburge, prašyme turi būti nurodytas įteikimo Liuksemburge adresas. Šalys nebūtinai turi būti atstovaujamos advokato. Teismo kanceliarija (pranc. *greffe*) šalis sušaukia per 15 dienų, jeigu terminas nepratešiamas dėl atstumo, kaip numatyta Naujajame civilinio proceso kodekse (*Nouveau Code de procédure civile*).

Bendrosios taisyklės išimties tvarka pareiškimus dėl visiško arba dalinio tėvų valdžios atėmimo nagrinėja ne šeimos bylų teisėjas – šie pareiškimai priklauso apylinkės teismo, atliekančio civilinių bylų teismo funkcijas, jurisdikcijai. Tokius pareiškimus prokuroras teikia vieno iš tėvų nuolatinės gyvenamosios vietos (pranc. *domicile*) arba kitos gyvenamosios vietos (*résidence*) apylinkės teismui. Jeigu tėvai žinomos nuolatinės arba kitos gyvenamosios vietos šalyje neturi, pareiškimas pateikiamas apylinkės, kurioje yra vaikai, teismui. Jeigu ne visi vaikai yra toje pačioje apylinkėje, pareiškimas pateikiamas Liuksemburgo apylinkės (o ne Dykircho apylinkės) teismui. Prokuroras pasirūpina, kad būtų išnagrinėta nepilnamečio šeimos padėtis ir jo tėvų charakteristika. Tėvams nurodoma pateikti teismui pastabas ir prieštaravimus, kuriuos jie laiko tinkamais. Pareiškime dėl tėvų valdžios atėmimo išdėstomi faktai ir prie jo pridedami patvirtinamieji dokumentai. Teismo kancleris (pranc. *greffier*) praneša apie pareiškimą tėvams arba aukštutinės linijos giminaičiams, kurių atžvilgiu pateiktas prašymas, ir šaukia juos į teismą. Jie nebūtinai turi būti atstovaujami advokato. Bet kuriuo atveju teismas savo iniciatyva arba šalies prašymu gali skirti laikinąsias apsaugos priemones, susijusias su naudojimu tėvų valdžia, kurias jis laiko pageidautinomis. Teismas šias priemones taip pat gali atšaukti arba pakeisti. Jeigu vienas iš tėvų arba globėjas nori susigrąžinti iš jo atimtas teises, jis turi pateikti pareiškimą asmeniui, kuriam šios teisės buvo patikėtos, nuolatinės arba kitos gyvenamosios vietos teismui.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Vienas iš tėvų arba savo nuomonę gebantis išreikšti nepilnametis pagal Naujojo civilinio proceso kodekso 1007-50 straipsnį apylinkės teismui teikiamu pareiškimu pateikia prašymą šeimos bylų teisėjui. Šalys nebūtinai turi būti atstovaujamos advokato, išskyrus atvejus, kai pareiškimas pateikiamas byloje dėl santuokos nutraukimo, pradėtoje remiantis tuo, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, arba byloje dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo. Šiais atvejais privalomas teismo advokato (pranc. *avocat à la Cour*) atstovavimas.

Pareiškimas paprastame popieriuje turi būti teikiamas teritorinę jurisdikciją turinčio toliau nurodyto teismo kancleriui:

1. šeimos nuolatinės gyvenamosios vietos teismo;
2. jeigu tėvai gyvena skyrium – vieno iš tėvų, su kuriuo nepilnamečiai vaikai įprastai gyvena bendros tėvų valdžios atveju, nuolatinės gyvenamosios vietos teismo, arba vieno iš tėvų, kuris tėvų valdžia naudojasi vienas, nuolatinės gyvenamosios vietos teismo;
3. kitais atvejais – proceso nepradėjusio asmens gyvenamosios vietos teismo.

Bendro pareiškimo atveju kompetentingas teismas šalių pasirinkimu yra vienos arba kitos šalies nuolatinės gyvenamosios vietos teismas. Daugiau informacijos žr. Naujojo civilinio proceso kodekso 1007-2 straipsnyje.

Kai teikiamas pareiškimas byloje dėl santuokos nutraukimo remiantis tuo, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, arba byloje dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, teritorinę jurisdikciją priklauso bendros nuolatinės sutuoktinių gyvenamosios vietos teismui, o jeigu tokios nuolatinės gyvenamosios vietos nėra – tada sutuoktinio-atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismui.

Teismo posėdžiai, susiję su prašymais nustatyti naudojimąsi tėvų valdžia arba jį pakeisti, taip pat su prašymais dėl teisės bendrauti ir gyventi su vaiku, surengiami per mėnesį nuo šaukimo.

Posėdžiai, kuriems vadovauja šeimos bylų teisėjas, nėra vieši. Šie posėdžiai yra uždari. Iš esmės teisėjas sprendimus priima vienas, tačiau jis gali perduoti ginčą nagrinėti kelių teisėjų kolegijai, jeigu byla yra itin sudėtinga.

Šeimos bylų teisėjas taip pat nagrinėja prašymus skirti laikinąsias apsaugos priemones. Šeimos bylų teisėjas asmeniškai išklauso kiekvieną iš šalių ir privalo pabandyti jas sutaikyti. Jis gali pasiūlyti šeimos taikinamojo tarpininkavimo priemonę. Teisėjas gali nurodyti išsiaiškinti šeimos padėtį (pranc. *enquête sociale*) arba skirti bet kurią kitą įrodymų rinkimo priemonę. Spręsdamas dėl naudojimosi tėvų valdžia tvarkos, šeimos bylų teisėjas, be kitų dalykų, gali atsižvelgti į anksčiau tėvų taikytą praktiką, anksčiau pasiektus susitarimus, vaiko išreikštas nuomones, kiekvieno iš tėvų gebėjimą atlikti savo pareigas ir gerbti kitą iš tėvų, taip pat į atliktų tyrimų ar įrodymų rinkimo rezultatus.

Jeigu teikiamas prašymas skirti vaiko išlaikymo išmoką arba prašymas prisidėti prie vaiko išlaikymo ir auklėjimo, šeimos bylų teisėjas gali nurodyti šalims ir netgi tretiesiems asmenims pateikti informaciją apie apskaitos knygas ir dokumentus, kuriais būtų įrodomos šalių pajamos, skolos ar uždarbis.

Apeliacinis skundas, kuriuo skundžiamas šeimos bylų teisėjo priimtas sprendimas, turi būti pateiktas per 40 dienų. Pareiškimą, kuriuo pateikiamas apeliacinis skundas, turi pasirašyti teismo advokatas.

Jeigu šeimos bylų teisėjas jau svarsto prašymą dėl bylos esmės, labai skubiais atvejais, kurie prašyme turi būti tinkamai pagrįsti, jam išimtinio pagreitinoto proceso tvarka (pranc. *en référé exceptionnel*) gali būti teikiamas prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones (*mesures provisoires*). Prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones turi būti teikiamas teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, kancleriui. Šalys neprivalo būti atstovaujamos advokato.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Asmenys, kurių pajamos laikomos nepakankamomis, pagal Liuksemburgo teisę gali gauti teisinę pagalbą (pranc. *assistance judiciaire*). Norėdami gauti šią pagalbą, asmenys turi užpildyti klausimyną, kurį galima gauti Centrinėje socialinės rūpybos tarnyboje (pranc. *Service central d'assistance sociale*), ir nusiųsti jį vietos advokatūros (pranc. *Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) pirmininkui, o šis priims sprendimą.

Teisinė pagalba apima visas prašymų teikimo, teismo proceso ar veiksmų, kuriems ji suteikiama, išlaidas. Ji konkrečiai apima žyminius mokesčius ir registracijos išlaidas, teismo pareigūnų mokesčius, advokatų mokesčius, teismo antstolių išlaidas, notarų išlaidas ir mokesčius, techninių darbuotojų išlaidas ir mokesčius, išmokas liudytojams ir vertėjų raštu ir žodžiu mokesčius; mokesčius už pažymą apie užsienio teisės normas (pranc. *certificats de coutume*); kelionės išlaidas; su registracijos, hipotekos ir įkeitimo oficialiais reikalavimais susijusias rinkliavas ir mokesčius ir prireikus – išlaidas už skelbimus spaudoje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Sprendimas dėl tėvų valdžios gali būti skundžiamas Apeliaciniam teismui (pranc. *Cour d'appel*). Iš esmės apeliacinio skundo pateikimo terminas yra 40 dienų. Tačiau, jeigu apeliacine tvarka skundžiama šeimos bylų teisėjo nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių byloje dėl santuokos nutraukimo, pradėtoje remiantis tuo, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, arba byloje dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, arba išimtiname pagreitintame procese, terminas yra 15 dienų.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Šeimos bylų teisėjas, nusprendęs dėl vaiko gyvenimo su kiekvienu iš tėvų grafiko arba patvirtinęs vieno iš tėvų arba netgi trečiojo asmens teisę bendrauti su vaiku, vėliau gali prie savo sprendimo pridėti vykdymo priemones. Teisėjas, atsižvelgdamas į vaiko interesus, nurodo šių priemonių pobūdį ir jų įgyvendinimo tvarką. Teisėjas gali nustatyti periodines baudas, taip užtikrindamas, kad sprendimas būtų vykdomas.

Liuksemburgo teisėje numatyti keli būdai priverstinai įvykdyti sprendimą dėl tėvų valdžios, jeigu sistemingai atsisakoma jį vykdyti.

Pirmiausia taikoma civilinė nuobauda, t. y. šeimos teisėjo nustatoma periodinė bauda (pranc. *astreinte*), kuria siekiama sprendimo nevykdantį vieną iš tėvų priversti įvykdyti savo prievolę. Pareiškimas, kuriuo siekiama, kad būtų nustatyta periodinė bauda, turi būti teikiamas vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui.

Jeigu vienas iš tėvų nuolat nevykdo teismo sprendimų dėl teisių bendrauti ir gyventi su vaiku ar dėl kaitomos gyvenamosios vietos, šeimos bylų teisėjas gali pasiūlyti šeimos taikinamąjį tarpininkavimą. Jeigu teismo sprendimai ir toliau nevykdomi, teisėjas nukentėjusiojo vieno iš tėvų prašymu gali pakeisti sprendimą dėl tėvų valdžios suteikimo arba dėl teisės bendrauti ir gyventi su vaiku, priimdamas kitam iš tėvų palankesnį sprendimą.

Antra, jeigu vaikas neatiduodamas, taikomos baudžiamosios sankcijos. Prokuratūra gali imtis bylos savo iniciatyva arba pagal baudžiamosios teisės pagrindu nukentėjusiojo pateiktą skundą. Baudžiamąsias bylas nagrinėjantis apylinkės teismas skiria baudžiamąsias sankcijas ir, kai taikytina, nukentėjusiajam priteisia žalos atlyginimą. Šalys nebūtinai turi būti atstovaujamos advokato.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Pagal [2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą \(EB\) Nr. 2201/2003](#) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (Reglamentas „Briuselis IIa“), kitos Europos Sąjungos šalies (išskyrus Daniją) teismo priimtas sprendimas dėl tėvų valdžios iš esmės automatiškai pripažįstamas Liuksemburge. Kitaip tariant, tokie sprendimai pripažįstami nereikalaujant jokios specialios procedūros.

Tačiau kitos ES šalies teismo priimtas sprendimas dėl naudojimosi tėvų valdžia abiejų suinteresuotųjų šalių vaiko atžvilgiu, kuris yra vykdytinas toje šalyje ir kuris buvo įteiktas arba apie kurį buvo pranešta, Liuksemburge vykdomas tik po to, kai kurios nors suinteresuotosios šalies prašymu jis buvo paskelbtas vykdytinu Liuksemburge. Prašymas pripažinti teismo sprendimą vykdytinu turi būti per advokatą teikiamas apylinkės teismo pirmininkaujantiems teisėjui. Apylinkės teismo pirmininkaujanti teisėjo nutartis gali būti skundžiama Apeliaciniam teismui. Apeliacinio teismo nutartis teisės aspektais gali būti skundžiama Kasaciniam teismui (pranc. *Cour de cassation*).

Pažymėtina, kad teismo sprendimai, susiję su teisėmis bendrauti su vaiku ir su vaiko grąžinimu, tam tikromis sąlygomis gali būti pripažįstami ir vykdomi nereikalaujant atlikti pirmesnėje dalyje aprašytos procedūros.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Pagal reglamentą „Briuselis IIa“ bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti apylinkės teismo pirmininkaujanti teisėjo priimti nutartį dėl kitos ES šalies teismo priimto sprendimo, susijusio su tėvų valdžia, nepripažinimo. Šalis privalo būti atstovaujama teismo advokato.

Prašymą dėl pripažinimo gali būti atsisakyta patenkinti tik dėl kurios nors iš šių priežasčių:

jis akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai;

nebuvo išklaustas vaikas;

priimant šį sprendimą nebuvo gerbiamos gynybos teisės;

jis nesuderinamas su kitoje susijusioje byloje priimtu sprendimu.

Bet kuri šalis gali apylinkės teismo pirmininkaujanti teisėjo nutartį apskųsti Apeliaciniam teismui. Apeliacinio teismo nutartis teisės aspektais gali būti skundžiama Kasaciniam teismui.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Klausimas, kurią teisę taikys teismas, sprendžiamas atskirai nuo klausimo, kurie teismai turi jurisdikciją. Jurisdikciją bylose dėl tėvų valdžios turi vaiko įprastinės gyvenamosios vietos teismai: Reglamento „Briuselis IIa“ 8 straipsnis ir 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje 5 straipsnis. Taikytina teisė taip pat apibrėžta toje pačioje Hagos konvencijoje. Vaiko pilietybė neturi reikšmės. Jurisdikcija imtis priemonių vaiko asmeniui ir turtui apsaugoti priklauso vaiko įprastinės gyvenamosios vietos susitariančiosios valstybės valdžios institucijoms, Liuksemburge tokia valdžios institucija yra šeimos bylų teisėjas. Naudojimasis tėvų valdžia reglamentuojamas pagal vaiko įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisę arba, jeigu vaiko įprastinė gyvenamoji vieta pasikeičia, pagal naujosios įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisę.

Papildoma informacija

[L'autorité parentale au Grand-Duché de Luxembourg Legilux](#) (Brošiūra)

[Legilux](#)

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Vengrija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Faktiškai prieš tėvų valdžias (tėvų globos teisių) priskiriamas vardo išrinkimas nepilnamečiam vaikui, rūpinimasis vaiku ir jo auginimas, jo gyvenamosios vietos nustatymas, jo turto valdymas, su jo teisiniu atstovavimu susijusios teisės ir pareigos bei teisė paskirti globėją arba neleisti kokiame nors asmeniui būti globėju.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Jei nėra tėvų susitarimo ar jokio globos institucijos ar teismo sprendimo, pagal kurį būtų nustatyta priešingai, abu tėvai turi bendros globos teises nepriklausomai nuo to, ar jie gyvena kartu, ar jau kartu nebegyvena.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Vengrijoje globa yra teisinis susitarimas, pagal kurį užtikrinama nepilnamečių priežiūra, jų atstovavimas ir jų turto valdymas globos institucijai paskiriant globėją, jei nėra nė vieno iš tėvų, kuriam pavesta vaiko globa. Apie būtinybę skirti globėją globos institucijai gali pranešti bet koks asmuo. Nepilnamečio vaiko artimasis giminaitis, kuris globoja vaiką, yra įpareigotas pranešti globos institucijai apie tai, kad reikia paskirti globėją. Tai taip pat privalo padaryti ir teismas arba kita institucija.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Jei nėra tėvų susitarimo ar jokio globos institucijos ar teismo sprendimo, pagal kurį būtų nustatyta priešingai, abu tėvai turi bendros globos teises net jei jie kartu nebegyvena. Skyrium gyvenantys tėvai gali susitarti dėl tėvų valdžios teisių ir pareigų pasidalijimo, tačiau savo vaikui jie turi užtikrinti subalansuotą gyvenimo būdą (pavyzdžiui, negalima, kad vaikas pakaitomis būtų pas motiną ir tėvą, jei tėvai gyvena per toli vienas nuo kito ir vaikui tai sukeltų per didelių sunkumų). Tėvų susitarimą tvirtina teismas. Jei tėvai negali pasiekti susitarimo tėvų globos pareigų ir teisių klausimais, teismas nusprendžia, kuriam iš tėvų bus paskirta globa. Teismas, priimdamas sprendimą, vertina, kur bus geriau užtikrintas vaiko fizinis, protinis ir moralinis vystymasis.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Kai santuoka nutraukiama bendru sutuoktinių valios ir ketinimo nutraukti santuoką pareiškimu, kuris teismui pateikiamas raštu, prašyme turi būti tėvų susitarimas dėl globos. Teismas patvirtina susitarimą priimdamas galutinį sprendimą skyrybų proceso metu, nes nesant tokio susitarimo santuoka negali būti nutraukta bendru sutarimu.

Kai santuoka nutraukiama, teismas, jei reikia, turi priimti sprendimą dėl tėvų globos teisių, net jei dėl to nepateikiamas joks prašymas. Pirmosios instancijos teismo sprendimas, jei jis neapskundžiamas, įsigalioja tik praėjus penkiolikai dienų po apeliacinio skundo pateikimo termino.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš pradėdami skyrybų procesą arba šio proceso metu sutuoktiniai savanoriškai arba teismo iniciatyva gali taikyti **tarpininkavimą**, kad bendru sutarimu išspręstų bet kokius su jų santykiais arba santuokos nutraukimu susijusius ginčus, pavyzdžiui, tėvų valdžios klausimą. Jie gali parengti tarpininkavimo metu pasiektą susitarimą, kad jis būtų įtrauktas į procesą dėl teismo susitarimo. Siekiant užtikrinti, kad tėvų valdžia būtų įgyvendinta tinkamai ir užtikrinant reikiamą tėvų bendradarbiavimą, teismas ir (arba) globos institucija savo procedūros metu gali (pagal prašymą arba savo iniciatyva) jų kompetencijai priskirtais klausimais) nurodyti tėvams dalyvauti tarpininkavime, kad būtų numatytas tinkamas vieno iš tėvų, kuriam pavesta vaiko globa, ir vieno iš tėvų, gyvenančio skyrium nuo vaiko, bendradarbiavimas ir būtų užtikrintos vieno iš tėvų, gyvenančio skyrium, teisės.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Ginčo atveju teismas, išklauses abu tėvus ir, pagrįstais atvejais, vaiką, nusprendžia, kuriam iš tėvų bus paskirta vaiko globa. Teismas gali nuspręsti vienam iš tėvų suteikti visas globos teises arba nuspręsti, kad vienas iš tėvų įgyvendins tam tikras tėvų teises ir pareigas, o kitas iš tėvų įgyvendins kitas tėvų teises ir pareigas. Teismas gali vienam iš tėvų, gyvenančiam skyrium nuo savo vaiko, leisti atlikti tam tikrus veiksmus, susijusius su vaiko globa ir auginimu, arba, išimtiniais atvejais – visiškai arba iš dalies valdyti vaiko turtą ir veikti kaip vaiko teisinis atstovas su jo turto susijusiais klausimais. Teismas gali apriboti arba atimti teisę priimti sprendimus esminiais klausimais, turinčiais įtakos vaiko ateičiai, jei to reikia atsižvelgiant į vaiko interesus. Tačiau teismas negali skirti bendros globos, nes ji gali būti nustatyta tik tėvų susitarimu, kurį gali patvirtinti teismas.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Ne. Jei teismas globos teises suteikia vienam iš tėvų, tėvas arba motina, gyvenantys skyrium nuo savo vaiko, gali toliau įgyvendinti tėvų valdžios teises dėl esminių klausimų, turinčių įtakos vaiko ateičiai. Tokie esminiai klausimai yra nepilnamečio vaiko vardo ir pavardės nustatymas ir keitimas, vaiko gyvenamosios vietos nustatymas, jei ji nesutampa su vieno iš tėvų gyvenamąja vieta, **vaiko gyvenamosios vietos užsienyje nustatymas ilgalaikio buvimo ar gyvenimo šalyje atveju**, vaiko pilietybės keitimas ir vaiko mokyklos ir profesijos parinkimas.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Teismas negali skirti bendros globos, o, atsižvelgdamas į vaiko interesus, gali tik patvirtinti nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą šiuo klausimu sudarytą susitarimą. Tokio patvirtinimo sąlyga – skyrium gyvenantys tėvai, įgyvendindami bendros globos teises, turi vaikui užtikrinti subalansuotą gyvenimo būdą. Jei teismas nemano, kad tai yra įmanoma, jis gali atsisakyti patvirtinti susitarimą. Tačiau tais atvejais, kai reikia nedelsiant imtis veiksmų (pavyzdžiui, kai reikia skubios medicininės intervencijos), vienas iš tėvų gali nepriklausomai priimti sprendimą, tačiau apie jį nedelsdamas turi pranešti kitam iš tėvų.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Priklausomai nuo to, ar tarp jūsų, kaip tėvų, yra kilęs ginčas dėl bendros globos įgyvendinimo, ar globą turi nustatyti teismas, tėvų globos teisių klausimais galite kreiptis į globos instituciją arba teismą.

Iškinį reikia pateikti atsakovo gyvenamosios vietos (arba, jei tokios vietos nėra, atsakovo buvimo vietos) arba paskutinės sutuoktinių bendros gyvenamosios vietos teismui.

Iškinys pareiškiamas pateikiant rašytinį prašymą kompetentingam teismui. Dėl proceso pradėjimo ir prašymo turinio taip pat žr. temą **Ką daryti?**

Sprendžiant klausimus, susijusius su tėvų valdžia, be tos informacijos, kurią reikia pateikti įprastai, taip pat reikia nurodyti išsamią informaciją apie santuokos sudarymą ir jos metu gimusius ir dar gyvus vaikus bei pridėti vaikų gimimo liudijimus.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Teismo procesas dėl ieškinių dėl tėvų globos teisių nustatymo ir vaiko įkurdinimo pas trečiąjį asmenį

Jei skyrium gyvenantys tėvai nesudaro susitarimo, teismas pagal prašymą arba savo nuožiūra nusprendžia, kuriam iš tėvų bus suteiktos globos teisės.

Teismas, priimdamas sprendimą, atsižvelgia į vaiko interesus ir vertina, kur bus geriau užtikrintas vaiko fizinis, protinis ir moralinis vystymasis.

Vienas iš tėvų arba globos institucija gali imtis teisinių veiksmų, kad būtų nuspręsta, kas turėtų įgyvendinti tėvų valdžią, nustatyta globa arba asmeninių globos teisių pasikeitimai, išspręsti klausimai dėl vaiko įkurdinimo pas trečiąjį asmenį arba tokio įkurdinimo pakeitimo. Vienas iš tėvų turi pareikšti ieškinį kitam iš tėvų arba globos institucija turi pareikšti ieškinį abiem tėvams. Ieškiny dėl vaiko įkurdinimo pas trečiąjį asmenį pakeitimo turi būti pareikštas asmeniui, pas kurį buvo įkurdintas vaikas.

Proceso metu teismas turi išklausti abu tėvus, o pagrįstais atvejais arba jei to prašo pats vaikas – taip pat ir vaiką. Jei vaikui yra 14 metų ar daugiau, teismas sprendimą dėl jo globos teisių ir vaiko įkurdinimo gali priimti tik su jo sutikimu, nebent vaiko pasirinkimas kelia pavojų jo vystymuisi.

Teismas gali įpareigoti tėvus dalyvauti tarpininkavimo procese, kad būtų užtikrinta, kad tėvų valdžia būtų įgyvendinta tinkamai ir kad tėvai bendradarbiautų taip, kad tai užtikrintų.

Procedūra globos institucijoje nagrinėjant ginčą dėl bendros globos

Jei tėvai negali pasiekti susitarimo su bendra globa susijusiais klausimais (nepriklausomai nuo to, ar jie gyvena kartu, ar skyrium), bet kuris iš tėvų gali prašyti globos institucijos priimti sprendimą (išskyrus sąžinės laisvės ar religijos laisvės klausimais).

Jei skyrium gyvenantys tėvai, turintys teisę bendrai įgyvendinti tėvų globos teises, susitaria tarpusavyje pasidalyti susijusias teises ir pareigas, arba sutinka, kad globos teises ateiityje įgyvendins vienas iš jų, globos institucija tėvų prašymu šį susitarimą užfiksuoja posėdžio protokole. Posėdžio protokole taip pat turi būti užfiksuotas susitarimas dėl to, kuris iš tėvų augins vaiką, bei aplinkybė, kad abu tėvai bendrai įgyvendins tėvų globos teises pagrindiniais klausimais, turinčiais įtakos vaiko ateičiai, nebent teismas nustato kitaip.

Tėvai privalo būti informuoti, kad jie gali keisti savo susitarimą ir kad jis neturi tokios pačios galios, kaip teismo sprendimas, priimtas santuokos nutraukimo procese arba procese, pradėtame dėl tėvų globos nustatymo.

Santuokos nutraukimo procese teismas savo nuožiūra priima laikiną sprendimą dėl nepilnamečio vaiko įkurdinimo ir vaiko buvimo vietos su kuriuo nors iš tėvų arba trečiuoju asmeniu, tėvų globos teisių išplėtimo arba apribojimo arba bet kurio iš tėvų bendravimo su vaiku.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Dėl šio klausimo taip pat žr. temą **Ką daryti?**

Procesuose dėl tėvų globos teisių atėmimo arba atkūrimo ir procesuose dėl vaiko įkurdinimo ir perdavimo arba bendravimo teisių šalims suteikiama *teisė į mokėjimų atidėjimą* nepriklausomai nuo jų pajamų ir finansinės padėties. Teisė į mokėjimų atidėjimą reiškia, kad bet kokius mokesčius ir kitas išlaidas, patirtas proceso metu, vietoj šalių avansu sumoka valstybė, tačiau pasibaigus procesui bylą pralaimėjusi šalis valstybei turi grąžinti avansu sumokėtas išlaidas.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, proceso dėl tėvų globos teisių metu priimtus sprendimus galima skusti apeliacine tvarka pagal bendrąsias taisykles. Apeliacinį skundą gali pateikti vienas iš tėvų arba vaikas. Apeliacinio skundo pateikimo terminas yra penkiolika dienų nuo tos dienos, kurią buvo pranešta apie sprendimą.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Kad būtų galima vykdyti sprendimą, susijusį su tėvų valdžia, *pirmosios instancijos teismas*, o užsienio sprendimo (teisminio susitarimo), patvirtinto pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinancio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 2201/2203), 42 straipsnį, atveju – *apylinkės teismas, veikiantis vaiko arba asmens, kuriam taikomas sprendimas dėl vykdymo, nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismo teritorijoje* arba Budos centrinis apylinkės teismas (*Budai Központi Kerületi Bíróság*), veikiantis Budapešte, priima vykdomąjį dokumentą.

Kai vykdomas teismo sprendimas (teismo patvirtintas susitarimas) dėl vaiko perdavimo ir įkurdinimo, teismas siūlo asmeniui, kuriam taikomas sprendimas, savanoriškai įvykdyti savo pareigą per tinkamą terminą. To nepadarius teismas priima sprendimą dėl vaiko perdavimo su policijos pagalba.

Vaikas turi būti perduotas asmeniui, kuris kreipėsi dėl vykdymo, arba, jei to asmens nėra, globos institucijos patvirtintam šio asmens atstovui arba globos institucijai. Perduodant vaiką asmuo, kuris yra įpareigotas perduoti vaiką, privalo vaiką perimančią asmenį informuoti apie vaiko sveikatos būklę ir apie bet kokias kitas aplinkybes, apie kurias nežinant gali būti pakenkta vaiko gyvybei arba fizinei neliečiamybei.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl tėvų valdžios Vengrijos teismų pripažįstamas be jokios specialios procedūros. Sprendimo esmės negalima peržiūrėti jokiais aplinkybėmis.

Tačiau bet kokia suinteresuotoji šalis gali kreiptis į kompetentingą teismą dėl sprendimo pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti priėmimo.

Vykdytas

Valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl naudojimosi tėvų valdžia, kuris yra vykdytinas toje valstybėje narėje ir kuris buvo įteiktas, bus vykdomas Vengrijoje, jei bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu jis pripažįstamas vykdytinu Vengrijoje.

Bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu valstybės narės, kurioje buvo priimtas sprendimas, teismas arba kompetentinga institucija išduoda pažymėjimą pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 42 straipsnį.

Apylinkės teismas, veikiantis vaiko arba asmens, kuriam taikomas sprendimas dėl vykdymo, nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismo teritorijoje arba Budos centrinis apylinkės teismas, veikiantis Budapešte, remdamasis užsienio sprendimu (teisminiu susitarimu), dėl kurio yra išduotas toks pažymėjimas, priima vykdomąjį dokumentą.

Užsienio teismo sprendimas yra vykdytinas, jei, atsižvelgiant į jo pobūdį, sprendimas atitinka šias sąlygas: tai yra teismo sprendimas, kuriuo nustatytas pažeidimas civiliniame procese, tai yra teismo sprendimas baudžiamajame procese, kuriuo nustatytas pažeidimas dėl susijusio civilinio ieškinio, arba tai yra teismo patvirtintas susitarimas.

Remiantis vykdomuoju dokumentu pagal Vengrijos vykdymo užtikrinimo teisės aktus vykdoma vykdomo procedūra.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Valstybėje narėje priimtas sprendimas Vengrijos teismų pripažįstamas be jokios specialios procedūros. Sprendimo esmės negalima peržiūrėti jokiais aplinkybėmis.

Tačiau bet kokia suinteresuotoji šalis gali kreiptis į kompetentingą teismą dėl sprendimo pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti priėmimo.

Bet kuri šalis gali apskusti sprendimą, priimtą dėl prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu.

Apeliacinis skundas turi būti nagrinėjamas pagal taisykles, kuriomis reglamentuojamas teismo procesas.

Apeliacinis skundas dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu turi būti pateiktas per vieną mėnesį nuo jo įteikimo. Jei šalies, kurios atžvilgiu prašoma vykdyti sprendimą, nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje (ne Vengrijoje), apeliacinio skundo pateikimo terminas yra du mėnesiai nuo dokumentų įteikimo asmeniškai arba asmens gyvenamojoje vietoje dienos. Terminas negali būti pratęstas dėl atstumo.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Vengrija yra 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, kurioje yra taisyklių dėl taikytinos teisės, šalis, o tokių taisyklių taip pat yra tam tikrose dvišalėse sutartyse dėl savitarpio pagalbos. Pagal Vengrijos nacionalinę teisę vaikui taikomais teisės aktais reglamentuojami tėvų ir vaikų santykiai pagal šeimos teisę, visų pirma vardo ir pavardės suteikimas vaikui, jo priežiūra ir teisinis atstovavimas bei vaiko turto valdymas, išskyrus išlaikymo prievoles. Kalbant apie vaiko šeiminingą padėtį ir vaiko santykius su savo tėvais pagal šeimos teisę, Vengrijos teisė turi būti taikoma vaikui, kuris yra Vengrijos pilietis arba gyvena Vengrijoje (išskyrus išlaikymo prievoles), jei tai yra palankiau vaikui.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Malta

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Pagal Maltos civilinį kodeksą (Maltos įstatymų rinkinio 16 skyrius) ši sąvoka apima visas su nepilnamečiu susijusias tėvų pareigas ir prievoles. Maltos teisės aktuose sąvoka „tėvų valdžia“, kitaip dar „tėvų pareigos“, apima globos ir bendravimo teises, teisę priimti sprendimus tokiais klausimais, kaip gyvenamoji vieta, kelionės, išlaikymo prievolės, lavinimas, svarbūs su sveikata susiję sprendimai ir vaikams priklausiančio turto administravimas.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Biologiniai tėvai arba, jei vaikas įvaikintas, užbaigus įvaikinimo procedūrą – įtėviai. Be to, jei motina vieniša, tėvų valdžią turi ji, nebent tėvas ir motina įregistruotų vaiko gimimą kartu.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jei vaiko atžvilgiu priimama nutartis dėl vaiko paėmimo valstybės globon arba teismo nutartis, pagal Maltos įstatymų rinkinio Vaikų ir jaunuolių įstatymo (Nutartys dėl vaiko paėmimo valstybės globon) 285 skyrių atsakomybė už vaiko priežiūrą ir globą tenka ministrui.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atėityje klausimas?

Santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyrium (separacijos) atveju šis klausimas sprendžiamas teismo sprendimu arba taikant tarpininkavimo procedūrą. Šis klausimas taip pat gali būti išspręstas notaro akivaizdoje šalims pasirašius teisiškai privalomą vykdomąjį dokumentą.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Jei toks susitarimas sudaromas ne separacijos bylos nagrinėjimo metu, kad jis būtų teisiškai privalomas turi būti patvirtintas teisme ir pateiktas viešajam registru. Tačiau, jei susitarimas dėl tėvų valdžios sudaromas nagrinėjant separacijos ar santuokos nutraukimo bylą, susitarimas pateikiamas tą bylą nagrinėjančiam teismui, kuris priima nutartį, kuria susitarimas patvirtinamas arba nepatvirtinamas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tokiais atvejais alternatyvi priemonė – tarpininkavimo procedūra. Jei šios procedūros metu tėvai vis tiek nepasiekia susitarimo, bylą nagrinėti pradeda Civilinių bylų teismas (Šeimos bylų skyrius).

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali priimti sprendimą dėl visų esminių klausimų, kurie laikomi svarbiais vaiko gerovei, pavyzdžiui, dėl vaiko gyvenamosios vietos, dėl to, kuriam iš tėvų teks globa, dėl lankymo ir bendravimo teisių, taip pat dėl prievolės mokėti už vaiko išlaikymą.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Teismas retai suteikia visas vaiko priežiūros ir globos teises vienam iš tėvų, tačiau tai priklauso nuo konkretaus atvejo. Taigi, jei teismas visas priežiūros ir globos teises suteikia vienam iš tėvų, kai kuriuos klausimus vis tiek reikia aptarti su kitu iš tėvų ir gauti jo pritarimą, visų pirma, kai tai susiję su bendravimo teise arba nepilnamečio išvežimu į trečiąją šalį, nes tai būtų tiesiogiai susiję su globos teisių neturinčio vieno iš tėvų bendravimo teise.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tokiu atveju abu tėvai tariai ir kartu priima su vaiku susijusius sprendimus. Sprendimai būtų priimami ne dėl kasdienės veiklos, o tik dėl esminių klausimų, susijusių su gyvenamąja vieta, lavinimu ir sveikata. [Civilinio kodekso](#) 136 straipsnio 3 dalyje nurodomi specialaus administravimo veiksmai ir, tuo remiantis, atliekant šiuos veiksmus reikalaujama abiejų tėvų sutikimo.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Tais atvejais, kai tarpininkavimo procedūra neduoda rezultatų, teikiamas prašymas Civilinių bylų teismui (Šeimos bylų skyriui). Oficialaus reikalaujamų dokumentų sąrašo nėra, taigi, prie prašymo galima pridėti visus susijusius dokumentus ir pažymas, visų pirma tokius, kuriais įrodoma tėvų valdžia, įskaitant bet kokius susitarimus dėl priežiūros ir globos arba priimtas nutartis.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Nustatoma konkreti data, kada bus nagrinėjamas prašymas. Per bylos nagrinėjimą teisėjas išklauso šalį ir kitus šalių kviestus liudytojus. Jei teismas pripažintų, kad to reikia, jis taip pat gali skirti socialinius darbuotojus ir psichologus, kurie parengtų išvadą apie vaiką. Išvadą rengia teismo paskirti ekspertai, pasikonsultavę su tėvais, vaiku ir kitais kaip nors su byla susijusiais specialistais. Tais atvejais, kai prašymą teikianti šalis nurodo pakankamai pagrįstą priežasčių, patvirtinančių skubos būtinybę, taikoma ypatingos skubos procedūra. Jei būtina užtikrinti nepilnamečio interesus, ypatingos skubos atveju gali būti priimta laikinoji nutartis, kuria, pvz., neleidžiama išvykti, suteikiamos priežiūros ir globos teisės ar pan.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip, galima pateikti prašymą gauti teisinę pagalbą, tačiau pagal Organizacinio ir civilinio proceso kodekso trečiojo tomo X antraštinę dalį (Maltos įstatymų rinkinio [12 skyrių](#)) turi būti atlikta prašymo pateikėjo materialinės padėties patikra. Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą galima rasti [skyriuje apie teisinę pagalbą](#).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apskųsti sprendimą galima tik tuo atveju, jei jis susijęs su teisės klausimu, pvz., jei vienai iš šalių nesuteikta teisė prašyti apklausti liudytoją, kai teismas nenurodo pagrįstos priežasties. Tokiais atvejais galima pateikti apeliacinį skundą apeliaciam teismui.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Civilinių bylų teismo (Šeimos bylų skyriaus) sprendimas automatiškai tampa vykdytinas, tačiau tais atvejais, kai vienas iš tėvų tokios nutarties nepaiso, tas iš tėvų, kurio tėvų valdžia apribota, gali pateikti policijai pareiškimą, ir tada policija iškels baudžiamąją bylą Magistratų teisme, kad būtų užtikrintas sprendimo vykdymas ir būtų skirta bauda (it. *multa*) ir (arba) laisvės atėmimo bausmė. Be to, Civilinių bylų teismui (Šeimos bylų skyriui) gali būti pateiktas prašymas, kuriuo prašoma pakeisti teismo nutartį.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Reikia laikytis Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“) nurodytos taikytinos procedūros, kurią taikant kompetentingas teisėjas užpildo pažymėjimą, kuris kartu su teismo sprendimu ir prašymu, kuriuo prašoma pripažinti ir vykdyti tokį sprendimą, pateikiamas Civilinių bylų teismui (Šeimos bylų skyriui). Kad būtų galima perduoti pranešimus, taip pat privaloma nurodyti adresą. Visi dokumentai turi būti išversti į maltiečių arba anglų kalbą.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Užginčyti sprendimo pripažinimą galima tame pačiame teisme, kuriam buvo pateiktas prašymas dėl sprendimo vykdymo ir pripažinimo, laikantis to teismo tvarkos. Užginčijant atsakoma į prašymą ir nurodomos priežastys, kodėl toks pripažinimas ir vykdymas turėtų būti sustabdytas.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Taikytinas teisės aktas – 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Nyderlandai

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Sąvoka „tėvų atsakomybė“ reiškia tėvų valdžią nepilnamečio vaiko atžvilgiu ir atsakomybę už to vaiko auginimą bei rūpinimąsi juo.

Civilinio kodekso (*Burgerlijk Wetboek*) 1 knygos 247 straipsnyje šiuo klausimu nurodyta:

1. Tėvų valdžia yra tėvų pareiga ir teisė rūpintis savo nepilnamečiu vaiku ir jį auginti.
2. „Rūpintis <...> ir <...> auginti“ reiškia rūpintis vaiko psichine ir fizine gerove, saugumu, skatinti vaiko asmenybės raidą ir prisiimti atsakomybę už tai. Rūpinamiesi vaiku ir jį augindami tėvai negali naudoti psichinio ir fizinio smurto arba kitokio žeminančio elgesio.
3. Tėvų valdžia apima kiekvieno iš tėvų pareigą stiprinti vaiko ryšį su kitu iš tėvų.
4. Nutraukus santuoką, išskyrus mirties atveju, pradėjus gyventi skyrium arba nutraukus registruotą partnerystę, išskyrus mirties atveju, arba nutraukus bendrą gyvenimą, jei bendras gyvenimas buvo užregistruotas 252 straipsnio 1 dalyje nurodyta tvarka, vaikas, kurio globa priklauso abiem tėvams, išsaugo teisę į tai, kad juo vienodai rūpintųsi ir jį vienodai augintų abu tėvai.
5. Laikydami 4 dalies nuostaty, sutartyje arba vaiko globos plane tėvai gali atsižvelgti į praktines kliūtis, susijusias su santuokos nutraukimu, išskyrus mirties atveju, gyvenimu skyrium arba registruotos partnerystės nutraukimu, išskyrus mirties atveju, arba bendro gyvenimo nutraukimu, jei bendras gyvenimas buvo užregistruotas 252 straipsnio 1 dalyje nurodyta tvarka, tačiau tik tada, jei atitinkama kliūtis egzistuoja, ir tik tol, kol ji egzistuoja.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvai turi teisę ir pareigą rūpintis savo vaiku ir jį auginti. Tačiau ši taisyklė turi išimčių.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu tėvai nenori arba negali vykdyti tėvų valdžios arba tėvų pareigų, teismo sprendimu tėvų valdžia gali būti perduota kitam asmeniui.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišje klausimas?

Nutraukus santuoką abiejų tėvų valdžia vaikams išlieka. Abu tėvai tebėra atsakingi už vaikų auginimą ir rūpinimąsi jais. Tačiau ši taisyklė turi išimčių. Tam tikrais atvejais, jei kreipiamasi į teismą, teismas gali perduoti globą vienam iš tėvų. Tėvystė (pagal apibrėžtį tai ne tas pats, kas tėvų valdžia) ir su tuo susijusios teisės ir pareigos taip pat gali būti reglamentuojamos kitaip, pagal vaiko globos planą, kuris yra sudaromas santuokos nutraukimo atveju.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Jeigu santuoka nutraukiama, susitarimas išdėstomas vaiko globos plane, kurį teismas peržiūri. Teismas paskelbia apie santuokos nutraukimą.

Taip pat žr. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ginčus dėl tėvystės galima spręsti tarpininkavimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismo sprendimas priimamas dėl visų vaiko globos plano aspektų, įskaitant globą, pareigų, susijusių su rūpinimusi vaiku ir vaiko auginimu, pasidalijimą ir vaiko pagrindinę gyvenamąją vietą.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Ne. Tas iš tėvų, kuriam priklauso vaiko globa, privalo nuolat informuoti kitą iš tėvų, kuriam globa nepriklauso, apie visus svarbius su vaiku kaip asmeniu [HM-B1] ir su vaiko turto susijusius dalykus ir priimdamas sprendimus dėl vaiko tartis su kitu iš tėvų. Tačiau galutinį sprendimą priima tas iš tėvų, kuriam priklauso globa.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tai reiškia, kad abu tėvai turi tokias pačias teises ir pareigas, kaip vienas iš tėvų, kuriam priklauso globa (žr. atsakymą į 1 klausimą), kai tėvai vaiko globos plane susitaria kitaip pasidalyti su rūpinimusi vaiku ir vaiko auginimu susijusias pareigas.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Norint gauti vaiko globos teises, pateikiamas prašymas teismui, kuriam priklauso jurisdikcija pagal vaiko gyvenamąją vietą. Tai, kokius dokumentus reikia pateikti, priklauso nuo tėvų ir vaiko padėties. Informacija apie reikalingus dokumentus paskelbta skilties [„Procesinės taisyklės“ \(procesreglement\)](#) dalyje „Globa ir galimybė matytis su vaiku“ (*Gezag en omgang*). Tai padaryti gali padėti advokatas.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Specialios tvarkos nurodytais atvejais nėra. Galima kreiptis dėl laikinųjų priemonių nustatymo.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip, teisinę pagalbą gauti galima, tačiau tam taikomos tam tikros sąlygos. [Daugiau informacijos](#) galima rasti Teisinės pagalbos tarybos (*Raad voor Rechtsbijstand*) interneto svetainėje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, skundus galima teikti apeliaciniam teismui (*gerechtshof*).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prirėkti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Šiuo atveju taikoma įprasta teismo procedūra.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Iš esmės nieko daryti nereikia. Tai vyksta savaime, jeigu valstybei narei taikomas reglamentas „Briuselis IIa“. Šis reglamentas taikomas visoms Europos Sąjungos valstybėms narėms, išskyrus Daniją.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Skundą reikia teikti šaliai, kurioje priimtas sprendimas, teismui.

Nyderlanduose norint pateikti skundą šeimos byloje reikalinga advokato pagalba. Advokatas gali pateikti skundą Apeliacinio teismo [kanceliarijai](#). Teismui priėmus sprendimą šeimos byloje, advokatas sprendimą gali apskųsti per tris mėnesius. Apeliacinis teismas šio termino griežtai laikosi. Oficialia skundo pateikimo data laikoma prašymo pateikti skundą gavimo kanceliarijoje data.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Nyderlandų teismai taiko tik Nyderlandų teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

**Your
Europe**

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 22/11/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Austrija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Globa (tėvų atsakomybė) yra tėvų pareiga ir teisė. Ją, be kitų dalykų, sudaro rūpinimasis vaiku ir vaiko auginimas, vaiko nuosavybės valdymas ir atstovavimas vaikui (Austrijos civilinio kodekso (vok. *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*) 158 skirsnis).

Pagal Austrijos civilinio kodekso 160 skirsnį rūpinimasis vaiku pirmiausia yra rūpinimasis vaiko fizine gerove bei sveikata ir tiesioginė vaiko priežiūra, o vaiko auginimas pirmiausia yra vaiko fizinės, psichinės, emocinės ir dorovinės raidos užtikrinimas, vaiko talentų, gebėjimų ugdymas, prioritetų paisymas, raidos galimybių didinimas ir užtikrinimas, kad vaikas lankytų mokyklą ir (arba) įgytų profesinį išsilavinimą. Rūpinimasis taip pat apima vaiko medicininį gydymą, o vaiko auginimas taip pat reiškia teisę spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos (Austrijos civilinio kodekso 162 skirsnis), taigi taip pat teisę spręsti dėl, pavyzdžiui, vykimo į kelionę į užsienį, mokyklos pasirinkimo, vaiko religijos pasirinkimo arba keitimo. Tėvų teisė auginti vaiką taip pat apima teisę suteikti vaikui vardą.

Vaiko nuosavybės valdymas apima, pavyzdžiui, vaiko išlaikymą (vaiko išlaikymo nustatymą, keitimą, gavimą, išreikalavimą ir panaudojimą). Austrijos civilinio kodekso 164 skirsnyje nurodyta, kad tėvai valdo vaiko turtą „su deramu tėvų rūpestingumu“.

Teisinis atstovavimas vaikui yra teisė ir pareiga spręsti teisinius klausimus vaiko vardu. Be kitų dalykų, tai yra atstovavimas vaikui bylose, kuriose teisės arba pareigos suteikiamos tiesiogiai vaikui, arba sutikimo davimas vaiko vardu. Teisinis atstovavimas gali reikšti rūpinimosi vaiku, vaiko auginimo ir vaiko turto valdymo klausimų sprendimą bendraujant su išorės šalimis (pvz., gydymo sutarties sudarymą su gydytoju, sutikimą dėl vaiko gydymo), o ne faktinį tų užduočių vykdymą patiems (pvz., kai sugirdomi vaistai, keičiamos kūdikio sauskelnės, prižiūrima, kaip vaikas atlieka namų darbus). Teisinis atstovavimas (tiesiogine šios sąvokos prasme) taip pat apima kitas sritis, pavyzdžiui, atstovavimą keičiant vaiko pavardę arba pilietybę, prašant pripažinti nesantuokinę tėvystę ir naudojantis kitomis asmeninėmis vaiko teisėmis.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Paprastai, jei vaikas gimsta santuokoje arba jei tėvai vaikui gimus susituokia vienas su kitu, vaiko globa priklauso abiem tėvams (Austrijos civilinio kodekso 177 skirsnio 1 dalis). Jeigu vaikas gimsta ne santuokoje, pagal įstatymą vaiko globa priklauso tik motinai (Austrijos civilinio kodekso 177 skirsnio 2 dalies pirmas sakiny).

Austrijos civilinio kodekso 177 skirsnio 2 dalies antrame sakinyje nurodyta, kad, jeigu globos klausimas dar nėra išspręstas teismo sprendimu, nesusituokę tėvai gali, juos informavus apie teises pasekmes, asmeniškai deklaruoti civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnui, kad yra abu atsakingi už vaiko globą. Jeigu tėvai neveda bendro ūkio, jie privalo susitarti, kuris iš tėvų bus pagrindinis vaiko globėjas. Kitu atveju tėvai gali sudaryti sutartį teisme arba pateikti tokią sutartį teismui (Austrijos civilinio kodekso 177 skirsnio 3 dalis). Teismas taip pat gali skirti globą abiem tėvams (Austrijos civilinio kodekso 180 skirsnio 2 dalis).

Bendra globa gali būti nutraukta tik teismo sprendimu. Tokiu atveju teismas privalo siekti taikaus susitarimo. Jeigu tai nepavyksta, teismas skiria globą vienam iš tėvų arba abiem tėvams (Austrijos civilinio kodekso 180 skirsnis). Jeigu teismo sprendimu skiriama bendra globa, sprendime taip pat turi būti nurodyta, kuris iš tėvų bus pagrindinis vaiko globėjas. Priimdamas tokius sprendimus teismas visada pirmiausia atsižvelgia į vaiko interesus.

Jeigu globa skiriama tik vienam iš tėvų, kitam iš tėvų suteikiama teisė palaikyti asmeninį ryšį su vaiku ir gauti informaciją, reikšti nuomonę ir atstovauti vaikui, kaip nustatyta Austrijos civilinio kodekso 189 skirsnyje.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu nė vienas iš tėvų neturi galimybės globoti vaiką, teismas privalo nuspręsti, kuriems seneliams (arba, jei tai negalima, vienam iš senelių) arba kuriems globėjams (vienam iš globėjų) suteikiama teisė globoti vaiką. Jeigu globa skiriama seneliams arba globėjams, pirmenybė paprastai teikiama porai, o ne vienam iš senelių arba globėjų, nebent tai neatitinka vaiko interesų. Jeigu nė vienas iš tėvų negali rūpintis vaiku tam tikrais aspektais, išdėstyti reikalavimai taikomi atitinkamai. Skiriant globą visais atvejais pagrindinis kriterijus yra vaiko gerovė.

Jeigu tas iš tėvų, kuriam skirta globa, globos pareigų vykdyti negali, teismas privalo nuspręsti, ar tokiu atveju visą globą arba jos dalį reikėtų skirti kitam iš tėvų, seneliams, vienam iš senelių, globėjams (ar vienam iš globėjų). Pirmenybė prieš senelius ir globėjus teikiama kitam iš tėvų, jeigu tas iš tėvų gali garantuoti vaiko gerovę.

Jeigu tėvų, senelių arba globėjų, kuriems būtų galima skirti globą, nėra, vaiko globą galima skirti kitam tinkamam asmeniui (Austrijos civilinio kodekso 204 skirsnis). Pasirenkant tokį asmenį pagrindinis kriterijus yra vaiko gerovė. Į vaiko ir tėvų norus taip pat reikia atsižvelgti (Austrijos civilinio kodekso 205 skirsnio 1 dalis). Pirmiausia svarstomi giminaičiai, paskui – kiti vaikui artimi asmenys ir galiausiai – kiti tinkami asmenys, pavyzdžiui, vaiko arba jaunimo gerovės organizacijos (Austrijos civilinio kodekso 209 skirsnis).

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateietyje klausimas?

Santuokos nutraukimo arba panaikinimo atveju bendra globa galioja toliau. Tačiau, jeigu tėvai nori išsaugoti bendrą globą kaip anksčiau, jie privalo per pagrįstą laikotarpį pateikti teismui sutartį, kurioje būtų aptarta, su kuriuo iš tėvų nustatoma vaiko pagrindinė gyvenamoji vieta. Teismas patvirtina sutartį, jei ji atitinka vaiko interesus. Tačiau tėvams neleidžiama dalytis globa taip, kad, pavyzdžiui, vienas iš tėvų būtų atsakingas tik už rūpinimąsi vaiku ir vaiko auginimą, o kitas iš tėvų valdytų vaiko turtą ir atstovautų vaikui. Tam iš tėvų, su kuriuo nustatyta vaiko pagrindinė gyvenamoji vieta, visais atvejais suteikiama visapusiška globa. Jeigu sutartis per pagrįstą laikotarpį nuo santuokos nutraukimo nepateikiama arba jeigu ji neatitinka vaiko interesų ir sutarties taikiai sudaryti nepavyksta, teismas privalo nuspręsti – jei reikia, po tarpininkavimo – kuriam vienam iš tėvų ateityje priklausys vaiko globa.

Tėvai tai pat gali nurodyti, kad nutraukus santuoką visa globa turėtų būti skirta tik vienam iš tėvų. Tokiais atvejais sutartis, kurioje būtų nurodyta, su kuriuo iš tėvų nustatoma vaiko pagrindinė gyvenamoji vieta, žinoma, nėra reikalinga. Tai galioja ne tik santuokos nutraukimo atvejais, bet ir tais atvejais, kai vaiko tėvai yra vis dar susituokę, bet kartu nebegyvena. Tokiais atvejais teismas sprendimą priima tik vieno iš tėvų prašymu.

Pirmiau paaiškinta globos tvarka, taikoma nutraukus santuoką, galioja ir tada, kai išsiskiria partneriai. Jeigu sudaryta vaiko interesus atitinkanti sutartis dėl vaiko gyvenamosios vietos, santuokoje gimusio vaiko tėvams teismas gali skirti bendrą globą, nors tėvai bendro ūkio nebeveda arba bendro ūkio niekada nevedė.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tėvai patarimo gali kreiptis į vaiko gerovės arba jaunimo (šeimos konsultavimo) tarnybas arba privačias organizacijas. Kitu atveju tėvai gali pasinaudoti tarpininkavimo, porų konsultavimo, tėvų konsultavimo arba kitomis konsultavimo paslaugomis.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Globos bylą teismo (vok. *Pflegschaftsgericht*) teisėjas gali oficialiai pradėti ir spręsti tik bylas, susijusias su globa ir teisėmis bendrauti su vaiku. Jeigu vaiko arba jaunuolio gerovei iškyla didelė grėsmė, būtina pranešti vaikų ir jaunimo gerovės tarnyboms. Jeigu vaikui gresia neišvengiamas pavojus, minėtos tarnybos gali imtis reikiamų priemonių, tarp jų – sunkiausiais atvejais atimti globos teises.

Sprendimą dėl vaiko išlaikymo galima priimti tik vaiko teisinio atstovo arba pilnamečio asmens, turinčio teisę į išlaikymą, prašymu. Teismas tokio sprendimo negali priimti savo iniciatyva. Vaiko išlaikymo reikalaujama ne ginčo teisenos tvarka (vok. *Außerstreitverfahren*). Tai galioja ir pilnametystės sulaukusiems vaikams. Už tai atsakingi teismo pareigūnai (vok. *Rechtspfleger*).

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Tas iš tėvų, kuriam globa neskirta, turi teisę į tai, kad asmuo, kuriam skirta globa, laiku pateiktų informaciją svarbiais su vaiku susijusiais klausimais, taip pat pateiktų informaciją apie planuojamas priemones, pagal kurias bendros globos atvejais reikalingas bendras atstovavimas (teisė gauti informaciją ir reikšti nuomonę) (Austrijos civilinio kodekso 167 skirsnio 2 ir 3 dalys). Į pastabas turėtų būti atsižvelgta, jeigu išdėstyti norai geriau atitinka vaiko interesus. Šios teisės taip pat galioja sprendžiant mažesnės svarbos klausimus (jei tai nėra tiesiog buitiniai klausimai), jeigu, nepaisant to iš tėvų, kuriam globa nepriklauso, noro, jis negali reguliariai tiesiogiai bendrauti su vaiku, pavyzdžiui, jeigu tai neįmanoma dėl susiklosčiusių aplinkybių arba jeigu vaikas atsisako bendrauti (Austrijos civilinio kodekso 189 skirsnio 3 dalis).

Jeigu tas iš tėvų, kuriam priklauso globa, vis nevykdo šių pareigų, teismas gali nustatyti atitinkamus draudimus pagal gautą prašymą arba – jei vaiko gerovei iškyla pavojus – savo iniciatyva (Austrijos civilinio kodekso 189 skirsnio 4 dalis). Pavyzdžiui, teismas gali duoti specialius nurodymus tam iš tėvų, kuris nesilaiko įsipareigojimų, arba leisti tam iš tėvų, kuriam globa nepriklauso, gauti informaciją pačiam (pačiai) iš gydytojo arba mokyklos. Jeigu dėl to iš tėvų, kuriam priklauso globa, elgesio vaiko gerovei kyla pavojus, pagal Austrijos civilinio kodekso 181 skirsnį globos teisės gali būti visiškai arba iš dalies atimtos. Teismas gali apriboti arba atimti teisę gauti informaciją arba reikšti nuomonę, jeigu naudojimas ta teise kelia didelį pavojų vaiko gerovei. Ši nuostata taikoma ir tuo atveju, jeigu vienas iš tėvų piktnaudžiauja tomis teisėmis arba naudojasi jomis kitam iš tėvų nepriimtiniu būdu. Teisės baigiasi ir tuo atveju, jeigu vienas iš tėvų pats be pagrįstos priežasties atsisako bendrauti su vaiku (Austrijos civilinio kodekso 189 skirsnio 2 dalis).

Globa visais atvejais turi būti vykdoma vaiko interesus geriausiai atitinkančiu būdu. Nustatant, kokie yra vaiko interesai, reikėtų atsižvelgti į vaiko asmenybę, poreikius, ypač į vaiko talentus, gebėjimus, prioritetus, raidos galimybes ir tėvų gyvenimo sąlygas.

Visi asmenys, kuriems priklauso globa (tėvai, seneliai, globėjai ir kiti), taip pat asmenys, kurie turi kitų teisių ir įsipareigojimų vaiko atžvilgiu (pvz. teisę bendrauti su vaiku), siekiant užtikrinti vaiko gerovę, privalo susilaikyti nuo visko, kas galėtų pakenkti vaiko santykiams su kitais asmenimis, kurie turi su vaiku susijusių teisių ir pareigų, arba dėl ko tiems asmenims būtų sunkiau vykdyti savo pareigas (reikalavimai dėl deramo elgesio [vok. *Wohlverhaltensgebot*], Austrijos civilinio kodekso 159 skirsnis).

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Teisiniam atstovavimui taikomas vieno asmens atstovavimo principas, t. y. kiekvienas iš tėvų turi teisę ir pareigą atstovauti vaikui vienas. Todėl vieno iš tėvų padaryti teisiniai veiksmai teisiškai galioja, net jei kitas iš tėvų su jais nesutinka (Austrijos civilinio kodekso 167 skirsnio 1 dalis). Abiejų teisę atstovauti vaikui turinčių tėvų sutikimas reikalingas tik Austrijos civilinio kodekso 167 skirsnio 2 dalyje nurodytais atvejais (pvz., kai keičiamas vaiko vardas arba pavardė, pasirenkama arba keičiama vaiko religija, vaikas perduodamas išorės globai ir pan.).

Kito iš tėvų, turinčio teisę atstovauti vaikui, patvirtinimas ir teismo sutikimas yra reikalingi, kai vaikui atstovaujama arba sutikimas duodamas vaiko vardu sprendžiant turtinius klausimus, kuriems galioja ne įprasta tvarka (Austrijos civilinio kodekso 167 skirsnio 3 dalis). Pavyzdžiui, dėl turto pardavimo arba įkeitimo, teisės į palikimą atsisakymo, palikimo besąlyginio priėmimo arba atsisakymo, dovanų su įpareigojimais priėmimo.

Civilinėse bylose kiekvienas iš tėvų turi teisę atstovauti vaikui vienas. Jeigu tėvams susitarti nepavyksta arba jeigu teismas nė vieno iš jų arba trečiosios šalies nepaskyrė vaiko atstovu, vaikui atstovauja tas iš tėvų, kuris atliko pirmą procesinį veiksmą (vok. *Verfahrenshandlung*) (Austrijos civilinio kodekso 169 skirsnis). Tėvai privalo laikytis deramo elgesio reikalavimų (žr. atsakymą į 9 klausimą).

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Pagal Teismo jurisdikcijos įstatymo (vok. *Jurisdiktionsnorm* – JN) 109 skirsnį kompetentingas teismas yra vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas (vok. *Bezirksgericht*), o jei vaikas nuolatinės gyvenamosios vietos Austrijoje neturi, jo (faktinės) gyvenamosios vietos apylinkės teismas. Jeigu vaikas gyvenamosios vietos Austrijoje neturi, kompetentingas teismas yra teisinio atstovo nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas. Jeigu gyvenamosios vietos Austrijoje nėra, tas teismas yra vieno iš tėvų nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas arba Vienos miesto centro apylinkės teismas (vok. *Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Nuolatinė gyvenamoji vieta skiriasi nuo (tiesiog) gyvenamosios vietos tuo, kad paprastai tai yra vieta, kurioje asmuo nuolat gyvena tam tikrą laikotarpį (apie šešis mėnesius).

Prašymai dėl globos perdavimo vienam iš tėvų arba dalyvavimo globoje gali būti teikiami raštu ir siunčiami paštu arba įteikiami asmeniškai apylinkės teismui teismo priėmimo valandomis (vok. *Amtstage*), kurios dažniausiai skiriamos bent kartą per savaitę, paprastai antradienio rytais. Šalys nebūtinai turi būti atstovaujamos advokato. Tačiau, jeigu tėvai pageidauja turėti atstovą, jiems gali atstovauti tik advokatas („santykinis reikalavimas dėl teisinio atstovavimo“ [vok. *relative Anwaltpflicht*], Ne ginčo teisenos įstatymo 101 skirsnio 1 dalis).

Prašyme turi būti pateiktas bylos aprašas, nurodytas pareiškėjo ir jo atstovo vardas, pavardė, adresas ir, jei reikia, kitų jam žinomų šalių vardai, pavardės ir adresai. Bylose dėl civilinio statuso taip pat turi būti nurodyta gimimo data, vieta ir šalių pilietybė (Ne ginčo teisenos įstatymo 10 skirsnio 3 dalis).

Jeigu prašymo forma arba turinys yra neteisingi arba neišsamūs ir tai trukdo atlikti tolesnius procesinius veiksmus, Teismas prašymo iš karto neatmeta ir neigiamą sprendimą iš karto nepriima – pirmiau prašo prašymą pataisyti (Ne ginčo įstatymo 10 skirsnio 4 dalis).

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Tokiais atvejais ne ginčo teisenos tvarka taikoma pagal Ne ginčo teisenos įstatymą.

Atsižvelgdamas į geriausius vaiko interesus Teismas skiria arba atima globą ir teisę asmeniškai bendrauti su vaiku pirmiausia tam, kad būtų išsaugotas patikimas ryšys ir užtikrintas teisinis aiškumas. Skubos atvejais teismas gali priimti laikinąjį sprendimą. To gali prireikti ypač tada, kai tėvų santuoka nutraukiama arba kai tėvai nustoja vesti bendrą ūkį (Austrijos civilinio kodekso 180 skirsnio 1 dalies 1 punktą). Toks sprendimas yra privalomas ir yra vykdytinas laikinai, nebent teismas nusprendžia kitaip.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Pagal Civilinio proceso kodekso (vok. *Zivilprozessordnung* – ZPO) 63–73 skirsnius teisinė pagalba teikiama civilinėse bylose to paprašius, jeigu šalis negali padengti bylinėjimosi išlaidų nesumažindama būtino pragyvenimo lygio. Pagal Ne ginčo teisenos įstatymo 7 skirsnio 1 dalį šios nuostatos atitinkamai taikomos ne ginčo teisenos atvejais (pavyzdžiui, bylose dėl vaiko išlaikymo).

Būtinai pragyvenimo lygis, apskritai, atitinka intervalą tarp statistinių vidutinių dirbančio asmens pajamų ir minimalaus pragyvenimo lygio. Laikoma, kad jam iškilo pavojus, jeigu šalis arba teisė į jos išlaikymą turintys šeimos nariai, bylinėjimuisi užtrukus, negalėtų patenkinti net kuklių poreikių, įskaičiuojant visą naudojamą turtą ir galimybes kaupti santaupas. Taip pat gali būti skiriama dalinė teisinė pagalba.

Teisinė pagalba patvirtinama tik tada, jei numatomi teisiniai veiksmai arba gynyba nėra akivaizdžiai nepagrįsti arba bergždi. Teisinę pagalbą galima skirti ir fiziniams, ir juridiniams asmenims. Šalies tautybė neturi reikšmės.

Teisinę pagalbą pirmiausia sudaro laikinas atleidimas nuo teismo mokesčių, mokesčių liudytojams, ekspertams, mokesčių už vertimą žodžiu, taip pat nuo šalies kelionės išlaidų apmokėjimo, jeigu šalis turi atvykti asmeniškai. Jeigu pagal įstatymą reikalingas advokato atstovavimas (kai ginčas susijęs su didesne negu 5 000 EUR suma, byla nagrinėjama apygardos teisme [vok. *Landesgerichte*]) arba jeigu to reikia atsižvelgiant į bylos aplinkybes, šaliai bus nemokamai suteiktas Austrijos advokatas. Advokatas prieš procesą teikia šaliai teises konsultacijas, kad ginčą būtų galima išspręsti neteismine tvarka.

Civilinio proceso kodekso 71 skirsnyje nurodyta, kad šalys, kurios gauna teisinę pagalbą, turės grąžinti visą dar negrąžintą pagalbos sumą arba jos dalį, nuo kurios mokėjimo buvo laikinai atleistos. Šalys taip pat turės sumokėti joms paskirtam advokatui pagal nustatytus įkainius, jeigu ir kai yra pajėgios tai padaryti nekeldamos pavojaus būtinam pragyvenimo lygiui. Praėjus trejiems metams nuo bylos pabaigos, pareiga lėšas grąžinti baigiasi. Siekdamas patikrinti, ar pagalbos grąžinimo sąlyga įvykdyta, teismas gali paprašyti, kad šalis per pagrįstą laikotarpį pateiktų naują turto deklaraciją (vok. *Vermögensbekenntnis*) ir atitinkamus įrodymus.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Pirmosios instancijos teismo sprendimus dėl tėvų atsakomybės galima skųsti (Ne ginčo teisenos įstatymo 45 skirsnis). Sprendimą galima apskųsti per 14 dienų nuo tos dienos, kurią gaunama rašytinė sprendimo kopija (Ne ginčo teisenos įstatymo 46 skirsnio 1 dalis). Apeliacinius skundus paprastai nagrinėja antrosios instancijos teismas.

Tam tikrais atvejais apeliacinio teismo (vok. *Rekursgericht*) sprendimą galima skųsti kasacine tvarka (vok. *Revisionsrekurs*) Aukščiausiajam teismui (vok. *Oberster Gerichtshof*) (plg. su Ne ginčo teisenos įstatymo 62 skirsniu). Skundai priimami tik tada, jei teikiami dėl didelės svarbos teisinio aspekto, padedančio išsaugoti teisinę vienybę, tikrumą arba raidą. Tačiau kai kuriais klausimais, pavyzdžiui dėl teisinės pagalbos, išlaidų ir mokesčių, skundai nepriimami. Sprendimą kasacine tvarka galima apskųsti per 14 dienų nuo apeliacinio teismo sprendimo įteikimo dienos (Ne ginčo teisenos įstatymo 65 skirsnio 1 dalis). Skundą turi pasirašyti advokatas arba notaras (Ne ginčo teisenos įstatymo 65 skirsnio 3 dalies 5 punktas).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Pagal Ne ginčo teisenos įstatymo 110 skirsnio 2 dalį sprendimų vykdymo priverstinėmis priemonėmis pagal Vykdyimo kodeksą (vok. *Exekutionsordnung*) užtikrinti negalima. Pagal Ne ginčo teisenos įstatymo 79 skirsnio 2 dalį Teismas privalo nurodyti imtis reikiamų privalomųjų priemonių šalių prašymu arba savo iniciatyva. Prie tokių priemonių priskiriamos baudos, sulaikymas iki vieno metų, privalomas atvykimas, dokumentų, informacijos ir kito kilnojamojo turto tikrinimas, patikėtinių paskyrimas, kad jie atliktų pagrįstus veiksmus įsipareigojimų nevykdančio asmens sąskaita ir rizika. Sprendimų dėl asmeninio bendravimo vykdymas turi būti užtikrinamas ir prieš to iš tėvų, kuris negyvena vienoje šeimoje su vaiku, valią. Teismas gali užtikrinti sprendimų dėl globos vykdymą naudodamasis atitinkamomis tiesioginės jėgos priemonėmis.

Pagal Ne ginčo teisenos įstatymo 110 skirsnio 3 dalį teismas gali savo iniciatyva susilaikyti nuo vykdymo užtikrinimo priemonių taikymo tik tada, jeigu tai kelia pavojų vaiko gerovei. Be to, užtikrinamas teismo priimtų arba patvirtintų sprendimų dėl globos vykdymą teismas gali kreiptis pagalbos į vaikų ir jaunimo gerovės tarnybas arba į Šeimos bylų teismą, ypač dėl vaiko laikinosios globos, kai ji reikalinga vaiko gerovei užtikrinti. Tačiau tiesioginės jėgos priemonės teismo sprendimų vykdymui užtikrinti gali naudoti tik teismai. Jie gali kreiptis pagalbos į policiją.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Pagal Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnį valstybių narių sprendimai pripažįstami netaikant jokių specialių procedūrų.

Užsienio teismo priimto sprendimo vykdymo užtikrinimo procedūra (*exequatur* procedūra) yra reikalinga vykdant sprendimus dėl globos (Reglamento „Briuselis IIa“ 28 ir paskesni straipsniai). Pagal reglamento 30 straipsnį procedūros aspektus palikta nustatyti valstybės narėms. Austrijoje tai reglamentuojama Ne ginčo teisenos įstatymo 112–116 skirsniais.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiems atvejais?

Prašymai nepripažinti kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo dėl globos (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis), kaip ir *exequatur* procedūra, priklauso vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos (o jei tokios gyvenamosios vietos nėra – gyvenamosios vietos Austrijoje) apylinkės teismo kompetencijai. Jeigu vaikas Austrijoje gyvenamosios vietos neturi, kompetentingas teismas bus teisinio atstovo nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas, o jei tokios gyvenamosios vietos Austrijoje nėra ir byla yra susijusi su vaiku – tėvų nuolatinės gyvenamosios vietos apylinkės teismas. Kitais atvejais kompetentingas teismas bus Vienos miesto centro apylinkės teismas (Teismų jurisdikcijos įstatymo 109a skirsnis, taikomas kartu su 109 skirsniu).

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Jeigu pagal reglamentą „Briuselis IIa“ arba pagal 1996 m. Hagos konvenciją dėl vaikų apsaugos kompetentingu laikomas Austrijos teismas, teismas pirmiausia taikys Austrijos teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([LI](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Tėvų atsakomybė - Lenkija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Lenkijos šeimos ir globos kodekse tėvų valdžia nėra apibrėžta. Lenkijos teisinėje literatūroje tėvų valdžia aiškinama kaip tam tikros tėvų pareigos ir teisės vaiko atžvilgiu, kuriomis siekiama užtikrinti tinkamą rūpinimąsi vaiku ir jo turto.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Atsakomybė už vaiką tenka abiem tėvams. Jeigu vienas iš tėvų yra miręs arba yra ne visiškai veiksnus, tėvų valdžia tenka kitam iš tėvų. Toks pat principas taikomas ir tada, kai kurio nors iš tėvų valdžia yra apribota.

Tėvų valdžia taip pat gali būti apribota teismo sprendimu. Tokiomis aplinkybėmis kitas iš tėvų turi teisę taip naudotis tėvų valdžia vaiko atžvilgiu, kaip nurodyta teismo sprendime.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jeigu tėvai negali naudotis tėvų valdžia, jie gali kreiptis į globos bylų teismą (lenk. *sąd opiekuńczy*) arba kitą valstybės instituciją, kad vaikui būtų nustatyta globa. Ypač skubiais atvejais vaiko tėvų prašymu arba vaiko tėvams sutikus vaiką galima perduoti globoti globėjų šeimai pagal seniūno (lenk. *starosta*) ir globėjų šeimos arba šeimos globos namus (lenk. *rodzinny dom dziecka*) valdančių asmenų sutartį.

Jeigu tėvai nenori naudotis tėvų valdžia savo vaiko atžvilgiu, jie gali duoti sutikimą dėl vaiko įvaikinimo. Pagal Lenkijos įstatymus yra trys įvaikinimo formos: galutinis, galutinis ir neatšaukiamas (taip pat vadinamas visišku įvaikinimu) ir negalutinis.

Jeigu tėvai, deramai įgyvendinantys tėvų valdžią, gali pakenkti vaiko interesams, tėvų valdžią galima apriboti globos bylų teismo sprendimu, o vaikas gali būti perduotas globėjų šeimai, šeimos globos namams, vaikų namams, globos ir gydymo centrui, slaugos centrui arba gydamosios reabilitacijos centrui.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atėityje klausimas?

Priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia, Lenkijos teismas privalo išspręsti tėvų valdžios klausimą, nebent konkrečioje byloje teismas neturi teisės spręsti tėvų valdžios klausimo. Spręsdamas tėvų valdžios klausimą, Lenkijos teismas gali atsižvelgti į rašytinį sutuoktinių susitarimą, kaip bus naudojamosi tėvų valdžia, jeigu jis atitinka vaiko interesus.

Jeigu tėvai nesusitaria, teismas, atsižvelgdamas į vaiko teisę būti auginamam abiejų tėvų, gali:

- 1) nuspręsti dėl bendro tėvų valdžios įgyvendinimo;
- 2) suteikti tėvų valdžią bet kuriam iš tėvų ir apriboti kito iš tėvų valdžią, susijusią su konkrečiomis pareigomis ir teisėmis vaiko atžvilgiu.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvų susitarimo forma įstatyme nenurodyta. Tačiau reikėtų pažymėti, kad tėvų susitarimas dėl tėvų valdžios įgyvendinimo neturi teisinės galios ir teismas gali jį atsižvelgti tik kaip į sprendimo priėmimo tuo klausimu pagrindą. Susitarimas taip pat gali būti pasiekiamas tarpininkavimo būdu. Tuo atveju susitarimas sudaromas raštu, jį pasirašo abu tėvai ir tarpininkas. Kad susitarimas būtų teisiškai privalomas, jį turi patvirtinti teismas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tėvams gali padėti tarpininkas. Tarpininkavimo paslaugos teikiamos pagal tarpininkavimo sutartį arba teismo sprendimą, kuriuo tėvams pavedama susitarti tarpininkavimo būdu. Sutartis gali būti sudaryta ir tada, jei vienas iš tėvų paprašo tarpininkavimo, o kitas iš tėvų su tuo sutinka. Tačiau tarpininkavimo būdu sudarytas susitarimas neturi teisinės teismo sprendimo galios, kol teismas jo nepatvirtina.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Lenkijoje tėvai gali kreiptis į globos bylų teismą įvairiais klausimais dėl tėvų valdžios vaiko atžvilgiu, pavyzdžiui, dėl:

- 1) to, kaip turi būti įgyvendinama tėvų valdžia ir naudojamosi teisėmis bendrauti su vaiku, kai atskirai gyvenantys tėvai dalijasi tėvų valdžia;
- 2) ginčo sprendimo, kai ginčas kyla dėl vaikai svarbių dalykų ir tėvai negali susitarti, kaip jį išspręsti, įskaitant ginčą dėl gyvenamosios vietos nustatymo, mokyklos pasirinkimo, vardo ir pavardės pasirinkimo, sprendimų dėl medicininio gydymo, kelionės į užsienį ir pan.;
- 3) teisinių sandorių tarp vaiko ir vieno iš tėvų, kai teisinis sandoris viršija įprastą vaiko turto valdymo ribas.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Taip. Jeigu teismas pavedė tėvų valdžia naudotis tik vienam iš tėvų, tas vienas iš tėvų gali laisvai spręsti visus su vaiku susijusius klausimus, neprivalėdamas konsultuotis su kitu iš tėvų ar gauti jo sutikimo.

Globos bylų teismas gali atimti vieno iš tėvų valdžią, jeigu tėvų valdžia negalima naudotis dėl nuolatinės kliūties, vienas iš tėvų piktnaudžiauja savo tėvų valdžia arba šurkščiai pažeidžia savo pareigas vaikui.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu teismas nusprendžia, kad globa priklauso abiem tėvams, tai reiškia, kad tėvai gali ir privalo naudotis tomis pačiomis teisėmis ir vykdyti tas pačias pareigas vaiko atžvilgiu. Be kitų dalykų, tai reiškia, kad svarbius su vaiku susijusius klausimus tėvai sprendžia drauge arba, jei tėvams nepavyksta susitarti, juos sprendžia globos bylų teismas.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Bylos dėl tėvų valdžios nagrinėja apylinkės teismų (lenk. *sąd rejonowe*) šeimos ir nepilnamečių bylų padaliniai (globos bylų teismai) pagal vaiko gyvenamąją vietą. Kai tokio pagrindo nėra, jurisdikcija priklauso Varšuvos-sostinės apylinkės teismui.

Teismui pateikiamas prašymas ir vaiko gimimo liudijimas, tėvų santuokos liudijimas (jeigu tėvai yra susituokę) ir kiti prašymą pagrindžiantys dokumentai, pavyzdžiui, medicininės pažymos, mokyklos pažymos, mokslo įvertinimai ir pan.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Bylos dėl tėvų valdžios nagrinėjamos vadinamosios ne ginčo teisenos tvarka, kuri yra paprastesnė už ginčo teisenos tvarką.

Be to, bylos šalies prašymu globos bylų teismas gali nustatyti apsaugos priemonę, kuri, teismo nuomone, yra tinkama tomis aplinkybėmis. Sprendimai šiuo klausimu įsigalioja ir yra vykdytini iš karto, kai priimami.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Bylos dėl tėvų valdžios šalys privalo sumokėti Teisinių išlaidų civilinėse bylose įstatyme nustatytus mokesčius ir padengti jame nustatytas išlaidas. Tačiau pagal įstatymo 102 straipsnio 1 dalį teismo bylos šalis gali prašyti atleisti nuo bylinėjimosi išlaidų, nurodydama, kad negali padengti tų išlaidų nesukeldama sunkumų sau arba savo šeimai. Kartu su prašymu atleisti nuo bylinėjimosi išlaidų reikia pateikti pažymą, kurioje būtų nurodyta pareiškėjo šeiminei padėtis, turtas, pajamos ir pragyvenimo šaltiniai. Bylos šalis teismo sprendimu gali būti iš dalies atleista nuo bylinėjimosi išlaidų, jeigu ta šalis gali padengti tik dalį išlaidų (101 straipsnio 1 dalis).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip. Bet kurį sprendimą galima apskųsti aukštesniosios instancijos teismui. Apeliaciniai skundai dėl apylinkės teismo (lenk. *sąd rejonowy*) priimto sprendimo dėl tėvų valdžios gali būti teikiami apygardos teismui (*sąd okręgowy*). Apygardos teismo (lenk. *sąd okręgowy*) priimti sprendimai dėl tėvų valdžios bylose dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia skundžiami apeliaciniame teismui (*sąd apelacyjny*).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismo sprendimus bylose dėl vaiko grąžinimo vykdo teismo paskirtas globėjas (lenk. *kurator sądowy*). Jeigu teismo sprendimas, kuriuo nurodoma grąžinti vaiką, nevykdomas, asmuo, turintis teisę į tai, kad vaikas jam būtų grąžintas, turėtų kreiptis į sprendimą priėmusį teismą su prašymu, kad teismo paskirtas globėjas perimtų vaiką priverstinio būdu. Jeigu asmens, turinčio įgyvendinti tėvų valdžią, buvimo vieta nežinoma, teismas atlieka tyrimą jo buvimo vietai nustatyti. Teismas priima sprendimą ir jame išdėsto nurodymus teismo paskirtam globėjui. Sprendimas gali būti priimamas uždareme posėdyje. Tokio sprendimo skųsti negalima. Teismo paskirtas globėjas paskiria vaiko perėmimo datą ir praneša apie tai teisę į vaiko grąžinimą turinčiam asmeniui. Teismo paskirtas globėjas gali perimti vaiką iš asmens, su kuriuo vaikas yra. Tuo tikslu teismo paskirtas globėjas gali kreiptis pagalbos į policijos pareigūnus, psichologus ir pan.

Civilinio proceso kodekse kitokia procedūra yra nustatyta sprendimams dėl bendravimo su vaiku. Tokiu atveju asmens, turinčio teisę bendrauti su vaiku, prašymu globos bylų teismas įspėja, jog priims sprendimą prieš asmenį, kuriam priklauso globos teisės ir kuris nevykdo teismo sprendime arba susitarime dėl bendravimo su vaiku nustatytų įsipareigojimų, ir priteis sumokėti tam tikrą sumą teisę bendrauti su vaiku turinčiam asmeniui už kiekvieną įsipareigojimų pažeidimą. Jeigu asmuo, turintis teisę bendrauti su vaiku, arba asmuo, kuriam bendrauti su vaiku yra uždrausta, pažeidžia sprendime nustatytą įsipareigojimą, globos bylų teismas įspėja, jog nurodys, kad tas asmuo sumokėtų nustatytą sumą vaiką globojančiam asmeniui. Jeigu asmuo, kuriam globos bylas nagrinėjantis teismas nurodo sumokėti nustatytą sumą, neįvykdo savo įsipareigojimų, globos bylų teismas nurodo tam asmeniui sumokėti nustatytą sumą, o ši suma apskaičiuojama pagal padarytų pažeidimų skaičių.

Prie pirmiau paminėto prašymo reikia pridėti vykdytiną sprendimą arba susitarimą dėl bendravimo su vaiku.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Taikomos 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, III skyriaus nuostatos. Paprastai tokie sprendimai pripažįstami ir vykdomi bet papildomų procedūrų. Tačiau įmanoma apygardos teismui pateikti prašymą dėl pripažinimo ir vykdymo. Apygardos teismas taip pat gali nagrinėti prašymą dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu. Abiem atvejais prašymas turėtų atitikti procesinio dokumento kriterijus, tiksliau, jame turėtų būti aiškiai išdėstytas prašymas, faktai, kuriais prašymas grindžiamas, ir tai, ar šalis bandė susitarti tarpininkavimo būdu.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Prašymas dėl ES valstybės narės teismo priimto sprendimo nepripažinimo turėtų būti pateikiamas apygardos teismui, kuris turėtų teritorinę jurisdikciją nagrinėti bylą, kuri buvo išspręsta užsienio teismo sprendimu, arba apygardos, kurioje yra teritorinę jurisdikciją turintis apylinkės teismas, teismui, o jeigu tokių teismų nėra, tada Varšuvos apygardos teismui (lenk. *Sąd Okręgowy w Warszawie*). Apygardos teismo sprendimas dėl pripažinimo skundžiamas atskiruoju skundu (lenk. *zażalenie*), o apeliacinio teismo sprendimas skundžiamas kasaciniu skundu (lenk. *skarga kasacyjna*). Taip pat galima prašyti atnaujinti procesą, kuris buvo baigtas neskundžiamu sprendimu dėl pripažinimo, ir paskelbti šiuo klausimu priimtą neskundžiamą sprendimą neteisėtu. Procesas vyksta ne ginčo tvarka.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Bylose dėl tėvų valdžios ir bendravimo su vaiku teisių taikytinos nuostatos išdėstytos Konvencijoje dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, sudarytoje 1996 m. spalio 19 d. Hagoje, arba dvišaliuose susitarimuose, kurių šalimi yra ir Lenkija. Kai netaikomas nė vienas iš šių dokumentų, taikomos tarptautinės privatinės teisės nuostatos. Jeigu vaikui persikėlus gyventi į šalį, kuri nėra Konvencijos šalis, vaiko įprastinė gyvenamoji vieta pakinta, visi vėlesni pokyčiai, susiję su šalyje, kurioje buvo ankstesnė vaiko įprastinė gyvenamoji vieta, priimtų priemonių taikymo sąlygomis, nuo to momento reglamentuojami pagal naujosios šalies teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismų tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([Pt](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Tėvų atsakomybė - Portugalija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų pareigų reikšmė ir jų vykdymo trukmė

Tėvų pareigos – tėvams priskirtos teisės ir pareigos vaikams. Tėvų pareigos vaikams vykdytinos iki vaikams sulaukiant pilnamestytės arba iki jiems suteikiamos pilnamečio teisės. Pilnamečiu tampama sulaukus 18 metų amžiaus. 16 metų amžiaus sulaukusiems nepilnamečiams pilnamečio teisės gali būti suteikiamos vedybų pagrindu.

Tėvų pareigų turėtojo teisės ir pareigos

Tėvų pareigos apima šias su jų vaikais susijusias teises ir pareigas (Civilinio kodekso 1877–1920-C straipsniai):

suteikti vaikams (ypač fizinių ir psichikos sutrikimų turintiems vaikams) išsimokslinimą – užtikrinti jų bendrąjį lavinimą ir profesinį rengimą;

pagal savo išgales skatinti vaikų fizinę ir psichikos raidą;

remti vaikus ir dengti išlaidas, susijusias su jų saugumu, sveikata ir ugdymu;

atstovauti vaikams;

atlikti vaiko turto administratoriaus pareigas taip kruopščiai, kaip atliekamos savo turto valdymo pareigos;

vykdyti vaikų globos pareigas ir nustatyti vaikų gyvenamąją vietą;

jeigu vaikai palieka tėvų namus arba iš jų iškeliami, užtikrinti vaikų pajamas, prireikus – naudojantis valdžios institucijos paslaugomis;

priimti sprendimus dėl jaunesnių nei 16 metų amžiaus vaikų religinio ugdymo;

priklausomai nuo vaikų brandos, atsižvelgti į jų nuomonę dėl svarbių šeimos reikalų ir pripažinti vaikų teisę savarankiškai kurti savo gyvenimą.

Kitą vertus:

vaikų pareiga – paklusti savo tėvams;

vaikai negali palikti tėvų namų arba namų, kuriuos jiems paskyrė tėvai, ir negali būti iš jų iškelti;

tėvai neprivalo remti savo vaikų arba dengti su jų saugumu, sveikata ir ugdymu susijusių išlaidų, jei vaikai gali patys padengti šias išlaidas iš darbo gaunamomis ar kitomis pajamomis;

tėvai gali naudoti iš savo vaiko turto gaunamas pajamas siekdami padengti išlaidas, susijusias su savo vaiko rėmimu, sauga, sveikata ir ugdymu, taip pat, kiek tai pagrįsta, susijusias su kitais šeimos poreikiais;

tėvai, būdami administratoriais, neprivalo laiduoti už savo vaikų turą, išskyrus dėl vertybinių popierių, taip pat jei teismas, atsižvelgdamas į turto vertę, nusprendžia, jog tai reikalinga.

Išskirtinėmis aplinkybėmis galioja:

turto, kurį vyresnis nei 16 metų amžiaus vaikas įgijo užsidirbęs lėšų, valdymo arba disponavimo juo veiksmai; nepilnamečio kasdieniam gyvenimui būdingi teisiniai sandoriai, kurie, nors ir atitinka vaiko kompetenciją, yra susiję tik su išlaidomis dėl nedidelės svarbos turto arba disponavimu šiuo turto; su profesija, gebėjimais ar amatu susiję teisiniai sandoriai, kuriuos nepilnametis įgaliotas atlikti, arba teisiniai sandoriai, vykdomi atliekant su profesija, gebėjimais ar amatu susijusius veiksmus. (Kalbant apie nepilnamečio veiksmus, susijusius su profesija, gebėjimais ir amatu, ir veiksmus, vykdomus atliekant su profesija, gebėjimais ar amatu, reikalavimus atitinkančiu turto laikomas tik turtas, kuriuo nepilnametis laisvai disponuoja).

Tėvams priklausantis turtas:

tėvams priklauso turtas, kurį kartu su jais gyvenantis nepilnametis įgyja lėšomis, gautomis už tėvus atlikus darbą, ir naudodamas tėvams priklausančias priemones ar kapitalą; tėvai privalo duoti vaikui dalį sukaupto turto arba kitaip kompensuoti jam už darbą; tačiau nėra galimybės teisme išsireikalauti, kad ši pareiga būtų vykdoma. Pajamos iš vaiko turto: tėvai gali naudoti iš savo vaiko turto gaunamas pajamas siekdami padengti išlaidas, susijusias su savo vaiko rėmimu, sauga, sveikata ir ugdymu, taip pat, kiek tai pagrįsta, susijusias su kitais šeimos poreikiais; jei tėvų pareigas vykdo tik vienas iš tėvų, laikantis teisėje nustatytų sąlygų, už vaiko pajamų naudojimą atsakingas šis asmuo; lėšų teikėjas arba testatorius negali uždrausti naudoti pajamas, gaunamas iš turto, kurį vaikas teisėtai įgyja paveldėjimo būdu (privalomoji palikimo dalis).

Tėvų valdžios apribojimai

Tėvai neadministruoja:

vaiko turto, įgyto paveldėjimo būdu, kurio administruoti tėvai neturi teisės dėl to, kad ši teisė iš jų atimta arba kad iš jų atimta paveldėjimo teisė; prieš tėvų valią vaikui padovanoto arba vaiko paveldėto turto; vaikui palikto ar padovanoto turto, kurio administravimo teisės tėvams nesuteiktos; turto, kurį vyresnis nei 16 metų vaikas įgijo užsidirbęs lėšų.

Būdami vaikų atstovais, be teismo leidimo tėvai negali:

perduoti arba suvaržyti turto, išskyrus atvejus, kai turtas, kuris gali būti prarastas arba kurio būklė gali pablogėti, perduodamas siekiant išsaugoti jo vertę (šis apribojimas neapima nepilnamečio pinigų ar kapitalo naudojimo įsigyjant turtą); balsuoti bendrovių visuotiniame susitikime vykstant svarstymams, kai reikalaujama šių bendrovių likvidavimo; įgyti komercinės ar pramonės bendrovės arba toliau naudotis vaiko paveldėtu arba jam padovanotu turto; investuoti į bendrovę kaip paprastąją bendriją arba komanditinę akcinę bendriją; prisiimti įsipareigojimų užsienio valiuta arba įsipareigojimų, atsirandančių dėl teisės, kuri gali būti perduodama indosuojant; laiduoti už kitų skolas arba jas perimti; teikti kreditų; prisiimti prievolių, kurios turės būti vykdomos vaikui sulaukus pilnametystės; suteikti kredito teisių; atsisakyti paveldėto turto ar palikimo; priimti paveldėto ar padovanoto turto arba palikimo, kai jam administruoti reikia išlaidų, arba sutikti su padalijimu ne teisme; išnuomoti turto ilgesniam nei šešerių metų terminui; sutikti su turto padalijimu arba prašyti teisme padalyti nedalomos bendrosios nuosavybės turtą arba likviduoti ir išdalyti bendrovės turtą; derėtis dėl sandorio arba sudaryti arbitražinį susitarimą dėl ankstesnėse dalyse nurodytų veiksmų arba derėtis dėl susitarimo su kreditoriais.

Be teismo leidimo tėvai negali:

išsinuomoti arba įsigyti, tiesiogiai ar per tarpininką, net ir viešame aukcione, vaikui, už kurį atsakingi tėvai, priklausančio turto ar teisių; tapti kreditų ar kitų vaiko teisių perėmėjais, išskyrus teisėto teisių perėmimo atvejus, įsigijimo vykstant turto surašymo procesui atvejus arba turto dalies suteikimo teismui leidus atvejus.

Turto administravimo termino pabaiga

Kai tik vaikas sulaukia pilnametystės arba kai jam suteikiamos pilnamečio teisės, tėvai privalo vaikui perduoti visą jam priklausančią turtą.

Jei tėvų valdžia arba turto valdymo teisė nustoja galioti dėl kitų priežasčių, turtas turi būti perduodamas vaiko teisiniui atstovui.

Kilnojamas turtas turi būti gražinamas tos pačios būklės, kokios buvo įgytas. Jei šio turto nebėra, tėvai privalo už tą turtą sumokėti pagal jo vertę, išskyrus jei turtu bendrai naudojosi ir vaikas arba jei turtas sunyko dėl nuo tėvų nepriklausomų priežasčių.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvų pareigos santuokoje

Santuokoje tėvų pareigos tenka abiem tėvams.

Tėvai tėvų pareigas vykdo abipusiu sutarimu. Jei nesama susitarimo dėl ypatingos svarbos klausimų, bet kuris iš tėvų gali kreiptis į teismą ir teismas dės pastangas, kad būtų pasiektas sutaikinimas.

Jei pirmesnėje dalyje minėto sutaikinimo pasiekti neįmanoma, prieš priimdamas sprendimą teismas išklauso vaiko nuomonės, išskyrus jei dėl svarbių aplinkybių geriau to nedaryti.

Vieno iš tėvų veiksmai

Jei kuris nors iš tėvų kokį nors veiksma atlieka vykdydamas tėvų pareigas, laikoma, kad tas asmuo veikia bendru abiejų tėvų sutarimu, išskyrus jei teisėje aiškiai reikalaujama, kad būtų gautas abiejų tėvų sutikimas, arba jei tas veiksma yra ypatingos svarbos veiksma.

Reikalavimas dėl susitarimo nebuvimo netaikomas sąžiningai veikiančiam trečiajam asmeniui.

Trečiasis asmuo privalo atsisakyti dalyvauti veiksmė, kurį atlieka vienas iš tėvų, jei manoma, jog veikiama nesusitarus, arba jei vienam iš tėvų žinoma, kad kitas iš tėvų tam veiksmui prieštarauja.

Vaiko vieno iš tėvų ir jo sutuoktinio ar registruoto partnerio bendrai vykdomos tėvų pareigos

Jei tėvystė nustatoma tik vienam iš tėvų, teismo sprendimu tėvų pareigos gali būti priskiriamos to asmens sutuoktiniui arba registruotam partneriui ir jie bendrai vykdo šias pareigas.

Šiuo atveju sprendimas dėl bendro tėvų pareigų vykdymo priimamas vienam iš tėvų ir jo sutuoktiniui ar registruotam partneriui pateikus pareiškimą.

Jei įmanoma, teismas turi išklausti nepilnamečio nuomonės.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Taip, atsižvelgiant į toliau pateiktas aplinkybes.

Jei vienas iš tėvų ar abu tėvai negali vykdyti tėvų pareigų

Jei vienas iš tėvų negali vykdyti tėvų pareigų dėl pasišalinimo, nesugebėjimo ar kitų kliūčių, kaip nurodyta teismo sprendime, tėvų pareigas privalo vykdyti kitas iš tėvų. Jei kitas iš tėvų šių pareigų negali vykdyti remdamasis teismo sprendimu, tėvų pareigas privalo vykdyti šie asmenys (atsižvelgiant į pirmumą) (Civilinio kodekso 1903 straipsnis):

bet kurio iš tėvų sutuoktinis ar registruotas partneris;

kuris nors bet kurio iš tėvų giminaitis.

Šios taisyklės taip pat *mutatis mutandis* taikytinos, jei tėvystė nustatoma tik vienam iš tėvų.

Vieno iš tėvų mirtis

Mirus vienam iš tėvų, tėvų pareigų vykdymo atsakomybė tenka likusiam iš tėvų.

Atvejai, kai nepilnamečiui paskiriama privaloma globa (Civilinio kodekso 1921 straipsnis):

Jei abu tėvai mirę.

Jei tėvams uždrausta vykdyti tėvų pareigas, susijusias su tėvų valdžia vaikui.

Jei tėvams ilgiau nei šešiams mėnesiams uždrausta vykdyti tėvų pareigas.

Jei tėvai nežinomi.

Pastaba. Uždraudimas vykdyti tėvų pareigas gali būti susijęs tik su pačių vaikų globa arba su jų turto administravimu, arba su abiem šiais aspektais.

Atvejai, kai nustatoma vaiko turto administravimo sistema (Civilinio kodekso 1921 straipsnis):

Jei teisė administruoti visą nepilnamečio turtą ar jo dalį tėvams nesuteikta, jei tai daryti jiems uždrausta arba jei ši teisė laikinai atimta dėl nustatytos kitos teisės arba jei administratorius nepaskirtas.

Kai institucija, kompetentinga paskirti globėją, viso nepilnamečio turto ar jo dalies administravimą patiki kitam asmeniui.

Globėjo arba turto valdytojo skyrimas teismo iniciatyva

Jei nepilnamečio atžvilgiu taikoma viena iš pirmiau aprašytų aplinkybių, laikomų priežastimi paskirti globėją ar turto administratorių, teismas privalo savo iniciatyva paskirti globėją arba turto administratorių.

Bet kuri administravimo ar teisminė institucija arba civilinės metrikacijos įstaigų pareigūnai, kurie, vykdydami savo pareigas, žino apie šias aplinkybes, privalo apie jas pranešti kompetentingam teismui.

Kaip įgyvendinama vaiko globa ir kaip administruojamas jo turtas?

Globą įgyvendina globėjas ir šeimos taryba. Globėjas turi tokias pačias teises ir pareigas, kokias turi tėvai, nors įstatymu nustatyta tam tikrų pakeitimų ir apribojimų (Civilinio kodekso 1927–1950 straipsniai).

Turtą administruoja vienas ar daugiau administratorių, o jei paskirta globa – šeimos taryba.

Globa įgyvendinama ir turtas administruojamas prižiūrint teismui.

Teismo atsakomybė – patvirtinti arba paskirti globėjus, turto administratorius ir šeimos tarybos narius.

Kas gali būti globėju?

Tėvai gali paskirti savo vaikų globėją, kurį turi patvirtinti teismas. Tėvams nepaskyrus globėjo arba teismui nepatvirtinus paskirto asmens, globėją, išklauses šeimos tarybos nuomonės, paskiria teismas.

Prieš paskirdamas globėją teismas privalo išklausti nepilnamečio nuomonę.

Teismas globėju turi paskirti vieną iš:

nepilnamečio giminaičių arba šeimos narių;

asmenų, kuriems *de facto* priklauso nepilnamečio globa arba kurie juo rūpinasi;

asmenų, rodančių prierašumą vaikui.

Kas negali būti globėju?

Globėjais negali būti šie asmenys (Civilinio kodekso 1933 straipsnis):

nepilnamečiai, kuriems nesuteiktos pilnamečio teisės;

asmenys, kuriems nustatytas protinis neveiknumas, net jeigu jiems nėra nustatyta globa, kai apribojamas naudojimas asmeninėmis teisėmis;

netinkamo elgesio asmenys arba asmenys, kurių pragyvenimo šaltinis neaiškus;

asmenys, kuriems uždrausta vykdyti tėvų pareigas arba kuriems laikinai uždrausta vykdyti visas ar tam tikras tėvų pareigas;

asmenys, kuriems dėl pareigų nevykdymo buvo nutraukta ar laikinai sustabdyta kito vaiko globa arba panaikinta narystė šeimos taryboje;

asmenims, su kuriais dėl jų kaltės kiti asmenys išsiskyrė arba pradėjo gyventi skyriam ir kurie buvo nušalinti nuo turto valdymo;

asmenys, kuriems iškelta ir nebaigta nagrinėti arba kuriems per paskutinius penkerius metus buvo iškelta byla dėl nepilnamečio ar jo tėvų;

asmenys, kurių tėvams, vaikams arba sutuoktiniams iškelta ir nebaigta nagrinėti arba per penkerius paskutinius metus buvo iškelta byla dėl nepilnamečio ar jo tėvų;

asmenys, kurie yra asmeniniai nepilnamečio ar jo tėvų priešai;

asmenys, kuriems, laikydamiesi tokių pačių sąlygų, kokių laikomasi skiriant globėją, nepilnamečio motina arba tėvas neleidžia būti globėju;

teismo ar prokuratūros (port. *Ministério Público*) pareigūnai, atliekantys funkcijas apygardoje, kurioje yra vaiko registruota gyvenamoji vieta ar jo turtas;

suaugusieji, kuriems paskirta globa, nemokūs asmenys ir asmenys, kuriems uždrausta arba laikinai uždrausta vykdyti tėvų pareigas arba būti globėjais dėl turto valdymo, gali būti skiriami globėjais, jeigu jiems priskiriama tik nepilnamečio, kaip asmens, globa ir kontrolė arba jeigu tą galima daryti pagal paskirtas globos priemones.

Kas gali būti administratoriumi?

Pirmiau pateiktos taisyklės dėl globėjo pasirinkimo, taip pat draudimas vykdyti šias funkcijas taikomi ir administratoriui, išskyrus konkrečius įstatyme numatytus atvejus.

Be to, administratoriais negali būti šie asmenys (Civilinio kodekso 1970 straipsnis):

nemokūs asmenys ir asmenys, kuriems uždrausta arba laikinai uždrausta vykdyti tėvų pareigas arba būti globėjais dėl turto administravimo;

asmenys, pripažinti kaltais dėl vagystės, apiplėšimo, sukčiavimo, piktnaudžiavimo pasitikėjimu, bankroto ar tyčinio nemokumo ir apskritai dėl su turto susijusių nusikaltimų arba pripažinti kaltais kaip šių nusikaltimų bendrininkai.

Tėvų pareigų priskyrimas dėl tėvų de facto negalėjimo vykdyti tėvų pareigų

Jei tėvai *de facto* negali vykdyti tėvų pareigų, prokuratūra turi imtis reikiamų priemonių nepilnamečiui apsaugoti ir gali šiuo tikslu paskirti asmenį, kuris nepilnamečio vardu galėtų sudaryti tam nepilnamečiui svarbius ar aiškiai jam naudingus teisinius sandorius.

Tėvų pareigų vykdymo apribojimas susiklosčius aplinkybėms, keliančioms pavojų nepilnamečiui, išskyrus uždraudimą vykdyti tėvų pareigas

Jei kyla pavojus nepilnamečio saugai, sveikatai, etikos principams ar ugdymui, tačiau padėtis nėra tiek rimta, kad reikėtų uždrausti vykdyti tėvų pareigas, teismas gali, prokuratūrai ar bet kuriam kitam asmeniui pateikus pareiškimą, imtis reikiamų priemonių nepilnamečiui apsaugoti (Civilinio kodekso 1918 straipsnis).

1999 m. rugsėjo 1 d. įstatymu Nr. 147/99 patvirtinto įstatymo dėl rizikos grupėje esančių vaikų ir jaunimo apsaugos 35 straipsnyje nustatytos paramos nepilnamečiams ir jų apsaugos priemonės susiklosčius riziką keliančioms aplinkybėms:

bendra tėvų parama;
bendra kito šeimos nario parama;
patikėjimas puikios reputacijos asmeniui;
parama savarankiškam gyvenimui;
globa šeimoje;
stacionarioji globa;

patikėjimas asmeniui, kuris atrenkamas nepilnamečiui įvaikinti, šeimai ar įstaigai įvaikinimo tikslu.

Tėvams pritarus ir nepilnamečiui neprieštaraujant, vaikų ir jaunimo apsaugos komitetai (port. *comissões de protecção de crianças e jovens*) yra kompetentingi be teismo įsikišimo taikyti pirmiau nurodytas vaiko apsaugos ir pagalbos jam priemones, išskyrus galutinę pateikto sąrašo priemonę (patikėjimas įvaikinimo tikslu), nes nuspręsti ją taikyti gali tik teismas.

Vaikų ir jaunimo apsaugos komitetai – oficialios finansiškai nepriklausomos, neteisminės institucijos, siekiančios propaguoti vaikų ir jaunimo teises ir užkirsti kelią aplinkybėms, galinčioms paveikti vaikų ir jaunimo saugą, sveikatą, mokymą, ugdymą ar apskritai raidą, arba šias aplinkybes pašalinti.

Teismui ar vaikų ir jaunimo apsaugos komitetams nusprendus taikyti kurią nors iš pirmiau nurodytų priemonių, tėvai toliau vykdo tėvų pareigas visose srityse, suderinamose su ta priemone.

Jei nepilnametis patikimas trečiajam asmeniui arba ugdymo ar globos įstaigai, turi būti nustatyta matymosi su vaiku sistema, išskyrus jei, išimtiniais atvejais, atsižvelgiant į vaiko interesus to geriau nedaryti.

Su galiojančia įstatymo dėl rizikos grupėje esančių vaikų ir jaunimo apsaugos versija galima susipažinti adresu [http://www.pgdlisboa.pt/leis](http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=545&tabela=leis)

[/lei_mostra_articulado.php?nid=545&tabela=leis](http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=545&tabela=leis)

Tėvų pareigų vykdymo apribojimas susiklosčius aplinkybėms, keliančioms pavojų nepilnamečio turtui, išskyrus uždraudimą vykdyti tėvų pareigas

Jei dėl netinkamo tėvų atliekamo administravimo kyla pavojus vaiko turtui, tačiau padėtis nėra tiek rimta, kad reikėtų uždrausti vykdyti tėvų pareigas, teismas, gavęs prokuratūros ar bet kurio giminaičio pareiškimą, gali prireikus nurodyti taikyti šias priemones.

Atsižvelgdamas į turto vertę teismas gali visų pirma tėvų pareikalauti:

pateikti sąskaitas;

pateikti informaciją apie vaiko turto administravimą ir būklę

ir, jei šių priemonių nepakanka:

pateikti garantiją.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišyje klausimas?

Tėvų pareigų vykdymas skyrybų, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia atveju reglamentuojamas vadovaujantis šiais principais (Civilinio kodekso 1906 straipsnis):

tėvų pareigas, susijusias su ypatingos svarbos vaiko gyvenimui klausimais, laikydamiės santuokos sąlygų, bendrai vykdo abu tėvai, išskyrus akivaizdžios svarbos atvejus, kai bet kuris iš tėvų gali veikti vienas ir kuo skubiau suteikia informaciją kitam iš tėvų;

jei nustatoma, kad bendrai vykdant tėvų pareigas klausimais, kurie yra ypatingai svarbūs vaiko gyvenimui, prieštaraujama vaiko interesams, teismas, priimdamas pagrįstą sprendimą, nustato, kad tas pareigas turi vykdyti vienas iš tėvų;

tėvų pareigas, susijusias su vaiko kasdiene veikla, vykdo vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas paprastai gyvena, arba vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas laikinai gyvena, tačiau pastarasis, vykdydamas savo pareigas, neturėtų veikti nesilaikydamas svarbiausių ugdymo gairių, kurias nustatė vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas paprastai gyvena;

vienas iš tėvų, kuris yra atsakingas už su kasdiene veikla susijusių tėvų pareigų vykdymą, gali vykdyti šias pareigas vienas arba paskirti kitam asmeniui jas vykdyti;

atsižvelgdamas į vaiko interesus, taip pat į visas susijusias aplinkybes, konkrečiai – į tėvų susitarimą ir kiekvieno iš jų išreikštą norą skatinti vaiką palaikyti normalius ryšius su kitu iš tėvų, teismas priima sprendimą dėl vaiko gyvenamosios vietos ir teisių matytis su vaiku;

vienas iš tėvų, kuris nevykdo visų ar dalies tėvų pareigų, turi teisę būti informuotas apie tai, kaip yra vykdomos šios pareigos, visų pirma dėl vaiko ugdymo ir gyvenimo sąlygų;

priimdamas sprendimą teismas visada atsižvelgia į vaiko interesus – jie, be kita ko, skatina išlaikyti artimą ryšį su abiem tėvais bei sudaryti ir patvirtinti susitarimus, taip pat priima sprendimus, kuriais suteikiama daug galimybių palaikyti ryšį su abiem tėvais ir abiem tėvams dalytis atsakomybe.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Kad susitarimas dėl tėvų pareigų vykdymo būtų teisiškai privalomas, jį vienu iš būdų, nurodytų atsakymuose į 6–10 klausimus, turi patvirtinti teismas arba civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš prašydamos teismo įsikišti arba kol nagrinėjama teismo byla šalys gali naudoti ir kitas konflikto sprendimo priemones.

Taikinimas prieš įsikišant teismui

Savanoriško susitaikymo principas

Prieš išskeldami bylą teisme tėvai, siekdami susitarti dėl tėvų pareigų, gali pasinaudoti viešojo arba privataus sutuoktinių taikinimo paslaugomis.

Portugalijoje susitaikymas yra savanoriškas. Su savais vaikais susijusio sutuoktinių konflikto šalys, susitarusios, prieš išskeldamos teismo bylą gali pasinaudoti viešojo arba privataus sutuoktinių taikinimo paslaugomis. Jei byla iškelta, teismas taip pat gali nukreipti šalis pas taikintoją, tačiau, jei šalys su tuo nesutinka ar tam prieštarauja, teismas negali nurodyti naudotis taikintojo paslaugomis.

Privalomas susitarimo ratifikavimas

Susitarimą pasiekus su taikintojo pagalba, tam, kad tas susitarimas būtų teisiškai privalomas ir vykdytinas, šalys, atsižvelgdamos į konkretų atvejį, privalo kreiptis į teismą arba civilinės metrikacijos įstaigos pareigūną dėl jo ratifikavimo.

Kalbant apie bylas, susijusias su šeimos klausimais, patenkančiais į civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno kompetenciją, turi būti sudarytas išankstinis šalių susitarimas – jei susitarimo nėra, šios bylos patenka į teismo kompetencijos sritį.

Civilinės metrikacijos įstaigos kompetentingos ratifikuoti susitarimą dėl tėvų pareigų tik tais atvejais, kai šis susitarimas abipusiu sutikimu pridedamas prie susitarimo dėl skyrybų ar gyvenimo skyrium. Prieš civilinės metrikacijos įstaigos darbuotojui ratifikuojant susitarimą, prokuratūra pateikia nuomonę dėl to susitarimo aspektų, susijusių su tėvų pareigomis nepilnamečių vaikų atžvilgiu.

Jei prieš iškeliant bylą naudojamosi sutuoktinių taikinimo paslaugomis ir tai daroma vien siekiant nustatyti tėvų pareigas, susijusias su nepilnamečiais vaikais (šiuo atveju susitarimas nepridedamas prie susitarimo dėl skyrybų ar gyvenimo skyrium), dėl šio susitarimo ratifikavimo šalys turi kreiptis į kompetentingą teismą.

Privačios taikinimo paslaugos

Jeigu šalys nori pasinaudoti privačiomis taikintojo paslaugomis, turi sumokėti mokesčius taikintojui. Ši suma, taikinimo taisyklės ir grafikas nustatomi taikinimo protokole, kurį šalys ir taikintojas pasirašo taikinimo pradžioje. Teisingumo ministerija pateikia taikintojų, su kuriais šalys gali konsultuotis dėl privataus taikintojo pasirinkimo, sąrašą: https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%E7%E3o/Lista-mediadores-privada_18.09.2020.pdf.

Viešosios taikinimo paslaugos

Kad galėtų naudotis viešosiomis taikinimo paslaugomis, šalys turi susisiekti su Teisingumo politikos generalinio direktorato (port. *Direcção Geral da Política de Justiça*) alternatyvaus ginčų sprendimo biuru ir paprašyti jo paskirti išankstinį susitikimą su taikintoju. Šalys gali kreiptis telefonu, e. paštu ar užpildydamos elektroninę formą. Per išankstinį susitikimą su viešuoju taikintoju šalys ir taikintojas pasirašo taikinimo protokolą. Nustatomas taikinimo laikotarpis, susitikimų laikas ir paaiškinamos procedūros taisyklės. Viešojo sutuoktinių taikinimo paslaugų kaina – 50 EUR kiekvienai šaliai, neatsižvelgiant į numatytų susitikimų skaičių. Šį 50 EUR mokesį abi šalys sumoka prieš pradėdant teikti viešąsias taikinimo paslaugas. Viešojo taikinimo paslaugas teikiančių taikintojų mokesčių išlaidas dengia ne šalys. Pagal įstatymu nustatytą tvarkarašį jas dengia Teisingumo politikos generalinis direktoratas.

Susitikimai su viešuoju taikintoju gali vykti Teisingumo politikos generalinio direktorato patalpose arba savivaldybės, kurioje šalys gyvena, paskirtose patalpose.

Kalbant apie viešąsias taikinimo paslaugas, šalys gali rinktis taikintoją iš taikintojų, atrinktų teikti viešąsias taikinimo paslaugas, sąrašo. Viešųjų taikintojų sąrašas pateikiamas pirmiau nurodytoje svetainėje. Jei šalys nepasirenka taikintojo, Teisingumo politikos generalinio direktorato alternatyvaus ginčų sprendimo biuras, atsižvelgdamas į atstumą iki šalių gyvenamosios vietos, iš viešųjų taikintojų sąrašo eilės tvarka išrenka vieną taikintoją. Paprastai tarpininkas išrenkamas elektroninėmis priemonėmis.

Teisinė pagalba

Jei šalys turi teisę gauti teisinę pagalbą, ji gali apimti taikinimo išlaidas.

Taikinimas ir formalus posėdis dalyvaujant specialistams teismo proceso metu

Jei šalys perduoda klausimą nagrinėti teismui, pradėdamas civilinis procesas dėl tėvų pareigų vykdymo – pirmiausiai teisėjas paskiria susitikimą su tėvais. Jei tėvai susitikime negali susitarti, teisėjas susitikimą atideda ilgiausiam galimam laikui, t. y. dviem–trimis mėnesiams, priklausomai nuo atvejo, ir nukreipia tėvus pas taikintoją (jei jie sutinka taikyti šį metodą) arba į formalų posėdį dalyvaujant specialistams (gali būti nuspręsta, kad tėvams tai privaloma). Šio laikotarpio pabaigoje teisėjas informuojamas apie taikinimo arba formalaus posėdžio dalyvaujant specialistams rezultatus ir paskiria kito susitikimo datą susitarimui pasiekti ir (arba) ratifikuoti.

Jei, pasibaigus šiam etapui, tėvai negali pasiekti susitarimo, pradėdamas kitas proceso etapas – ginčo nagrinėjimo etapas. Tėvų paprašoma pateikti pareiškimus ir įrodymus, paskui imamas nagrinėti ginčą ir priimamas sprendimas.

Informacija dėl taikinimo pateikiama adresu <https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Iš pradžių svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Portugalijoje skrybų, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia atvejais, taip pat jeigu tėvai nesusituokę ar kartu negyvena, sprendimas dėl tėvų pareigų vykdymo visada turi būti priimamas remiantis šiais trimis pagrindiniais aspektais, susijusiais su: nepilnamečio globa, matymosi su vaiku tvarka ir nepilnamečiui mokėtinomis išlaikymo išmokomis. Kitaip tariant, pareiga išlaikyti nepilnamečių vaiką yra laikoma viena iš tėvų pareigų ir iš esmės ji reglamentuojama kartu su kitomis tėvų pareigomis, nors tam tikrais atvejais byla gali būti keliama tik siekiant nustatyti vaikui mokėtinos išlaikymo išmokos sumą arba ją pakeisti.

Teismo sprendimas gali būti priimamas siekiant:

paskirti globėją ir turto administratorių;

paskirti asmenį, kuris tvarkytų reikalus nepilnamečio vardu, ir patikėtinį, kuris ne teisme atstovautų vaikui su tėvų pareigomis susijusiais klausimais; reglamentuoti tėvų pareigų vykdymą ir išnagrinėti su tuo susijusius klausimus;

nustatyti išlaikymo išmokos, mokėtinos nepilnamečiams ir vyresniems nei 18 metų amžiaus vaikams arba vaikams, kuriems suteiktos pilnamečio teisės, tęsiantiems mokslą aukštojo ar profesinio mokymo įstaigoje, sumą;

rengti ir priimti sprendimus dėl išlaikymo užtikrinimo;

įsakyti perduoti vaiką teismine tvarka;

įgalioti nepilnamečių teisinį atstovą atlikti tam tikrus veiksmus, patvirtinti šiuos veiksmus, atliktus neturint įgaliojimo, ir nustatyti dovanojamo turto priėmimo tvarką;

priimti sprendimą dėl garantijos, kurią tėvai turi užtikrinti savo nepilnamečiams vaikams;

priimti sprendimą dėl visiško arba dalinio uždraudimo vykdyti tėvų pareigas ir nustatyti apribojimus dėl šių pareigų vykdymo;

savo iniciatyva nustatyti motinystę ir tėvystę;

kilus nesutarimui tarp tėvų, priimti sprendimus dėl nepilnamečio vaiko vardo ir pavardžių;

paskirti civilinę globą (port. *apadrinhamento civil*) ir ją atšaukti;

reglamentuoti vaiko ryšius su broliais ir seserimis bei aukštutinės linijos giminaičiais;

jei yra paskirtas globėjas ar turto administratorius, nustatyti atlygį globėjui ar administratoriui, nuspręsti atleisti arba nušalinti globėją, administratorių ar šeimos tarybos narį, reikalauti pateikti ataskaitas bei priimti dėl jų sprendimus, suteikti leidimą pakeisti teismo hipoteką kita priemone ir nuspręsti dėl pateiktos garantijos sustiprinimo ir pakeitimo, taip pat paskirti *ad hoc* globėją, kuris atstovautų vaikui ne teisme;

paskirti *ad hoc* globėją atstovauti nepilnamečiui vykstant visoms su globa susijusioms procedūroms;

nuspręsti dėl nepilnamečiams vaikams skirtos garantijos sustiprinimo ir pakeitimo kita priemone;

reikalauti tėvų pateikti teiktinas ataskaitas ir jas vertinti.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Paprastai – ne. Net jeigu nepilnamečio vaiko globa paskiriama tik vienam iš tėvų, tėvų pareigos vaiko gyvenimui ypatingai svarbiais klausimais tenka abiem tėvams, išskyrus jei teismo sprendimu nustatoma, kad tėvų pareigos priskiriamos išimtinai vienam iš tėvų (Civilinio kodekso 1906 straipsnis).

Kalbant apie kitus šio klausimo aspektus, išsamus atsakymas jau pateiktas atsakyme į 4-ą klausimą.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Praktiškai bendra globa reiškia, kad:

tėvų pareigas kartu vykdo abu tėvai ir jie sprendimus klausimais, susijusiais su vaiko gyvenimu, priima tokiomis pačiomis sąlygomis, kokiomis šie sprendimai būtų priimami, jeigu jie būtų susituokę;

vaikas gali gyventi pakaitomis su kiekvienu iš tėvų.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Bylos, susijusios su tėvų pareigų vykdymu, iškelimo procedūriniai metodai

Globos ir apsaugos procedūros

Susiklosčius aplinkybėms, galinčioms sukelti pavojų nepilnamečio saugumui, sveikatai, etikos principams ar ugdymui, ir jeigu tėvų valdžios vykdymas apribotas taikant vieną iš globos ir apsaugos priemonių, nurodytų atsakyme į 3-ią klausimą, pradedamos įgyvendinti globos ir apsaugos procedūros, patenkančios į vaikų ir jaunimo apsaugos komitetų arba atitinkamais atvejais – teismų kompetencijos sritį.

Civilinės globos procedūros

Kitais atvejais į 7-ą klausimą nurodytais atvejais, susijusiais su tėvų pareigų vykdymo reglamentavimu, pradedama įgyvendinti civilinės globos procedūra, patenkanti į teismų kompetencijos sritį.

Procedūros, patenkančios į civilinės metrikacijos įstaigų kompetencijos sritį

Tais atvejais, kai yra sudarytas susitarimas dėl tėvų pareigų vykdymo reglamentavimo, neatsižvelgiant į tai, ar šis susitarimas prie teisinio skyrybų ar gyvenimo skyrium susitarimo pridėtas, ar ne, civilinės metrikacijos įstaigoje oficialiai iškeliami byla. Civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas privalo, susipažinęs su prokuratūros nuomone, ratifikuoti tėvų pareigų vykdymo susitarimą.

Pastaba. Jei skyrybų procesas pradedamas be kito sutuoktinio sutikimo, kompetentinga institucija yra teismas, o byla nagrinėjama ypatingosios teisenos tvarka, be sutuoktinio sutikimo. Jei vykstant bylos svarstymui šalys pasiekia susitarimą, teismas pradeda taikyti skyrybų procesą abipusiu sutikimu ir ratifikuoja susitarimus, be kita ko, susitarimus, susijusius su tėvų pareigomis, jeigu esama nepilnamečių vaikų.

Formalumi ir pridėtinai dokumentai (jie skiriasi atsižvelgiant į bylos rūšį ir kompetentingą instituciją)

Globos ir apsaugos procedūra, inicijuota vaikų ir jaunimo apsaugos komitete

Procedūra pradedama gavus rašytinę informaciją arba įrašius komitetui žinomas žodines ataskaitas ar faktus.

Apie labai rizikingas situacijas gali pranešti bet kuris asmuo, įstaigos, kompetentingos spręsti vaikų ir jaunimo klausimus, patys nepilnamečiai, tėvai, teisinis atstovas arba asmuo, kuriam *de facto* pavesta vaiko globa.

Apsaugos komiteto procedūra apima informacijos rinkimą, tyrimą ir nagrinėjimą, jei tai būtina ir tikslinga siekiant nustatyti esamą padėtį, sprendimo priežastis, taip pat apima atitinkamos priemonės taikymą ir įgyvendinimą.

Taikoma supaprastinta procedūra, kai veiksmai ir tyrimai, kuriuos atlieka arba paprašo atlikti apsaugos komitetas ir kurie sudaro veiksmų, nurodytų pirmesnėje dalyje, įgyvendinimo pagrindą, registruojami chronologine tvarka.

Parengiama kiekvienos procedūros sprendimo priėmimo proceso santrauka, taip pat pateikiamos jo priežastys.

Teisme taikoma globos ir apsaugos procedūra

Procedūra pradedama gavus pirminį prokuratūros, tėvų, teisinio atstovo, *de facto* globėjų ar vyresnio nei 12 metų amžiaus vaiko pareiškimą.

Procedūrą sudaro tyrimo, teismo proceso, sprendimo priėmimo ir priemonės vykdymo etapai.

Neprivaloma nė vienai šaliai skirti teisininko pirmosios instancijos teisme, išskyrus šias situacijas: jei teismas turi privalomai skirti teisininką nepilnamečiui; jei nepilnamečio interesai neatitinka tėvų, teisinio atstovo ar globėjo interesų; jei nepilnametis prašo skirti teisininką; vykstant teismo procesui, kuriame nepilnamečiui visada turi atstovauti teisininkas arba paskirtas atstovas.

Civilinės globos procedūra

Procedūra pradedama prokuratūros, vyresnio nei 12 metų amžiaus vaiko, aukštutinės linijos giminaičių, nepilnamečio brolių ar seserų arba teisinio atstovo iniciatyva.

Prokuratūros atsakomybė – atstovauti nepilnamečiui teisme, pareikšti ieškinį jo vardu, prašyti nustatyti tėvų pareigas, taip pat ginti vaiko interesus.

Tai savanoriškos jurisdikcijos procedūra, pradedama pateikus pareiškimą teisme ir jei yra pateiktas prieštaravimas.

Jei įstatymu kitaip nenumatyta, pareiškime ir prieštaravime šalys privalo pateikti liudytojų sąrašą ir paprašyti pateikti visus įrodymus.

Teismą konsultuoja daugiadalykės techninės grupės.

Vaikas turi teisę būti išklaustas. Šiuo tikslu teisėjas, gavęs nurodymą, įvertina vaiko gebėjimą suprasti nagrinėjamus klausimus ir gali remtis techninės grupės rekomendacijomis.

Per teismo posėdį teisėjas išklauso vaiką, šalis, šeimos narius ir kitus asmenis, kurie, teisėjo nuomone, turi būti išklausti.

Bet kuriuo teismo proceso etapu gali būti skelbiami laikini ir prevenciniai sprendimai.

Teisėjas gali bet kuriuo procedūros etapu nuspręsti, kad reikalinga viešųjų arba privačių taikinimo tarnybų intervencija, jei šalys sutinka dalyvauti taikinimo procese.

Konkrečiai, vykstant procedūroms, kuriomis reglamentuojamos tėvų pareigos, surengiamas tėvų susitikimas ir jeigu jie šiame susitikime nepasiekia susitarimo, teismas nukreipia juos pas taikintoją (jeigu jie sutinka) arba į formalų posėdį dalyvaujant specialistams. Tik tuo atveju, jeigu nepavyksta susitarti vienu iš šių būdų, imami kitų veiksmų – faktų pateikimo, tyrimo, svarstymo ir teismo sprendimo priėmimo.

Šalys turi teisę susipažinti su informacija, pateikta techninėse rekomendacijose, taip pat kitais į teismo procesą įtrauktais įrodymais ir nuomonėmis. Jie gali paprašyti pateikti paaiškinimų, taip pat gali pateikti papildomų įrodymų arba prašyti, kad būtų pareikalauta pateikti informaciją. Teisėjas gali atmesti šiuos pareiškimus neapskundžiama nutartimi, jeigu jis / ji nusprendžia, kad tai nereikalinga, kad pareiškimų neįmanoma patenkinti arba kad tai lemtų delsimą.

Apklausa visada įrašoma.

Pateikiamas teisėjo sprendimo pagrindas.

Skirti teisininką privalu tik apskundimo etapu. Tačiau pirmosios instancijos teisme vaikui skirti teisininką privalu šiais atvejais: jeigu neatitinka nepilnamečio ir jo tėvų, teisinio atstovo ar asmens, kuriam patikėta jų globa, interesai; jeigu pilnametis vaikas prašo teismo skirti teisininką.

Jeigu kitaip aiškiai nenumatyta, gali būti apskundžiami tik galutiniai arba preliminarūs sprendimai dėl civilinės globos priemonių taikymo, pakeitimo arba taikymo nutraukimo.

Sprendimus apskųsti gali prokuratūra ir šalys, tėvai, teisinis atstovas ir bet kuris asmuo, kuris yra vaiko *de facto* globėjas.

Skundai nagrinėjami ir sprendimai dėl jų priimami tokia pačia tvarka, kokia taikoma civilinėms byloms, taikant 15 dienų terminą pretenzijai pareikšti ir atsakymui gauti.

Skundai turi tik su funkcijų perdavimu susijusį poveikį, išskyrus jei teismas nusprendžia kitaip.

Procedūros, patenkančios į civilinės metrikacijos įstaigų kompetencijos sritį

Jei susitarimas dėl tėvų pareigų pridedamas prie susitarimo dėl skyrybų ar gyvenimo skyrium, turi būti pateikiami šie dokumentai:

gyvenimo skyrium pripažinimo arba santuokos nutraukimo abipusiu sutarimu procesas pradedamas pateikus civilinės metrikacijos įstaigai sutuoktinių arba jų atstovų pasirašytą pareiškimą;

nagrinėjamas ne tik susitarimas dėl tėvų pareigų vykdymo (jeigu yra nepilnamečių vaikų ir jeigu tai neregamentuojama ankstesniu teismo sprendimu), bet ir pareiškimo aspektai, susiję su bendru turto, skyrybų susitarimu, sutuoktinių tarpusavio išlaikymu ir šeimos namų paskyrimu;

pateikus pareiškimą, duomenys iš karto automatiškai patikrinami civilinės metrikacijos įstaigos duomenų bazėje, taip pat į ją įkeliami reikiami dokumentai siekiant patvirtinti suinteresuotųjų šalių santuokos pažymėjimo esamumą ir patikrinti, ar civilinės metrikacijos biure nebuvo sudaryta ikivedybinė sutartis, išskyrus atvejus, kai santuokos pažymėjime yra nurodytas turto teisinis režimas;

gavęs pareiškimą, civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas informuoja sutuoktinius apie sutuoktinių taikinimo paslaugas;

pasiekus susitarimą dėl tėvų pareigų nepilnamečiams vaikams vykdymo, byla perduodama apygardos teismo (port. *tribunal judicial de primeira instância*) prokuratūrai, kompetentingai nagrinėti klausimą pagal jurisdikciją, kuriai priklauso civilinės metrikacijos įstaiga, kad prokuratūra galėtų per 30 dienų priimti sprendimą dėl susitarimo;

jei prokuratūra nusprendžia, kad susitarimu neužtikrinama tinkama nepilnamečių interesų apsauga, pareiškėjai gali atitinkamai pakeisti esamą arba pateikti naują susitarimą – pastaruoju atveju prokuratūra susitarimą dar kartą išnagrinėja;

jei prokuratūra nusprendžia, kad susitarimu tinkamai apsaugomi nepilnamečių interesai, arba jeigu sutuoktiniai, prokuratūros nurodymu, pakeitė susitarimą, civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas patikrina, ar tenkinamos teisės aktuose nustatytos prielaidos, ir gali tuo tikslu priimti sprendimus dėl veiksmų atlikimo ir reikiamų įrodymų pateikimo, o paskui priima sprendimą dėl pareiškimo esmės;

tais atvejais, kai pareiškėjai nepadarė pakeitimų, kuriuos prokuratūra pavedė padaryti, ir toliau siekia išsiskirti, byla perduodama apygardos, kuriai priklauso civilinės metrikacijos įstaiga, teismui.

Tais atvejais, kai tėvai, neatsižvelgiant į tai, ar jie susituokę, pageidauja reglamentuoti tėvų pareigų savo nepilnamečiams vaikams vykdymą arba pakeisti jau ratifikuotą susitarimą, jie privalo bet kuriuo metu bet kuriai civilinės metrikacijos įstaigai pateikti prašymą šiuo klausimu. Šiuo tikslu jie turėtų pateikti šiuos dokumentus:

pareiškimą dėl tėvų pareigų vykdymo reglamentavimo;

abiejų tėvų arba jų atstovų pasirašytą susitarimą dėl tėvų pareigų vykdymo ir dėl atsakomybės už nepilnamečius vaikus;

civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas peržiūri susitarimą ir paprašo tėvų jį pataisyti, jeigu juo neužtikrinama nepilnamečių interesų apsauga;

paskui susitarimas perduodamas apygardos teismo prokuratūrai, esančiai nepilnamečio gyvenamojoje vietoje ir kompetentingai spręsti šį klausimą, kad ji per 30 dienų priimtų sprendimą;

prokuratūrai neprieštaraujant, byla perduodama civilinės metrikacijos įstaigai ir šios įstaigos pareigūnas ratifikuoja susitarimą;

ratifikavimo sprendimai turi tokią pat galią, kokią turi teismo sprendimai.

Su informacija dėl civilinės metrikacijos įstaigų kompetencijos šlaime susipažinti adresu http://www.pgdisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis

Įstaigos, į kurias suinteresuotosios šalys turi kreiptis (priklausomai nuo bylos – teismai, vaiko ir jaunimo apsaugos komitetai bei civilinės metrikacijos įstaigos)

Teismų jurisdikcija ir kompetencija

Tėvų pareigų reglamentavimo klausimu kompetentingas teismas yra apygardos teismo (port. *tribunal de comarca*) šeimos ir nepilnamečių teismas. Klausimais, nepatenkančiais į šeimos ir nepilnamečių teismo kompetencijos sritį, kompetentinga įstaiga – apygardos teismo vietinis civilinių bylų teismas arba bendrosios kompetencijos teismas.

Taikomos šios taisyklės dėl jurisdikcijos:

jurisdikcija priklauso vaiko gyvenamosios vietos, galiojusios tuo metu, kai buvo pradėtas teismo procesas, teismui;

jeigu vaiko gyvenamoji vieta nežinoma, jurisdikcija priklauso vietos, kurioje gyvena asmenys, kuriems paskirta vykdyti tėvų pareigas, teismui;

jeigu asmenys, kuriems paskirta vykdyti tėvų pareigas, gyvena skirtingose vietose, jurisdikcija priklauso tėvų pareigas vykdančio asmens gyvenamosios vietos kompetentingam teismui;

jeigu tėvų pareigas vykdo abu tėvai, jurisdikcija priklauso asmens, su kuriuo vaikas gyvena, teismui arba, jei tėvams paskirta bendra vaiko globa, – teismui, kuriame iškelta pirminė byla;

jeigu bet kuri byla yra susijusi su dviem tų pačių tėvų vaikais, gyvenančiais skirtingose apygardose, jurisdikcija priklauso teismui, kuriame iškelta pirminė byla;

jeigu bet kuri byla yra susijusi su daugiau negu dviem tų pačių tėvų vaikais, gyvenančiais skirtingose apygardose, jurisdikcija priklauso apygardos, kurioje gyvena daugiausia šių vaikų, teismui;

jeigu proceso pradžios metu vaikas gyvena užsienyje ir Portugalijos teismui priklauso tarptautinė jurisdikcija, bylos svarstymo ir sprendimo priėmimo kompetencija priklauso pareiškėjo ir atsakovo gyvenamosios vietos teismui;

jeigu pareiškėjas ir atsakovas gyvena užsienyje ir Portugalijos teismui priklauso tarptautinė jurisdikcija, byla svarstoma Lisabonos šeimos ir vaikų bylų teisme (port. *Julzo de Família e Menores de Lisboa*), esančiame Lisabonos teismo apygardoje;

nedarant poveikio taisyklėms, kurios taikomos svarstant susijusias bylas, ir konkrečios teisės nuostatoms, faktiniai pakeitimai, padaromi prasidėjus procesui, neturi reikšmės.

Vaikų ir jaunimo apsaugos komitetų jurisdikcija ir kompetencija

Vaikų ir jaunimo apsaugos komitetai kompetentingi spręsti klausimus, susijusius su riziką patiriančių vaikų ir jaunimo globos ir apsaugos procedūromis, jeigu yra sudarytas tėvų sutikimas ir jeigu nepilnametis tam neprieštarauja. Vaikų ir jaunimo apsaugos komitetas, veikiantis nepilnamečio gyvenamojoje vietoje tuo metu, kai gaunamas pranešimas apie susiklosčiusią padėtį, yra kompetentingas taikyti globos ir apsaugos priemones.

Taikomos šios taisyklės dėl jurisdikcijos:

jeigu vaiko ar jaunuolio gyvenamoji vieta nežinoma ir nėra galimybės jos nustatyti, kompetentinga įstaiga yra vaiko buvimo vietoje veikiantis apsaugos komitetas;

nedarant poveikio ankstesnių dalių nuostatoms, vietos, kurioje yra nepilnametis, apsaugos komitetas imasi veiksmų, kurių, kaip manoma, reikia skubiai imtis, ir reikiamų priemonių vaikui skubiai apsaugoti;

jeigu, pradėjus taikyti neapsaugos priemonę, nepilnametis pakeičia savo gyvenamąją vietą ilgesniam nei trijų mėnesių laikui, byla perduodama naujojoje gyvenamojoje vietoje veikiančiam apsaugos komitetui;

globos srities apsaugos priemonės įgyvendinimas nereiškia, kad pasikeis vaiko ar jaunuolio gyvenamoji vieta;

apsaugos komitetas, kurio teritorinė jurisdikcija apima savivaldybės ar apygardos, kurioje vaikui arba jaunuoliui teikiama globa, teritoriją, bendradarbiauja su komitetu, paskyrusiu taikytiną globos ir apsaugos priemonę, – bendradarbiaujama tiek plačiai, kiek reikia siekiant užtikrinti veiksmingus tolesnius veiksmus po priemonės, kurią prašyta taikyti šiuo tikslu, įgyvendinimo.

Civilinės metrikacijos įstaigų jurisdikcija ir kompetencija

Atsižvelgiant į iškilusį klausimą, civilinės metrikacijos įstaigos kompetentingos ratifikuoti susitarimą dėl tėvų pareigų, pateiktą atskirai arba abipusiu sutikimu pridėtą prie susitarimo dėl skyrybų ar gyvenimo skyrium.

Atsižvelgiant į svarstomą klausimą, civilinės metrikacijos įstaigos kompetentingos iškelti bylą dėl skyrybų ar gyvenimo skyrium abipusiu sutikimu bei priimti atitinkamus sprendimus, įskaitant pridėtą susitarimą dėl tėvų pareigų ratifikavimą.

Taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos civilinės metrikacijos įstaigoms netaikomos. Kitaip tariant, šalys gali kreiptis į bet kurią civilinės metrikacijos įstaigą.

Kompetencija susijusių bylų srityje

Jeigu dėl to paties vaiko atskirai pradėdama civilinės globos procedūra bei globos ir apsaugos procedūra, įskaitant vaikų ir jaunimo apsaugos komitete pradėtas procedūras, arba ugdymo globos procedūra, jos turi būti įgyvendinamos kaip sujungtos bylos dalys, neatsižvelgiant į jų būklę, o svarstyti bylas kompetentingas teisėjas yra teisėjas, kuriam buvo pateikta pirminė byla.

Pirmesnės dalies nuostatos netaikomos civilinės globos priemonėms, susijusioms su automatinio motinystės ar tėvystės tikrinimu, priemonėms, patenkančioms į civilinės metrikacijos įstaigų kompetencijos sritį, ir priemonėms, taikomoms daugiau negu vienam vaikui.

Jeigu iškeliami byla dėl skyrybų ar gyvenimo skyrium, su ta byla susiejamos procedūros, kuriomis reglamentuojamas tėvų pareigų vykdymas, išlaikymo prievolės vykdymas ir tėvų pareigų vykdymo uždraudimas.

Jeigu civilinės globos procedūra taikoma daugiau negu vienam vaikui, gali būti iškeliami viena byla, o jeigu yra iškeltos atskiros bylos, visos jos gali būti susiejamos su pirmąja iškelta byla, jei tai gali būti pagrindžiama šeimos ryšiais.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinato proceso tvarka?

Procedūra jau aprašyta atsakyme į 10-ą klausimą.

Jeigu dėsims galėtų neigiamai paveikti vaiko interesus, su globa ir apsauga susijusios bylos ir su civiline globa susijusios bylos gali būti nagrinėjamos taikant ypatingos skubos procedūras. Šiuo atveju šios bylos toliau nagrinėjamos teismų ne darbo dienomis.

Bet kuriuo atveju, susiklosčius ypatingos skubos padėčiai, gali būti taikomos laikinos priemonės.

Visų pirma numatomi šie skubūs procesiniai veiksmai:

prokuratūros prašymu teismas, gavęs informaciją apie aplinkybes, keliančias grėsmę nepilnamečio gyvenimui arba jo fiziniam ar psichiniam neliečiamumui, per 48 valandas priima laikiną sprendimą, kuriame patvirtinamos priemonės, kurių imamasi vaikui skubiai apsaugoti, – taikomos bet kurios įstatyme numatytos globos ir apsaugos priemonės arba nustatomos priemonės, būtinos nepilnamečio tinkamai ateičiai užtikrinti;

šiuo tikslu teismas supaprastinta tvarka atlieka būtinus tyrimus ir paveda imtis reikiamų veiksmų siekdamas užtikrinti, kad teismo sprendimai būtų vykdomi, taip pat jis gali naudotis policijos įstaigų paslaugomis ir leisti asmenims, atsakingiems už teismo sprendimų vykdymą, bet kuriuo dienos metu patekti į bet kuriuos namus.

Taip pat numatomi šie skubūs neprocesiniai veiksmai:

jeigu kyla pavojus nepilnamečio gyvenimui arba jo fiziniam ar psichiniam neliečiamumui ir jeigu asmenys, kuriems paskirta vykdyti tėvų pareigas, arba asmenys, *de facto* teikiantys globą, neišreiškė sutikimo, bet kuri institucija, kompetentinga spręsti vaikų ir jaunimo klausimus, arba vaikų ir jaunimo apsaugos komitetai imasi reikiamų priemonių, kad būtų nedelsiant apsaugotas nepilnamečis, ir paprašo teismo ar policijos įsikišti;

įsikišančioji įstaiga apie tai iš karto praneša prokuratūrai arba, jeigu iš karto pranešti neįmanoma, tai padaro kai tik atsiranda galimybė;

iki to laiko, kai gali įsikišti teismas, policija paima vaiką ar jaunuolį iš jiems pavojų keliančios aplinkos ir užtikrina, kad jiems būtų skubiai suteikta apsauga globos namuose, įstaigos, kompetentingos spręsti vaikų ir jaunimo klausimus, centre ar kitoje tinkamoje vietoje;

gavusi kurios nors iš pirmiau minėtų įstaigų pranešimą prokuratūra iš karto paprašo kompetentingo teismo skubiai iškelti teismo bylą.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip, teisinė pagalba gali būti teikiama bylą nagrinėjant teisme arba civilinės metrikacijos įstaigoje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, kaip jau aprašyta atsakyme į 10-ą klausimą.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Sprendimo dėl tėvų pareigų pažeidimas

Jeigu vienas iš tėvų arba trečiasis asmuo, kuriam patikėtas vaikas, nevykdo su vaiko padėtimi susijusio susitarimo arba sprendimo, teismas gali savo iniciatyva arba prokuratūrai ar kitam iš tėvų pateikus pareiškimą:

nurodyti imtis veiksmų, reikalingų vykdymui užtikrinti;

nurodyti skirti baudą, siekiančią iki 20 apskaitos vienetų (2020 m. apskaitos vieneto vertė siekė 102,00 eurus);

taip pat, patikrinęs atitinkamas prielaidas, nurodyti įsipareigojimų nevykdančiam asmeniui sumokėti vaikui, prašančiajam (vienam iš tėvų) arba jiems abiem kompensaciją.

Jeigu teismas ratifikavo susitarimą arba paskelbė sprendimą, pareiškimas įtraukiamas į bylą, su kuria yra susijęs sudarytas susitarimas arba priimtas sprendimas, dėl kurio atitinkamam teismui bus teikiama peticija, jei pagal taisyklės dėl kompetencijos ir jurisdikcijos šis teismas yra kompetentingas nagrinėti šį pažeidimą.

Pareiškimą išnagrinėjus arba įtraukus į bylą, teisėjas pateikia tėvams šaukimą atvykti į posėdį arba, išimtiniais atvejais, nurodo atsakovui per penkis dienas pateikti teismui atitinkamus paaiškinimus.

Posėdyje tėvai gali, atsižvelgdami į vaiko interesus, susitarti padaryti pakeitimų dėl nustatytų prievolių, susijusių su tėvų pareigų vykdymu.

Jeigu nesilaikoma matymosi su vaiku tvarkos, jeigu atsakovas neatvyksta į posėdį, nepateikia pareiškimų arba jeigu atsakovų pareiškimai yra akivaizdžiai nepagrįsti, teismas gali nurodyti perduoti vaiką, kad būtų laikomasi matymosi su vaiku režimo, ir nurodyti konkrečią vietą, kurioje turėtų būti matomasi su vaiku, taip pat nustatyti, kad susitikimai su vaiku vyktų dalyvaujant teismo patarėjams techniniais klausimais.

Atsakovui pranešama perduoti vaiką nustatytu būdu, numatant baudos taikymą nevykdymo atveju.

Jeigu posėdis nešaukiamas arba jeigu tėvams nepavyksta susitarti, teismas nukreipia abi šalis pas taikintoją (jei tėvai sutinka naudotis taikintojo paslaugomis) arba į formalų posėdį dalyvaujant specialistams ir tada priima sprendimą.

Jei paskiriama bauda ir ji nesumokama per 10 dienų, imamasi vykdymo užtikrinimo veiksmų ir jie susiejami su atitinkama byla.

Su šio proceso tvarka, nustatyta 2015 m. rugsėjo 8 d. įstatymu Nr. 141/2015 patvirtintoje civilinės globos procedūros teisinėje sistemoje, galima susipažinti adresu http://www.pgdliisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo

[artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo](http://www.pgdliisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo)

Išlaikymo prievolės vykdymo užtikrinimas

Siekiant užtikrinti išlaikymo prievolės vykdymą, gali būti taikomos trys alternatyvios priemonės: pirmiau minėtas svarstymas dėl tėvų pareigų vykdymo prievolės pažeidimo; toliau nurodytas išankstinis svarstymas dėl išlaikymo prievolės vykdymo užtikrinimo; toliau nurodyta speciali išlaikymo prievolės vykdymo byla.

Išankstinis svarstymas siekiant užtikrinti, kad būtų išieškota priteista išlaikymo išmoka (civilinės globos procedūros teisinės sistemos 48 straipsnis)

Kai asmuo, teisiškai privalantis sumokėti išlaikymo išmoką, jos nesumoka per 10 dienų nuo dienos, kai ji turėjo būti sumokėta, laikomasi šios tvarkos:

jeigu asmuo yra viešojo sektoriaus darbuotojas, teismo prašymu, skirtu viešojo sektoriaus darbdaviui, atitinkama suma nuskaitoma mokėjimo dieną;

jeigu asmuo yra tarnautojas, reikiama suma nuskaitoma iš darbo užmokesčio ar atlyginimo, – tai padaryti pavedama atitinkamam darbdaviui ir jis atlieka depozitarijaus vaidmenį;

jeigu asmuo gauna nuompinigių, pensijų, pašalpų, komisinių, tam tikras išmokų dalis, uždarbių, piniginių dovanų, įnašų ar panašių pajamų, nuo šių išmokų atitinkama suma nuskaitoma tada, kai ji turi būti išmokama arba kredituojama, pateikiant reikiamą oficialų reikalavimą ar pranešimą, o subjektai, kuriems pateikiamas pranešimas, prisiima depozitarijaus vaidmenį.

Nuskaitant sumą, taip pat nuskaitomos susikaupusios išlaikymo išmokos sumos ir jos tiesiogiai išmokamos asmenims, turintiems jas gauti.

Speciali išlaikymo prievolės vykdymo byla

Jeigu išlaikymo išmoka turi būti mokama nepilnamečiams, išlaikymo išmokos kreditorius taip pat gali, kaip numatyta civilinio proceso kodekso (port. *Código de Processo Civil*) 933 straipsnyje, iškelti specialią bylą dėl išlaikymo prievolės vykdymo užtikrinimo. Taigi pareiškus vieną ieškinį, gali būti išieškotos visos mokėtinos, laiku nesumokėtos arba ateityje mokėtinos sumos. Jeigu iškeliama byla dėl prievolės vykdymo užtikrinimo, išlaikymo išmokos kreditorius gali taikyti platesnio pobūdžio vykdymo užtikrinimo priemones, pavyzdžiui, pajamų arešto ir įkeitimo priemones.

Jeigu iškelta speciali išlaikymo prievolės vykdymo byla, pareiškėjas gali prašyti: priteisti sumų, atlyginimų ar pensijų, kurias gauna kita šalis, dalį; perleisti pajamas, priklausančias išlaikymo išmokos skolininkui. Šis priteisimas arba įkeitimas vykdomas nepriklausomai nuo arešto, ir juo siekiama padengti neišmokėtas ir ateityje mokėtinas išlaikymo išmokas.

Kai pareiškėjas prašo priteisti sumas, atlyginimą ar pensiją, už šių pajamų mokėjimą ar atitinkamų išmokų tvarkymą atsakinga įstaiga informuojama apie pareigą tiesiogiai pareiškėjui mokėti priteistą dalį. Priteista suma turi būti kas mėnesį įmokama į pareiškėjo banko sąskaitą, o pareiškėjas pradiniam pareiškime turi nurodyti sąskaitos numerį.

Jeigu pareiškėjas prašo įkeisti pajamas, jis turi nurodyti konkretų su šiomis pajamomis susijusį turtą, o vykdymo pareigūnas nurodo, kad turtas, kurio, jo manymu, pakanka uždelsto išlaikymo poreikiams patenkinti, turi būti įkeičiamas.

Išlaikymo kreditorius vis tiek gali prašyti areštuoti išlaikymo skolininko turtą. Galima areštuoti kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, bankų sąskaitas, kreditorines teises, komercines įmones arba bendrovių akcijas.

Jeigu siekiant padengti išlaikymo skolą areštuotas turtas parduodamas, gauta didesnė nei reikalinga suma išlaikymo skolininkui neturėtų būti gražinama, išskyrus atvejus, kai išlaikymo, kurį reikės mokėti ateityje, mokėjimas užtikrinamas tiek, kiek tai, teisėjo manymu, yra reikalinga, nebent pateikiamas užstatas arba kita tinkama garantija.

Išlaikymo skolininkas į teismą šaukiamas tik areštavus, priteisus ar įkeitus pajamas. Išlaikymo skolininko pareikštas prieštaravimas dėl vykdymo arba arešto nesustabdo vykdymo.

Jeigu, dar nebaigus nagrinėti specialios išlaikymo prievolės vykdymo bylos, prašoma pakeisti išlaikymo išmokų dydį arba panaikinti išlaikymo išmokos mokėjimo prievolę, šis prašymas pridedamas prie bylos.

Su galiojančia Civilinio proceso kodekso redakcija galima susipažinti adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

Pripažinimas

Kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl tėvų pareigų savaime pripažįstamas pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos Reglamentą Nr. 2201/2003 (toliau – reglamentas „Briuselis IIa“). Kitaip tariant, nereikia atlikti specialių fizinių procedūrų, kad sprendimas būtų pripažįstamas.

Kad Portugalijoje būtų vykdomas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl tėvų pareigų, kaip jos suprantamos pagal reglamentą „Briuselis IIa“, atitinkama bylos šalis privalo pateikti teisme ieškinį dėl sprendimo paskelbimo vykdytinu.

Tačiau reglamento „Briuselis IIa“ 40 straipsnyje numatyti du atvejai, kai nereikia teikti pareiškimo dėl sprendimo paskelbimo vykdytinu ir pakanka kilmės vietos teismo pagal reglamentą „Briuselis IIa“ išduoto pažymėjimo, kad Portugalijoje būtų vykdytinas kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas. Tai galioja šiems sprendimams: sprendimams dėl matymosi teisių ir sprendimams, kuriais nurodoma grąžinti vaiką, priimtiems teismo, turinčio jurisdikciją pagal sprendimą dėl negražinimo, priimtą remiantis 1980 m. Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų 13 straipsniu.

Teritorinė jurisdikcija dėl prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu

Teritorinė jurisdikcija dėl prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu reglamente „Briuselis IIa“ nustatyta taip: prašymas turi būti pateiktas išlaikymo skolininko gyvenamosios vietos teismui arba vaiko, kuriam mokėtina išlaikymo išmoka, gyvenamosios vietos teismui, arba, nesant nė vieno iš šių dviejų susijusių veiksnių, vykdymo vietos teismui.

Reikalavimai ir dokumentai, kuriuos būtina pridėti prie prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu

Reikalavimai ir dokumentai, kuriuos būtina pridėti prie prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu, nustatyti reglamente „Briuselis IIa“. Trumpai tariant, pareiškėjas prie prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu turi pridėti šiuos dokumentus: teismo sprendimo patvirtintą kopiją; teismo sprendimo, priimto pagal reglamento „Briuselis IIa“ II priedą, pažymėjimą; jei sprendimas priimamas nedalyvaujant atsakovui arba atsakovas sprendimą yra apskundęs, – įrodymą, kad jis buvo kvieistas atvykti į teismą arba nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui.

Prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu nagrinėjimo procedūra, numatyta reglamente „Briuselis IIa“

Taikytina procedūra reglamentuojama taisyklėmis, nustatytomis reglamente „Briuselis IIa“, o dėl visų šiame reglamente nenumatytų aspektų – Portugalijos civilinio proceso vidaus taisyklėmis.

Taigi remiantis reglamentu „Briuselis IIa“ matyti, kad sprendimui dėl vykdytinumo priimti neturi būti nustatyta prieštaraujančių klausimų nagrinėjimo tvarkos ir kad nagrinėti prašymą gali būti atsisakyta tik remiantis viena iš šiame reglamente nustatytų priežasčių. Per terminą, nustatytą reglamente „Briuselis IIa“, skundą dėl sprendimo dėl vykdytinumo gali pateikti bet kuri šalis. Portugalijos teismas gali nuspręsti, kad kitoje šalyje priimtas teismo sprendimas yra iš dalies vykdytinas, tačiau negali jo peržiūrėti iš esmės.

Taikytinos Portugalijos civilinio proceso taisyklės

Prašymas paskelbti teismo sprendimą vykdytinu turi būti teikiamas apygardos teismo šeimos ir nepilnamečių teismui. Jei nėra šeimos ir nepilnamečių teismo, pareiškimas turi būti teikiamas apygardos teismo vietiniam civilinių bylų teismui arba bendrosios kompetencijos teismui.

Kaip numatyta Portugalijos civilinio proceso kodekse (port. *Código de Processo Civil*) ir laikantis reglamente „Briuselis IIa“ nustatytų sąlygų, ieškiny susijęs su teisių pripažinimu.

Kadangi ieškiny gali būti bet kuriuo metu apskundžiamas neatsižvelgiant į turto vertę, privaloma skirti teisininką.

Prokuratūra gali pareikšti ieškinį siekdama apginti nepilnamečio interesus.

Pirminiame pareiškime pareiškėjas privalo:

įvardyti teismą, kuriame pareiškiamas ieškiny, ir atitinkamai teisėją, taip pat nurodyti šalį, jų vardus ir pavardes, adresus arba buveinių adresus ir, jei įmanoma, asmens kodus ir mokesčių mokėtojo identifikacinius numerius, profesijas ir darbo vietas;

nurodyti savo teisinio atstovo darbo vietos adresą;

nurodyti teisinio proceso rūšį;

išvardyti esminius faktus, dėl kurių pareiškiamas ieškiny, ir pateikti nuorodas į teisės aktus, kuriais remiantis pareikštas ieškiny;

suformuluoti pareiškimą;

nurodyti ieškinio sumą;

paskirti vykdymo užtikrinimo subjektą, atsakingą už šaukimą į teismą, arba už tai atsakingą teisėją; paprašyti surinkti įrodymus, šiuo atveju – reglamente „Briuselis IIa“ numatytą informaciją, kuri turi būti pridėdama prie pareiškimo; pridėti dokumentą, kuriuo įrodoma, jog yra sumokėtas mokėtinas teismo mokesčiai, arba teisinės pagalbos teikėją, taip pagrindžiant reikalavimo mokėti šį mokesčių netaikymą, įskaitant atvejus, kai šis reikalavimas netaikytas kilmės valstybėje narėje. Pirminį pareiškimą ir dokumentus elektroniniu būdu per teismo kompiuterinę sistemą, naudojamą vykdant veiklą, pateikia teisiniai atstovai naudodamiesi šia nuoroda: <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/>.

Tokia pati procedūra taikoma, jei ieškinį pareiškia prokuratūra, gindama nepilnamečio interesus. Prokuratūrai mokesčiai netaikomi, jei ji veikia gindama nepilnamečio interesus.

Kad galėtų prisijungti prie kompiuterinės sistemos, teisininkai, teisininkai stažuotojai ir advokatai turi būti užsiregistravę įstaigoje, atsakingoje už prieigą prie kompiuterinės sistemos.

Jeigu dėl ieškinių nereikia skirti atstovo ir jeigu šaliai pagalba neteikiama arba jeigu jai padeda atstovas, tačiau yra pagrįsta priežastis, dėl kurios pastarasis negali procedūras atlikti elektroniniu būdu, pirminis pareiškimas ir dokumentai gali būti teikiami vienu iš šių būdų:

pateikiami tesimo sekretoriui, o pateikimo data laikoma procedūrinio akto data; siunčiami registruotu paštu, o pašto spaudo data laikoma procedūrinio akto data; siunčiami faksu, o išsiuntimo data laikoma procedūrinio akto data.

Teisme gautas pirminis pareiškimas ir pridėti dokumentai oficialiai užregistruojami ir perduodami nagrinėti. Teisėjas patikrina, ar pateikta visa reikalinga informacija ir ar nėra priežasčių atmesti pareiškimą, numatytą reglamente „Briuselis IIa“, ir paskelbia sprendimą vykdytinu. Paskui apie sprendimą dėl vykdymo pranešama šalims.

16 | Kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnyje numatyta galimybė suinteresuotai šaliai valstybėje narėje prašyti sprendimą dėl tėvų pareigų, priimtą kitoje valstybėje narėje, paskelbti nepripažintinu.

Šiuo atveju Portugalijos teismas, į kurį turi kreiptis šalis, ir taikytinos darbo tvarkos taisyklės nurodyti atsakyme į 15 klausimą, taip pat paaiškinama, kad tai yra bendro pobūdžio ieškinyje dėl skolos apmokėjimo. Tai neturi pasekmių taisyklėms dėl prievolės įrodyti, nes pagal Portugalijos teisę, teikiant ieškinį dėl skolos apmokėjimo, faktus, pagrindžiančius teisę, kurios reikalaujama, turi įrodyti atsakovas.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Tėvų ir vaikų santykiams taikoma:

tėvų bendroji nacionalinė teisė;

arba, jeigu tai netaikytina,

tėvų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė;

arba, jeigu tėvai įprastai gyvena skirtingose valstybėse,

vaikui taikytina asmeninė teisė.

Asmeninė teisė yra asmens pilietybės valstybės teisė. Jei asmuo neturi pilietybės, asmens be pilietybės asmeninė teisė yra jo gyvenamosios vietos teisė.

Tačiau jei asmuo be pilietybės yra nepilnametis arba neveiksniu pripažintas asmuo, jam taikoma valstybės, kurioje šis asmuo teisėtai gyvena, teisė.

Pastaba.

Šioje informacijos suvestinėje pateikta informacija nėra privaloma EJT-civil informacijos centrui, teismams ar kitiems subjektams ir institucijoms. Taip pat vis dar reikia susipažinti su galiojančiais teisės aktais. Teisės aktai turi būti nuolat atnaujunami ir juos taikant reikia atsižvelgti į aiškinimo teismų praktikoje raidą.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 11/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Rumunija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Rumunijos civiliniame kodekse (*Codul Civil*) vartojama **tėvų valdžios** sąvoka. **Tėvų valdžia reiškia** visas teises ir pareigas, susijusias su vaiku ir jo turtu. Abu tėvai turi vienodas teises ir pareigas ir jas vykdo atsižvelgdami į vaiko interesus. Tėvų valdžia vykdoma iki vaikas tampa visiškai veiksnius.

Su vaikais susijusios tėvų teisės ir pareigos (nustatytos Civilinio kodekso 487–499 straipsniuose ir Vaiko teisių apsaugos ir skatinimo įstatyme Nr. 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*)) apima:

teisę ir pareigą nustatyti vaiko tapatybę ir ją saugoti. Vaikas po gimimo nedelsiant registruojamas ir turi teisę į vardą ir pilietybę. Vaikui vardą ir pavardę suteikia tėvai;

teisę ir pareigą auginti vaiką. Tėvai turi teisę ir pareigą, atsižvelgdami į savo įsitikinimus, savybes ir vaiko poreikius, auginti vaiką, rūpintis jo sveikata, fiziniu, psichologiniu ir protiniu vystymusi, švietimu, studijomis ir profesiniu mokymu;

teisę ir pareigą prižiūrėti vaiką;

teisę ir pareigą remti vaiką. Tėvai yra įpareigoti solidariai teikti nepilnamečiam vaikui išlaikymą. Tėvai yra įpareigoti remti suaugusį studijas tęsiantį vaiką iki jis baigia aukštąją mokyklą, tačiau ne ilgiau nei iki 26 metų;

teisę taikyti vaikui tam tikras drausmines priemones. Draudžiama taikyti tam tikras priemones, pvz., kai kurias fizines bausmes, kurios pažeistų vaiko fizinę, psichinę arba emocinę būklę;

teisę prašyti, kad asmuo, kuris laiko vaiką neturėdamas tokios teisės, jį grąžintų;

tėvų teisę susijungti su savo vaiku. Ši teisė yra susijusi su vaiko teise nebūti atskirtam nuo savo tėvų, išskyrus išimtines ir laikinas priežastis (pvz., įdarbinimo priemonės);

tėvo (motinos) teisę palaikyti asmeninius ryšius su savo vaiku. Asmeninius ryšius su vaiku galima palaikyti, pvz.: lankant vaiką jo namuose, mokykloje, vaikui praleidžiant atostogas su kiekvienu iš savo tėvų;

teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Nepilnametis vaikas turi gyventi su savo tėvais. Jeigu tėvai negyvena kartu, jie abipusiu sutarimu priima sprendimą dėl vaiko gyvenamosios vietos. Jeigu tėvai nesutaria, klausimą sprendžia globos teismas (*Instanța de tutelă*);

teisę duoti sutikimą 16 metų sulaukusiam nepilnamečiam vaikui susižadėti ir tuoktis; teisę duoti sutikimą įvaikinti vaiką;

teisę apskųsti institucijų taikomas priemones, susijusias su vaiku, ir savo ir vaiko vardu teikti prašymus ir pareikšti ieškinius.

Su vaikų turtu susijusios tėvų teisės ir pareigos (nustatytos Civilinio kodekso 500–502 straipsniuose) gali apimti:

vaiko turto valdymą. Tėvas (motina) neturi jokių teisių į vaiko turtą, o vaikas neturi jokių teisių į tėvo (motinos) turtą, išskyrus teisę paveldėti ir gauti išlaikymą. Tėvai turi teisę ir pareigą valdyti nepilnamečio vaiko turtą ir atstovauti jam sudarant teisinius civilinius dokumentus arba duoti sutikimą sudaryti šiuos dokumentus. Sulaukęs 14 metų, nepilnametis savo teises įgyvendina ir pareigas vykdo savarankiškai, tačiau gavęs tėvų ir, kai tinkama, globos teismo sutikimą;

teisę ir pareigą atstovauti nepilnamečiui sudarant civilinius dokumentus arba duoti sutikimą sudaryti tokius dokumentus. Iki 14 metų sudarant civilinius dokumentus vaikui atstovauja tėvai, nes jis turi ribotą veiksnumą. Nuo 14 iki 18 metų nepilnametis savo teises įgyvendina ir pareigas vykdo savarankiškai, tačiau turi gauti išankstinį tėvų sutikimą, nes jis yra ribotai veiksnus.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Teisės ir pareigos abiem tėvams priklauso vienodai (Civilinio kodekso 503 straipsnio 1 dalis): jeigu tėvai yra susituokę; nutraukus santuoką (Civilinio kodekso 397 straipsnis); vienam iš tėvų, kurio tėvystė (motinystė) nustatyta, jeigu vaikas yra nesantuokinis, ir abiem tėvams, jeigu tėvai gyvena sudarę šeimyninę partnerystę (Civilinio kodekso 505 straipsnio 1 dalis).

Tėvų valdžią nevienodai vykdo (skyrimum gyvenantys) tėvai: jeigu pasibaigus santuokai ją nutraukiant teismas mano, kad tik vieno iš tėvų valdžios vykdymas atitinka vaiko interesus (Civilinio kodekso 398 straipsnis); santuokai pasibaigus (Civilinio kodekso 305 straipsnio 2 dalis); jeigu vaikas yra nesantuokinis, o tėvai gyvena nesudarę šeimyninės partnerystės (Civilinio kodekso 505 straipsnio 2 dalis).

Tėvų valdžią vykdo vienas iš tėvų pagal Civilinio kodekso 507 straipsnį, kai kitas tėvas (motina) yra miręs (-usi) arba jam (jai) atimtos tėvų teisės arba jam (jai) nustatytas draudimas ir pan.

Tėvų valdžią tėvai vykdo iš dalies, kai teisės ir pareigos priklauso trečiajai šaliai arba globos institucijai (Civilinio kodekso 399 straipsnis).

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

14 metų sulaukusio nepilnamečio tėvas (motina) turi tik su vaiku susijusias teises ir pareigas. Su vaiko turtu susijusios teisės ir pareigos priklauso vaiko globėjui arba kitam asmeniui.

Nepilnamečių globa nustatoma, kai abu tėvai yra mirę, nežinomi, jiems atimta galimybė įgyvendinti tėvų teises arba jiems pateikti kaltinimai padarius nusikaltimą siekiant atimti jų tėvų teises, jiems taikomas teisminis draudimas, jie yra dingę arba paskelbti mirusiais, o teismas išsprendžia įvaikinimo nutraukimo klausimą, kuris atitinka nepilnamečio interesus, kad nustatytų globą.

Globa nustatoma, jeigu abu tėvai nesirūpina vaiku, jiems atėmus galimybę įgyvendinti tėvų teises.

Išimtiniais atvejais globos teismas gali nuspręsti perduoti vaiką giminaičiui arba kitai šeimai ar asmeniui, esant jų sutikimui, arba globos institucijai.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateietyje klausimas?

Iš esmės tėvų valdžia nutraukus santuoką priklauso abiem tėvams kartu arba vienam iš tėvų tik jeigu tam yra pagrįstų priežasčių, susijusių su vaiko interesais. Kitas tėvas (motina) išlaiko teisę stebėti, kaip vaikas auginamas ir auklėjamas, taip pat teisę duoti sutikimą jį įvaikinti.

Išimtiniais atvejais globos teismas gali nuspręsti perduoti vaiką giminaičiui arba kitai šeimai ar asmeniui, esant jų sutikimui, arba globos institucijai. Jie vykdo tėvų teises ir pareigas vaikui (Civilinio kodekso 399 straipsnis).

Kai vaikas yra nesantuokinis ir abu jo tėvai nustatyti, tėvų valdžią bendrai ir vienodai vykdo tėvai, jeigu jie gyvena sudarę šeimyninę partnerystę. Jeigu nesantuokinio vaiko tėvai gyvena nesudarę šeimyninės partnerystės, tėvų valdžią vykdo tik vienas iš tėvų.

Santuoką sutuoktinių sutikimu gali nutraukti notaras, net jeigu yra nepilnametis santuokinis vaikas, nesantuokinis arba įvaikintas vaikas arba jeigu sutuoktiniai sutaria dėl visų su pavardės naudojimu nutraukus santuoką susijusių aspektų, abiejų tėvų valdžios vykdymo, vaiko gyvenamosios vietos nutraukus santuoką nustatymo, skyrium gyvenančio vieno iš tėvų ir kiekvieno vaiko asmeninių ryšių išsaugojimo būdo, taip pat tėvų indėlio atlyginant vaiko auginimo, vaikų švietimo, studijų ir profesinio mokymo išlaidas. Jeigu iš socialinio tyrimo atskaitos matyti, kad sutuoktinių susitarimas dėl bendro tėvų valdžios vykdymo arba vaikų gyvenamosios vietos nustatymo neatitinka vaiko interesų, notaras atmeta prašymą nutraukti santuoką ir pataria sutuoktiniams kreiptis į teismą.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Globos teismo pritarimu tėvai gali susitarti dėl tėvų valdžios vykdymo arba vaiko apsaugos priemonių, jeigu tai atitinka vaiko interesus (Civilinio kodekso 506 straipsnis).

Šalys gali atvykti į teismą bet kuriuo bylos nagrinėjimo metu, net ir negavusios šaukimo, kad prašytų priimti sprendimą, kuriuo jų sandoris įteisinamas priimant pritariamąjį teismo sprendimą. Pritariamasis teismo sprendimas yra galutinis ir vykdytinas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš kreipiantis į teismą galima pasinaudoti tarpininkavimu. Nagrinėjant bylą teisme, teisminės institucijos turi pareigą informuoti šalis apie galimybę pasinaudoti tarpininkavimu ir jo privalumus. Jeigu taikant tarpininkavimą nepavyksta pasiekti susitarimo, ginčytini klausimai sprendžiami teisme.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Žr. atsakymą į 1 klausimą.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Jeigu teismas nusprendžia, kad tėvų valdžią turi vykdyti tik vienas iš tėvų, tas tėvas (motina) savarankiškai sprendžia visus su vaiku susijusius klausimus.

Kitas tėvas (motina) išlaiko teisę tikrinti, kaip vaikas auginamas ir auklėjamas, taip pat teisę duoti sutikimą jį įvaikinti.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tėvai tėvų valdžią vykdo kartu ir vienodai. Kalbant apie sąžiningas trečiašias šalis, pažymėtina, kad jeigu kuris nors iš tėvų kasdien savo vardu įgyvendindamas tėvų teises ir vykdydamas tėvų pareigas atlieka teisinį veiksmą, laikoma, kad jis taip pat turi kito iš tėvų sutikimą.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Prašymus dėl asmenų apsaugos, priklausančius globos ir šeimos teismo (*apylinkės teismo arba, kai tinkama, specializuoto nepilnamečių ir šeimų teismo*) kompetencijai, nagrinėja teismas, kurio teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal asmens, kuriam reikia suteikti apsaugą, nuolatinę gyvenamąją vietą arba gyvenamąją vietą (Civilinio proceso kodekso (*Codul de Procedură Civilă*) 94 straipsnis).

Ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas turi kompetenciją nagrinėti prašymus, susijusius su tėvystės (motinystės) nustatymu, ieškovo (kreditoriaus) gyvenamosios vietos teismas turi kompetenciją nagrinėti prašymus dėl išlaikymo prievolių (įskaitant vaikų valstybinį išlaikymą).

Prie prašymo dėl šaukimo į teismą reikia pridėti šiuos dokumentus: nepilnamečio vaiko gimimo liudijimo kopiją, tapatybės kortelės kopiją, teismo sprendimo nutraukti santuoką kopiją, tarpininkavimo susitarimą (jeigu jis yra) ir visus kitus dokumentus, kurie, ieškovo manymu, gali būti naudingi nagrinėjant bylą.

Teikiant prašymą žyminio mokesčio mokėti nereikia.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Teismas viso santuokos nutraukimo proceso metu teismo pirmininko nutartimi gali taikyti laikinas priemones (speciali procedūra, kuriai taikomi trumpesni nagrinėjimo terminai), susijusias su nepilnamečio vaiko gyvenamosios vietos nustatymu, išlaikymo prievole, valstybės išmokų vaikams išieškojimu ir šeimos būsto naudojimu (Civilinio proceso kodekso 919 straipsnis).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Teisinės pagalbos gali būti prašoma pagal Nepaprastąjį potvarkį Nr. 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) dėl valstybinės teisinės pagalbos civilinėse bylose, kuris su tam tikrais pakeitimais buvo patvirtintas įstatymu Nr. 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*) ir vėliau iš dalies pakeistas.

Atskira arba bendra teisinė pagalba gali būti teikiama paskiriant advokatą; sumokant eksperto, vertėjo raštu ar žodžiu išlaidas; sumokant teismo antstolio mokesį; atleidžiant nuo žyminių mokesčių, juos sumažinant arba atidedant jų mokėjimą.

Visapusišką teisinę pagalbą gauna asmenys, kurių mėnesio grynosios pajamos kiekvienam šeimos nariui, gautos paskutinius du mėnesius iki prašymo pateikimo, yra mažesnės nei 300 Rumunijos lėjų (RON). Jeigu pajamos yra mažesnės nei 600 RON, padengiama 50 proc. teisinės pagalbos išlaidų. Tačiau nustatytos sąlygos neužkerta kelio pareiškėjams, kurių lėšos viršija teisei pagalbai taikomą ribą, prašyti suteikti teisinę pagalbą, jeigu jie įrodo negalintys atlyginti teismo išlaidų dėl pragyvenimo lygio skirtumų nuolatinės ar įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje ir teismo vietos valstybėje.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Teismo sprendimą bylose, susijusiose su tėvų pareigų vykdymu (papildomi klausimai santuokos nutraukimo byloje arba pagrindinė byla dėl tėvų pareigų) galima tik apskusti per 30 dienų nuo teismo sprendimo priėmimo arba atlikti teismo peržiūrą, jeigu pritariamoju teismo sprendimu patvirtinamas šalių susitarimas.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Jeigu skolininkas savanoriškai nevykdo savo pareigos, kreditorius privalo informuoti antstoį. Antstolis kreipiasi į vykdymo teismą, prašydamas leisti pradėti vykdymo veiksmus. Šis klausimas sprendžiamas uždareme teismo posėdyje neišskviečiant šalių.

Jeigu prašymas dėl vykdymo patenkinamas, antstolis siunčia tėvui (motinai) arba asmeniui, su kuriuo gyvena nepilnametis, vykdomąjį raštą ir šaukimą, kuriame nurodo atvykimo su nepilnamečiu, siekiant jį perduoti kreditoriui, datą, arba antstolis liepia tėvui (motinai) arba minėtam asmeniui leisti kitam tėvui (motinai) įgyvendinti savo teisę palaikyti asmeninius santykius su nepilnamečiu.

Jeigu skolininkas nevykdo savo pareigos, antstolis pradeda priverstinius vykdymo veiksmus dalyvaujant Socialinės paramos ir vaiko apsaugos generaliniam direktoratui ir prireikus – psichologui ir policijos pareigūnams. Niekam neleidžiama tyčiotis iš nepilnamečio arba daryti jam spaudimo, kad būtų atlikti vykdymo veiksmai.

Jeigu skolininkas nevykdo savo pareigos, teismo nustatyta bauda galioja iki sprendimo įvykdymo, o antstolis informuoja prokurorą, kad šis pradėtų baudžiamąjį persekiojimą.

Jeigu vaikas atsisako paklusti, vykdytojas perduoda Socialinės paramos ir vaiko apsaugos generaliniam direktorato atstovui oficialią ataskaitą, o kompetentingas teismas priima nutartį, pagal kurią nepilnametis įpareigojamas dalyvauti konsultavimo programoje, kurią užbaigus ataskaitą parengia psichologas. Jeigu nepilnametis nepaklūsta atnaujintus priverstinio vykdymo veiksmus, kreditorius gali kreiptis į teismą, kad šis paskirtų baudą.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Sprendimo dėl tėvų valdžios pripažinimui taikomos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 nuostatos. Prašymas adresuojamas atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos arba jo gyvenamosios vietos Rumunijoje teismui. Pripažinimas gali būti skundžiamas kompetentingam teritoriniam apeliaciniam teismui (*Curtea de Apel*) arba ginčijamas prašant, kad Aukštasis Kasacinis Teisingumo Teismas atliktų peržiūrą (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Norėdama prieštarauti sprendimo dėl tėvų valdžios pripažinimui, suinteresuotoji šalis gali kreiptis į atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos arba jo gyvenamosios vietos Rumunijoje teismą.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Civilinio kodekso 2611 straipsnyje nustatyta, kad tėvų valdžiai ir vaikų apsaugai taikytina teisė nustatoma pagal 1996 m. spalio 19 d. Hagoje patvirtintą Konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, kuri buvo ratifikuota įstatymu Nr. 361/2007.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.

Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujumas: 16/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į

kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija

neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Slovėnija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų pareigos – teisinis ryšys, reglamentuojamas **šeimoms teise**. Santykiai atsiranda gimus vaikui arba nustačius tėvystę ar motinystę. Slovėnijos teisės sistemoje nustatyta, kad nesusituokusiems tėvams gimę vaikai turi tokias pačias teises ir pareigas, kokias turi susituokusiems tėvams gimę vaikai. Slovėnijos teisėje taikoma „visiško įvaikinimo“ sistema – tai reiškia, kad įvaikintų ir biologinių vaikų teisės ir pareigos vienodos.

Teisinis pagrindas nustatytas **Slovėnijos konstitucijos (Ustava Republike Slovenije) 54 straipsnyje**, pagal kurį tėvai turi teisę ir pareigą išlaikyti savo vaikus, juos lavinti ir auginti. Ši teisė ir pareiga gali būti panaikinama arba apribojama tik dėl įstatyme išvardytų priežasčių, siekiant apsaugoti vaiko interesus.

Nesusituokusiems tėvams gimę vaikai turi tokias pačias teises ir pareigas, kokias turi susituokusiems tėvams gimę vaikai.

Tėvų pareigos yra visos teisių ir pareigų rinkinys – tėvai pagal galimybes turi sudaryti sąlygas, kuriomis būtų užtikrinamas visapusiškas vaiko lavinimas. Tėvų pareigas bendrai įgyvendina abu tėvai (Šeimoms kodekso [slovėn. *Družinski zakonik*] 6 straipsnis).

Tėvai turi saugoti savo vaiko interesus bet kokiaje su vaiku susijusioje veikloje ir augindami vaiką gerbti jo asmenį, individualumą ir orumą. Tėvai visų kitų asmenų atžvilgiu turi pirmenybę globoti vaiką ir atsakingai siekti vaiko interesų. Laikoma, kad tėvai siekia vaiko interesų, jeigu jie, atsižvelgdami visų pirma į vaiko asmenybę, amžių, raidos lygį ir pageidavimus, patenkina vaiko materialinius, emocinius ir psichosocialinius poreikius – elgiasi taip, kad matyti jų globa ir atsakomybė vaiko atžvilgiu, suteikia vaikui tinkamų patarimų ir skatina jo vystymąsi (Šeimoms kodekso 7 straipsnis).

Tėvams tenka pagrindinė ir vienoda atsakomybė už vaiko globą, jo ugdymą ir lavinimą. Pagrindinis jų rūpestis yra vaiko interesai ir valstybė jiems turi padėti vykdyti savo, kaip tėvų, pareigas.

Tėvų pareigos apima tėvų teises ir pareigas, susijusias su vaiko gyvenimu ir sveikata, ugdymu, apsauga, globa, priežiūra ir lavinimu, taip pat jų teises ir pareigas, susijusias su atstovavimu vaikui, jo išlaikymu ir vaiko turto valdymu. Kompetentinga institucija Šeimoms kodekse nustatytomis sąlygomis gali apriboti vieno arba abiejų tėvų pareigų vykdymą arba iš vieno arba abiejų tėvų atimti teisę vykdyti tėvų pareigas.

Tėvai turi rūpintis savo vaiko gyvybe ir sveikata ir jį saugoti, auklėti, auginti ir prižiūrėti. Jie turi suteikti savo vaikui sveiką augimo ir subalansuoto asmeninio tobulėjimo sąlygas, padėti jiems išsiugdyti gebėjimą savarankiškai gyventi ir dirbti, privalo išlaikyti savo vaiką pagal Šeimoms kodekso nuostatas ir pagal galimybes užtikrinti, kad vaikas galėtų mokytis ir lavintis pagal savo gebėjimus, talentus ir pageidavimus (Šeimoms kodekso 135, 136 ir 137 straipsniai).

Vaikas turi teisę palaikyti ryšį su abiem tėvais, o abu tėvai turi teisę palaikyti ryšį su vaiku (Šeimoms kodekso 141 straipsnis).

Tėvų **teisinės prievolės** savo vaikui nustatytos Prievolių kodekso (*Obligacijski zakonik*) 142 straipsnyje. Tėvai privalo atlyginti jaunesnio nei septynerių metų amžiaus vaiko padarytą žalą trečiajai šaliai, neatsižvelgiant į tai, ar jie atsakingi už padarytą žalą. Tėvai privalo atlyginti vyresnio nei septynerių metų amžiaus nepilnamečio vaiko padarytą žalą trečiajai šaliai, nebent jie gali įrodyti, kad jie neatsakingi už padarytą žalą.

Šeimoms kodekso 145 straipsniu reglamentuojamas **atstovavimas** vaikui jam palaikant ryšius su išoriniu pasauliu. Jeigu teisės aktuose nenustatyta kitaip (pavyzdžiui, jeigu vaikui nėra paskirta globa), vaikui atstovauja jo tėvai. Jei reikia nepilnamečiam vaikui pristatyti tam tikrą daiktą arba jam suteikti tam tikrą informaciją, daiktą priimti arba informaciją suteikti gali bet kuris iš tėvų. Jeigu tėvai negyvena kartu, šį veiksmažį atlieka tas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, arba tas iš tėvų, kuris yra nurodytas teisminiame susitarime arba sprendime dėl bendros globos pagal Šeimoms kodekso 139 straipsnį (Šeimoms kodekso 145 straipsnis).

Vaiko turta valdo vaiko tėvai, gindami vaiko interesus. Tėvai vaiko turto duodamas pajamas gali naudoti visų pirma vaiko išlaikymui, ugdymui ir lavinimui, taip pat būtiniesiems šeimoms poreikiams, jeigu jie patys neturi pakankamai lėšų (Šeimoms kodekso 147 ir 148 straipsniai).

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvams tenka pagrindinė ir vienoda atsakomybė už vaiko globą, jo ugdymą ir lavinimą. Pagrindinis jų rūpestis yra vaiko interesai (Šeimoms kodekso 135 straipsnis).

Tėvai tėvų valdžią vykdo bendru sutarimu, atsižvelgdami į vaiko interesus. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras (slovėn. *center za socialno delo*) jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Jeigu tėvai negyvena kartu ir jiems nenustatyta bendra vaiko globa, jie bendru sutarimu ir atsižvelgdami į vaiko interesus priima sprendimą klausimais, turinčiais didelę reikšmę vaiko vystymuisi. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis.

Tas iš tėvų, kuriam paskirta vaiko globa, priima sprendimą su vaiko kasdieniu gyvenimu susijusiais klausimais ir dėl nuolatinės gyvenamosios vietos, jeigu tai neturi neigiamo poveikio dalykams, turintiems didelę reikšmę vaiko vystymuisi.

Tais atvejais, kai tėvai negali susitarti klausimais, turinčiais didelę reikšmę vaiko vystymuisi, sprendimą priima teismas.

Jeigu vienas iš tėvų negali vykdyti tėvų pareigų, jas savarankiškai vykdo kitas iš tėvų.

Vienam iš tėvų mirus arba jeigu jis nežinomas, arba jeigu iš to asmens atimta teisė vykdyti tėvų pareigas, tėvų pareigas vykdo kitas iš tėvų (Šeimoms kodekso 151 straipsnis).

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Tėvai visų kitų asmenų atžvilgiu turi pirmenybinę teisę ir pareigą ginti vaiko teises ir interesus. Jeigu tėvai nesinaudoja šiomis teisėmis ar nevykdo šių pareigų arba negina vaiko interesų, valstybė imasi priemonių vaiko teisėms ir interesams apsaugoti (toliau – priemonės vaiko interesams apsaugoti). Priemonių vaiko interesams apsaugoti gali būti imamasi tol, kol vaikas įgyja visišką veiksnumą sudaryti sandorius, nebent Šeimoms kodekse numatyta kitaip (Šeimoms kodekso 154 straipsnis).

Teismas gali paimti vaiką iš tėvų ir apgyvendinti jį pas kitą asmenį, globėją arba globos įstaigoje, jeigu vaikui kyla pavojus ir jeigu paėmimas yra vienintelis būdas pakankamai apsaugoti vaiko interesus, taip pat jeigu iš bylos aplinkybių matyti, kad tėvai po tam tikro laiko galės vėl prisiimti atsakomybę už vaiko globą ir auginimą (Šeimoms kodekso 174 straipsnis).

Teismas taip pat gali nuspręsti apgyvendinti vaiką globos įstaigoje, jeigu jam kyla psichosocialinių problemų – elgesio, emocijų, mokymosi ar kitų vystymosi sunkumų, jeigu vaikui ar kitiems vaikams šeimoje kyla pavojus ir jeigu apgyvendinant vaiką globos įstaigoje įmanoma apsaugoti vaiko interesus arba kitų šeimos vaikų interesus (Šeimoms kodekso 175 straipsnis).

Vaiką gali globoti įtėvis. Vaikas gali būti atiduodamas įvaikinti tik tuo atveju, jeigu tėvai po vaiko gimimo socialinių paslaugų centre arba teisme sutiko su įvaikinimu. Jaunesnio nei aštuonių savaičių vaiko atžvilgiu sutikimas turi būti dar kartą patvirtinamas, kai vaikui sueina aštuonios savaitės. Jeigu sutikimas nepatvirtinamas, jis neturi teisinės galios. Sutikimo neprivalo duoti tas iš tėvų, kuriam yra atimta teisė vykdyti tėvų pareigas arba kuris yra nuolat nepajėgus išreikšti savo pageidavimų. Vaikai, kurių tėvai nežinomi arba metus laiko nežinoma jų gyvenamoji vieta, taip pat gali būti atiduodami įvaikinti (Šeimoms kodekso 218 straipsnis). Įvaikinimu panaikinamos vaiko teisės ir pareigos tėvams ir kitiems giminaičiams, ir atvirkščiai. Jeigu vaiką įvaikina vieno iš vaiko tėvų sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, vaiko teisės ir pareigos minėtam iš tėvų ir jo giminaičiams nepanaikinamos, ir atvirkščiai (Šeimoms kodekso 220 straipsnis).

Tėvų pareigų suteikimas giminaičiui yra naujas Šeimos kodekse įtvirtintas vaiko globos institutas. Šį institutą galima taikyti tik vaikui, kurio abu tėvai yra mirę. Jeigu tai atitinka vaiko interesus, teismas gali suteikti tėvų pareigas giminaičiui, kuris nori prisimti atsakomybę už vaiką ir atitinka Šeimos kodekse išdėstytas įvaikinimo sąlygas. Šeimos kodekse nurodyta, kas tokiais atvejais laikytinas giminaičiu: iki antros eilės tiesiosios kraujo giminystės linijos arba iki ketvirtos eilės šoninės giminystės linijos ryšiu su vaiku susijęs asmuo. Asmuo, kuriam suteiktos tėvų pareigos, įgyja tas pačias teises ir pareigas, kokias būtų turėję vaiko tėvai, ir tampa teisiniu vaiko atstovu. Asmuo, kuriam suteiktos tėvų pareigos, turi vaiką išlaikyti. Jeigu tėvų pareigas planuojama suteikti dviem giminaičiams, kurie yra susituokę arba vienas su kitu palaiko nesantuokinį ryšį, arba giminaičiui ir jo sutuoktiniui arba nesantuokiniam partneriui, kurie atitinka sąlygas, tėvų pareigos suteikiamos abiem partneriams ir negali būti suteikiamos tik vienam (Šeimos kodekso 231 straipsnis).

Teismas skiria globėją vaikui, kuris neturi tėvų arba kuriuo tėvai nesirūpina, ir perduoda vaiką to globėjo globai (Šeimos kodekso 257 straipsnis). Socialinių paslaugų centras arba teismas skiria vaikui specialų („kolizinį“) globėją (slovėn. *kolizijski skrbnik*), kai vaiko tėvai vykdo tėvų pareigas, bet jų interesai prieštarauja vaiko interesams, arba kai globos atveju vaiko interesai prieštarauja globėjo interesams (Šeimos kodekso 269 straipsnis).

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atveityje klausimas?

Kartu negyvenantys ar išsiskirti ketinantys tėvai turi susitarti dėl savo vaikų globos, atsižvelgdami į savo vaikų interesus. Jie gali susitarti toliau bendrai globoti savo vaikus, paskirti globą vienam iš tėvų arba pasiskirstyti vaikus. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Jeigu tėvai pasiekia susitarimą dėl globos teisių, jie gali siūlyti pasirašyti teisinį susitarimą. Jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta. Jeigu tėvams nepavyksta dėl globos teisių susitarti tarpusavyje, klausimą sprendžia teismas. Be to, teismas, remdamasis Šeimos kodekso nuostatomis, gali savo iniciatyva nuspręsti dėl kitų priemonių vaiko interesams apsaugoti. Priimdamas sprendimą dėl globos teisių, teismas taip pat visada išsprendžia klausimą dėl tėvų turimų bendrų vaikų išlaikymo ir dėl matymosi su atitinkamais tėvais tvarkos nustatymo, kaip numatyta Šeimos kodekse. Teismas priima naują sprendimą dėl globos teisių, jeigu tai būtina pasikeitus aplinkybėms arba vadovaujantis vaiko interesais (Šeimos kodekso 138 straipsnis).

Pripažinęs santuoką negaliojančia, pagal šį įstatymą teismas taip pat priima sprendimą dėl tėvų turimų bendrų vaikų globos ir išlaikymo ir dėl vaikų matymosi su atitinkamais tėvais. Prieš tai teismas turi nustatyti, kaip geriausia užtikrinti vaiko ar vaikų interesus (Šeimos kodekso 98 straipsnis).

Jeigu tėvai negyvena kartu ir jiems nenustatyta bendra vaiko globa, jie bendru sutarimu ir atsižvelgdami į vaiko interesus priima sprendimą klausimais, turinčiais didelę reikšmę vaiko vystymuisi. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Tas iš tėvų, kuriam paskirta vaiko globa, priima sprendimą su vaiko kasdieniu gyvenimu susijusiais klausimais ir dėl nuolatinės gyvenamosios vietos, jeigu tai neturi neigiamo poveikio dalykams, turintiems didelę reikšmę vaiko vystymuisi (Šeimos kodekso 151 straipsnis).

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Kartu negyvenantys ar išsiskirti ketinantys tėvai turi susitarti dėl savo vaikų globos, atsižvelgdami į savo vaikų interesus. Jie gali susitarti toliau bendrai globoti savo vaikus, paskirti globą vienam iš tėvų arba pasiskirstyti vaikus. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Jeigu tėvai pasiekia susitarimą dėl globos teisių, jie gali siūlyti pasirašyti teisinį susitarimą. Jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta. Jeigu tėvams nepavyksta dėl globos teisių susitarti tarpusavyje, klausimą sprendžia teismas (Šeimos kodekso 138 straipsnis). Teisiniame susitarime arba teismo sprendime dėl bendros globos turi būti nurodyta vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, kuris iš tėvų turi priimti vaikui skirtą korespondenciją, ir vaiko išlaikymas (Šeimos kodekso 139 straipsnis).

Kartu negyvenantys ar išsiskirti ketinantys tėvai, taip pat kartu gyvenantys tėvai susitaria dėl savo bendrų vaikų išlaikymo. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Jeigu tėvams nepavyksta tarpusavyje susitarti dėl savo bendrų vaikų išlaikymo, klausimą sprendžia teismas (Šeimos kodekso 140 straipsnis).

Vaikas turi teisę palaikyti ryšį su abiem tėvais, o abu tėvai turi teisę palaikyti ryšį su vaiku. Matymosi su vaiku tvarka nustatoma laikantis vaiko interesų. Tas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena ir kuriam suteiktos vaiko globos teisės, arba trečiasis asmuo, su kuriuo vaikas gyvena, turi susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kuriuo vaikui trukdoma arba dėl kurio vaikas neturi galimybes matytis su tėvais, ir turi stengtis raginti vaiką išsiugdyti tinkamą požiūrį į matymąsi su kitu iš tėvų ar abiem tėvais. Tas iš tėvų, kuris matosi su vaiku, privalo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kuriuo trukdoma matytis su vaiku ir vaiką globoti bei auklėti.

Kartu negyvenantys ar išsiskirti ketinantys tėvai susitaria dėl matymosi su vaikais tvarkos. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Jeigu tėvai pasiekia susitarimą dėl globos teisių, jie gali siūlyti pasirašyti teisinį susitarimą. Jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta. Jeigu tėvams nepavyksta tarpusavyje susitarti dėl matymosi su vaikais tvarkos, klausimą sprendžia teismas (Šeimos kodekso 141 straipsnis).

Vaikas taip pat turi teisę palaikyti ryšius su kitais asmenimis, kurie yra šeimos nariai ir su kuriais vaikas palaiko artimesnius asmeninius ryšius, nebent tai prieštarauja vaiko interesams. Laikoma, jog šie asmenys – tai visų pirma vaiko seneliai, broliai ir seserys, pusbroliai ir pusseserės, ankstesni globėjai ir vieno iš tėvų ar kito iš tėvų ankstesnis arba dabartinis sutuoktinis ar nesantuokinis partneris. Dėl ryšių palaikymo turi susitarti vaiko tėvai, vaikas (jeigu vaikas yra pajėgus suprasti susitarimo svarbą) ir pirmiau paminėti asmenys. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Susitikimų dažnumas ir pobūdis turi atitikti vaiko interesus. Jeigu tėvai pasiekia susitarimą dėl matymosi su vaikais tvarkos, tėvai, vaikas ir pirmiau paminėti asmenys gali siūlyti pasirašyti teisinį susitarimą. Jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta. Jeigu tėvams, vaikui ir šio straipsnio pirmoje dalyje paminėtiems asmenims nepavyksta tarpusavyje susitarti, klausimą dėl matymosi su vaikais tvarkos sprendžia teismas (Šeimos kodekso 142 straipsnis).

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš teikdami prašymą teismui nuspręsti dėl vaiko globos teisių ir išlaikymo, dėl vaiko matymosi su tėvais ar su kitais asmenimis tvarkos arba dėl klausimų, susijusių su tėvų pareigų, turinčių didelę reikšmę vaiko vystymuisi, vykdymu, tėvai apsilanko išankstinėje konsultacijoje socialinių paslaugų centre, nebent vienas iš tėvų yra psichiškai neveiksnus arba vienas iš sutuoktinių gyvena užsienyje, arba jo buvimo vieta ar gyvenamoji vieta nežinoma.

Jeigu sprendžiamas matymosi su kitu asmeniu klausimas, prieš pateikiant prašymą konsultacijoje turi dalyvauti tas kitas asmuo ir vaikas (jeigu teisės matytis su tuo asmeniu prašo vaikas).

Išankstinės konsultacijos paskirtis – atkreipti tėvų arba kito asmens dėmesį į būtinumą rūpinantis ryšiais su vaiku apsaugoti vaiko interesus, į teigiamą draugiško santykių suregulavimo poveikį vaikui ir į mediacijos paskirtį.

Konsultacija taip pat turi įvykti prieš teikiant prašymą priimti naują sprendimą bet kuriuo iš šio straipsnio pirmoje dalyje nurodytų klausimų.

Tėvai arba pirmiau paminėti asmenys išankstinėje konsultacijoje dalyvauja be atstovų. Sutinkant tėvams arba pirmiau paminėtiems asmenims, po išankstinės konsultacijos socialinių paslaugų centras gali suteikti mediacijos procedūrą. Šie asmenys taip pat gali dalyvauti kitų paslaugų teikėjų vykdomame mediacijos procese (Šeimos kodekso 203 straipsnis).

Mediacija gali įvykti iki teismo proceso, jo metu arba jam pasibaigus, ja, be kita ko, gali būti padedama sureguliuoti asmeninius ir turinius santykius.

Mediacija dažniausiai atliekama iki teismo proceso pradžios, siekiant parengti prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu arba pasiūlymą sudaryti teisinį susitarimą dėl vaiko globos teisių, išlaikymo ir matymosi su tėvais ar kitais asmenimis tvarkos, arba dėl tėvų pareigų, turinčių didelę reikšmę

vaiko vystymuisi. Mediacija teismo proceso metu atliekama pagal įstatymą, kuriuo reglamentuojamas alternatyvus ginčų sprendimas. Net jeigu proceso šalys arba dalyviai susitarė kreiptis mediacijos, teismas gali atmesti šį prašymą ir gali nestabdyti teismo proceso, jeigu procese, kuriame dalyvauja vaikas, teismas nusprendžia, kad proceso sustabdymas neatitiktų vaiko interesų (Šeimos kodekso 205 straipsnis).

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas gali nuspręsti, kad vienam iš tėvų bus paskirta visų vaikų globa, vaikai bus paskirstyti tėvams arba abiem tėvams bus nustatyta bendra vaikų globa. Be to, teismas, remdamasis Šeimos kodekso nuostatomis, gali savo iniciatyva nuspręsti dėl kitų priemonių vaiko interesams apsaugoti. Priimdamas sprendimą dėl globos teisių, teismas taip pat visada išsprendžia klausimą dėl tėvų turimų bendrų vaikų išlaikymo ir dėl matymosi su atitinkamais tėvais tvarkos nustatymo, kaip numatyta Šeimos kodekse. Teismas priima naują sprendimą dėl globos teisių, jeigu tai būtina pasikeitus aplinkybėms arba vadovaujantis vaiko interesais (Šeimos kodekso 138 ir 139 straipsniai).

Teismas taip pat sprendžia dėl vaiko išlaikymo ir ryšių su juo palaikymo (Santuokos ir šeimos santykių įstatymo [slovėn. *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*] 105a, 106 ir 106a straipsniai).

Sprendimą dėl matymosi su vaiku tvarkos teismas priima visų pirma vadovaudamasis vaiko interesais. Jeigu vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, neleidžia vaikui matytis su kitu iš tėvų ir matymosi su kitu iš tėvų negalima užtikrinti netgi padedant socialinių paslaugų centro specialistui, teismas kito iš tėvų prašymu gali nuspręsti atimti globos teises iš to iš tėvų, kuris neleidžia vaikui matytis su kitu iš tėvų, ir patikėti vaiką kitam iš tėvų, jeigu teismas mano, kad kitas iš tėvų sudarys sąlygas vaikui matytis su pirmuoju iš tėvų, ir jeigu tai yra vienintelis būdas, kuriuo galima apsaugoti vaiko interesus. Teismas priima naują sprendimą dėl tėvų matymosi su vaikais tvarkos, jeigu tai būtina pasikeitus aplinkybėms ir vadovaujantis vaiko interesais (Šeimos kodekso 141 straipsnis). Teismas gali panaikinti arba apriboti teisę matytis su vaiku, jeigu tai reikalinga siekiant apsaugoti vaiko interesus (Šeimos kodekso 173 straipsnis). Spręsdamas dėl globos teisių ir vaiko išlaikymo, matymosi su vaiku tvarkos, tėvų pareigų vykdymo ir tėvų pareigų suteikimo giminaičiui, teismas taip pat atsižvelgia į vaiko nuomonę, kurią išreiškia pats vaikas arba asmuo, kuriuo vaikas pasitiki ir kurį pasirinko pats vaikas, jeigu vaikas yra pajėgus suprasti pateikiamos nuomonės svarbą ir pasekmes. Vaiko interesų klausimu teismas atsižvelgia į socialinių paslaugų centro nuomonę, kai tokia nuomonė gaunama pagal ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymą (Šeimos kodekso 143 straipsnis).

Nustatydamas vaikui mokėtino išlaikymo sumą, teismas privalo atsižvelgti į vaiko interesus ir nustatyti tokią išlaikymo sumą, kokios pakaktų tinkamam vaiko fiziniam ir psichiniam vystymuisi užtikrinti. Išlaikymo išmokomis turi būti padengiamos vaiko pragyvenimo išlaidos, visų pirma būsto, maisto, drabužių, avalynės, priežiūros ir apsaugos, išsilavinimo, mokymosi mokykloje, laisvalaikio veiklos, pramogų ir kitų konkrečių poreikių išlaidos (Šeimos kodekso 190 straipsnis).

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Jeigu tėvai negyvena kartu ir jiems nenustatyta bendra vaiko globa, jie bendru sutarimu ir atsižvelgdami į vaiko interesus priima sprendimą klausimais, turinčiais didelę reikšmę vaiko vystymuisi. Jeigu jie negali patys susitarti kuriuo nors klausimu, socialinių paslaugų centras jiems padeda tai padaryti. Jie savo pageidavimu taip pat gali naudotis mediatoriaus paslaugomis. Tas iš tėvų, kuriam paskirta vaiko globa, priima sprendimą su vaiko kasdieniu gyvenimu susijusiais klausimais ir dėl nuolatinės gyvenamosios vietos, jeigu tai neturi neigiamo poveikio dalykams, turintiems didelę reikšmę vaiko vystymuisi. Tais atvejais, kai tėvai negali susitarti klausimais, turinčiais didelę reikšmę vaiko vystymuisi, sprendimą priima teismas (Šeimos kodekso 151 straipsnis).

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tai reiškia, kad abu tėvai yra vienodai atsakingi už vaiko ugdymą ir lavinimą ir abu turi toliau rūpintis vaiku.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Dalykinė jurisdikcija nagrinėti šias bylas priklauso apygardų teismams (*okrožna sodišča*) (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo [slovėn. *Zakon o nepravdnem postopku*] 10 straipsnis).

Bendrąją **teritorinę jurisdikciją** turi teismas, kurio veiklos teritorijoje yra asmens, prieš kurį buvo pateiktas prašymas, nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė. Kai teismas procesą pradeda savo iniciatyva, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio veiklos teritorijoje yra asmens, kurio atžvilgiu vykdomas procesas, nuolatinė gyvenamoji vieta. Jeigu procese dalyvauja tik vienas dalyvis, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurios veiklos teritorijoje yra bylos dalyvio nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė. Jeigu bylos dalyvis nuolatinės gyvenamosios vietos Slovėnijoje neturi, bendroji teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal laikinąją gyvenamąją vietą. Be to, jeigu bylos dalyvis turi ne tik nuolatinę gyvenamąją vietą, bet ir laikinąją gyvenamąją vietą kitoje vietovėje ir jeigu, atsižvelgiant į aplinkybes, gali būti daroma prielaida, kad jis ten gyvens ilgesnį laiką, bendroji teritorinė jurisdikcija priklauso teismui, kurio veiklos teritorijoje yra bylos dalyvio laikinoji gyvenamoji vieta. Jeigu priimti sprendimą yra kompetentingas Slovėnijos teismas ir neįmanoma nustatyti, kuris Slovėnijos teismas turi bendrąją teritorinę jurisdikciją, bendrąją teritorinę jurisdikciją turintį teismą nustato Slovėnijos Aukščiausiasis Teismas (slovėn. *Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 11 straipsnis).

Jeigu ginče dėl teisėto išlaikymo ieškovas yra išlaikymo reikalaujantis asmuo, jurisdikcija priklauso ne tik teismui, turinčiam bendrąją teritorinę jurisdikciją, bet ir teismui, kuriam priskirtoje teritorijoje yra ieškovo nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta. Jeigu ginče dėl teisėto išlaikymo ieškovas yra išlaikymo reikalaujantis asmuo, jurisdikcija priklauso ne tik teismui, turinčiam bendrąją teritorinę jurisdikciją, bet ir teismui, kuriam priskirtoje teritorijoje yra ieškovo nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta (Civilinio proceso įstatymo [slovėn. *Zakon o pravdnem postopku*] 50 straipsnis).

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, pagal analogiją ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civiliniame procese, turi būti aprašytas santykis arba padėtis, dėl kurios teismas turi nuspręsti, pateikti sprendimui priimti aktualūs faktai ir šių faktų įrodymai, kita informacija, kuri turi būti nurodyta kiekviename pareiškime, ir bylos dalyvių identifikaciniai duomenys, kaip nustatyta dėl ieškinių Civilinio proceso įstatyme (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 23 straipsnis).

Proceso šalys ir kiti dalyviai savo ieškinius, skundus ir kitus pareiškimus turi teikti **slovėnų kalba arba nacionalinės bendruomenės kalba**, oficialiai vartojama teisme (Civilinio proceso įstatymo 104 straipsnis). Ieškinyje būtina pateikti konkretų prašymą ir išdėstyti pagrindinį bylos dalyką bei papildomus reikalavimus, ieškovo reikalavimą pagrindžiančius faktus, šiuos faktus patvirtinančius įrodymus, kitą informaciją, kurią būtina pateikti kiekviename ieškinyje, ir šalių identifikacinius duomenis, kaip nustatyta Civilinio proceso įstatyme (Civilinio proceso įstatymo 180 straipsnis).

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, žyminius mokesčius būtina sumokėti teikiant prašymą pradėti procesą (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 39 straipsnis).

Pagal Civilinio proceso įstatymą pareiškimo nagrinėjimo procedūrą sudaro ieškinio pateikimas, atsiliepimas į ieškinį, teisių gynimo priemonių nustatymas ir kiti pareiškimai, pasiūlymai arba ne byloje pateikta informacija. Pareiškimai turi būti suprantami ir juose reikia nurodyti visas teisminiame bylos nagrinėjimui reikalingas aplinkybes. Visų pirma privalo nurodyti: šalių teismą, vardus ir pavardes bei nuolatinės ar laikinosias gyvenamąsias vietas arba įsisteigimo vietas, šalių ar jų teisinių atstovų ar įgaliotųjų asmenų vardus ir pavardes, ginčo dalyką ir pareiškimo turinį.

Pareiškimą privalo pasirašyti pareiškėjas, nebent to neįmanoma padaryti dėl pareiškimo formos. Pareiškėjo originaliu parašu laikomas jo ranka pasirašytas parašas arba elektroninis parašas (jis laikomas lygiavertiui ranka pasirašytam parašui). Jeigu pareiškėjas nemoka rašyti arba nesugeba pasirašyti, vietoje parašo pareiškime padedamas jo piršto atspaudas. Jeigu teismas abejoja pareiškimo autentiškumu, jis gali priimti nutartį, duodamas nurodymą patvirtinti

pareiškimą sertifikuotu parašu. Tokios nutarties skųsti negalima. Jeigu pareiškime pateikiamas prašymas, atitinkama šalis privalo pareiškime nurodyti prašymą pagrindžiančius faktus ir, jeigu reikia, įrodymus (Civilinio proceso įstatymo 105 straipsnis).

Pareiškimu laikytinas rašytinis fizinės ar elektroninės formos pareiškimas. Rašytiniu pareiškimu laikomas ranka surašytas arba atspausdintas ir paties pareiškėjo ranka pasirašytas pareiškimas (fizinis pareiškimas) arba elektroninės formos pareiškimas, pasirašytas elektroniniu parašu, kuris yra lygiavertis ranka parašytam parašui (elektroninis pareiškimas). Fizinis pareiškimas siunčiamas paštu, naudojantis ryšių technologijomis, įteikiamas tiesiogiai įstaigai arba jį įteikia profesionalus pareiškimus pristatantis asmuo. Elektroninis pareiškimas teikiamas teismų informacinėje sistemoje. Informacinė sistema automatiškai nusiunčia pareiškėjui patvirtinimą, kad pareiškimas gautas. Be to, pareiškimas gali būti teikiamas naudojant iš anksto nustatytą arba kitaip parengtą formą. Nedarant poveikio kitų reglamentavimo aktų nuostatoms, elektroniniu būdu teikiamų formų turinys turi būti identiškas fiziniu būdu teikiamų pareiškimų formų turiniui (Civilinio proceso įstatymo 105b straipsnis).

Jeigu pareiškime pateikiamas prašymas, atitinkama šalis privalo pareiškime nurodyti prašymą pagrindžiančius faktus ir, jeigu reikia, įrodymus.

Pareiškimų, kuriuos reikia įteikti priešingai šaliai, turi būti pateikiama teismui tiek egzempliorių, kiek jų reikia teismui ir priešingai šaliai, ir tokia forma, kad teismas galėtų juos pristatyti. Ši taisyklė taikoma ir priedams. Priešingai šaliai siųstini elektroniniu būdu teikiami pareiškimai ir priedai siunčiami vienu egzemplioriumi. Teismas parengia tiek elektroninių ar skenuotų kopijų, kiek jų reikia priešingai šaliai. Jeigu priešingą šalį sudaro daugiau negu vienas asmuo ir šie asmenys turi bendrą teisinį atstovą arba įgaliotąjį asmenį, pareiškimai ir priedai pristatomi visiems asmenims kartu vienu egzemplioriumi (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 106 straipsnis).

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Dėl asmens statuso ir šeimos ryšių teismas sprendžia ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civiliniame procese (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo X skyrius).

Šeimos kodekse reglamentuojamos teisminės bylos dėl tėvų ir vaikų santykių, įvaikinimo, tėvų pareigų perdavimo giminaičiams, globos šeimoje ir teisminės globos nagrinėjamos pirmenybės tvarka. Tais atvejais, kai Šeimos kodekse apibrėžta, kad kompetenciją spręsti bylas pagal šį kodeksą turi teismas, būtent apygardų teismai turi dalykinę jurisdikciją priimti sprendimus pirmąja instancija, nebent kitame įstatyme numatyta kitaip (Šeimos kodekso 14 straipsnis). Apygardos teismas sprendimus priima civilinio proceso tvarka, nebent teisės aktuose numatyta, kad jis sprendimus turėtų priimti ne ginčo tvarka. Santuokos ir šeimos santykių įstatyme reglamentuojamas bylas teismai sprendžia pirmenybės tvarka (Santuokos ir šeimos santykių įstatymo 10a straipsnis). Šeimos kodekse numatyta, kad procesuose, skirtuose vaiko interesams apsaugoti, teismas nustato laikiną draudimą, jeigu įrodoma, jog tikėtina, kad kyla grėsmė vaiko interesams (Šeimos kodekso 161 straipsnis).

Pagal Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymą laikini draudimai vaiko interesams apsaugoti Šeimos kodekse nustatytais sąlygomis nustatomi įstatyme, kuriuo reglamentuojamas reikalavimų užtikrinimas, įtvirtinta tvarka.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Taip, siekiant padengti proceso išlaidas galima gauti teisinę pagalbą. Sprendimą dėl teisinės pagalbos skyrimo priima apygardos teismo pirmininkaujantis teisėjas (Teisinės pagalbos įstatymo [Zakon o brezplačni pravni pomoči] 2 straipsnis).

Teisinė pagalba gali būti skiriama kaip teisinė konsultacija ir kitos įstatyme nustatytos teisinės paslaugos, ji gali būti teikiama dėl visų formų teisinės apsaugos užtikrinimo, visuose Slovėnijos bendrosios jurisdikcijos teismuose ir specializuotuose teismuose, Slovėnijos Konstituciniame Teisme (slovėn. *Ustavno sodišče Republike Slovenije*) bei visose Slovėnijos institucijose, įstaigose ir subjektuose, kurie yra kompetentingi nagrinėti ginčus neteismine tvarka, ir dėl reikalavimo sumokėti teismo proceso išlaidas netaikymo (Teisinės pagalbos įstatymo 7 straipsnis).

Pagal šį įstatymą teisę gauti teisinę pagalbą turi: 1) Slovėnijos piliečiai; 2) užsienio piliečiai, turintys leidimą nuolat arba laikinai gyventi Slovėnijoje, ir pilietybės neturintys asmenys (asmenys be pilietybės), kurie teisėtai gyvena Slovėnijoje; 3) kiti užsienio piliečiai laikantis abipusiško sąlygų arba tarptautinėse sutartyse, kurių privalo laikytis Slovėnija, nustatytais sąlygomis ir atvejais; 4) nevyriausybinių organizacijų ir asociacijų, kurios nesiekia pelno, gina viešąjį interesą ir yra įregistruotos atitinkamame registre pagal taikomus teisės aktus, ginčiuose, susijusiuose su veiklos vykdymu ginant viešąjį interesą arba siekiant jų įstatuose nurodytų tikslų; 5) kiti asmenys, kurie pagal įstatymą arba tarptautinę sutartį, kurios privalo laikytis Slovėnija, turi teisę gauti teisinę pagalbą (Teisinės pagalbos įstatymo 10 straipsnis).

Teisę gauti teisinę pagalbą turintis asmuo gali prašyti suteikti teisinę pagalbą bet kuriuo teismo proceso etapu (pvz., prasidedant neteisminiam arba teismo procesui ir bet kuriuo jau vykstančio teismo proceso etapu). Sprendžiant dėl prašymų suteikti teisinę pagalbą nustatoma pareiškėjo finansinė padėtis ir kitos šiame įstatyme apibrėžtos sąlygos (paprasčiausia teisinė pagalba) (Teisinės pagalbos įstatymo 11 straipsnis).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, priimti sprendimus dėl skundų, kuriais skundžiami apygardos teismo sprendimai dėl tėvų pareigų, kompetentingas aukštesnės instancijos teismas (slovėn. *višje sodišče*) (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 36 straipsnis). Skundas gali būti teikiamas sprendimą priėmusiame pirmosios instancijos teisme, pateikiant reikiamą kiekį egzempliorių teismui ir priešingai šaliai (Civilinio proceso įstatymo 342 straipsnis).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Vykdomo procesas nustatytas Vykdomo ir ieškinių užtikrinimo įstatyme (slovėn. *Zakon o izvršbi in zavarovanju*). Jeigu įstatyme nenustatyta kitaip, dalykinė jurisdikcija leisti vykdyti sprendimus priklauso apylinkės teismui (slovėn. *okrajno sodišče*) (Vykdomo ir ieškinių užtikrinimo įstatymo 5 straipsnis).

Teismas, kuriam priklauso bendroji teritorinė jurisdikcija priimti sprendimą dėl prašymo vykdyti teismo sprendimą dėl vaiko globos ir dėl vykdomo užtikrinimo, – tai teismas, kuriam priskirtoje teritorijoje yra asmens, kuriam paskirta globa, nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta, arba teismas, kuriam priskirtoje teritorijoje yra asmens, dėl kurio pateiktas prašymas vykdyti sprendimą, nuolatinė arba laikinoji gyvenamoji vieta. Teismui, kuriam priskirtoje teritorijoje yra vaikas, taip pat priklauso bendroji teritorinė jurisdikcija priimti sprendimą dėl tiesioginio vykdomo (238e straipsnis) (Vykdomo ir ieškinių užtikrinimo įstatymo 238a straipsnis).

Pagal vykdomąjį raštą prievolė pristatyti vaiką tenka asmeniui, su kuriuo susijusi vykdomo priemonė, asmeniui, nuo kurio valios priklauso vaiko pristatymas, ir asmeniui, su kuriuo vaikas yra tuo metu, kai raštas paskelbiamas. Teismas vykdomajame rašte paskelbia, kad prievolė pristatyti vaiką taip pat galioja bet kuriam kitam asmeniui, su kuriuo vaikas yra tuo metu, kai įgyvendinama vykdomo prievolė (Vykdomo ir ieškinių užtikrinimo įstatymo 238c straipsnis).

Atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes ir siekdamas apsaugoti vaiko interesus, teismas priima sprendimą dėl to, ar sprendimo dėl vaiko globos vykdymui užtikrinti reikia skirti baudą asmeniui, su kuriuo susijęs vykdomasis raštas, arba ar reikia paimti vaiką ir jį perduoti asmeniui, kuriam paskirta vaiko globa (Vykdomo ir ieškinių užtikrinimo įstatymo 238c straipsnis).

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Teismo sprendimas dėl tėvų pareigų pripažįstamas ir vykdomas pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Teismas priima sprendimą ne ginčo tvarka, laikydamasis Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo nuostatų.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Prašymus paskelbti sprendimą vykdytinu kompetentingi nagrinėti visi apygardų teismai.

Teismas, paskelbęs teismo sprendimą vykdytinu, yra kompetentingas spręsti dėl teisių gynimo priemonių, nukreiptų prieš teismo nutartį, kuria tam tikras teismo sprendimas paskelbiamas vykdytinu.

Teismas priima sprendimą ne ginčo tvarka, laikydamasis Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo nuostatų.

[Apygardų teismų sąrašas](#) (244 Kb) [sl](#) (244 Kb) [sl](#)

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymą (slovėn. *Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*) tėvų ir vaikų santykiai nustatomi pagal šalies, kurios piliečiai jie yra, teisę. Jeigu tėvai ir vaikai yra skirtingų šalių piliečiai, taikoma šalies, kurioje yra jų visų nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė. Jeigu tėvai ir vaikai yra skirtingų šalių piliečiai ir jų nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje šalyje, taikoma vaiko pilietybės šalies teisė. (42 straipsnis)

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 11/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Slovakija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Pagal Slovakijos šeimos įstatymą (Šeimos ir tam tikrų įstatymų pakeitimo įstatymas Nr. 36/2005) ir teismų praktiką tėvų pareigos (t. y. tėvų teisės ir pareigos – globa) visų pirma reiškia vaiko priežiūrą, išlaikymą, atstovavimą vaikui ir vaiko turto administravimą.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Abu tėvai tėvų teises ir pareigas vaikui vykdo bendrai, nepaisant to, ar vaikas yra santuokinis, ar ne ir ar tėvai gyvena kartu, ar atskirai (yra susituokę, gyvena skiriam arba nutraukė santuoką).

Atsižvelgdamas į Šeimos įstatymo 38 straipsnio 4 dalyje nustatytas rimtas aplinkybes, teismas gali atimti (arba apriboti) tėvo (motinos) tėvų teises ir pareigas.

Teismas gali pripažinti vyresnio nei 16 metų nepilnamečio tėvo (motinos) tėvų teises ir pareigas, susijusias su nepilnamečio vaiko priežiūra, laikydamasis Šeimos įstatymo 29 straipsnyje nustatytų sąlygų.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Taip. Jeigu abu nepilnamečio vaiko tėvai yra visiškai neveiksnūs, tėvų teisių ir pareigų vykdymas sustabdytas, jiems atimtos tėvų teisės ir pareigos arba jie yra mirę, teismas privalo paskirti globėją, kuris augins nepilnamečį vaiką, atstovaus jam ir administruos jo turtą.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atėityje klausimas?

Teismas turi priimti sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų paskirstymo ir vykdymo (net jeigu abu tėvai toliau kartu vykdo tėvų teises ir pareigas) arba gali patvirtinti jų sudarytą susitarimą.

Pagal Šeimos įstatymo 36 straipsnio 1 dalį „atskirai nuo nepilnamečio vaiko gyvenantys tėvai gali bet kuriuo metu sudaryti susitarimą dėl savo teisių ir pareigų vykdymo“. Jeigu tėvai nepasiekia susitarimo, teismas gali nustatyti jų teisių ir pareigų vykdymo tvarką, net jeigu šiuo tikslu prašymas nepateikiamas; visų pirma teismas turi nuspręsti, kuriam iš tėvų bus pavesta globoti (osobná starostlivosť – asmeninė priežiūra) nepilnamečį vaiką. Šiuo atveju *mutandis* taikomos 24, 25 ir 26 straipsnių nuostatos.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvų susitarimą dėl jų teisių ir pareigų turi patvirtinti teismas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Neteismas ginčų sprendimas yra įmanomas pagal Tarpininkavimo įstatymą Nr. 420/2004 taikant tarpininkavimą. Šis įstatymas taip pat taikomas sprendžiant iš šeimos teisės kylančius ginčus. Tarpininkavimas yra neteismas procedūra, kurią taikant atitinkamos šalys naudoja tarpininko pagalbą, kad išspręstų ginčą, susijusį su jų sutartiniais arba kitais teisiniais santykiais. Bet koks susitarimas, pasiektas taikant tarpininkavimą, turi būti sudaromas raštu ir yra privalomas procedūros šalims.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas iš esmės gali spręsti bet kokius klausimus, išskyrus klausimą dėl išimtinės globos (asmeninės priežiūros) nustatymo vienam iš tėvų. Vienas iš tėvų vaiką gali globoti tik jeigu kitam iš tėvų yra atimamos jo tėvų teisės ir pareigos. Tačiau praktiškai teismas nusprendžia, kuriam iš tėvų bus nustatyta asmeninė vaiko priežiūra ir kuris iš tėvų turės atstovauti vaikui ir administruoti jo turtą. Teismas taip pat sprendžia, kaip tėvas (motina), kuriam (-iai) nebuvo nustatyta vaiko globa, prisidės prie vaiko išlaikymo, arba patvirtina tėvų susitarimą dėl išlaikymo išmokų.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Sąvoka „tėvų pareigos“ neturi tinkamai išverčiamo atitiktens Slovakijos šeimos teisėje. Slovakijos teisėje pripažįstama sąvoka „tėvų teisės ir pareigos“, kurios visada bendrai priklauso abiem tėvams (taigi išimtinės globos negali būti, nebent kitas iš tėvų yra miręs, neveiksnus arba jam atimtos tėvų teisės ir pareigos). Šiuos atvejus reikia atskirti nuo vaiko perdavimo kito asmens asmeninei priežiūrai atvejų. Jeigu vaikas perduodamas vieno iš tėvų asmeninei priežiūrai, tas tėvas (motina) gali priimti sprendimus visais įprastais su vaiko kasdieniu gyvenimu susijusiais klausimais be kito tėvo (motinos) sutikimo; tačiau visi svarbūs klausimai, susiję su tėvų teisių ir pareigų vykdymu (vaiko turto administravimas, vaiko išvežimas į užsienį, pilietybė, sutikimo gauti sveikatos priežiūros paslaugas davimas, pasirengimas būsimai profesijai), turi būti sprendžiami gavus kito tėvo (motinos) sutikimą. Jeigu tėvai negali susitarti konkrečiu klausimu, vieno iš tėvų prašymu šį klausimą sprendžia teismas.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Teismas gali nustatyti pakaitinę asmeninę priežiūrą (t. y. bendrą globą) abiem tėvams, jeigu jie abu yra tinkami auginti vaiką ir suinteresuoti asmenine vaiko priežiūra ir jeigu šis susitarimas atitinka vaiko interesus, susijusius su geresniu jo poreikių patenkinimu. Jeigu bent vienas iš tėvų sutinka su pakaitine asmenine vaiko priežiūra, teismas turi pareigą išsiaiškinti, ar bendra asmeninė priežiūra atitinka vaiko interesus.

Žr. atsakymus į ankstesnius klausimus, visų pirma atsakymą į 8 klausimą.

10 | kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridunami prie pareiškimo?

Nepilnamečio gyvenamosios vietos apylinkės teismas yra kompetentingas teismas, kuriam gali būti pateikiami prašymai dėl tėvų teisių ir pareigų. Šiuo atveju netaikomi jokie oficialūs reikalavimai ir nereikia pridėti jokių dokumentų, nes šią procedūrą teismas gali pradėti savo iniciatyva. Pateikiami dokumentai priklauso nuo prašymo turinio; paprastai reikia pridėti vaiko gimimo liudijimą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Taikoma supaprastinta procedūra, kurioje oficialūs reikalavimai yra ne tokie griežti. Egzistuoja galimybė priimti laikinąją nutartį, kuriai taikoma paspartinta procedūra.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Žyminiai mokesčiai netaikomi visoms su tėvų teisių ir pareigų vykdymu susijusioms byloms. Teisinės pagalbos sistema Slovakijoje šiuo metu apima tik atleidimą nuo žyminių mokesčių sumokėjimo ir nemokamo atstovo paskyrimą. Atsižvelgiant į taikų bylų, susijusių su tėvų teisėmis ir pareigomis, pobūdį, tik nedaugelis asmenų nusprendžia samdytis advokatą. Tačiau jeigu asmuo įvykdo atleidimo nuo žyminių mokesčių teises sąlygas, teismas savo nuožiūra gali paskirti nemokamą atstovą, įskaitant advokatą, jeigu mano, kad atstovavimas yra būtinas siekiant apsaugoti šalies interesus.

Teismas visas šalis, kurios prašo paskirti advokatą ir įvykdo atleidimo nuo žyminių mokesčių sąlygas, nukreipia į teisinės pagalbos centrą. Jis informuoja šalis apie šią galimybę. Teismas gali šalį atleisti nuo visų arba dalies teismo mokesčių, jeigu tai yra pagrįsta atsižvelgiant į jų padėtį ir jeigu toks atleidimas nėra savavališkas arba akivaizdžiai nesėkmingas ar žalingas teisingumo vykdymas. Išskyrus atvejus, kai jis nusprendžia kitaip, atleidimas nuo mokesčių taikomas visos bylos metu ir galioja atgaline data. Tačiau iki sprendimo dėl atleidimo priėmimo sumokėti mokesčiai negražinami.

Teisinės pagalbos centras teikia teisinę pagalbą ir užtikrina fizinių asmenų, kurie negali pasinaudoti teisinėmis paslaugomis, apsaugą, kad jie įgyvendintų ir apsaugotų savo teises atsižvelgdami į savo ekonominę padėtį. Teikiamos teisinės pagalbos apimtis reglamentuojama Teisinės pagalbos teikimo sunkioje ekonominėje padėtyje atsidūrusiems asmenims įstatyme Nr. 327/2005.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų galima apskųsti.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prirėkti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Siekiant užtikrinti sprendimų bylose, susijusiose su nepilnamečiais, vykdymą, teritorinė jurisdikcija priklauso teismui, kurio apylinkėje gyvena nepilnametis, kaip nustatyta tėvų susitarimu arba kitomis teisinėmis priemonėmis. Sprendimo vykdymo procedūra reglamentuojama Įstatymu Nr. 161/2015, Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodeksu. Išsami informacija apie sprendimų bylose, susijusiose su nepilnamečiais, vykdymą nustatyta Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos nutarime Nr. 207/2016, kuris taip pat taikomas užsienio sprendimų vykdymui.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitoje valstybėje narėje priimti teismo sprendimai dėl tėvų teisių ir pareigų Slovakijoje pripažįstami ir vykdomi be jokių specialių procedūrų pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (21 straipsnio 1 dalis), t. y. nereikalaujant pripažinti sprendimo vykdytinu.

Tačiau suinteresuotoji šalis gali prašyti kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų paskelbti vykdytinu; tokiu atveju taikoma Reglamento III skyriaus 2 skirsnyje nustatyta procedūra.

Prašymai teikiami apylinkės teismui, kurio apylinkėje gyvena vaikas, arba, jeigu vaikas joje negyvena, teismui, kurio apylinkėje yra dabartinė vaiko gyvenamoji vieta, o jeigu nėra ir tokio teismo, kompetenciją turi Bratislavos pirmasis apylinkės teismas.

Prie prašymo dėl sprendimo pripažinimo arba sprendimo paskelbimo vykdytinu būtina pridėti sprendimo dėl tėvų teisių ir pareigų kopiją, kuri atitinka su jo autentiškumo įrodymu susijusius reikalavimus, ir sprendimą patvirtinantį dokumentą, kurį suinteresuotojo asmens prašymu išduoda atitinkamas kilmės teismas, t. y. sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų priėmęs teismas.

16 | kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Skundai visada teikiami apylinkės teismui, kuris priėmė pradinį sprendimą, tačiau skundus nagrinėja apygardos teismas. Skundai dėl sprendimų, susijusių su tėvų teisėmis ir pareigomis, pripažinimo nagrinėjami ir sprendžiami pagal Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodeksą.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Slovakijos teismai bylas dėl tėvų teisių ir pareigų nagrinėja tik jeigu vaikas Slovakijoje turi nuolatinę gyvenamąją vietą. Jeigu vaikas negyvena Slovakijoje, tačiau joje turi nuolatinę gyvenamąją vietą, arba jeigu tėvai negyvena Slovakijoje arba yra skirtingų šalių piliečiai, Slovakijos teisės nuostatos taikomos pagal Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (nuorodos Nr. 344/2002) (Konvencijos III skyrius).

Tarptautinės privatinės ir procesinės teisės įstatyme Nr. 97/1963 nustatyta, kad tėvų ir vaikų santykiai, įskaitant tėvų teisių ir pareigų pradžią ir pabaigą, reglamentuojami pagal vaiko nuolatinės gyvenamosios šalies teisę. Išimtiniais atvejais teismas gali atsižvelgti į kitos šalies teisę, jeigu nagrinėjamas klausimas yra iš esmės su ja susijęs ir jeigu tai yra būtina siekiant apsaugoti vaiką arba jo turtą. Tėvų teisės ir pareigos, kylančios vaiko pradinės nuolatinės gyvenamosios vietos šalyje, galioja toliau net jeigu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta pasikeičia. Jeigu kuris nors iš tėvų neturi jokių tėvų teisių ir pareigų, kurios pripažįstamos pagal Slovakijos teisę, tos teisės ir pareigos atsiranda, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta yra Slovakijoje. Tėvų valdžios vykdymas reglamentuojamas pagal valstybės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę.

Tarptautinės privatinės ir procesinės teisės įstatymo nuostatos taikomos tik jeigu nėra tarptautinio susitarimo arba jeigu galiojančiame tarptautiniame susitarime nėra įstatymų kolizijos kriterijų, taikomų nustatant taikytiną teisę.

Be 1996 m. Hagos konvencijos, Slovakiją saisto įvairūs dvišaliai susitarimai, kuriuose yra taikytinos teisės nuostatų, ir šios nuostatos yra viršesnės už Tarptautinės privatinės ir procesinės teisės įstatymo nuostatas bylose dėl tėvų teisių ir pareigų. Tai yra šie susitarimai:

Bulgarija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Bulgarios Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Sofija, 1976 m. lapkričio 25 d., dekreto Nr. 3/1978);

Kroatija, Slovėnija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Jugoslavijos Socialistinės Federacinės Respublikos susitarimas dėl teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Belgradas, 1964 m. sausio 20 d., dekreto Nr. 207/1964);

Vengrija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Vengrijos Liaudies Respublikos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Bratislava, 1989 m. kovo 28 d., nuorodos Nr. 63/1990);

Lenkija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Lenkijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos, darbo ir baudžiamosiose bylose (Varšuva, 1987 m. gruodžio 21 d., dekreto Nr. 42/1989);

Rumunija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Rumunijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Praha, 1958 m. lapkričio 25 d., dekreto Nr. 31/1959).

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 03/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Suomija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Asmuo, turintis tėvų valdžią, privalo užtikrinti subalansuotą vaiko vystymąsi ir gerovę pagal jo individualius poreikius bei pageidavimus. Taigi tėvų valdžios tikslas – užtikrinti artimus ir šiltus santykius, ypač tarp vaikų ir jų tėvų.

Vaikams privaloma užtikrinti tinkamą ir vaikų amžių bei vystymosi etapą atitinkantį rūpinimąsi, auklėjimą, priežiūrą ir apsaugą. Vaikai turėtų būti auginami saugioje ir skatinančioje aplinkoje, gauti vaiko polinkius ir pageidavimus atitinkantį išsilavinimą.

Vaikai turi būti auklėjami supratingai, užtikrinant saugumą ir meilę. Vaikams negalima taikyti fizinių bausmių arba kitaip prieš juos smurtauti. Vaikams turėtų būti padedama, jie turėtų būti skatinami stengtis būti savarankiškais, elgtis atsakingai ir brandžiai. (Vaiko globos ir teisių bendrauti su vaiku įstatymo Nr. 361 /1983 1 skirsnis).

Asmuo, turintis tėvų valdžią, privalo užtikrinti pirmiau aprašytą vaiko gerovę ir vystymąsi. Tuo tikslu jis turi teisę priimti sprendimus dėl rūpinimosi vaiku, vaiko auklėjimo, gyvenamosios vietos ir kitų asmeninių reikalų. Priimant sprendimą turėtų būti atsižvelgiama į vaiko nuomonę.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Jeigu vaiko tėvai gimus vaikui yra susituokę, tėvų valdžia priklauso jiems abiem. Jeigu vaiko tėvai gimus vaikui nėra susituokę, tėvų valdžia priklauso motinai. Tėvai gali susitarti, kam priklauso globa, patvirtindami tėvystę. Jeigu vaiko globa priklauso vienam iš tėvų ir tėvai vėliau susituokia, tėvų valdžia tenka abiem tėvams.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Teismas gali perduoti vaiko globą vienam arba keliems asmenims, jiems su tuo sutikus. Tada vaiko globa priklauso ne tik tėvams arba iš tėvų atimama. Sprendimas perduoti vaiko globą ne tėvams turi būti pagrįstas vaiko interesais ir priimamas tik tada, jeigu, atsižvelgiant į vaiko interesus, tam yra pagrįsta priežastis. Jeigu tėvai yra mirę, socialinės gerovės valdyba imasi priemonių dėl vaiko globos perdavimo.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Globa ir teisės bendrauti su vaiku skiriamos atsižvelgiant į vaiko interesus, ir taip, kad tomis teisėmis ateityje būtų galima naudotis kuo geriau. Tėvai gali sudaryti sutartį dėl tėvų valdžios. Jeigu tėvams susitarti nepavyksta, ginčas perduodamas spręsti teismui.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Sutartis dėl vaiko globos ir teisių bendrauti su vaiku turi būti sudaryta raštu ir pateikta tvirtinti vietos socialinės gerovės institucijai. Socialinės gerovės institucija privalo užtikrinti, kad sutartis atitiktų vaiko interesus. Socialinės gerovės valdybos patvirtinta sutartis galioja ir yra vykdoma taip, kaip galutinis teismo sprendimas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jeigu sutuoktiniams susitarti nepavyksta, jie gali kreiptis pagalbos į savivaldybės vaiko gerovės pareigūną arba sutuoktinių taikintoją. Vaiko gerovės pareigūnai teikia rekomendacijas tėvams ir yra įgalioti tvirtinti tėvų tarpusavio sutartis. Vaiko gerovės pareigūno patvirtinta sutartis laikoma lygiaverte galutiniam teismo sprendimui. Sutuoktinių taikintojai padeda tėvams spręsti ginčus derybų būdu, taip pat gali padėti sudaryti sutartis. Sutuoktinių taikintojai privalo ypač atkreipti dėmesį į tai, kad būtų apsaugoti šeimoje augančių nepilnamečių interesai.

Teismas gali priimti sprendimus dėl vaiko globos, gyvenamosios vietos, teisių bendrauti su vaiku ir vaiko išlaikymo išmokų. (Tarpininkavimo civilinėse bylose ir susitarimų patvirtinimo bendrosios kompetencijos teismuose įstatymo Nr. 394/2011 10 skirsnis). Teisminis tarpininkavimas skiriasi nuo teisminės teisenos procedūros. Teisminio tarpininkavimo procedūrą galima pradėti, kai teisme nagrinėjama byla perduodama teismo tarpininkui arba kai to tiesiogiai paprašo ginčo šalys. Tarpininko funkcijas atlieka teisėjas, o jam talkina ekspertas, dažniausiai – psichologas arba socialinis darbuotojas. Patvirtinta sutartis laikoma lygiaverte teismo sprendimui. Jeigu sutarties sudaryti nepavyksta, byla grąžinama teismui arba teismas užbaigia bylą.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas gali priimti sprendimą dėl vaiko globos, gyvenamosios vietos ir teisių bendrauti su vaiku. Jeigu reikia, teismas gali priimti sprendimą dėl globėjo teisių ir pareigų ir dėl to, kaip globėjai tomis pareigomis turėtų dalytis. Priimdamas sprendimą dėl teisių bendrauti su vaiku, teismas privalo išdėstyti išsamias nuostatas dėl vaiko lankymo sąlygų ir dėl to, su kuo vaikas gyvens. Nustatant globą, taip pat nustatomos vaiko išlaikymo išmokos.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Jeigu globėjas yra vienas, globėjas pats priima su vaiko priežiūra susijusius sprendimus. Tačiau teismo sprendime gali būti išdėstytos nuostatos dėl globėjo teisių ir pareigų, taip pat dėl teisės keisti vaiko gyvenamąją vietą.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu globa yra bendra, globėjai dalijasi valdžia visais su vaiku susijusiais klausimais. Jeigu globėjai gyvena skyriumi, kasdieniai sprendimai, susiję su vaiku, priimami priklausomai nuo to, su kuriuo iš tėvų vaikas gyvena. Tačiau priimant svarbius sprendimus reikalingas abiejų globėjų pritarimas. Pavyzdžiui, svarbūs sprendimai yra sprendimai dėl vaiko tikėjimo arba gyvenamosios vietos pakeitimo, paso išdavimo, išsilavinimo, sveikatos priežiūros arba gydymo ligoninėje.

10 | Kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Rašytinį pareiškimą dėl vaiko globos arba teisių bendrauti su vaiku reikėtų pateikti vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui (suom. *käräjäoikeus*). Pareiškimą gali pateikti vienas iš tėvų arba abu tėvai, globėjas arba socialinės gerovės valdyba. Pareiškime turėtų būti išdėstytas reikalavimas ir jo pagrindas. Visi dokumentai, kuriuos reikia naudoti kaip įrodymus, turi būti pridėti. Pareiškimas pasirašomas ir pristatomas į apylinkės teismą asmeniškai arba jį pristato įgaliotas atstovas. Pareiškimą taip pat galima išsiųsti paštu arba faksu. Byla pradeda, kai apylinkės teismas gauna pareiškimą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Globos bylose taikomas Vaiko globos ir teisės bendrauti su vaiku įstatymas. Pagal šį įstatymą nagrinėjant bylą dėl globos arba teisės bendrauti su vaiku teismas privalo suteikti tėvams ir globėjui galimybę būti išklaustytiems. Vaikas gali būti išklaustytas teisme, jeigu dėl pagrįstų priežasčių tai yra būtina byla išspręsti. Teismas paprastai taip pat paprašo ataskaitos apie vaiko aplinkybes iš socialinės gerovės valdybos.

Kai byla pradeda, teismas gali priimti laikinąjį sprendimą dėl to, su kuo vaikas turėtų gyventi, dėl teisių bendrauti su vaiku ir dėl su tuo susijusių sąlygų. Ypatingomis aplinkybėmis teismas gali paskirti laikinąjį globėją, kol bus priimtas galutinis sprendimas. Laikinojo teismo sprendimo skųsti negalima. Jis galioja tol, kol teismas nepriima galutinio sprendimo.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Globos bylose galima skirti teisinę pagalbą. Galimybės gauti teisinę pagalbą priklauso nuo asmens pajamų. Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą Suomijoje pateikiama adresu <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apylinkės teismo sprendimą galima apskųsti apeliaciniam teismui (suom. *hovioikeus*).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Sprendimų dėl tėvų valdžios vykdymo tvarka nustatyta Sprendimų dėl vaiko globos ir teisės bendrauti su vaiku įstatyme (suom. *laki lapsen huolto ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksien täytäntöönpanosta* 619/1996). Dėl sprendimo vykdymo reikia kreiptis raštu į vaiko arba priešingos bylos šalies gyvenamosios vietos apylinkės teismą. Tačiau, jeigu sprendimas dėl tėvų valdžios buvo priimtas mažiau negu prieš tris mėnesius, dėl sprendimo vykdymo užtikrinimo galima kreiptis į antstolį. Sprendimas turi būti pridėtas prie pareiškimo.

Gavęs prašymą ir kitos šalies pareiškimą, teismas paprastai paveda ginčą spręsti socialinės gerovės valdybos tarpininkui. Tarpininkas kreipiasi į tėvus ir aptaria iškilusį klausimą su jais ir, jei tai įmanoma, su vaiku. Tarpininkas taip pat stengiasi surengti bendrą susitikimą su abiem tėvais. Tarpininkas praneša rezultatus teismui, o teismas priima sprendimą byloje. Teismas taip pat gali nurodyti, kad vaiką apžiūrėtų gydytojas.

Jeigu teismas nusprendžia, kad sprendimas dėl tėvų valdžios turi būti vykdomas, kita šalis privalo perduoti vaiką. Sprendimo vykdymas gali būti užtikrinamas nustačius sąlyginę baudą. Galima kraštutinė priemonė – vaikas iš sprendimą vykdyti atsisakančios šalies gali būti perimtas priverstiniu būdu.

Jeigu apylinkės teismas nurodė perimti vaiką priverstiniu būdu, antstolio prašymu tarpininkavimas vis tiek gali būti tęsiamas.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Pripažįstant kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus dėl tėvų valdžios, kurie patenka į [Tarybos reglamento \(EB\) Nr. 2201/2003](#) taikymo sritį, taikomos to reglamento nuostatos. Reglamentas netaikomas Danijoje.

Pagal reglamentą sprendimas dėl santuokos nutraukimo turi būti pripažintas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų. Tačiau bet kuri suinteresuotoji šalis gali pateikti prašymą sprendimą pripažinti arba sprendimo nepripažinti. Prašymas dėl pripažinimo Suomijoje teikiamas vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui.

Danijoje priimti sprendimai dėl tėvų valdžios ir Švedijoje priimti sprendimai, išskyrus sprendimus, priimtus pagal minėtą reglamentą, vykdomi vadovaujantis 1977 m. įstatymu dėl Šiaurės valstybių sprendimų pagal civilinius ieškinius pripažinimo ir vykdymo (suom. *laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta* 588/1977). Atskiras patvirtinimas dėl sprendimo pripažinimo neteikiamas. Prašymai dėl vykdymo teikiami apylinkės teismui.

Visi kiti užsienio šalių sprendimai dėl tėvų valdžios Suomijoje pripažįstami be jokio specialaus patvirtinimo. Tačiau, gavęs prašymą, Helsinkio apeliacinis teismas (suom. *Helsingin hovioikeus*) gali patvirtinti, kad sprendimas Suomijoje pripažįstamas arba nepripažįstamas.

Prašymas dėl vykdytino sprendimo dėl globos vykdymo teikiamas vaiko arba priešingos bylos šalies gyvenamosios vietos arba laikinos gyvenamosios vietos apylinkės teismui. (Daugiau informacijos apie vykdymo užtikrinimo procedūras galima rasti atsakyme į 14 klausimą.)

16 | Kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Tokia pati procedūra, kaip nurodyta atsakyme į 15 klausimą.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai? Suomijos teisės aktai taikomi bylose dėl tėvų valdžios, kurios yra nagrinėjamos Suomijoje.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Švedija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžia, be kitų dalykų, yra teisės ir pareigos, susijusios su rūpinimusi vaiku kaip fiziniu asmeniu ir vaiko turtu. Tėvų valdžia taip pat apima klausimus dėl vaiko globos, gyvenamosios vietos, bendravimo su vaiku ir ne tėvų globos.

Globa yra teisinė atsakomybė už vaiką kaip fizinį asmenį. Asmuo, kuriam priklauso globa, turi teisę ir pareigą priimti sprendimus dėl vaiko asmeninių reikalų, pavyzdžiui, kur vaikas gyvens ir kokią mokyklą lankys. Asmuo, kuriam priklauso globa, privalo užtikrinti, kad būtų patenkinti vaiko priežiūros, saugumo ir tinkamo auklėjimo poreikiai. Asmuo, kuriam priklauso vaiko globa, taip pat privalo užtikrinti pagal vaiko amžių, raidą ir kitas aplinkybes reikalingą priežiūrą, ir privalo stebėti, ar vaikas gauna pakankamai pagalbos ir ar yra pakankamai lavinamas. Vaikui augant ir vystantis, asmuo, kuriam priklauso vaiko globa, privalo vis labiau atsižvelgti į paties vaiko nuomonę ir norus.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Vaiko globa paprastai priklauso vaiko tėvams arba vienam iš jų. Jeigu vaikui gimus tėvai yra susituokę vienas su kitu, globa savaime priklauso abiem tėvams. Jeigu tėvai susituokia vėliau, jie įgyja bendros globos teises santuokos būdu. Jeigu vaikui gimus tėvai nėra susituokę vienas su kitu, vaiko globa priklauso motinai. Tačiau tėvai gali lengvai įgyti bendros globos teises jas užregistruodami. Tėvas taip pat gali kreiptis į teismą dėl bendros globos arba jo pripažinimo vieninteliu globėju.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Tam tikrais atvejais vaiko globa iš vaiko tėvų arba vieno iš jų gali būti perduota specialiai paskirtam globėjui. Globą gali tekti tokiu būdu perduoti, jeigu kuris nors iš tėvų pripažįstamas smurtavęs, apšaldžiai vykdęs arba kitaip nevykdęs savo pareigos rūpintis vaiku ir vaiko sveikatai arba raidai dėl to nuolat grėsė pavojus. Globą taip pat gali būti tikslinga perduoti, jeigu vienas iš tėvų arba abu tėvai visam laikui netenka galimybių globoti vaiką.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateietyje klausimas?

Jeigu tėvai nutraukia santuoką, bendra globa galioja toliau. Santuokos nutraukimo atveju teismui nereikia dėl to priimti jokio sprendimo. Jeigu kuris nors iš tėvų nori pakeisti globos statusą, jis privalo kreiptis į teismą, kad bendra globa būtų panaikinta.

Jeigu kuris nors iš tėvų nori pakeisti globos statusą, globos klausimą galima spręsti teisme. Jeigu tėvai sutaria dėl pakeitimo, jie gali globos klausimą išspręsti sudarydami sutartį neteismine tvarka. Kad sutartis galiootų, ją turi patvirtinti socialinių paslaugų komitetas (šved. *socialnämnd*). Klausimai dėl to, su kuriuo iš tėvų vaikas turėtų gyventi ir kaip bendrauti su kitu iš tėvų, sprendžiami tokia pačia tvarka.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Sutartis turi būti sudaryta raštu ir pasirašyta abiejų tėvų. Ją taip pat turi patvirtinti savivaldybės, kurioje vaikas registruotas, socialinių paslaugų komitetas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Savivaldybė privalo per socialinių paslaugų komitetą siūlyti tėvams tartis dėl globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku profesionalaus tarpininkavimo būdu. Tarpininkavimas yra savanoriškas. Todėl dėl tarpininkavimo turi kartu kreiptis abu tėvai. Jeigu tėvams pavyksta susitarti dėl globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku, jie gali pasirašyti sutartį. Socialinių paslaugų komitetui sutartį patvirtinus, ji turės tokį patį poveikį kaip teismo sprendimas.

Jei tėvai kreipiasi į teismą ir anksčiau nesinaudojo tarpininkavimu, o teismas mano, kad sąlygos susitarti bendru sutarimu yra, teismas gali pasiūlyti kreiptis į socialinių paslaugų komitetą dėl tarpininkavimo. Jeigu tėvai jau naudojo tarpininkavimu, tačiau susitarti nepavyko, teismas gali pats paskirti asmenį tėvams taikinti. Bendra teismo pareiga yra stengtis, kad globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimai būtų sprendžiami bendru sutarimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas gali priimti sprendimą dėl

globos (vieno iš tėvų arba bendros globos),

vaiko gyvenamosios vietos (su kuriuo iš tėvų vaikas turėtų gyventi arba ar vaikas turėtų gyventi su kiekvienu iš tėvų pakaitomis) ir

bendravimo su vaiku (vaiko teisės bendrauti su tuo iš tėvų, su kuriuo negyvena).

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Tas iš tėvų, kuriam globa priklauso vienam, turi teisę priimti sprendimus dėl vaiko asmeninių reikalų vienas. Asmuo, kuriam priklauso globa, neprivalo konsultuotis su kitu iš tėvų tais klausimais arba gauti kito iš tėvų sutikimo. Tačiau vaikas turi teisę bendrauti su kitu iš tėvų ir asmuo, kuriam priklauso globa, privalo užtikrinti galimybes naudotis tokia teise. Asmuo, kuriam priklauso globa, taip pat privalo suteikti kitam iš tėvų informaciją, kuri palengvintų bendravimą su vaiku.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Bendra globa reiškia, kad tėvai privalo priimti sprendimus dėl vaiko asmeninių reikalų kartu. Pirmiausia tėvai privalo susitarti dėl visų su vaiku susijusių dalykų. Tačiau nesutarimus dėl bendravimo su vaiku ir vaiko gyvenamosios vietos gali spręsti teismas (žr. pirmiau pateiktus atsakymus).

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Sprendžiant globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku klausimus bet kuris iš tėvų gali paduoti ieškinį apylinkės teismui (šved. *tingsrätt*) pagal vaiko gyvenamąją vietą. Jeigu kompetentingo apylinkės teismo nėra, jurisdikcija priklauso Stokholmo apylinkės teismui (šved. *Stockholms tingsrätt*). Globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku klausimus taip pat galima išspręsti santuokos nutraukimo byloje.

Prašymas iškelti bylą turi būti sudarytas raštu ir pasirašytas pareiškėjo asmeniškai arba jo atstovo. Prašyme turi būti pateikta informacija apie šalis, išdėstyta konkretus reikalavimas (t. y. kokį klausimą teismo prašoma išspręsti), reikalavimo pagrindas, informacija apie tai, kokiais įrodymais remiamasi ir ką kiekvienu įrodymu ketinama įrodyti, taip pat informacija apie tai, dėl kokių aplinkybių jurisdikcija priklauso tam teismui. Rašytiniai įrodymai, kuriais yra remiamasi, turėtų būti pateikti drauge su prašymu.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimai yra nediskreciniai.

Paprastai globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimai turi būti sprendžiami greitai. Teismas gali priimti laikinąjį sprendimą dėl globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku. Pavyzdžiui, gali būti priimtas laikinasis sprendimas dėl vaiko gyvenamosios vietos, kol sprendžiamas ginčas. Laikinasis sprendimas taikomas, kol byla išsprendžiama ir sprendimas įsiteisėja.

Nors specialios oficialios procedūros, kuria būtų galima paspartinti globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimų nagrinėjimą, nėra, klausimo skubumas yra įvertinamas kiekvienu atveju.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku bylose paprastai kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Teisinė pagalba gali būti suteikta, jeigu susiklosto tam tikros sąlygos.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apylinkės teismo sprendimą arba sprendimą dėl globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku galima skųsti apeliaciniam teismui (šved. *hovrätt*).

Tačiau tam, kad apeliacinis teismas nagrinėtų apeliacinį skundą, pirmiau reikia pateikti prašymą leisti pateikti apeliacinį skundą.

Sprendimą arba apeliacinio teismo sprendimą galima apskusti Aukščiausiam teismui (šved. *Högsta domstolen*). Tam, kad aukščiausiasis teismas nagrinėtų kasacinį skundą, reikalingas prašymas leisti pateikti kasacinį skundą.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prirėkti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismo sprendimų, sprendimų arba sutarčių dėl globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku vykdymą galima užtikrinti priverstinėmis priemonėmis. Dėl vykdymo užtikrinimo reikia kreiptis į apylinkės teismą pagal vaiko gyvenamąją vietą. Jeigu kompetentingo teismo nėra, vykdymo užtikrinimo klausimą nagrinėja Stokholmo apylinkės teismas.

Apylinkės teismas gali nustatyti įvairias priemones. Paprastai teismas iš pradžių stengiasi, kad vaikas būtų perduotas savanoriškai. Jeigu tai neįmanoma, teismas gali galiausiai nuspręsti priteisti sąlyginę baudą arba nurodyti vaiką perimti priverstiniu būdu. Sąlyginė bauda reiškia, kad vaiką prižiūrintis asmuo įspėjamas, kad neperdavus vaiko jam gali tekti sumokėti nemažą sumą pinigų. Vaiko perėmimas priverstiniu būdu yra labai retai taikoma priemonė. Ją nusprendžiama taikyti tik tada, jeigu iš susiklosčiusios padėties nėra kitos išeities, ir tik tam, kad vaikui nebūtų padaryta didesnė žala. Tokiu atveju policija priverstinai perima vaiką ir perduoda jį asmeniui, kuriam priklauso globa.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Tam tikrais atvejais taikomas Reglamentas „Briuselis II“. Švedijoje prašymai dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu teikiami Svea apeliaciniam teismui (šved. *Svea hovrätt*).

Kitais atvejais, šalyse, pasirašiusiose 1980 m. Europos konvenciją ir 1996 m. Hagos konvenciją, taikomos minėtos konvencijos. Pagal 1980 m. Europos konvenciją prašymai dėl vykdymo užtikrinimo teikiami apylinkės teismui pagal vaiko gyvenamąją vietą. Pagal 1996 m. Hagos konvenciją prašymai dėl vykdymo užtikrinimo teikiami Svea apeliaciniam teismui.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Tai reglamentuojančios nuostatos išdėstytos Reglamente „Briuselis II“.

Sprendimo taikymą ir vykdymą taip pat galima užginčyti bylose, kuriose toks klausimas iškyla.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Iš esmės taikoma šalies, kurioje yra vaiko gyvenamoji vieta, teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Anglija ir Velsas

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžia reiškia visas teises, pareigas, įgaliojimus, atsakomybę ir valdžią, kuriuos pagal įstatymus vaiko tėvai turi vaiko ir jo turto atžvilgiu. Tai reiškia bet kokias pareigas, kurias jie gali turėti vaikui (pavyzdžiui, pareigą išlaikyti), ir bet kokias teises, kurias vaiko mirties atveju jie gali turėti į vaiko turtą. Pagal Anglijos ir Velso teisę nenumatyta, kad tėvų valdžia apima sprendimus, su kuo vaikas turi gyventi, arba sprendimus, su kuo vaikas turi leisti laiką.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Jei vaiko tėvai yra susituokę arba įregistravę civilinę partnerystę, tėvų valdžią turi ir motina, ir tėvas (arba moteris, kuri yra kita iš tėvų). Motinos visada turi tėvų valdžią, o nesusituokę tėvai arba moteris, kuri yra kita iš tėvų ir kuri nėra susituokusi su vaiko motina arba nėra su ja įregistravusi civilinės partnerystės, gali ją įgyti pagal susitarimą su motina, pagal teismo nutartį arba kartu su vaiko motina užregistruodami vaiko gimimą. Vaiko pamotė arba patėvis gali turėti tėvų valdžią pagal susitarimą su vienu iš vaiko tėvų arba tėvais, kurie turi tėvų valdžią, arba pagal teismo nutartį. Asmuo, turintis nutartį dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo ir bendravimo su vaiku, kurioje nustatyta, su kuo ir kada turėtų gyventi vaikas, tėvų valdžią turi nutarties galiojimo laikotarpiu, o kartais ir ilgiau. Priėmus nutartį dėl įvaikinimo tėvų valdžia perduodama neribotam laikui, išskyrus atvejus, kai nutartis panaikinama. Specialieji globėjai (žr. atsakymą į 3 klausimą) tėvų valdžią turi nutarties galiojimo laikotarpiu. Tėvų valdžią vaiko atžvilgiu turi vietos valdžios institucija, jei yra priimta nutartis dėl vaiko globos. Asmuo, turintis tėvų valdžią pagal 1996 m. Hagos konvencijos dėl vaikų apsaugos 16 straipsnį, tėvų valdžią išlaiko, kai vaikas tampa nuolatinis Anglijos ir Velso gyventojas; tėvų valdžia vykdoma pagal Anglijos ir Velso teisę.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Jei tėvai negali rūpintis savo vaiku, teismas gali paskirti specialųjį globėją, kuris vykdys tėvų valdžią. Vienas iš tėvų, turintis tėvų valdžią, gali paskirti asmenį, kuris taps vaiko globėju vieno iš tėvų mirties atveju. Tėvų valdžia priklausys vietos valdžios institucijai (socialinės gerovės institucijai), jei ji prižiūri vaiką.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateityje klausimas?

Jei pora išsiskiria, tai neturi įtakos tėvų valdžiai, nepriklausomai nuo to, ar tėvai yra susituokę. Teismas gali apriboti naudojimąsi tėvų valdžia, jei mano, kad tai reikalinga. Kai kuriais atvejais teismas gali visiškai panaikinti tėvų valdžią (tačiau negalima panaikinti susituokusių tėvų valdžios).

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Susitarimas turi būti sudarytas naudojant [susitarimo dėl tėvų valdžios](#) formą.

Teismų adresus galima rasti [Jos Didenybės teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje. Kartu su forma pateikiamos pastabos su rekomendacijomis. Kadangi susitarimo sudarymas turi didelės įtakos abiejų tėvų teisei padėčiai, prieš pildant formą jiems rekomenduojama kreiptis teisinės konsultacijos. Reikiamoje Anglijos ir Velso vietoje dirbančio solisitoriaus vardą, pavardę ir adresą galima gauti naudojantis Teisininkų draugijos solisitoriaus paieškos paslauga (00 44 (0)20 7242 1222) arba iš:

savo vietos šeimos bylų teismo;

[Piliečių konsultavimo biuro](#);

Teisės centro;

vietos bibliotekos.

Kai kuriais atvejais jie taip pat gali gauti teisinę pagalbą.

Tėvai turi pateikti tapatybę patvirtinančius dokumentus, o tėvų parašus turi paliudyti įgaliotas teismo pareigūnas. Motina į teismą turi pasiimti įrodymus, patvirtinančius, kad ji yra vaiko motina, taigi, reikalinga viso vaiko gimimo liudijimo kopija. Ji taip pat turi turėti tapatybę patvirtinantį dokumentą, kuriame būtų nuotrauka ir parašas (pavyzdžiui, kortelę su nuotrauka, oficialų leidimą arba pasą). Tėvas turi turėti tapatybę patvirtinantį dokumentą, kuriame būtų nuotrauka ir parašas (pavyzdžiui, kortelę su nuotrauka, oficialų leidimą arba pasą).

Kai forma pasirašoma ir paliudijama, padaromos dvi kopijos. Susitarimo formos originalą ir kopijas galima pateikti arba išsiųsti

Centriniam šeimos bylų teismui,

First Avenue House,

42-49 High Holborn,

Londonas WC1V 6NP.

Centrinis šeimos bylų teismas susitarimą užregistruos ir pasiilks jo originalą. Ant kopijų bus uždėti antspaudai ir jos bus išsiųstos kiekvienam iš tėvų susitarime nurodytais adresais. Susitarimas įsigalios tik po to, kai jis bus gautas ir užregistruotas Centriniam šeimos bylų teisme. Už susitarimo dėl tėvų valdžios registravimą mokėti nereikia. Jei norima sudaryti susitarimą daugiau nei dėl vieno vaiko, dėl kiekvieno vaiko reikia užpildyti atskirą formą.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tėvai gali naudotis tarpininkavimo paslaugomis, kurios gali padėti sudaryti tinkamą susitarimą dėl būsimos vaiko priežiūros. Bet kokį sudarytą susitarimą reikia užregistruoti teisme. Registracija reikalinga susitarimui patvirtinti ir tam, kad susitarimas taptų vykdytinu.

Daugiau informacijos apie šeimos taikinamąjį tarpininkavimą galima rasti [Teisingumo ministerijos](#) svetainėje.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokių su vaiku susijusių klausimų gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali nuspręsti, su kuo ir kada turi gyventi vaikas. Teisėjas taip pat gali nuspręsti, su kuo ir kada vaikas leis laiką arba bendraus. Tėvai skatinami sudaryti susitarimą dėl bendravimo. Jei tėvams nepavyksta susitarti, teismai nepriims sprendimų dėl vaikų išlaikymo išmokų, nes šį klausimą sprendžia [Vaikų išlaikymo tarnyba](#). Tėvai paprastai susitaria, kokią mokyklą lankys vaikas; jei tėvams nepavyksta susitarti, šį klausimą gali išspręsti teisėjas, priimdamas nutartį dėl konkretaus klausimo. Vaikas išlaiko savo vardą ir pavardę, išskyrus atvejus, kai teismas nurodo kitaip. Teismas gali neleisti asmeniui naudotis tėvų valdžios dalimi, priimdamas nutartį dėl draudžiamų veiksmų. Teismas taip pat gali priimti sprendimą dėl išsivežimo iš jurisdikcijos visam laikui ir pavardės pakeitimo (žr. 8 klausimą).

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusių klausimų spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Teismas tikisi, kad tėvai kartu priims sprendimus sudarydami susitarimą. Jei abu tėvai turi tėvų valdžią, vienas iš tėvų, turintis nutartį dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo ir bendravimo su vaiku, kurioje nustatyta, su kuo turi gyventi vaikas, turi turėti kito iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena (ir bet kurio kito asmens, turinčio tėvų valdžią), sutikimą visam laikui išsivežti vaiką iš Jungtinės Karalystės arba teismo leidimą. Vienas iš tėvų, su kuriuo pagal nutartį gyvena vaikas, gali persikelti į kitą vietą jurisdikcijos ribose (Anglijoje ir Velse). Norint pakeisti vaiko pavardę reikalingas visų asmenų, turinčių tėvų valdžią, sutikimas arba teismo leidimas.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Vaiko gyvenamoji vieta bus su abiem tėvais. Vaikas dalį laiko praleis su kiekvienu iš tėvų, kaip nurodyta teismo. Tai gali turėti praktinį poveikį mokėtinai vaiko išlaikymo sumai.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridunami prie pareiškimo?

Prašymą galima pateikti šeimos bylų teismui pagal [1989 m. Vaikų apsaugos įstatymo](#) 4 straipsnį. Teismo kontaktinius duomenis galima rasti [Jos Didenybės teismų ir specializuotų teismų tarnybos](#) svetainėje. Toje svetainėje taip pat pateikiama [prašymo forma](#). Prašymo formos kopiją reikia išsiųsti kiekvienam asmeniui, turinčiam tėvų valdžią. Dokumentus galima pateikti vėliau, atsižvelgiant į teismo nurodymus.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Procedūra aprašyta pirmiau. Tėvų valdžios įgijimo skubos tvarka procedūrų nenumatyta.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Teisinę pagalbą galima gauti tik tuo atveju, jei pateikiami įrodymai apie smurtą šeimoje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip. Apylėkės teismo teisėjo lygio teisėjo sprendimus galima apskųsti apygardos teismo teisėjo lygio teisėjui. Aukštojo teismo apygardos teisėjo sprendimai skundžiami Aukštojo teismo lygio teisėjui.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Tėvų valdžia yra teisė, todėl jos savaimė vykdyti negalima. Jei tėvų valdžia nevykdoma, šeimos bylų teismui galima pateikti prašymą išspręsti konkretų ginčijamą klausimą, pavyzdžiui, klausimą dėl prievolės išlaikyti vaiką. Teismų adresus galima rasti [čia](#).

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Jei norite, kad pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2001/2003 (Reglamentas „Bruselis IIa“) būtų vykdomas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl teisės bendrauti arba sprendimas pagal 11 straipsnio 8 dalį, iš tą sprendimą priėmusio teismo turite gauti pagal reglamentą reikalingą pažymėjimą ir kreiptis į Pagrindinį registrą (Centrinio šeimos bylų teismo adresu) dėl sprendimo pripažinimo ar vykdymo. Dėl kitų sprendimų registracijos, pripažinimo ar nepripažinimo reikia kreiptis į Pagrindinį registrą.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiems atvejais?

Turite ginčyti sprendimo priėmimą pirminės kompetencijos teisme **prieš teismui priimant sprendimą**. Jei numatyta tos valstybės narės teisėje, kiekvienas byla suinteresuotas asmuo turi būti informuotas apie tai, kad teismas nagrinėja prašymą priimti sprendimą. Tos valstybės narės teisėje bus nurodyta, kokių veiksmų galite imtis, jei nesutinkate, kad būtų priimtas sprendimas.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalis negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai? Bylą reikia pradėti jurisdikcijos, kurioje yra vaiko įprastinė gyvenamoji vieta, teisme.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 10/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Šiaurės Airija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

[1995 m. Įsakyme dėl vaikų \(Šiaurės Airija\)](#) tėvų valdžia apibrėžiama kaip visos teisės, pareigos, įgaliojimai ir atsakomybė, kurias pagal įstatymą tėvai turi savo vaiko atžvilgiu. Įsakyme tos teisės ir pareigos nenurodytos. Tačiau pripažįstama, kad asmenys, turintys tėvų valdžią, turi:

pareigą apsaugoti vaiką, suteikti jam namus ir juo rūpintis;

galimybę nustatyti, kur turi gyventi vaikas;

galimybę nuspręsti, kas gali bendrauti su vaiku;

pareigą užtikrinti vaiko lavinimą;

teisę duoti sutikimą išduoti pasą;

pareigą užtikrinti medicininį gydymą ar pagalbą ir teisę sutikti su tokiu gydymu ar pagalba;

teisę išrinkti vaiko vardą;

teisę užtikrinti vaiko religinį mokymą.

Visais atvejais tėvų valdžia turi būti vykdoma atsižvelgiant į vaiko interesus, o prieš priimant svarbų sprendimą reikia pasitarti su visais asmenimis, turinčiais tėvų valdžią. Tačiau, jei nepavyksta susitarti, galima prašyti, kad klausimą išspręstų teismas.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Jei vaiko gimimo metu jo tėvai buvo susituokę, abu tėvai turės tėvų valdžią vaiko atžvilgiu.

Jei vaiko gimimo metu jo tėvai nebuvo susituokę, motina automatiškai turės tėvų valdžią vaiko atžvilgiu, o tėvas tėvų valdžią gali įgyti: susituokdamas su motina;

prašydamas teismo priimti jam palankią nutartį dėl tėvų valdžios;

su motina sudarydamas susitarimą dėl tėvų valdžios (žr. 5 klausimą); arba

jei jis užregistruojamas kaip vaiko tėvas (tai taikoma tik gimimams, kurie Jungtinėje Karalystėje užregistruoti po 2002 m. balandžio 15 d.).

Jei nesusituokęs tėvas tėvų valdžią įgijo pagal teismo nutartį, susitarimą arba registraciją, tėvų valdžia gali pasibaigti tik pagal teismo nutartį.

Jei teismas priima nutartį dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo su nesusituokusiu tėvu, teismas jo naudai taip pat turi priimti nutartį dėl tėvų valdžios, jei nesusituokęs tėvas jos neturėtų kitu pagrindu.

Asmuo, kuris nėra vienas iš vaiko tėvų, gali įgyti tėvų valdžią vaiko atžvilgiu pagal teismo nutartį.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Asmuo, kuris turi tėvų valdžią vaiko atžvilgiu, negali jos atsisakyti arba perduoti. Tačiau jis gali susitarti, kad tėvų valdžią jo vardu vykdytų kitas asmuo.

Be to, asmuo, kuris nėra vienas iš vaiko tėvų, tėvų valdžią vaiko atžvilgiu gali įgyti pagal teismo nutartį (pavyzdžiui, nutartį dėl gyvenamosios vietos nustatymo, nutartį dėl skubios apsaugos ar nutartį dėl globos).

Paprastai tėvų valdžios vaiko atžvilgiu vienas iš tėvų nepraranda vien dėl to, kad ją įgijo koks nors kitas asmuo. Tačiau pagal nutartį dėl įvaikinimo tėvų valdžia iš biologinių tėvų perduodama įtėviams.

Jei vienas iš tėvų turi tėvų valdžią vaiko atžvilgiu, jis gali paskirti kitą asmenį, kuris bus vaiko globėju to iš tėvų mirties atveju.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Tėvų valdžia vaiko atžvilgiu išlieka nutraukus santuoką ir ribojama tik tiek, kiek klausimai tarp tėvų arba tėvų ir trečiųjų asmenų yra išspręsti savanoriškame susitarime arba teismo nutartyje.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Jei tėvai nesusituokę, jie gali sudaryti susitarimą dėl tėvų valdžios. Jis turi būti:

sudarytas [1996 m. Taisyklėse dėl vaikų \(susitarimo dėl tėvų valdžios\) \(Šiaurės Airija\)](#) nurodyta forma;

sudarytas dalyvaujant liudytojui; taip pat

kartu su dviem kopijomis pateiktas Karališkųjų teisingumo teismų Globos ir apsaugos tarnybai adresu Chichester Street, Belfast, BT1 3JF.

Jei tėvai buvo susituokę, tačiau gyvena skyriumi arba santuoką nutraukė, jie gali susitarti, kaip vykdys tėvų pareigas, ir prašyti, kad dėl to susitarimo teismas priimtų nutartį, kuri vėliau gali būti keičiama siekiant atsižvelgti į pasikeitusias aplinkybes.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Šiaurės Airijoje yra kelios įstaigos, kurios teikia tarpininkavimo paslaugas ir gali padėti taikiai spręsti ginčus. Informacijos galima rasti [Jungtinės Karalystės sutuoktinių taikintojų kolegijos](#), [Šiaurės Airijos šeimos taikinamojo tarpininkavimo įstaigos](#), [„Barnardo's“ Šiaurės Airijoje](#), [Šiaurės Airijos paramos šeimai įstaigos](#), [Šiaurės Airijos ginčų sprendimo tarnybos](#) ir [Šiaurės Airijos tarpininkavimo ir konsultavimo įstaigos](#) svetainėse.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Šiaurės Airijos teismai turi plačią įgaliojimų ir konkrečiai gali spręsti klausimus dėl:

- vaiko išvežimo iš Šiaurės Airijos;
- gyvenamosios vietos nustatymo (kur ir su kuo turi gyventi vaikas);
- bendravimo (kada, kur ir su kuo gali bendrauti vaikas);
- finansinio aprūpinimo;
- lavinimo;
- religinio mokymo;
- medicininio gydymo;
- vaiko turto administravimo.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Teismas pripažįsta, kad reikalinga lanksti ir praktiška tvarka, jei ji įmanoma. Taigi, jei vaiku rūpinasi vienas iš tėvų, tas iš tėvų turi turėti galimybę priimti sprendimus, kuriuos reikia priimti, kol jis prižiūri vaiką.

Kartu tikimasi, kad svarbūs sprendimai bus aptarti su kitu iš tėvų ir kad šie klausimai bus sprendžiami taikiai. Tačiau, jei susitarti nepavyksta, teismas gali priimti nutartį dėl konkretaus klausimo (ja išsprendžiamas konkretus klausimas) arba nutartį dėl draudžiamų veiksmų (joje nurodoma, kokio sprendimo negalima priimti be teismo sutikimo).

Jei yra priimta nutartis dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, joks asmuo negali nustatyti kitos vaiko pavardės arba išsivežti vaiko iš Jungtinės Karalystės vieno mėnesio arba ilgesniam laikotarpiui neturėdamas rašytinio kiekvieno asmens, turinčio tėvų valdžią, sutikimo arba teismo sutikimo.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Kai vaikas yra su vienu iš tėvų, tas iš tėvų priima reikiamus kasdienes sprendimus. Tačiau tikimasi, kad dėl svarbių sprendimų bus tariamasi su kitu iš tėvų.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Paprastai prašymą priimti nutartį dėl tėvų valdžios suteikimo reikia pateikti Šeimos bylų teismui. Tačiau, jei kitame teisme nagrinėjama kita su vaiku susijusi šeimos byla, prašymą galima pateikti tam teismui.

Šeimos bylų teisme pradėta byla gali būti perduota Paramos šeimai centrui arba Aukštajam teismui remiantis keliais pagrindais (pavyzdžiui, jei byla yra sudėtinga arba susijusi su bendruoju viešuoju interesu).

Teismų adresus ir telefono numerius galima rasti [Šiaurės Airijos teismų ir specializuotų teismų tarnybos](#) svetainėje.

Yra kelios formos, kurias reikia užpildyti ir pateikti atitinkamo teismo raštinei. Dauguma šių formų yra standartinės. Teismo raštinė galės pateikti formų kopijas ir paaiškinti, kaip jas užpildyti. Tačiau teismo darbuotojai negali teikti teisinių konsultacijų ar nurodyti, ką turite rašyti. Taip pat reikės mokėti teismo mokesčių.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Pateikus prašymą teismo raštinė nustatys posėdžio datą ir apie ją informuos kitą šalį. Jei iki nustatytos posėdžio datos klausimas neišsprendžiamas, magistratas arba teisėjas išklausys parodymus ir priims sprendimą. Tėvų valdžios įgijimo skubos tvarka procedūrą nenumatyta.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Turite teisę prašyti suteikti teisinę pagalbą. Tačiau teikiamos teisinės pagalbos (jei ji teikiama) lygis priklauso nuo finansinių galimybių vertinimo. Net ir pripažinus, kad asmuo atitinka finansinio tinkamumo kriterijus, jam vis tiek gali reikėti mokėti finansinį įnašą, skirtą išlaidoms padengti. Pagal susitarimą šis įnašas Teisinių paslaugų agentūrai gali būti sumokamas per tam tikrą laikotarpį. Be finansinių tinkamumo kriterijų asmuo taip pat turi atitikti kriterijų dėl pagrindų, t. y. turi būti pagrįstų priežasčių pradėti bylą arba būti joje atsakovu ir atlikti šiuos veiksmus turi būti pagrįsta visomis aplinkybėmis.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Skundą galima pateikti:

- dėl Šeimos bylų teismo sprendimo – Paramos šeimai centrui; ir
- dėl Paramos šeimai centro sprendimo – Aukštajam teismui.

Skundą galima pateikti dėl nutarties priėmimo arba atsakymo ją priimti.

Pateikus skundą Aukštasis teismas šalies prašymu gali nuspręsti bylą perduoti Apeliaciniam teismui, kad šis pateiktų išvadą teisės klausimu. Kitais atvejais Aukštojo teismo sprendimas yra galutinis.

Apeliacinio teismo sprendimas Aukštojo teismo perduotoje byloje yra galutinis.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Šeimos bylų teisme (jame nagrinėjama dauguma su vaikais susijusių klausimų) galima pateikti prašymą išspręsti konkretų klausimą, susijusį su tėvų valdžios vykdymu. Kontaktiniai duomenys nurodyti pirmiau.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Tarybos reglamente (EB) Nr. 2001/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“) numatyta, kad tam tikri valstybėje narėje priimti sprendimai dėl tėvų valdžios vykdymo vykdomi kitoje valstybėje narėje.

Sprendimas turi būti paskelbtas vykdytinu toje kitoje valstybėje. Šiaurės Airijoje turite pateikti prašymą užregistruoti sprendimą Aukštajame teisme.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Pripažinimą turite ginčyti kitos valstybės narės teisme pagal tame teisme taikomą procedūrą.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Bylą reikia pradėti jurisdikcijos, kurioje yra vaiko įprastinė gyvenamoji vieta, teisme.

Jei Šiaurės Airijos teismas nusprendžia, kas jis turi jurisdikciją nagrinėti bylą, šis teismas taikys Šiaurės Airijos teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 11/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Škotija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Škotijoje tėvų teisės ir pareigos vadinamos tėvų teisėmis ir pareigomis.

Kiek tai įmanoma ir atitinka vaiko interesus, asmuo, turintis tėvų pareigas vaikui, turi:

- saugoti ir skatinti vaiko sveikatą, raidą ir gerovę;
- tinkamai atsižvelgdamas į vaiko raidos etapą teikti vaikui nurodymus ir patarimus;
- jei vaikas negyvena su vienu iš tėvų – reguliariai bendrauti su vaiku;
- veikti kaip vaiko teisinis atstovas.

Kad asmuo galėtų vykdyti savo pareigas, jis turi teises. Tėvų teisės yra šios:

- teisė, kad vaikas gyventų su vienu iš tėvų arba teisė nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;
- teisė kontroliuoti vaiko auklėjimą, teikti dėl jo nurodymus ar patarimus tinkamai atsižvelgiant į vaiko raidos etapą;
- jei vaikas su vienu iš tėvų negyvena – teisė reguliariai bendrauti su vaiku;
- teisė būti vaiko teisiniu atstovu.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Vaiko motina automatiškai turi tėvų teises ir pareigas. Vaiko tėvas tėvų teises ir pareigas turės tuo atveju, jei:

- jis buvo susituokęs su motina jos pastojimo metu arba vėliau;
- kartu su motina jis užregistravo vaiko gimimą 2006 m. gegužės 4 d. arba vėliau;
- jis ir motina sudarė ir užregistravo nustatytos formos susitarimą (žr. atsakymą į 5 klausimą);
- tėvų teises ir pareigas jam suteikė teismas.

Bet kuris vaiku suinteresuotas asmuo gali prašyti teismo suteikti tėvų teises ir pareigas.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Taip. Teismas tėvų teises ir pareigas gali suteikti kitam asmeniui, kuris nėra vienas iš vaiko tėvų, arba gali paskirti asmenį vaiko globėju.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišyje klausimas?

Jei tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, tai savaime neturi įtakos tam, kas turi tėvų teises ir pareigas. Jei tėvai negali susitarti dėl to, kas geriausia jų vaikui, vienas iš tėvų arba abu tėvai gali prašyti teismo išspręsti klausimą. Teismas pirmiausia turi atsižvelgti į atitinkamo vaiko interesus. Teismas negali priimti nutarties, išskyrus atvejus, kai nutarties priėmimas labiau atitinka vaiko interesus, nei jos nepriėmimas. Be to, teismas, atsižvelgdamas į vaiko amžių ir brandą, turi atsižvelgti į bet kokią vaiko išreikštą nuomonę.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Susitarimas, kuriuo tėvui suteikiamos tėvų teisės ir pareigos, turi būti sudarytas nustatyta forma ir užregistruotas, kad turėtų teisinę galią. Forma pateikiama [Škotijos vyriausybės svetainėje](#).

Susitarimą turi pasirašyti kiekvienas iš tėvų dalyvaujant vienam liudytojui, sulaukusiam 16 metų; liudytojas taip pat turi pasirašyti susitarimą. Tas pats asmuo gali būti abiejų parašų liudytojas. Susitarimas turi būti užregistruotas Tarybos ir sesijų knygoje, kol motina vis dar turi tėvų teises ir pareigas, kurias ji turėjo susitarimo pasirašymo metu.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Yra įvairių neteismo ginčų sprendimo būdų. Pavyzdžiui:

- šeimos taikinamasis tarpininkavimas (kai tarpininkas šeimos nariams suteikia galimybę pasikalbėti jiems rūpimais klausimais, nagrinėti galimybes ir susitarti dėl tolesnių veiksmų);
- tarpininkavimas dalyvaujant advokatui (kai tarpininkas yra advokatas, kuris taip pat turi kvalifikaciją dėl tarpininkavimo);
- arbitražas (kai šalys susitaria paskirti asmenį, vadinamą arbitru, kuris nagrinės ginčą ir kurio sprendimas joms bus privalomas);
- bendradarbiavimo teisė (kai abi šalys turi advokatus ir advokatai susitaria bandyti išspręsti ginčą nesikreipiant į teismą).

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali priimti nutartį dėl:

- tėvų pareigų;
- tėvų teisių;
- globos;
- vaiko turto administravimo.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Kiekvienas asmuo, turintis tėvų teises ir pareigas vaiko atžvilgiu, turi dalyvauti priimant sprendimus dėl to vaiko. Kai tėvų teises ir pareigas turi tik vienas iš tėvų, jis gali priimti sprendimus visais klausimais nesitardamas su kitu iš tėvų.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jei abu tėvai turi visas teises ir pareigas vaiko atžvilgiu, jie abu turi teisę, kad vaikas su jais gyventų, arba teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Jei vaikas gyvena su vienu iš tėvų, kitas iš tėvų turi teisę reguliariai bendrauti su vaiku.

Galioja bendras principas, kad abu tėvai turi prisidėti prie savo vaikų auklėjimo, kai tai įmanoma ir atitinka vaiko interesus. Jei tėvai negali susitarti, teismas nustatys, su kuriuo iš tėvų ir kada gyvens vaikas. Teismas gali nurodyti, kad skirtingu laiku vaikas gyvens su skirtingais asmenimis.

10 | Kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

i. Ieškinį dėl tėvų pareigų galima pareikšti Sesijų teisme arba šerifo teisme. Prašymą galima pateikti įprastame ieškinyje dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium.

ii. Klausimas, į kurį teismą kreiptis, yra asmeninio pasirinkimo dalykas. Jei ieškinyje dėl santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyrium nenagrinėjamas, Sesijų teismas turi jurisdikciją nagrinėti prašymą priimti nutartį dėl tėvų pareigų, jei vaiko įprastinė gyvenamoji vieta yra Škotijoje, o šerifo teismas turi jurisdikciją nagrinėti tokį ieškinį, jei vaiko įprastinė gyvenamoji vieta yra teismo geografinės vietos šerifo apygardoje. [Škotijos teismų ir specializuotų teismų tarnybos svetainėje](#) pateiktas žemėlapis, kuriame parodytos teismų vietos, ir nurodyti adresai bei kontaktiniai duomenys.

iii. Prašymą dėl tėvų teisių ir pareigų reikia pateikti Sesijų teismui (kaip šaukimą) arba šerifo teismui (kaip pradinį raštą). Kaip ir ieškinių dėl santuokos nutraukimo atveju kiekvienas teismas turi savo taisykles, kuriose nustatyta tokio prašymo forma. Žr. puslapio apie [santuokos nutraukimą](#) 11 punkto 6 papunktį.

Formalumai ir dokumentai

iv. Norint pateikti prašymą bet kuriame iš šių teismų reikia mokėti mokesčių. Dėl atvejų, kai nuo mokesčių gali būti atleidžiama, žr. puslapio apie [santuokos nutraukimą](#) 11 punkto 8 papunktį.

v. Su bet kokių tokio pobūdžio prašymu reikia pateikti vaiko gimimo įrašo išrašą. Teismas nepriims nei fotokopijos, nei sutrumpintos liudijimo formos.

11 | Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Tokio pobūdžio prašymams supaprastinta procedūra nenumatyta. Procedūros nurodytos puslapio apie [santuokos nutraukimą](#) 11 punkto 6 papunktyje nurodytose taisyklėse. Galima prašyti priimti laikiną nutartį, kai manoma, kad tai reikalinga.

12 | Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Konsultacijos ir pagalba tėvų valdžios klausimais teikiamos atsižvelgiant į įprastus įstatyme numatytus finansinius kriterijus. Bylose dėl tėvų valdžios taip pat galima gauti civilinę teisinę pagalbą atsižvelgiant į tris įprastus įstatyme numatytus finansinio tinkamumo, pagrįstumo ir pakankamo pagrindo kriterijus.

13 | Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip.

14 | Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Dėl to paties ieškinio galima pradėti procesą dėl teismo nutarties nevykdymo. Jei teismo nutartis nevykdoma, gali būti priimamas sprendimas dėl nepagarbos teismo procesui.

15 | Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Jei norite, kad būtų vykdomas kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, šis klausimas reglamentuotas Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 (paprastai vadinamas Reglamentu „Briuselis IIa“). Kitos valstybės narės teismo sprendimas dėl tėvų valdžios vykdymo vaiko atžvilgiu yra vykdytinas Škotijoje, jei: 1) buvo pateiktas prašymas; 2) pagal prašymą teismo sprendimas buvo paskelbtas vykdytinu Škotijoje.

Šio prašymo pateikimo procedūra nustatyta Škotijos teisėje. Prašymą kartu su konkrečiais dokumentais (jie nurodyti Reglamente „Briuselis IIa“) reikia pateikti Sesijų teismui. Gali būti naudinga gauti teisinę konsultaciją šiuo klausimu.

Pagal Reglamentą „Briuselis IIa“ tam tikri teismo sprendimai yra vykdytini kitose valstybėse narėse nereikalaujant teismo sprendimo paskelbti vykdytinu.

16 | Kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Jei norite ginčyti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimą, šis klausimas reglamentuotas Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 (paprastai vadinamas Reglamentu „Briuselis IIa“). Reglamente „Briuselis IIa“ nustatyti pagrindai, kai sprendimas nepripažįstamas.

Reikia pateikti prašymą pagal Škotijos teisėje nustatytą procedūrą. Prašymą kartu su konkrečiais dokumentais (jie nurodyti Reglamente „Briuselis IIa“) reikia pateikti Sesijų teismui. Gali būti naudinga gauti teisinę konsultaciją šiuo klausimu.

Pagal Reglamentą „Briuselis IIa“ tam tikri teismo sprendimai yra vykdytini ir pripažįstami kitose valstybėse narėse nereikalaujant teismo sprendimo paskelbti vykdytinu.

17 | Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Jei Škotijos teismas turi jurisdikciją, jis paprastai taikys Škotijos teisę. Jei manoma, kad konkretus klausimas reglamentuotas atitinkamame užsienio valstybės įstatyme, kuris skiriasi nuo Škotijos įstatymo, tą įstatymą reikia nurodyti ir pagrįsti jo taikymą. Gali būti išskirtinių aplinkybių, kai bylos šalys prašo taikyti užsienio teisę; tokiais atvejais Škotijos teismas gali į šį prašymą atsižvelgti.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 09/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Tėvų atsakomybė - Gibraltaras

1 | Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Pagal Gibraltarą teisę tėvų valdžia reiškia vaiko globą, priežiūrą ir kontrolę; ją paprastai vykdo vienas iš vaiko tėvų, abu tėvai arba paskirtas globėjas. Paprastai už vaiko globą bei auklėjimą ir bet kokio vaikui priklausančio ar patikos pagrindu valdomo turto administravimą yra atsakingi tėvai arba globėjas. Sąvoka „tėvų valdžia“ taikoma tėvui, motinai ar bet kokiam paskirtam globėjui, kuris vykdo tėvų pareigas konkrečiam vaikui. Tėvų valdžia taip pat reiškia tiesioginę kontrolę arba kontrolę teikiant patarimus tinkamai atsižvelgiant į vaiko raidos etapą. Ji taip pat apima vaiko auklėjimą ir teisę reguliariai bendrauti su vaiku, jei vaikas su tuo asmeniu negyvena; taip pat teisę ir pareigą prirėikus būti vaiko teisiniu atstovu.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Paprastai vaiko globos ar auklėjimo ir bet kokio turto administravimo klausimais motina turi tas pačias teises ir įgaliojimus, kaip tėvas. Tokios motinos ir tėvo teisės ir įgaliojimai yra vienodi; bet kuris iš tėvų jais gali naudotis be kito iš tėvų. Šioms bendrosioms teisėms taikoma bet kokia [Gibraltaro teismų](#) priimta nutartis.

Pagal Gibraltarą teisę, jei vaiko tėvas ir motina jo gimimo metu buvo susituokę, abu tėvai turi tėvų valdžią vaiko atžvilgiu. Tačiau, jei tėvai nebuvo susituokę, vaiko gimimo metu tėvų valdžią turės tik motina. Ši taisyklė nėra griežta ar absoliuti, nes Gibraltarą teisėje pripažįstama, kad, jei motina tėvą užregistruoja kaip vaiko tėvą, jis įgyja tėvų valdžią vaiko atžvilgiu. Tėvas tėvų valdžią įgyja ir tuo atveju, kai tai nurodo teismas.

Tačiau tėvų teises vaiko atžvilgiu gali turėti vienas, du arba daugiau asmenų. Tačiau ta teise vienas asmuo negali naudotis be kito asmens arba, atitinkamai atvejais, bet kitų asmenų sutikimo, išskyrus atvejus, kai tai nurodyta teismo nutartyje, akte ar susitarime.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Vienam iš tėvų mirus likęs gyvas iš tėvų tampa vaiko globėju vienas arba kartu su bet koku mirusio vieno iš tėvų paskirtu globėju. Jei miręs vienas iš tėvų globėjo nepaskyrė arba paskirtas globėjas mirė arba nesutinka būti globėju, globėją gali paskirti teismas, jei mano, kad tai reikalinga.

Pagal vaiko motinos ar tėvo prašymą teismas gali priimti nutartį dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo ir jo motinos arba tėvo teisės bendrauti su vaiku. Teismas taip pat turi įgaliojimus nustatyti vaiko gyvenamąją vietą su bet kuriuo asmeniu (neatsižvelgiant į tai, ar tas asmuo yra vienas iš tėvų). Tačiau sprendimas, kuriuo nustatyta vaiko gyvenamoji vieta su vienu iš tėvų, nevykdytinas, kol abu tėvai gyvena kartu.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Santuokos nutraukimo atveju Gibraltarą Aukščiausiasis Teismas turi įgaliojimus (vykdomus prieš priimant galutinį sprendimą arba po jo priėmimo) nustatyti santuokoje gimusių vaikų globą, išlaikymą ir ugdymą arba nurodyti, kad būtų pradėtas procesas, kad vaikas taptų valstybės globotiniu. Aukščiausiasis Teismas negali priimti galutinio sprendimo dėl santuokos nutraukimo, kol nėra įsitikinęs, kad dėl kiekvieno vaiko buvo numatytos tinkamos priemonės.

Tėvams gyvenant skyrium jie gali sudaryti susitarimą, pagal kurį vienas iš tėvų gali atsisakyti visų arba dalies tėvų teisių. Tačiau teismas tokio susitarimo nevykdo, jei mano, kad tai nenaudinga vaikui.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Kaip nurodyta atsakyme į 4 klausimą, kai tėvai sudaro susitarimą dėl gyvenimo skyrium, pagal kurį vienas iš tėvų atsisako visų arba dalies savo tėvų teisių, teismas tokį susitarimą vykdydys tik tuo atveju, jei mano, kad tai naudinga vaikui.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jei klausimas dėl tėvų valdžios buvo iškeltas nagrinėjant bylą dėl santuokos nutraukimo, sprendimą šiuo klausimu gali priimti Gibraltarą Aukščiausiasis Teismas. Tačiau konsultacijose santuokos klausimais galima gauti socialinės pagalbos. Konsultavimo santuokos klausimais paslaugą teikia Gibraltarą Romos katalikų bažnyčia. Kai kuriuos iš šių klausimų taip pat galima spręsti taikant tarpininkavimą.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teisėjas gali priimti sprendimą dėl bet kokio klausimo, kuris, jo nuomone, gali turėti įtakos vaiko interesams.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Jei vienam iš tėvų suteikiamos visos globos teisės, jis gali priimti sprendimus visais su vaiku susijusiais klausimais nesitardamas su kitu iš tėvų, išskyrus atvejus, kai taip pažeidžiama esama teismo nutartis; pavyzdžiui, nutartis dėl teisės bendrauti su vaiku.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Bendra vaiko globa reiškia, kad abu tėvai vaiko atžvilgiu turi vienodas teises ir pareigas. Šias teises galima įgyvendinti kartu arba atskirai.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokius oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Jei prašymas dėl tėvų valdžios pateikiamas nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą arba ją išnagrinėjus, prašymą reikia pateikti Gibraltarą Aukščiausiajam Teismui. Prašymas pateikiamas kaip šaukimas, pagrįstas rašytiniu patvirtinimu. Pateikus šiuos dokumentus Aukščiausiojo Teismo kanceliarija nustatys posėdžio, kuriame bus nagrinėjamas prašymas, datą.

Prašymus, kad vaikas, kuriam reikalinga globa, taptų valstybės globotiniu, taip pat reikia teikti Gibraltarą Aukščiausiajam Teismui.

Kai klausimas dėl tėvų valdžios nesulaugęs su santuokos nutraukimo byla, prašymą galima pateikti Gibraltarą Magistratų teismui. Prašymą reikia pateikti kaip raštišką skundą, kuriame reikia nurodyti prašomą teisių gynimo būdą ir skundo pagrindą. Kartu su prašymu reikia pateikti vaiko gimimo liudijimo kopiją ir, jei taikoma, santuokos liudijimo kopiją. Gavęs skundą teismas byloje paskirs posėdį ir informuos šalis apie dokumentų pateikimo terminą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Visose bylose Aukščiausiasis Teismas arba Magistratų teismas nustatys posėdžio, kuriame bus nagrinėjamas atitinkamas prašymas, datą ir informuos šalis. Nustatytą datą šalis kartu su savo teisiniais atstovais turi atvykti į teismą (jei taikoma).

Jei matyti, kad vaikui gali būti reikalinga globa, gali būti taikomos skubios procedūros.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Atsižvelgiant į materialinės padėties kriterijų teisinę pagalbą galima gauti ir Magistratų teisme, ir Aukščiausiajame Teisme. Prašymus dėl teisinės pagalbos bet kuriame iš šių teismų reikia pateikti Aukščiausiajam Teismui; prašymų formas galima gauti Aukščiausiojo Teismo kanceliarijoje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Jei sprendimą dėl tėvų valdžios priėmė Magistratų teismas, skundą galima pateikti Aukščiausiajam Teismui. Jei sprendimą priėmė Aukščiausiasis Teismas, skundą galima pateikti Apeliaciniam teismui.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prirėikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Prašymą reikia pateikti teismui, kuris priėmė pradinę nutartį dėl tėvų pareigų. Jei šią nutartį priėmė Magistratų teismas, reikia pateikti skundą jame nurodant skundo pagrindus. Kreipiantis į Aukščiausiajį Teismą reikia pateikti šaukimą, pagrįstą, jei reikia, rašytiniu patvirtinimu.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Valstybės narės teismo sprendimas dėl tėvų valdžios, priimtas santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia byloje, gali būti pripažįstamas Gibraltarą. Kad toks sprendimas būtų vykdomas, Magistratų teismui reikia pateikti prašymą paskelbti teismo sprendimą vykdytinu.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Bet kuri šalis gali apskųsti teismo sprendimą dėl prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu. Jei sprendimą priėmė Magistратų teismas, skundą reikia pateikti Aukščiausiajam Teismui.

17 Kokios šalies teisę taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?
Gibraltaro teismai taiko Gibraltaro teisę, prie kurios priskiriami vietos teisės aktai, taip pat bet kokie įstatymai ar kitos nuostatos, kurios taikomos ir Gibraltarui.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 09/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.